

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA SOCIALNO DELO

Univerza v Ljubljani

Jasmina Štefanec

OTROKOVE PRAVICE IN ZAGOVORNIŠTVO OTROK

Magistrsko delo

Murska Sobota, 2017

UNIVERZA V LJUBLJANI

FAKULTETA ZA SOCIALNO DELO

Univerza v Ljubljani

Jasmina Štefanec

OTROKOVE PRAVICE IN ZAGOVORNIŠTVO OTROK

Magistrsko delo

Mentorica: prof. dr. Darja Zaviršek

Študijski program:

Svetovalno delo v vzgoji in izobraževanju

Murska Sobota, 2017

PODATKI O MAGISTRSKI NALOGI

Ime in priimek: Jasmina Štefanec

Naslov naloge: Otrokove pravice in zagovorništvo otrok

Kraj: Murska Sobota

Leto: 2017

Število strani: 184

Število slik: 3

Število tabel: 5

Mentorica: prof. dr. Darja Zaviršek

Ključne besede: zagovorništvo kot splošen pojem, oblike zagovorništva, temeljne funkcije zagovorništva, otrokove pravice, otroštvo, nasilje nad otroki, posledice nasilja, pilotski projekt - Zagovornik – glas otroka.

Povzetek: V magistrski nalogi sem se osredotočila na zagovorništvo otrok, ki v Sloveniji poteka kot pilotski projekt pod okriljem Varuha človekovih pravic. Zаметki segajo v leto 2005, ko se je skupina strokovnjakov zbrala, da bi zasnovali in realizirali idejo – okrepiti otrokov glas. Leta 2007 nastal projekt, ki so ga poimenovali Zagovornik – glas otroka. Čeprav je od tega minilo že 10 let, še zmeraj govorimo o pilotskem projektu. Izpostavlja se potreba po formalno-pravni ureditvi. Eden izmed predlogov je, da se ustanovi neodvisni inštitut zagovorništva. V teoretičnem delu so zajete razlike o pojmovanju otroka in otroštva skozi zgodovino. V nadaljevanju je pregled otrokovih pravic, saj zagovorništvo izhaja iz le-teh. Opisane so vrste nasilja in njihove posledice. Predstavljene so oblike, funkcije in delovanje zagovornika otrok. V empiričnem delu je predstavljeno, kako je zaživel zagovorništvo v praksi. Predstavitev temelji na analizi opravljenih strukturiranih intervjujih na CSD in z zagovorniki otrok, ki sodelujejo v projektu. Osredotočila sem se na posameznikove izkušnje procesa zagovorništva otrok. To so strokovnjaki, ki igrajo veliko vlogo pri zaščiti otrokovih pravic. Njihove izkušnje, opažanja, dileme nas opozorijo na pomanjkljivosti v praksi, ki bi jih bilo potrebno odpraviti, da bi lahko govorili o največji in najboljši otrokovi koristi.

Kljub prizadevanju zagovornikov in drugih strokovnjakov, ki so vpeti v zaščito otrok, obstajajo v praksi težave in dileme na sistemski, vsebinski in organizacijski ravni. Sam sistem zaščite otrok mora temeljiti na celostnem in ciljno usmerjenem pristopu. Potrebno je multidisciplinarno in interdisciplinarno sodelovanje, ki je žal še v veliki meri pomanjkljivo.

Title: Children's Rights and Advocacy

Keywords: advocacy as a general term, forms of advocacy, basic functions of advocacy, children's rights, childhood, violence against children, consequences of violence, pilot project - Advocate - a child's voice

Abstract: In this master's degree thesis I have focused on the advocacy of children in Slovenia, which is carried out as a pilot project under the auspices of the Ombudsman. The origin dates back to the year 2005, when a group of experts gathered in order to design and realize an idea – their idea was to reinforce a child's voice. In 2007 they created a project, which was named The Advocate – the voice of a child. Although all this happened 10 years ago, we can still talk about a pilot project. The need for legal regulation is highlighted. One of the proposals is to establish an independent institute of advocacy. In the theoretical part of the thesis, the differences in the conception of a child and childhood throughout history are covered. Next there is an overview of the children's rights because after all the advocacy comes from these rights. Different types of violence and the consequences are described. The forms, functions and the functioning of the children's counsel are presented. In the empirical part of this master's degree thesis it is presented how advocacy came to life in practice. The presentation is based on the analysis of the structured interviews at the Department of Social Services and with the advocates of the participating children. I focused on the individual's experiences of the process of children's advocacy. These people are professionals, who play a big role in the protections of the children's rights. Their experiences, observations and dilemmas point out the imperfections in practice. Latter should be eliminated in order for us to talk about the biggest and the best children's benefits. Despite the efforts of the advocates and other experts who are embedded in the children's protection, there are many problems and dilemmas in practice. The systemic, conceptual and organisational levels need to be improved. The system of children protection must be based on a holistic and target-oriented approach. A multidisciplinary and interdisciplinary cooperation is required which is unfortunately still largely deficient.

Naj nikoli ne izdam otrokovega zaupanja,

zadušim njegovega upanja

ali uničim njegovih sanj (Marian Wright Edelman)

ZAHVALA

Zahvaljujem se

sinu Reneju, ki se je večkrat odpovedal računalniku, da sem lahko pisala nalogo ☺.

Očetu, ki me je spodbujal in mi stal ob strani.

Starim staršem, ker so večkrat pazili Reneja in me sprejemajo takšno, kakršna sem.

Prijateljem (predvsem Klavdiji in Stazi), ker so me bodrili.

Štefanu, ker ni obupal nad mano.

Vsem strokovnim delavkam na CSD, ker so si vzele čas in mi odgovarjale na vprašanja.

Vsem zagovornicam/zagovorniku, ki so sodelovali v intervjujih.

Karmen, hvala, ker si mi predstavila in me popeljala v svet zagovorništva.

Mentorici Darji Zaviršek, ker je v meni videla potencial in me usmerjala.

Hvala tudi gospe Amaliji Šiftar in Vijoli Bertalanič, ki sta me spodbujali, da nalogo dokončam.

PREDGOVOR

Rek iz davnine pravi »Otroci so naša prihodnost«. Trditev, s katero se verjetno vsi strinjamo. Cvahte (1997) nam v razmislek zastavlja: »Jih obravnavamo tako? Jim posvečamo dovolj pozornosti in skrbi? Jih spremljamo na njihovi življenjski poti tako, da zaznamo njihove probleme in težave?« (Cvahte 1997: 17). Tukaj Vas povabim, da se za trenutek zaustavimo in pri sebi razmislimo, kakšni smo mi kot posamezniki do otrok.

Sama sem v otroštvu izkusila, kako je, ko te nihče ne sliši, ko nihče ne opazi stiske, s katero se soočaš. Sem otrok ločenih staršev. Čeprav sta se starša razšla po dokaj mirni poti, je sledilo obdobje, ko sem bila med dvema ognjema. Vsak se je boril za mojo naklonjenost na račun drugega. Ob tem sem doživljala veliko stisko, saj sem imela oba starša rada. Z mamo sva živeli pri starih starših. Ko se je mama ponovno poročila, mi je dala izbiro, ali se preselim z njo ali ostanem pri starih starših. Odločila sem se za slednjo. Stara sem bila komaj 11 let. Takrat nihče ni z mano raziskal mojih vzrokov odločitve, niti predstavil teže odločitve, posledic, ki so sledile. Čutila sem stisko, počutila sem se odveč in počutila sem se nezaželeno. Ni bilo nobenega odraslega, ki bi v meni prepoznal hrepenenje po sprejetosti. Vsi so samo videli uporniško najstnico.

Kadar je govora o otrokovi največji koristi, moramo biti izredno previdni, saj odločitve odraslih vplivajo na otroka.

Ko se otrok znajde v stiski in težavah, je običajno tako, da vsi vedo veliko povedati o tem, kaj je dobro zanj, otroka pa pogosto nihče nič ne vpraša. Njegovo mnenje je prevečkrat preslišano, njegove želje so prevečkrat prezrte (Jenkole 2012).

Prevečkrat se še do otrok obnašamo pokroviteljsko. Otroci morajo občutiti varnost, da lahko brez zadržkov izrazijo svoje mnenje. Odrasli se še zmeraj velikokrat pokroviteljsko obnašamo do otrok, češ da mi pa že vemo, kaj je dobro za njih. Zagovorniki otrok pa delujejo samo za otroke. Tukaj so, da otroka slišijo in sledijo njegovim potrebam in interesom. Zagovorništvo otrok se je pri nas začelo uveljavljati šele pred nekaj leti, ko je bila ustanovljena pilotska skupina zagovornikov. O zagovorništvu otrok sem slišala nekje pred petimi leti, ko me je o projektu Zagovornik – glas otroka navdušila moja zelo dobra prijateljica, ki je zagovornica otrok. V mesecu maju 2014 sem dobila priložnost sodelovanja. Zavedati se moramo, da so otroci tisti, ki bodo nekoč odrasli. Skupaj moramo soustvarjati boljšo in lepšo prihodnost.

1	TEORETSKI UVOD	1
1.1	POJMOVANJE OTROKA IN OTROŠTVA SKOZI ZGODOVINO	1
1.1.1	OPREDELITEV OTROKOVIH PRAVIC	4
1.1.2	PREGLED DOKUMENTOV IZ PODROČJA OTROKOVIH PRAVIC	6
1.2	IZPOSTAVLJENOST OTROK NASILJU V DRUŽINI	10
1.2.1	TRPINČENJE OZIROMA ZLORABA OTROK	16
1.3	OPREDELITEV ZAGOVORNIŠTVA IN NJEGOVE OBLIKE	20
1.3.1	ZAKAJ ZAGOVORNIŠTVO OTROK?	23
1.3.2	ZAGOVORNIK	31
1.4	CSD in ZAGOVORNIŠTVO OTROK	35
2	PROBLEM	36
3	METODOLOGIJA	37
3.1	VRSTA RAZISKAVE in TEME RAZISKOVANJA	37
3.1.1	MERSKI INSTRUMENTI IN VIRI PODATKOV	37
3.1.2	OPREDELITEV ENOT RAZISKOVANJA, POPULACIJA, VZOREC	37
3.1.3	ZBIRANJE PODATKOV	38
3.1.4	ANALIZA IN OBDELAVA PODATKOV	38
4	REZULTATI IN RAZPRAVA	39
4.1	SODELOVANJE V PILOTSKEM PROJEKTU	39
4.2	KAKO IN KDAJ DO ZAGOVORNIKA	42
4.3	POTEK PROCESA V PROJEKTU ZAGOVORNIK-GLAS OTROKA	44
4.4	SODELOVANJE INSTITUCIJ	46
4.5	DILEME, OVIRE	49
4.6	OTROKOVE PRAVICE IN VLOGA CSD	52
5	SKLEPNE UGOTOVITVE IN PREDLOGI	55
6	NAMESTO ZAKLJUČKA	60
7	LITERATURA	61
7.1	INTERNETNI VIRI	65
8	PRILOGE	74
8.1	INTERVJUJI Z ZAGOVORNIKI	76
8.1.1	POSTOPEK KVALITATIVNE ANALIZE - ZAGOVORNIKI	108
8.1.2	INTERVJUJI S STROKOVNIMI DELAVKAMI NA CSD	150
8.1.3	POSTOPEK KVALITATIVNE ANALIZE – STROKOVNE DELAVKE NA CSD	165

1 TEORETSKI UVOD

1.1 POJMOVANJE OTROKA IN OTROŠTVA SKOZI ZGODOVINO

Pod vplivom družbeno-političnih sprememb se je pojmovanje otroka in otroštva skozi zgodovino spreminjalo. Spreminjal se je položaj otroka v družbi in družini ter tudi odnos družbe in družine do otroka (Batistič Zorec 2003). Otroka so družbe, vsaj v Evropi, v srednjem veku in renesansi ter vse do industrijske revolucije de facto priznavale za člana družbene skupnosti, ki je imel pomembne družbene vloge. V starosti, ki jo danes nedvomno štejemo kot otroštvo, so dečki in deklice v srednjem veku opravljali različna težaška dela in s tem prispevali k preživljanju družine ali pa vsaj sami sebe samostojno preživljali (Šelih 1992: 14). Otrok je bil dolga desetletja »pomanjšan odrasli«.

»Beseda otrok je pri slovanskih narodih skozi dolga stoletja pomenila predvsem delovno silo, služabnika, tlačana, paža, hlapca in celo sužnja. Besedi 'otrok' ('child') in 'otroci' ('children') so uporabljali bolj za označevanje statusa in sorodstvenega razmerja kot pa za označevanje starosti. « (Puhar 2004: 107, Hart 1993: 47), Franklin pa dodaja: Otroci so bili tako slabo razločeni od odraslih, da ni bilo niti posebnega slovarja, ki bi jih opisoval, tako da so besede boy, garcon, Knabe pred sedemnajstim stoletjem bile rabljene nerazločevalno za označevanje moškega v podrejenem ('dependent') položaju (Franklin 1993: 47,48).

Družba se je skozi dolga leta spreminjala in tudi občutenje otroštva je postalo drugačno.

Pavlović (1993) opredeljuje otroštvo kot zgodovinsko kategorijo, civilizacijsko pridobitev. Tudi Franklin poudarja, da otroštvo ni univerzalna izkušnja z določljivim trajanjem, pač pa raje zgodovinsko spremenljiva, kulturna konstrukcija.

Hart pa pravi, da konceptov otroštva in otroka, s kakršnim ima imamo opraviti danes, pred 16. st. sploh niso poznali. Ustvarile so ju različne kulture zahodne civilizacije, ki so ustvarile tudi pripadajoče omejitve, priložnosti in pričakovanja. Pred tem časom so otroke obravnavali kot odrasle, v tem smislu, da so jim dopuščali in od njih pričakovali, da počnejo vse, kar lahko počnejo tudi odrasli, kakor hitro so za to bili sposobni. "Obdobje razumnosti" se je po njihovem pričenjalo okrog šestega ali sedmega leta (Hart 1993: 47).

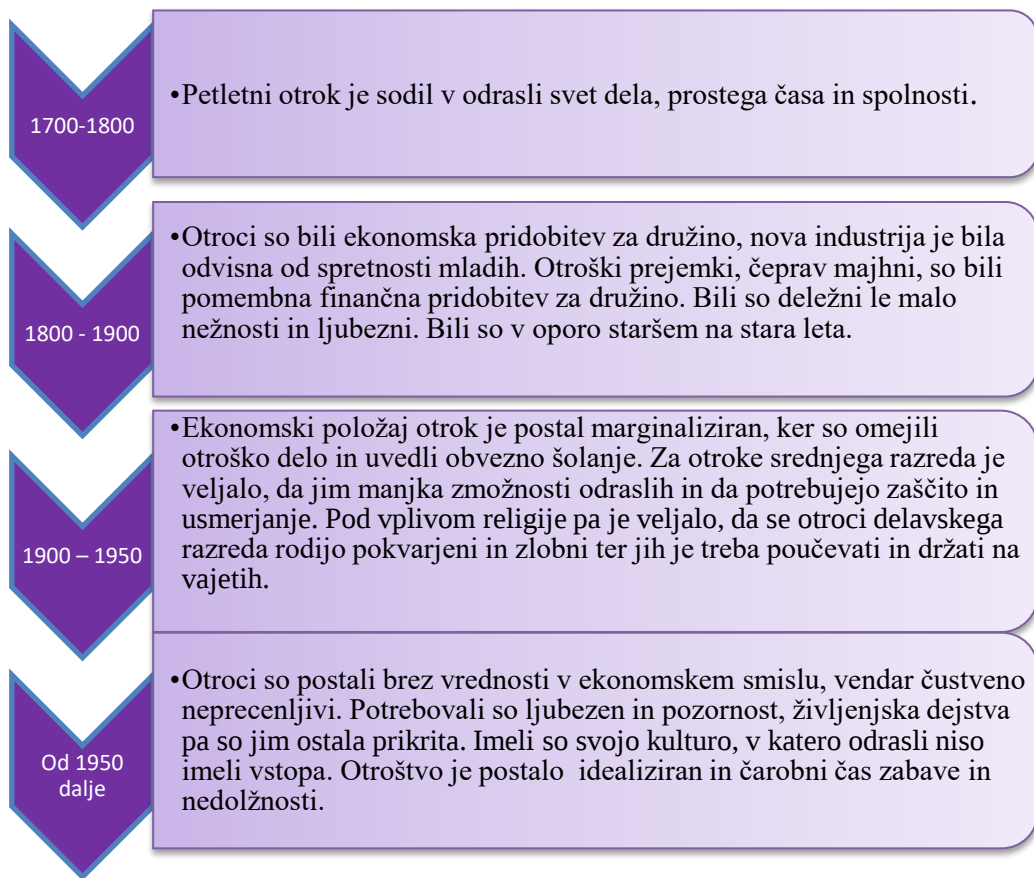
Aries (1991) navaja, da je bilo trajanje otroštva skraćeno na tisto najbolj nebogljeno dobo, ko si človeček še ni mogel sam pomagati, brž ko pa je bil za to dovolj sposoben, pa se je že pomešal

z odraslimi in se začel udeleževati njihovih del in iger. Iz majhnega otroka je nemudoma postal mladi mož ali žena, preskočil je etape mladosti, ki so jih morda poznali pred srednjim vekom, danes pa so postale bistveni aspekti sodobnih družb (Aries 1991: 7, 8).

Kroflič (2011) dodaja, da kljub različnim diskurzom, kaj je otroštvo, lahko izpostavimo naslednje ugotovitve:

- Podoba otroštva je družben konstrukt.
- Oblikovanje podobe otroštva je eden od osrednjih elementov diskurzivnih praks, ki zaznamujejo delovanje družbenih institucij, kot so družina, šola, socialna politika, akademske institucije itn.
- Iz za vsake diskurzivne prakse stojijo prepoznavni interesi družbene moči, ki ustvarjajo režime resnice (Foucault) in podobe otroštva so njihov osrednji del.
- Eden od redkih vzvodov, ki lahko pomaga otroku, da se vsaj do določene mere izvije iz krempljev ideoloških pritiskov in pričakovanj, je povezan s konceptom pripoznanja otroka kot bitja, ki je zmožen aktivno sodelovati pri formiranju ustrezne samopodobe, če mu seveda priznamo zmožnosti za smiselno samoupodobitev in dopustimo, da se v raziskovalnih in vzgojno-pragmatičnih situacijah, v katere je vključen, sliši njegov glas (Kroflič 2011: 1).

Skozi zgodovino je pojmovanje otroštva doživelo kar nekaj sprememb, ki so neločljivo povezane z razvojem družbe, industrije in ekonomije (Lawson et al. 2004). To je predstavljeno na naslednji shemi:

Slika 1: Zgodovinske spremembe v pojmovanju otroštva, vir: (Lawson et al. 2004)

Danes je otroštvo običajno pojmovano kot življenjsko obdobje, ki mu sledi mladost ali adolescenca, pogosto pa so mu pripisani nedolžnost, sreča in veselje. Vendar ko govorimo o otroku in otroštvu, je treba poudariti da to ni nekaj danega ali vnaprej določenega in tudi ne naravna ali biološka kategorija. Koncept oziroma občutje otroštva in s tem odnos do otroka sta se skozi zgodovino spreminjala (Drglin 2004: 440,441). Alenka Puhar (2004) otroštvo poimenuje kot "življenje, v tisti zgodnji dobi, ki mora preteči, preden človek prestopi v svet odraslih ljudi ter mu je dovoljena pravica do lastnih odločitev in samostojnih dejanj, hkrati pa tudi subjektivne odgovornosti zanje" (Puhar 2004: 7).

V sodobnosti je otroštvo sfera zaščitenosti in nedolžnosti, ločenosti od politične sfere, javne sfere in od dela. Vse te pojme združujemo pod izrazom "protektivno otroštvo", ki je danes prevladujoči družbeni konstrukt v zahodnih kulturah (Zidar 2003: 359). Odraža se v intenzivni skrbi za otroke, njihovo blaginjo, izobraževanje ipd. Je del procesov individualizacije, oblikovanja "reflektivnega projekta srestva" oz. intenziviranja zahtev sodobnega sveta. Kot

navaja Švab (2006), si ti procesi na prvi pogled nasprotujejo, vendar pa se pravzaprav dopolnjujejo in imajo skupni imenovalac: zagotoviti čim boljše razmere za otrokov razvoj in njegovo blaginjo (Švab 2006: 80).

Na vprašanje, zakaj (postmoderno) protektivno otroštvo, avtorica Švab (2001) odgovarja:

- v postmodernosti je potrebno koncept otroka na novo premisliti, predvsem stvari, povezane z ohranjanjem in varovanjem družbenih vezi, stabilnostjo in integracijo;
- v postmodernosti otroke doživljamo (vsaj na ravni razprav) kot individuum, katerih avtonomijo je treba varovati in ohranjati;
- postmodernost vključuje povečan nadzor nad otroki;
- v postmodernosti otrok ostaja v odvisnosti, faza odvisnosti (LAT-faza) pa se vse bolj podaljšuje (Švab 2001: 54).

1.1.1 OPREDELITEV OTROKOVIH PRAVIC

Šelih (1992) navaja, da je razpon otrokovih pravic v zgodovinskem okviru izjemno širok. Dodaja, da je otrok kot osebnost v političnem, sociološkem, psihološkem in pravnem pogledu začel zanimati strokovnjake s teh področjih šele sredi 60 let. Takrat je namreč ameriški pediater Kempe s svojim člankom o sindromu trpinčenega otroka vzbudil veliko pozornosti tudi pri strokovnjakih z drugih področjih, ki so se in se še vedno ukvarjajo s skrbjo za otroka; zlasti pa je zbudil zanimanje za probleme otrok v širši javnosti, katere predstavniki so se bili pripravljeni angažirati v gibanju za otrokove pravice (Šelih 1992: 7). Raziskave o položaju otroka so se najprej uveljavile na področju trpinčenja otrok in s tem pojavom povezanih vprašanj. Začeli so se pojavljati novi pogledi na položaj otroka v družini in družbenih institucijah (Šelih 1992: 13). O pravicah otrok pa so začeli govoriti šele v »stoletju otroka«, zlasti v drugi polovici 19. stoletja in v začetku 20. stoletja. Za otrokove pravice so se potegovali predvsem zdravniki, učitelji in pravniki. Porajale so se nacionalne ustanove za varstvo in izobraževanje otrok in mladostnikov (Divjak 1992).

Kritike dotedanjega pravnega položaja in iskanje novih izhodišč in rešitev so se pojavile v drugi polovici 20. stoletja. V zvezi s položajem otrok so pravnemu sistemu očitali predvsem, da:

- pravo obravnava otroke drugače kot odrasle,

- pravo ustvarja in vzdržuje neupravičeno avtoritarna razmerja med odraslimi in otroki
- pravo obravnava otroke bolj kot lastnino, kakor pa kot subjekte (Šelih 1992: 21).

Pravice so skupaj z dolžnostmi, regulatorji razmerij akterji z različno družbeno močjo, ki vstopajo v interakcije (Pavlovič 1993: 44). Kodelja (1992) navaja izpeljavo "otrokovih pravic" iz "človekovih pravic" s pomočjo silogističnega sklepanja:

- vsi otroci so človeška bitja;
- vsa človeška bitja imajo vse človekove pravice;
- torej: vsi otroci imajo vse človekove pravice (Kodelja 1992: 32).

Otroci so ena izmed zadnjih skupin v družbi, ki jih je zajela evolucija človekovih pravic. Ko pa jih je zajela, so se razodela neka notranja protislovja koncepta, ki je bil utemeljen na abstraktnem pojmovanju suverena in avtonomnega posameznika in predpostavkah njegove racionalnosti in svobodne volje, kakor pritečejo, če lahko tako rečemo "ločenemu" subjektu (Pavlovič 1996: 61). Dodaja, da je potrebno otrokove pravice razumeti v trikotniku med otrokom, družino in državo, s tem da so v tem trikotniku otrok in družina na eni, država pa na drugi strani (Pavlovič 2009: 11).

Pomemben vidik otrokovih pravic so tudi psihološke pravice, ki pa jih lahko opredelimo kot pravice, ki se nanašajo na zadovoljevanje otrokovih potreb, za uresničevanje celostnega osebnostnega in emocionalnega razvoja. Otroka varujejo, spoštujejo njegovo dostojanstvo in kakovost njegovega življenja.

Pavlovič navaja, da psihološke pravice sodijo med "mehke pravice", saj ne gre za pravice v pravnem pomenu besede (Pavlovič 1993: 190). Po Hartovem mnenju gre za psihološke pravice otrok, takrat kadar imamo v mislih "bolj spoznavne, čustvene in voljne razsežnosti človeškega izkustva kot pa telesno razsežnost" (Hart 1992: 20).

Te pravice so dobile izraz v številnih razpravah zagovornikov otrokovih pravic. Najbolj izdelano stališče o tem vprašanju pa je Deklaracija o psiholoških pravicah otroka, ki jo je sprejel Mednarodni komite za šolsko psihologijo leta 1979 (Šelih 1992: 20). V okviru psiholoških pravic govori o treh skupinah: o pravici do ljubezni in varnosti pred strahom, o pravici do osebnega, duhovnega in socialnega razvoja in o pravici do izobraževanja in igre (Pavlovič 1993: 215).

1.1.2 PREGLED DOKUMENTOV IZ PODROČJA OTROKOVIH PRAVIC

Prvi akt, ki je obravnaval otrokove pravice kot posebne skupine, je Ženevska deklaracija o otrokovih pravicah iz leta 1924 (Nussdorfer 2009: 45).

Vseboval je naslednje določbe:

- Otrokom je treba zagotoviti sredstva, potrebna za normalen razvoj, tako materialno kot duhovno;
- Lačnega otroka je potrebno nahraniti, bolnega otroka negovati, zaostalemu otroku je treba ponuditi pomoč, delikventnega otroka je potrebno spraviti nazaj na prava pota, siroti in brezdomcu je potrebno nuditi zatočišče in mu pomagati v stiski,
- Otrok mora biti prvi, ki mora najprej prejeti pomoč, če je v stiski;
- Otroka je treba postaviti v položaj, da zaslužijo za preživetje in morajo biti zaščiteni pred vsako obliko izkoriščanja;
- Otrok mora biti vzgojen v zavesti, da mora svoje talente izkoristiti v dobro soljudi (Geneva Declaration of the Rights of the Child 1924).

Do naslednje deklaracije je vodila dolga pot, spodbujena predvsem s trpljenjem otrok v oboroženih spopadih in z mislijo, da mora biti blaginja otrok prva skrb vsakega naroda, še posebej v obdobju, ko si je človeštvo poskušalo opomoči po razdejanju, ki ga je za seboj pustila II. svetovna vojna in ob želji, da do podobnih katastrof ne bi prišlo nikoli več. Deklaracija o otrokovih pravicah je bila soglasno sprejeta in razglašena 20. novembra 1959, v okviru OZN. Poleg načel, ki so bila zapisana v Ženevski deklaraciji o otrokovih pravicah iz leta 1924, ta deklaracija dodaja še otrokovo pravico do imena in državljanstva (3. načelo), do prostega časa in razvedrila (4. in 7. načelo) ter načelo, naj bo otrokova korist poglavitno vodilo in prednost (2. in 7. načelo) (Društvo za zaščito otrokovih pravic v oboroženih spopadov). Poglejmo si še ostale mednarodne dokumente, ki so pomembno vplivali na mednarodno varstvo otrokovih pravic:

- Deklaracija o pravicah otroka (1948)
- Splošna deklaracija o človekovih pravicah (10. December 1948)
- Deklaracija OZN o otrokovih pravicah (20. November 1959)
- Konvencija proti diskriminaciji v izobraževanju (1960)
- Deklaracija načel, po katerih naj se med mladino pospešujejo ideali miru, vzajemnega spoštovanja in razumevanja med narodi (7. December 1965)

- Mednarodni pakt o ekonomskih, socialnih in kulturnih pravicah (1966)
- Konvencija o civilnopravnih vidikih mednarodne ugrabitve otrok (25. Oktober 1980)
- Deklaracija o odpravi vseh oblik nestrpnosti in diskriminacije na podlagi vere ali prepričanj (25. November 1981)
- Deklaracija o pravici do razvoja (4. December 1986)
- Konvencija OZN o otrokovih pravicah (20. November 1989)
- Deklaracija o preživetju, zaščiti in razvoju otrok (1990)
- Konvencija o varstvu otrok in sodelovanju z mednarodnimi posvojitvami (29. Maj 1993)
- Evropska konvencija o uresničevanju otrokovih pravic (EKUOP- 1. Oktober 1999)
- Deklaracija Svet po meri otrok (2002) (Cerar et al. 2002: 39,48, Babadji 2005: 69,70).

Gibanje za otrokove pravice je tudi dobilo pomembno mednarodno potrditev z razglasitvijo Mednarodnega leta otroka 1979, ko je vlada Poljske predložila prvi osnutek nove Konvencije OZN o otrokovih pravicah. Ta konvencija pa je morala skozi proces evolucije in usklajevanja, ki je trajal 10 let, nato jo je leta 1989 Generalna skupščina OZN sprejela in jo poslala v proces ratifikacije državam članicam (Pavlović 1993: 133).

Sprejetje te konvencije je zlasti pomembno zato, ker obravnava otroka kot individuum (osebo) z njenimi pripadajočimi pravicami. Dotlej so bile pravice otroka na neki način derivativne, izvedene iz položaja, ki ga je otrok imel v družini oziroma družbi (Šelih 1992: 7- 13). Otroka obravnava kot samostojnega in neodvisnega pravnega subjekta, saj temelji na spoznanju, da je otrok sorazmerno zgodaj sposoben odrediti lasten interes. Zagotavlja mu celovito pravno varstvo in zato opredeljuje pravice otroka na vseh pravnih področjih (Končina Peternel 1998: 61). Otroka obravnava kot osebnost z lastno identiteto saj:

- v ospredje vseh postopkov postavlja interes otroka,
- ga obravnava kot samostojnega nosilca pravic,
- zahteva okrepitev otrokovega položaja v postopku (Jenkole et al. 2012: 9).

Nanaša se na otroke do 18. leta starosti in določa obveznost držav, da s sprejetjem vseh ustreznih ukrepov zagotovijo varstvo otrok pred vsemi oblikami razlikovanja ali kaznovanja zaradi položaja, delovanja, izraženih mnenj ali prepričanj njihovih staršev, zakonitih skrbnikov ali družinskih članov; da morajo biti glavno vodilo pri vseh dejavnostih v zvezi z otroki otrokove koristi; da ima vsak otrok neodtujljivo pravico do življenja in razvoja, svobode izražanja,

svobode mišljenja, vesti, veroizpovedi, svobode združevanja in mirnega zbiranja; pravico otrok do zdravstvenega varstva in izobraževanja (Sancin 2008:23).

Otroci že po Ustavi RS (56. člen) uživajo posebno varstvo in skrb. To posebno varstvo državo zavezuje, da z ustreznimi ukrepi zagotovi uveljavitev otrokovih pravic, torej zagotovi ustrezen pravni položaj otroka. K posebni skrbi za otroka se je država zavezala tudi z nasledstvom KOP, ratifikacijo Evropske konvencije o uresničevanju otrokovih pravic (MEKUOP) (Jenkole et.al. 2012: 9).

Cilj MEKUOP pa je predvsem uresničitev 4. člena KOP, ki nalaga državam pogodbenicam, da sprejmejo ustrezne zakonodajne, upravne in druge ukrepe za uresničitev s KOP priznanih pravic otroka. Njen temeljni cilj je:

- v korist otrok spodbujati njihove pravice,
- otrokom priznati procesne pravice in
- otrokom omogočiti uresničevanje teh pravic tako, da so sami ali prek drugih oseb ali organov obveščeni in jim je dovoljeno, da sodelujejo v postopkih pred pravosodnimi organi, ki jih zadevajo (op.cit).

Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih in Konvencija o otrokovih pravicah vsebujeta osnovno načelo koristi otroka, ki pravi:

Starši, druge osebe, državni organi in nosilci javnih pooblastil morajo v vseh dejavnostih in postopkih skrbeti za otrokovo korist. To pomeni, da je to načelo glavno vodilo za vse dejavnosti in vse postopke, ki bi lahko vplivale tako ali drugače na otrokovo korist. Gre za široko pojmovanje, ki obsega ne samo uradne (upravne, sodne in druge) postopke, temveč tudi aktivnosti in dogajanja zunaj teh postopkov. Zavezuje nas, da morajo biti pri vseh razmerjih in primerih z otroki otrokove koristi temeljno vodilo, zato spadajo tudi na začetek vsakega razmišljanja o pravnem položaju otroka. Enako velja za zakonodajo in v njej določene postopke, ki zadevajo otroka. Zahteva, da je temelj varstva otroka njegova korist, je torej naslovljena na:

- Državne in zasebne ustanove
- Sodišča
- Upravne organe
- Zakonodajalca in

- Zlasti na otrokove starše (18. Člen KOP) (Varuh človekovih pravic 2012: 8, Jenkole 2008: 35).

Pri Varuhu človekovih pravic ugotavljajo, da pristojni organi, ko odločajo o otrokovih pravicah, še vedno pogosto zanemarijo svojo obveznost, da bi jim bila otrokova korist pri tem glavno vodilo. Varuh v okviru svojih pristojnosti ne more zahtevati spremembe sprejetih odločitev pristojnih organov, lahko pa opozarja na elemente oziroma okoliščine, ki so pri odločanju pogosto prezrte, premalo upoštevane ali pa je premalo utemeljen njihov pomen (Dolčič 2015: 26).

Katja Bašič (2016) izpostavlja, da centri za socialno delo, ki so dolžni zaščititi otroka, nimajo enotnih pravil za zaščito otroka, ki je žrtev nasilja in /ali spolne zlorabe. Rezultat tega je, da na različnih centrih za socialno delo različno pristopajo k zaščiti otroka, način obravnave in tudi odločitev o tem, pa je praktično prepuščena presoji strokovne/-ga delavke/-ca. Tako so otroci po Sloveniji, ki so žrtve, deležni različne obravnave, če do tega sploh pride.

Ker jasnosti postopkov ni, Zakon o preprečevanju nasilja v družini pa govori o tem, da CSD sam oceni, če je potrebno sodelovanje drugih organov, sklic npr. multidisciplinarnega tima, itd., čeravno doktrine sodelovanja strokovnjakov jasno povedo, da nihče sam ne more podati mnenja o tem, ali bi bil lahko otrok ogrožen ali ne, ali je ogrožen ali ne, je postopek za zaščito otroka vedno vprašljiv.

Naslednja tabela nam prikazuje število prejetih zadev s področja otrokovih pravic na uradu Varuha človekovih pravic

Področje dela	Prejete zadeve													
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	skupaj
Pravice otrok	60	127	162	159	168	238	240	236	293	261	272	394	308	2.918
Stiki s starši			53	31	35	71	56	45	51	23	27	35	47	474
Preživnine, otroški dodatki			31	28	28	23	25	17	24	17	29	38	42	302
Rejništvo, skrbništvo, zavodsko varstvo			22	31	26	33	20	24	17	18	9	24	15	239
Otroci s posebnimi potrebami			10	9	13	16	12	19	10	15	21	41	40	206
Otroci manjšin in ogroženih skupin			4	3	1	6	0	2	1	1	0	0	0	18
Nasilje nad otroki v družini			17	18	17	6	12	18	21	7	9	28	15	168
Nasilje nad otroki izven družine			8	6	4	21	10	10	13	4	11	18	13	188
Zagovornišstvo otrok									59	69	66	70	59	323
Ostalo			17	33	44	62	105	101	97	107	100	140	77	883

Tabela 1. Otrokove pravice v praksi, vir: Dolčič: 2015: 27

V zadnjih letih znaša letno povečanje števila pobud s področja varstva otrokovih pravic 10 %, medtem ko v prvih poročilih Varuha otrokove pravice sploh niso samostojno poglavje. Večjo pozornost otrokovim pravicam so začeli namenjati šele leta 2002, ko so bile otrokove pravice v letnem poročilu prvič obravnavane v posebnem poglavju. V letu 2002 so odprli 60 pobud na področju otrokovih pravic, kar je bilo 1,7 % vseh odprtih pobud v tistem letu, leta 2013 pa so obravnavali 474 pobud, kar je bilo več kot 11 % vseh obravnavanih zadev. Do začetka novembra 2014 zbrani podatki kažejo, da se nadaljuje povečanje števil pobud (Dolčič 2015: 28).

Gollob in Krapf, (2007: 5) sta zapisala, »da bi otroci morali vedeti, katere pravice imajo, vendar ne samo to, morali bi se naučiti, kako jih uveljaviti in uporabljati. « Da bi to lahko dosegli, bi morale šole omogočiti širok spekter možnosti za učenje o otrokovih pravicah, ki bi jih lahko strnili v tri ključne kategorije:

»Učenje o otrokovih pravicah«: učenci vedo in razumejo, katere so njihove pravice (poznavanje in razumevanje). Tukaj je mišljeno, da bi osvojili pojme in pomene.

»Učenje skozi pravice«: učenci izkusijo otrokove pravice skozi ureditev in pravila, ki veljajo v razredu in šoli (stališča, vrednote in spretnosti).

»Učenje za otrokove pravice«: učence moramo spodbujati k praktični uporabi svojih pravic v razredu in v šoli. Na ta način jih lahko usposobimo za svojo vlogo aktivnega državljana v demokratični skupnosti (udeleževanje v mladosti v šoli in kasneje v odraslosti).

1.2 IZPOSTAVLJENOST OTROK NASILJU V DRUŽINI

Nussdorfer (2009) razmišlja, da biti otrok ne bi smelo biti boleče in vendarle pogosto je. Otroci so najpogostejše žrtve lastnih staršev in tistih, ki bi jih morali imeti najraje. Zakaj je temu tako? Avtorica odgovarja, da zato, ker so jim zaupani v učenje, vzgoji, varstvo, ker so "njihovi", ker si jih pogosto, zlasti v trenutkih razveze in po njej, lastijo in delijo kot premoženje, kos pohišтва (Nussdorfer 2009: 44).

Kot navaja Filipič (2002) bi naj bila družina in dom varno okolje, kamor se posamezniki vsak dan vračajo iz javnega življenja. Dodaja "*Družina je ena najstarejših oblik skupnega življenja in po mnenju številnih avtorjev je starejša od prava in države*" (Filipič 2002: 42, 17).

Tudi Sedmak (2006) izpostavlja družino kot kraj "varnega zavetja", kot skupnost podpornih odnosov. Vendar dodaja, da družinskega življenja ne moremo idealizirati, saj življenje v

družinah opredeljujejo tudi manj prijetna in tudi pogosto zamolčane stvarnosti. To opredeljuje kot neenakomerna razmerja moči (iz njih izvirajoče pravice predvsem glede na spol in starost družinskih članov), (so)odvisne in zatirajoče odnose, različne oblike fizičnega, psihičnega, ekonomskega izkoriščanja, nasilja, zlorab (Sedmak et al. 2006: 163).

Nussdorfer (2009) govori o nasilju, kot o pojavu moči, nadvlade, premoči in ustrahovanja, napadov, poškodb, nasilne potešitve spolnega nagona; fizično, psihično, spolno in celo ekonomsko. Dodaja, da je nasilje bilo, najbrž, tudi bo (Nussdorfer 2009: 51). Tudi Kobal Grum se pridružuje, da nasilje obstaja, odkar obstaja človek in je povzročilo že toliko gorja, da je nemogoče vsega dojeti in opisati. V zgodovini so bile žrtve povsem prepuščene same sebi, danes vsaj v tistih primerih, ko nasilje odkrijemo, ni več tako (Kobal Grum 2007).

Bunc in Kersnik (2003) pojasnjujeta, da nasilje nad otroki nima le enega samega obraza. Opredeljujeta, da je nasilno vse, kar moti ali omejuje otrokov osebnostni razvoj, mu ogroža oblikovanje pozitivne samopodobe, posega razdiralno v gradnjo njegove identitete in izkorišča njegovo nemoč in odvisnost. Poudarjata, da to niso samo udarci in poseganje v telesno integriteto ter spolno zlorabljanje otrok, ampak je trpinčenje lahko tudi - od manipuliranja z otrokom (npr. v partnerskih bitkah za premoč), do brezbriznosti, poniževanja, zastavljanja prezigodnjih ali pretiranih pričakovanj. Govorita o različnih oblikah vedenja odraslih, pri katerih je - glede na okoliščine - vedno pa otrok tisti, ki ne more odgovarjati zase, se ne zna zaščititi in si ne more pomagati (Tušek Bunc, Kersnik 2003: 3). Predvsem družbeni spremembi (emancipacija žensk in oblikovanje posebnih strokovnih služb) sta pomembno prispevali k odpravi zavese zasebnosti nad družino in torej tudi odnosa staršev do otrok. Ko družba spozna pomen otrok za njeno prihodnost, postane odgovorna za njihov usklajen razvoj z uresničevanjem preventivnih ukrepov in primernim odzivom na nasilje nad otroki. Naraščajoče sprejemanje teh stališč je oblikovalo temelj koncepta o zlorabi otroka ali zlorabi avtoritete in moči. Tako je tudi nastala podlaga za pravico do intervencije različnih strokovnjakov v družino (Filipič 2002: 144).

V naslednji tabeli prikazujem število otrok, žrtev kaznivih dejanj, storjenih v družini glede na starostno strukturo in spol.

Skupaj							
Leto	0–1 let	1–2 let	3–6 let	7–13 let	14–15 let	16–17 let	skupaj
2000	4	14	54	152	67	59	340
2001	11	13	47	178	67	79	387
2002	8	30	78	196	89	83	474
2003	10	36	98	238	65	77	511
2004	10	38	97	245	76	76	530
2005	5	25	98	216	78	81	500
2006	9	41	85	235	99	96	557
2007	16	51	89	235	87	97	559
2008	23	40	100	304	90	101	640
2009	17	88	238	462	132	144	1 024
2010	38	89	219	454	141	146	1 040
2011	35	111	257	488	155	121	1 113
2012	33	121	281	516	158	123	1 155
2013	26	99	297	484	131	114	1 080
2014	0	141	320	503	129	101	1 099

Tabela 2. Število otrok, žrtev kaznivih dejanj, storjenih v družini glede na starostno strukturo in spol, vir: Ministrstvo za notranje zadeve (2016) <http://www.irssv.si/demografija-13/2013-01-11-18-12-93/stevilo-otrok-zrtev-kaznivih-dejanj-storjenih-v-druzini-glede-na-starostno-strukturo-in-spol> (26. 2 .2016)

Iz te tabele je razvidno, da se število otrok, žrtev kaznivih dejanj, storjenih v družini, večja iz leta v leto, vse od leta 2000.

Naslednja tabela pa nam prikazuje število otrok in mladoletnih oseb, žrtve kaznivih dejanj po posameznih poglavjih kazenskega zakonika.

Leto	Zoper spolno nedotakljivost	Zoper zakonsko zvezo, družino in otroke	Kršitve družinskih obveznosti	Kršitev spolne nedotakljivosti z zlorabo položaja	Krvoskrunstvo	Nasilje v družini	Neplačevanje preživnine
2000	175	211	0	14	1	ni podatka	24
2001	246	227	4	11	0	ni podatka	26
2002	242	296	1	15	0	ni podatka	35
2003	225	337	12	7	0	ni podatka	35
2004	249	337	9	24	0	ni podatka	58
2005	219	342	1	15	0	ni podatka	60
2006	201	379	3	12	0	ni podatka	29
2007	195	383	1	9	0	ni podatka	58
2008	162	469	0	10	0	14	71
2009	210	977	1	4	0	264	107
2010	220	998	1	12	0	233	133
2011	197	1 054	5	10	0	223	124
2012	180	1 115	1	4	0	208	117
2013	200	1 032	0	20	0	191	150
2014	168	1 089	3	0	0	216	147

(se nadaljuje)

Leto	Odvzem mladoletne osebe	Posilstvo	Prikazovanje, izdelava, posest in posredovanje pornografskega gradiva	Spolna zloraba slabotne osebe	Spolno nasilje	Zloraba prostitucije
2000	3	8	10	3	19	1
2001	1	15	12	1	24	5
2002	4	21	7	5	19	1
2003	5	9	13	7	15	1
2004	6	15	13	0	21	0
2005	9	12	31	6	19	0
2006	8	5	17	4	11	1
2007	6	13	10	2	14	0
2008	9	6	16	5	9	0
2009	12	13	14	5	22	0
2010	9	8	17	2	18	2
2011	22	6	39	2	12	1
2012	39	10	18	2	15	0
2013	24	13	15	0	11	1
2014	146	5	55	2	6	0

Tabela 3. Število otrok in mladoletnih oseb, žrtve kaznivih dejanj po posameznih poglavjih kazenskega zakonika, vir: Ministrstvo za notranje zadeve (2016), <http://www.irssv.si/demografija-13/2013-01-11-18-12-94/stevilo-otrok-in-mladoletnih-oseb-zrtve-kaznivih-dejanj-po-posameznih-poglavjih-kazenskega-zakonika> (26. 2. 2016)

Ta tabela nam je dala vpogled o otrocih, ki so žrtve kaznivih dejanj po posameznih poglavjih kazenskega zakonika.

Kot lahko razberemo iz tabel, je nasilje nad otroki še zmeraj pereč problem sodobne družbe. Nasilje v družini je namreč celovit problem, njegovo preprečevanje pa je odvisno od številnih dejavnikov, ki zahtevajo celovit družbeni prijem, pri čemer igra ključno vlogo partnerstvo med akterji. V sedanji praksi sodelovanje med državnimi organi (CSD, svetovalne službe na šolah, policija, tožilstvo, zdravstvene službe) in nevladnim sektorjem že poteka, vendar je bilo doslej pogosto premalo učinkovito. Krepi je treba preventivne akcije za miroljubno družbo, s katerimi bomo prispevali k dvigu kakovosti življenja družin in njihovih članov, posledično pa celotne družbe (Resolucija o nacionalnem programu preprečevanja nasilja v družini 2009–2014).

Leto	Neustrezne družinske in socialne razmere	Nesposobnost enega oz. obeh staršev skrbeti za otroke	Smrt enega oz. obeh staršev	Prekomerno uživanje alkohola enega oz. obeh staršev	Zapustitev otroka s strani enega oz. obeh staršev	Zdravstvene težave enega oz. obeh staršev	Zloraba s strani staršev
2004	445	277	122	93	87	85	27
2005	433	281	110	97	85	97	26
2006	438	277	108	93	89	73	26
2007	433	280	101	91	94	69	28
2008	413	280	101	94	94	67	21
2009	407	293	117	85	82	69	23
2010	396	289	114	79	79	65	22
2011	376	282	105	73	75	66	20
2012	351	268	94	70	69	64	23
2013	334	277	93	62	67	62	24
2014	317	256	82	58	65	56	26

Leto	Uživanje nedovoljenih drog enega oz. obeh staršev	Prestajanje zaporne kazni enega oz. obeh staršev	Otrok se je sam odločil za odhod iz matične družine	Vedenjske težave otroka	Mladoletnost matere	Drugo	Skupaj
2004	18	10	8	6	1	44	1 223
2005	19	11	10	5	2	49	1 225
2006	21	16	10	4	1	44	1 200
2007	23	15	9	4	1	44	1 192
2008	20	18	8	4	1	35	1 156
2009	24	17	7	5	1	32	1 162
2010	25	15	13	7	1	32	1 137
2011	29	16	13	7	1	27	1 090
2012	40	17	9	8	1	27	1 041
2013	44	16	10	8	1	25	1 023
2014	45	17	9	9	1	24	965

Tabela 4. Število primerov rejništva glede na razloge, vir: Ministrstvo za notranje zadeve (2016), <http://www.irssv.si/demografija-9/2013-01-11-18-12-77/stevilo-zaključenih-rejnistev-glede-na-razloge> (26.2. 2016).

Kot pa navaja Jenkole (2013), te številke ne pomenijo, da bi toliko otrok potrebovalo zagovornika. Vendar pa nas vabi, da se moramo zamisliti nad številom otrok, vključenih v

opisane postopke, ki kažejo, da nekaj tisoč otrok izhaja iz nefunkcionalnih družin, v katerih se na svoje starše ne morejo zanesti. Opozarja pa, da so ti podatki alarmantni (Jenkole 2013: 21). Država ima sredstva, da intervenira pri zlorabi starševskih pravic ali pri neizpolnjevanju njegovih dolžnosti. Ima pravno priznani interes in dolžnost nadzorovati izvrševanja roditeljske pravice. Vzgoja staršev mora biti usmerjena v telesno, duševno in družbeno zrelost otrok tako, da so zagotovljene njihove razvojne sposobnosti. Starši so namreč socialno vezani pri izvrševanju roditeljske pravice. Družba nalaga staršem dolžnost skrbeti za vzgojo in varstvo otroka zato, da bi postal otrok njen koristen član. Zato država sprejema ukrepe, če so te usmeritve ogrožene. Družina uživa avtonomijo vse dotlej, dokler ni ogroženo otrokovo blagostanje (Šinkovec 1997: 298, Končina Peternel 1998: 18).

1.2.1 TRPINČENJE OZIROMA ZLORABA OTROK

"Pojem zloraba otroka zajema le telesno zlorabo otroka, medtem ko trpinčenje poleg telesnega zajema tudi zanemarjanje in psihično trpinčenje otroka. Med ogrožanjem telesnega razvoja in ogrožanjem duševnega razvoja ni nobene trdne meje; ogrožanje telesnega razvoja se praviloma odraža tudi na področju duševnosti" (Varuh RS). Mikuš-Kos (1997) navaja, da trpinčenje otroka lahko sprožijo krizne situacije družine, stresi socialne, stanovanjske, bolezenske narave, nezaželena nosečnost, konflikti v družini in drugo (Mikuš-Kos 1997).

Trpinčenje otrok je v različnih oblikah pojav, ki je star toliko kot samo človeštvo. Njegove oblike se med seboj razlikujejo, prav tako pa je tudi razlogov zanj zelo veliko: kultni, verski, medicinski, kasneje ekonomski in v zadnjem času ter danes predvsem vzgojni. Ilustracij, ki jih je mogoče navesti v zvezi s tem, je veliko. V rimskem obdobju je oče imel popolno pravico nad življenjem in smrtjo otrok. Na Kitajskem so deformirane in nezaželene otroke metali čez zid. Podobne zgodbe poznamo iz stare Grčije. Pravzaprav je mogoče reči, da je telesno kaznovanje in trpinčenje otrok spremljalo razvoj človeške družbe ves čas in vse do konca 19. stoletja sploh ni zbujalo posebnih pomislekov. Šele v času, ko so bili ljudje priča strahotnemu izkoriščanju otrok in razvijajoči se kapitalistični industriji, se je začelo govoriti o tem, da naše ravnanje ni dovoljeno in celo, da ni normalno (Veselič, Zabukovec 2004).

Kot navaja Šelih (1989), trpinčenje otrok predstavlja zapleten pojav, v okviru katerega je mogoče govoriti o različnih plasteh: gre za medicinski, socialni, psihološki, pa tudi pravni vidik tega pojava (Šelih 1989: 21).

Opredelevanje pojma »trpinčen otrok« je zelo močno vezana na socialni in kulturni kontekst in se za to lahko spreminja skozi čas in prostor. Strokovnjaki pa so dosegli soglasje o globalni definiciji pojma trpinčenje otrok, to je ogrožanje telesnega in čustvenega razvoja otroka (Filipič 2002: 15).

Leto	0-13 let	14-15 let	Skupaj (0-15 let)
2000	133	52	185
2001	150	50	200
2002	188	69	257
2003	244	53	297
2004	218	52	270
2005	212	64	276
2006	249	92	341
2007	256	69	323
2008	308	71	379
2009	564	109	673
2010	593	111	704
2011	624	83	707
2012	704	96	800
2013	635	72	707
2014	550	71	621

Tabela 5. Otroci, ki doživljajo nasilje - Otroci, žrtve kaznivih dejanj po posameznih poglavjih KZ-01 - Število žrtev v primerih zanemarjanja mladoletne osebe in surovega ravnanja, glede na starostno strukturo, vir: Ministrstvo za notranje zadeve (2015), <http://www.irssv.si/demografija-13/2013-01-11-18-12-94/stevilo-zrtev-v-primerih-zanemarjanja-mladoletne-osebe-in-surovega-ravnanja-glede-na-starostno-strukturo> (26. 2. 2016)

Mednarodni stalni komite proti trpinčenju otrok, ki deluje v okviru Mednarodne zveze za blaginjo otroka (s sedežem v Ženevi), je leta 1981 predlagal naslednjo klasifikacijo oblik trpinčenja otrok:

- *Fizično nasilje nad otrokom znotraj družine:* Sem sodi ponavljajoče fizično nasilje do otroka, ki ga izvajajo starši ali drugi člani skupnega gospodinjstva;
- *Zanemarjanje otroka znotraj družine:* zanemarjanje s strani staršev ali skrbnikov, ki ima za posledico zaostanek ali motnjo v otrokovem fizičnem, psihičnem, emocionalnem ali

socialnim razvojem. Zanemarjanje lahko izhaja iz nesposobnosti staršev ali zavestne nepripravljenosti staršev, da bi skrbeli za otroka. Zanemarjenje lahko pomeni odklanjanje otroka, emocionalno ali materialno prikrajšanje v njegovih osnovnih potrebah ali prikrajšanje za normalne dražljaje in spodbude, nujne za otrokov intelektualni razvoj;

- *Institucionalno trpinčenje otroka*: otroci lahko postanejo žrtve psihičnega ali fizičnega nasilja, zanemarjanja in osamitve znotraj institucije;
- *Psihično oziroma emocionalno trpinčenje znotraj družine*: za to skupino pojava, je značilna ponižujoča ali omalovažujoča obravnava oziroma ravnanje z otrokom, ki pa nima značaja fizičnega nasilja ali materialnega zanemarjanja (npr. besedno poniževanje, nerealistične zahteve ...);
- *Zlorabljanje otroka znotraj družine*: to ni le incest, temveč tudi odnosi znotraj družine, ki imajo seksualni značaj in moteče vplivajo na otrokove emocionalne in kasnejše seksualne odnose;
- *Zloraba otrok v zvezi s prostitucijo*;
- *Zloraba otroškega dela*.

Med novjšimi oblikami fizičnega nasilja so prepoznavni in uvrščeni še:

- *Munchausnerjev sindrom*: To je motnja, za katero je značilno, da neka oseba stalno povzroča simptome bolezni pri drugi osebi. Po navadi je to povzročeno otroku ali pa se otroka predstavlja kot bolnika. Oboje ima za posledico, da je otrok diagnostično in včasih tudi terapevtsko obravnavan kot bolnik;
- *Kulti, sekte*;
- *Vojne in nasilje nad otroki* (Posega 2002:147 in Šelih 1998:2).

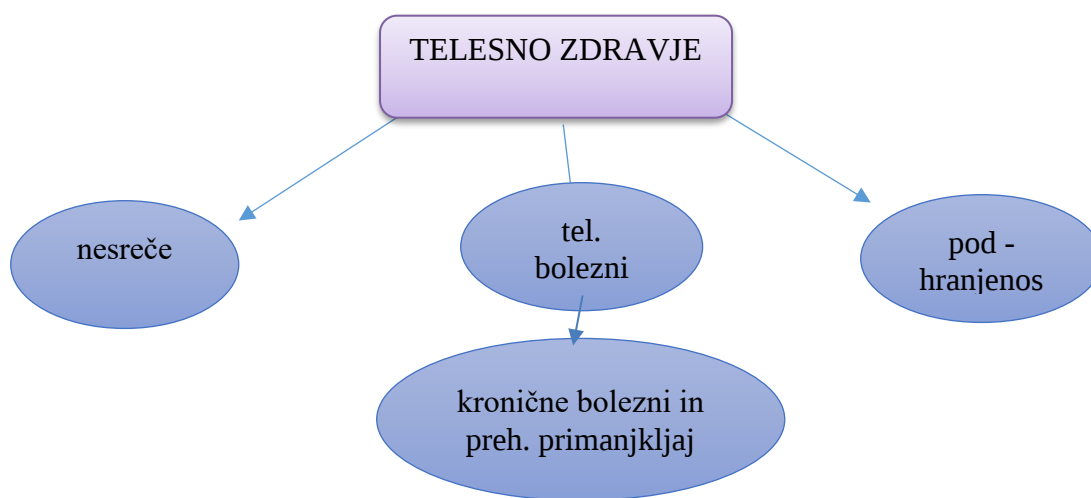
Težko je opredeliti posamezne oblike nasilja, ne da bi vključili še vse ostale. Avtorji navajajo medsebojno povezanost in odvisnost oblik nasilja. Splošna opredelitev pojava trpinčenja otrok je v različnih nacionalnih, socialno-ekonomskih, družbenih in kulturnih okoljih različna (Mikuš-Kos 1993, Tomori 1995).

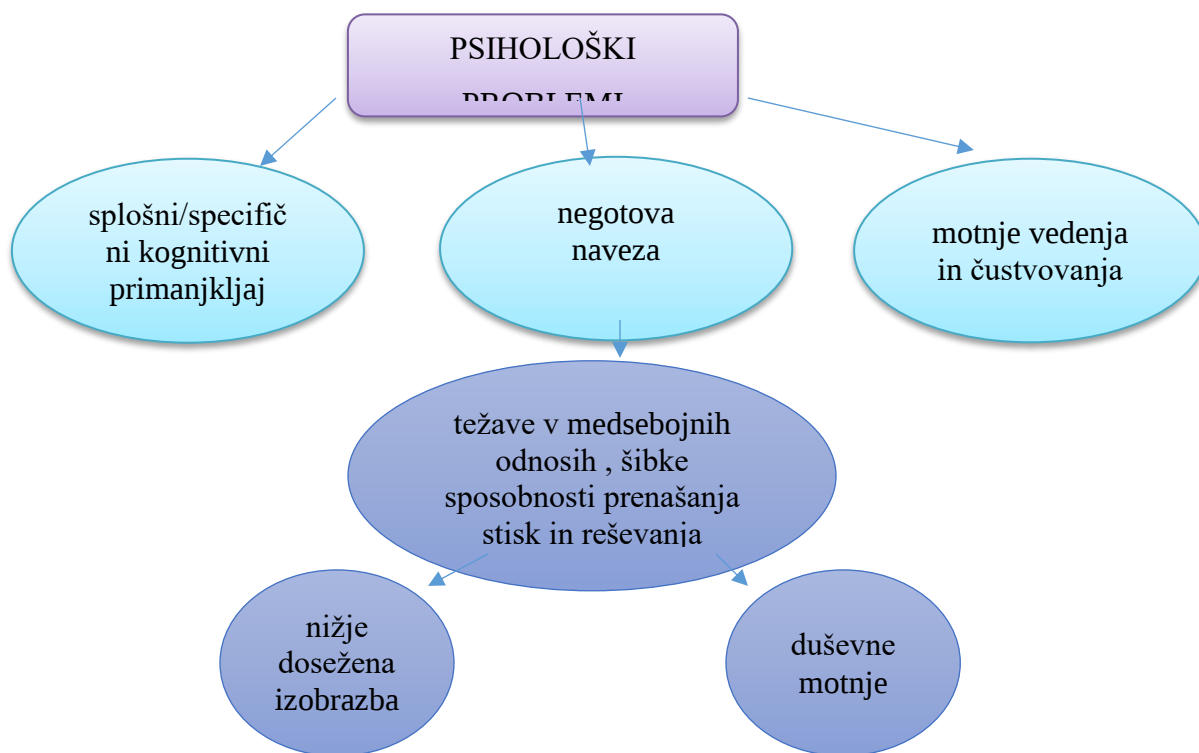
Kovačević (1997) opozarja, da sta otroštvo in mladost, najpomembnejši obdobji v razvoju in za oblikovanje lastne identitete, saj se tedaj namreč posameznikove spoznavne sposobnosti razvijejo do konca. Vse kasnejše pridobitve v razvoju identitete so rezultat življenjskih izkušenj

in vplivov socialnega okolja (Kovačevič 1997). Kadar nasilje nad otrokom izvajajo njegovi najbližji in je sestavni del otrokovega vsakodnevnega življenja, bo imelo dolgoročne patogene posledice, saj se dogaja v času razvoja osebnosti, značilnosti odnosa, ki je obarvan z nasiljem, pa se vgradijo neposredno v otrokovo osebnostno strukturo, zaznamujejo vse razvojne faze in se kažejo tudi v njegovem funkcioniranju, ko odraste (Moškrič 2008: 39).

Mikuš Kos (2001) navaja, da ima vsak otrok svoj vzorec odzivanja na stisko, ki jo doživlja. Možno je, da se vzorec spreminja v odvisnosti od okoliščin, odvisen pa je tudi od starosti in od razvojne stopnje otroka (Mikuš Kos 2001: 8).

Doživljanje nasilja v družini otroke zaznamuje s hudimi psihičnimi posledicami, ki se kažejo v njihovem vedenju, načinu komunikacije ter doživljanju sebe in drugih. Otroci, ki so izkusili nasilje v lastnem domu, so obremenjeni z občutki manjvrednosti, imajo slabo samopodobo, so nesamozavestni, ne zaupajo sebi in drugim, nimajo občutka varnosti, počutijo se drugačne, zaznamovane, niso vešči sproščenega navezovanja stikov in vzpostavljanja odnosov (Horvat 2008). Otrok, ki je priča nasilju nad bližnjimi osebami (mama, sorojenci/ke ...), zaradi simbioze, odvisnosti in identifikacije z osebo, ki doživlja nasilje, utrpi škodo tudi, ko je kot opazovalec posredno izpostavljen nasilju (Društvo za nenasilno komunikacijo 2007: 4). Otroci, ki so bili izpostavljeni kateri koli vrsti trpinčenja, lahko kažejo posledice tako na telesnem zdravju in razvoju kot tudi na področju čustvovanja, socialnih spretnosti ter celo na področju kognitivnih sposobnosti (Kobe Brecelj 2015: 102).

Slika 2: Telesne in psihološke posledice zanemarjanja in opustitve skrbi (prirejeno po Prevention of Child Maltreatment, Oberlander Condie L., 2003).

1.3 OPREDELITEV ZAGOVORNIŠTVA IN NJEGOVE OBLIKE

Zagovorništvo je funkcija zastopanja (Jenkole 2012: 27), sama beseda v literarnem smislu pomeni »govoriti za drugega« oziroma »govoriti v korist drugega« (Zaviršek, Zorn, Videmšek 2002: 80). Tudi, če pogledamo v Slovarju slovenskega knjižnega jezika pojem »zagovornik«, pomeni »kdor govori komu v korist«.

Zaviršek (2009) pa temu dodaja »Zagovorništvo pomeni govoriti za nekoga, vendar ne v pokroviteljskem smislu, temveč tako, da bodo interesi, želje, pravice osebe, ki ima manj ekonomske, družbene in simbolne moči ter znanja, zares upoštevani« (Zaviršek 2009: 69). Promovira socialno vključenost, enakopravnost in socialno pravičnost.

Bašič in Frangeš v svojem prispevku navajata in povzemata nekatere definicije:

- Sam koncept zagovorništva za otroke bi lahko definirali »V pravem pomenu besede je zagovorništvo družbeno gibanje usmerjeno v otrokove pravice«./ Paul 1977/

- Zagovorništvo je »Proces senzibiliziranja posameznikov in skupin, da ne zgrešijo otrokovih potreb, in obligacija družbe, da poskrbi za pozitivne odgovore za te potrebe«.
- Zagovorništvo otroka je »Intervencija v korist klienta ali skupine klientov v neodzivnem sistemu«.
- Zagovorništvo za otroka predstavlja aktivno delovanje zaradi koristi otroka in njegovih pravic.

Zagovorništvo je proces, v katerem posameznik ali institucija prevzame odgovornost za napredovanje interesa drugega (Bašič, Frangeš 2006).

Temeljna naloga zagovornika je krepitev moči v vseh vidikih. To pomeni da "stoji za uporabnikom", (v našem primeru otroku) zavzame "pristransko držo", sledi temu, kar otrok želi in četudi se ne strinja s tem, kar otrok želi, mora napeti vse sile, da poišče čim več objektivnih informacij (Urek 2011). Zagovorniška naloga ni dajati nasvetov, temveč odpirati vprašanja (Lamovec 1998: 142). Zato je pomembna asertivnost, če hočemo dobro obvladovati spretnosti, kot so poslušanje in postavljanje vprašanj. Ta temelji na samospoštovanju, na ustvarjanju enakopravnih odnosov, sprejemanju osebne odgovornosti, na zavedanju lastnih pravic in pravic drugih ljudi (Zaviršek, Zorn, Videmšek 2002: 44).

Zagovorništvo se je verjetno najprej pojavilo na področju duševnega zdravja in sega daleč v preteklost. Prvi zapisani dokument kolektivnega zagovorništva izvira iz Velike Britanije in je nastal leta 1620. To je peticija, v kateri so opisane pritožbe glede nevzdržnih pogojev znane bolnišnice Bedlam. V istem stoletju je nek duhovnik, ki je v mladosti sam preživel duševno krizo, objavil pamflet, v katerem poudarja pomen osebne izkušnje krize za pomoč drugim (Lamovec, Čufer 1993: 29).

Prvi formalni zagovornik je bil Sir John Parceval, ki je leta 1845 s somišljeniki ustanovil društvo za zagovorništvo. S tem je postal prvi reformator azilov za ljudi v hudi duševni stiski. Napisal je več knjig, v katerih govori o svojih izkušnjah in pogojih, v katerih je živel, kajti tudi sam je preživel nekaj let v ustanovah za duševno bolne. Z uspešnim zagovarjanjem je dosegel tudi, da so jih kar nekaj izpustili (Zaviršek, Zorn, Videmšek, 2002: 80). Deloval je tako po parlamentarni poti kot tudi z ozaveščanjem ljudi. To je počel približno dve desetletji, potem je organizirano gibanje zagovorništva za več kot sto let zamrlo. Ponovno je oživel v šestdesetih

letih tega stoletja in je sovpadalo z vzponom gibanja za pravice najrazličnejših marginalnih skupin (Lamovec, Čufer 1993: 29, 39).

Vrednostno pojmovanje človekove osebnosti, njene individualnosti in svobode je znak zahodnoevropske kulture. S takim pojmovanjem osebnosti je tesno povezano tudi pojmovanje človekovih pravic in svoboščin (Musek 2009: 10).

Do pomembne internacionalizacije človekovih pravic je prišlo po drugi svetovni vojni, zlasti zaradi nacističnih zločinov, zato je v prvih mednarodnih aktih velik poudarek na enakosti in prepovedi rasne diskriminacije.

V letu 1948 je bila v OZN sprejeta Deklaracija o Človekovih pravicah (Šinkovec 1997: 18). Prvič v zgodovini se je zgodilo, da so se države zbrale in potrdile osnovna načela pravičnosti, enakosti in pravic za vse (Evropska komisija). «Za razvoj zagovorništva v svetu imajo veliko zaslug zlasti uporabniške organizacije» (Urek 2011).

Strokovne razprave o zagovorništvu običajno potekajo v prostoru, ki ga konceptualno zamejujeta dva temeljna pristopa: na eni strani gre za model profesionalnega (institucionaliziranega) zagovorništva, na drugi pa za neprofesionalno (neinstitucionalizirano, tudi laično) zagovorništvo (Lešnik Mugnaioni 2011: 51). Profesionalno zagovorništvo običajno izvajajo strokovne delavke (socialne delavke, pravniki in drugi strokovnjaki) (Zaviršek, Zorn, Videmšek 2002: 84). Lahko pa so to zagovorniške službe, ki jih po navadi ustanovijo nevladne organizacije ali pa delujejo v javnem sektorju in zagotavljajo zagovorniške storitve za ljudi v stiski na različnih področjih vsakdanjega (spori s sorodniki, sosedi, na delovnem mestu ipd.) (Flaker et al. 2009: 12).

Med oblike laičnega zagovorništva štejemo samozagovorništvo, vrstniško zagovorništvo, kolektivno zagovorništvo in občansko zagovorništvo; te oblike se med seboj dopolnjujejo, a opravljajo različne funkcije (ibid). Izraz samozagovorništvo uporabljamo v več pomenih. Lahko se nanaša na posamezno dejanje, v katerem se razvrednotena oseba postavi zase. To lahko stori sama ali pa v skupini (Lamovec 1998: 161). Spodbuja in krepi moč ljudi, da bi se znali sami postaviti zase (svetovanje, informiranje, treningi asertivnosti, skupine za samopomoč, metode in oblike dela) (Oreški 2009).

Vrstniško zagovorništvo temelji na vzajemnosti (Lamovec 1998: 163) in solidarnost ljudi s podobnimi izkušnjami in je tesno povezano z delovanjem uporabniških skupin (Oreški 2009).

Pri kolektivnem zagovorništvu pa gre za širšo družbeno akcijo in se pogosto razvije kot rezultat drugih oblik zagovorništva, predvsem samozagovorništva in vrstniškega zagovorništva (ibid). Nastanek kolektivnega zagovorništva so v tujini spodbudili nekateri sodni procesi, ki so razburkali javnost in pokazali potrebo po spremembi zakonodaje (Lamovec 1998: 166). Izpostavlja problem s t. i. participacijo, ki naj bi omogočila uporabnikom vplivati na načrtovanje služb, ki so namenjene njim. Proces je namreč krožen: dokler nimaš moči, te ne bodo slišali, a dokler te ne slišijo, ne moreš vplivati na vodilne strukture (op. cit.: 166,127).

Občansko zagovorništvo (tudi laično zagovorništvo) vključuje ugledne člane skupnosti, ki se zavzamejo za stigmatiziranega človeka, ki je v nevarnosti, da ga okolica izključi (npr. kakšen ugleden občan, znana osebnost, ali nekdo, ki ima pogodbeno moč). Naloga občanskega zagovornika je, da vzpostavi stik s človekom, se odziva na njegove interese in ga poveže s krogi vsakdanjega življenja v skupnosti. Niso odvisni od institucij in za svoje delo niso plačani. Cilj te oblike zagovorništva je vzpostaviti dolgotrajen in podporen odnos (Oreški 2009).

1.3.1 ZAKAJ ZAGOVORNIŠTVO OTROK?

Otrok je izvorno šibkejša oseba, ki jo (v smislu družbene vloge) določa natanko to, da jo zaradi nezrelosti in neizkušenosti v pravnih razmerah zastopajo in zagovarjajo drugi – ravno v tem se ločuje od odraslih ljudi (Pavlović 2009: 9). Ko gre za vprašanje odnosov med starši in otroki, so starši tisti, ki morajo delovati otroku v korist (Murgel 2006: 48) vendar pa se otrok lahko znajde v vlogi, ko starši oz. zakoniti skrbniki te vloge ne morejo opravljati, jo opravljajo neustrezno ali pomanjkljivo itd.; v takem položaju otrok potrebuje zagovornika (Pavlović 2009: 9).

Slabe izkušnje iz prakse so botrovale temu, da se je septembra 2005 oblikovala iniciativna delovna skupina strokovnjakov, predstavnikov Varuha človekovih pravic, vladnih in nevladnih organizacij ter tudi zainteresirane javnosti. Tako se je začel pilotski projekt Zagovornik - glas otroka, z namenom okrepitve otrokovega glasu, ki deluje še danes 2017 (Jenkole et al. 2009: 7). Zaviršek (2013) dodaja, da se s tem projektom otroka postavlja v jedro kot subjekta pravic, ki doživlja ekonomsko, čustveno in socialno prikrajšanost najpogosteje v obliki zanemarjanja in različnih zlorab. Poudarja, da se v Sloveniji prvič uresničuje tako imenovana child perspective, perspektiva, usmerjena na otroka (Zaviršek 2013: 35).

Slovenija je ena od držav, ki nima posebnega varuha otrokovih pravic. Naloge tega organa opravlja Varuh človekovih pravic RS.

Zagovorniki naj bi pomagali otrokom, da aktivno sodelujejo v zadevah, ki se jih tičejo in jih hkrati ščitili pred zlorabami in slabo prakso, zlasti v primerih, ko je med staršema izrazit spor ali, ko je iz ravnanja staršev ali skrbnika razvidno, da sami niso več sposobni oceniti koristi otroka in ravnaajo otroku v škodo (Jenkole et al. 2009: 28).

Zaviršek (2009) je izpostavila, da otroci potrebujejo zagovornike predvsem zaradi zlorab in zanemarjanj, ki jih doživljajo v družini, zlorab, ki jih povzroča oseba zunaj družine, negativnega označevanja in obravnave strokovnjakov, zlorab, nasilja in zanemarjanj v institucijah (Zaviršek 2009: 69). Krivice, ki jih otroci doživljajo znotraj svojih družin, ne morejo in ne smejo ostati skrite. Breskvar (2008) poudarja, da se pojavi velik problem v postopkih, v katerih se znajdejo otroci in mladostniki, ki si tega ne bi želeli, so nemočni in včasih do skrajnosti zmanipulirani od tistih, ki bi jih morali imeti najraje. To so mladi, ujeti v dolgotrajne in grozljive postopke ločitev, spolnih zlorab, nasilja. Govori o otrocih in mladostnikih, ki nimajo moči ali možnosti, da bi povedali svoje mnenje, starši pa ne morejo ali ne zmorejo svojim otrokom nuditi ustrezne opore (Breskvar 2008).

Kot poudarja Nussdorfer je namen projekta Zagovornika otrok postaviti pogoje, da otrok v različnih postopkih postane subjekt, da se sliši njegov glas in da dobi nekoga, ki stoji ob njem (Nussdorfer 2013).

Vsebine zadev, v katerih so postavili zagovornike:

- odločanje o zaupanju otroka in odločanja o stikih,
- odklanjanje stikov otrok s tistim izmed staršem, s katerim ne živi,
- težav pri poteku stikov s tistim izmed staršem, s katerim otrok ne živi,
- stiki s starimi starši in drugimi sorodniki,
- tožba za predodelitev otroka,
- rejništvo in premestitev otrok v drugo rejniško družino,
- odklanjanje namestitve otroka v rejniško družino ali zavod,
- želja po vrnitvi iz zavoda ali rejniške družine domov,
- odklanjanje vrnitve v lastno družino,
- nasilje nad otroki,

- nasilje v družini,
- sum spolne zlorabe,
- zanemarjanje in ogroženost otroka,
- odvzem otrok in namestitve v zavodsko varstvo ali rejništvo,
- opozarjanje na ogroženost otroka po smrti enega izmed staršev,
- smrt matere in neupoštevanje želje otroka po materini smrti,
- zdravljenje otroka v pedopsihiatrični bolnišnici,
- težave deklice, nameščene v psihiatrično kliniko,
- težave pri namestitvi otroka v ustrezno institucijo,
- nestrinjanja otroka s prešolanjem,
- odklanjanje in odsotnost od pouka,
- urejanje skrbništva,
- pomoči pri urejanju statusa otroka,
- mladoletnik v kazenskem postopku,
- nenadne spremembe otroka – odklanjanja šole, bega, poskusa samomora (Jenkole 2013: 23).

Situacije, v katere se vključujejo zagovorniki, so krizne. Človek/otrok doživlja stanje psihične vznemirjenosti, stiske, porabi vso svojo energijo za premagovanje krize, vrti se v začaranem krogu. Redko neposredno in očitno toži o svojih težavah, stiskah, ker težko ulovi, kar se dogaja v njem in še težje to ubesedi (Špolad Grča 2009: 61, 64).

Kot pravi Jenkole (2009), pa se žal v slovenskem prostoru kljub vsemu govorjenju o otrokovih pravicah še vedno zadržujemo pri tem, da se otrokove pravice uresničujejo prek tistega, ki »ve«, kaj je za otroka najboljše. Dodaja, da ima zaradi tega mnenje in hotenje otroka zanemarljivo težo, kar pomeni zanemarjanje otrokovega polnopravnega statusa, ki mu ga daje tudi še zlasti KOP (Jenkole 2009: 21). Naša kultura otroka še vedno podcenjuje, je pokroviteljska in se ne vključuje v reševanje problemov, ki se tičejo otroka samega. Za krepitev otrokovega položaja je tako nujno še narediti korak naprej – od ugotavljanja dejstev k postavitvi ustreznega sistema zastopanja otrok – zagovorništva, saj slovenska zakonodaja tega ni zadovoljivo urejala (Jenkole 2009: 6). Ugotavlja se namreč, da pristojni organi (centri za socialno delo, sodišča) pri odločanju o otrokovih pravicah še vedno prepogosto zanemarijo svojo obveznost, da bi jim bila otrokova korist pri tem glavno vodilo.

Otrokovo mnenje je treba upoštevati ves čas trajanja postopkov. Izjemnega pomena pa je, da je prvo mnenje pridobljeno hitro in da otrok pred tem pridobi ustrezne informacije na razumljiv način. V času projekta, kot navaja Jenkole (2013), je čas za postavitev zagovornika povprečno do enega tedna, razen v primeru, kadar so velike težave pri pridobitvi soglasij. Otroci so namreč posebna ciljna skupina in odrasli smo dolžni zanje skrbeti na način, da se tudi otroci lahko obračajo direktno na institucije. Sanches (2013) je izpostavila primer ureditve v sosednji Avstriji, kjer imajo ne samo državnega varuha, ampak potem tudi regionalne varuhe, znotraj tega pa zagovornike otrokovih pravic (Sanches 2013).

Napredek glede "otrokove koristi" se je kazal pri nas v Sloveniji v novem družinskem zakoniku z uvedbo instituta zagovornika otroka, ki bi poskrbel za to, da se bo slišalo otrokovo mnenje (Vodičar 2011).

Inštitut zagovorništva otrok in mladostnikov bi naj tako zapolnil praznino, ki je v tem trenutku ni mogoče nadomestiti z nobenim drugim inštitutom (Jenkole et al. 2006: 49). Jenkole še dodaja: *»Dejstvo, da se je o zakoniku razpravljalo že vse od leta 2005, kaže predvsem na odnos do otroka v naši družbi. Opozarjati bomo začeli tudi na nujnost sprejetja samostojnega zakona o zagovorniku otroka. To je treba čim prej izpeljati. Skrajni čas je, da se iz projekta preide v zakonsko ureditev in institucionalizacijo zagovorništva. Gre za velik projekt, ki je že zdavnaj prerasel pilotsko fazo. Dejanske potrebe po zagovornikih otrok pa so velike«* (Jenkole 2012). Ampak ta zakonik ni bil sprejet in zato se zdaj nadaljuje iskanje za najboljšo oziroma boljšo rešitev.

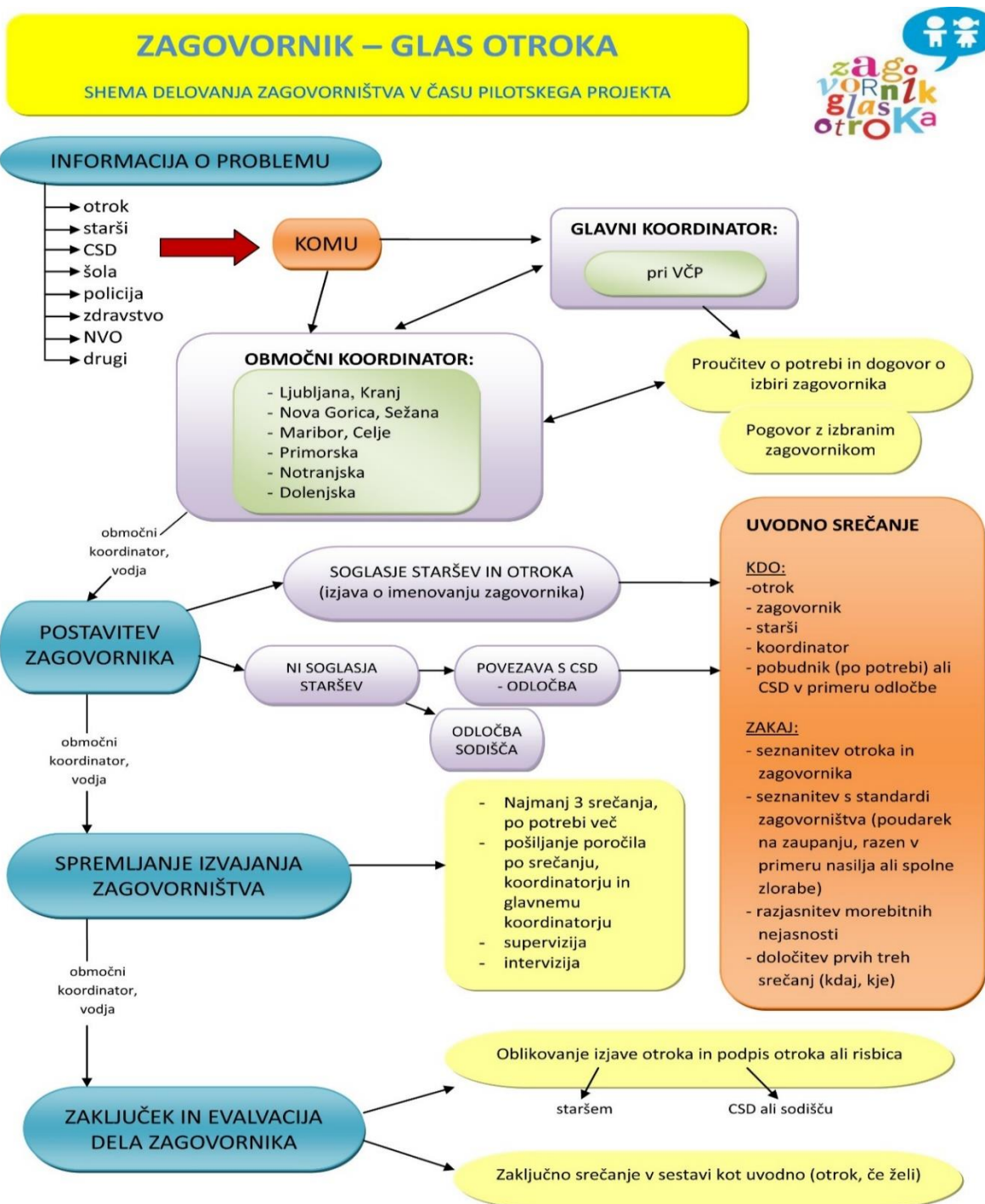
Državni zbor je 23. maja 2013 sprejel priporočilo parlamentarne komisije za peticije ter človekove pravice in enake možnosti, da je treba pripraviti poseben zakon, ki bo zagovorništvo otrok institucionaliziral v samostojni in neodvisni pravni osebi, ki bo zagotavljala enake storitve vsem otrokom v Sloveniji, ne glede na kraj njihovega bivanja. Do sprejetja oziroma uveljavitve nove ureditve tega področja, pa Državni zbor Vladi Republike Slovenije priporoča, da projekt Zagovornik - glas otroka podaljša.

Predstavnica Zveze prijateljev mladine Slovenije Karin Elena Sanches podpira prizadevanja Varuha, da se ohrani institut zagovornika in poudarja, da je država tista, ki mora še v tem letu poiskati zakonsko, sistemsko in dolgoročno rešitev. Na začetku je spomnila na to, da smo že leta 2004 dobili priporočilo Odbora OZN za otrokove pravice, da bi otroci potrebovali varuha

otrokovih pravic ali pa vsaj osebo, ki bi se znotraj varuha človekovih pravic ukvarjala samo z otroki (Komisija za peticije ter za človekove pravice in enake možnosti).

»Dosedanje delo potrjuje, da je potreba po postavitvi zagovornika več kot upravičen« (Varuh človekovih pravic 2013).

Kako deluje projekt zagovorništva otrok? To je prikazano na naslednji shemi.

Slika 3 Vir: Varuh človekovih pravic Republike Slovenije (2010), http://www.varuh-rs.si/fileadmin/user_upload/pdf/zagovornik/zagovornik-glas_otroka_PLAKAT2.pdf (25. 2. 2016).

Pobudo za postavitev zagovornika lahko da otrok sam ali vsak, ki otroka pozna: starši, sosede, sorodniki, strokovni delavci, CSD, sodišča. Prošnjo za postavitev zagovornika se naslovi na

Varuha človekovih pravic RS, Dunajska 56, Ljubljana. Za potrebne informacije pa lahko pokličejo koordinatore ali pa na brezplačno tel. št. Varuha 080 15 30 (Občina Radovljica 2013). Če se presodi, da je zagovornik potreben, pokliče območni koordinatorski center z liste zagovornikov nekega zagovornika in mu na kratko predstavi primer. Če ga sprejme, se sprejme dogovor o sodelovanju. Otroku se lahko zagovornik postavi na dva načina. Najbolje je, če soglasje za to dajo starši. Sicer se pa lahko zagovornik postavi z odločbo centra za socialno delo, kot skrbnik za poseben primer ali z odločbo sodišča. Seveda se mora s postavitvijo zagovornika strinjati tudi otrok.

V letu 2011 - so prejeli 70 pobud za postavitve zagovornika otrokom. V nekaterih pobudah je bila zaprosena postavitve zagovornika za več otrok (brat in sestra), hkrati-skupno za 89 otrok. Zagovornik je bil postavljen 65 otrokom, kar 24 otrokom pa žal iz različnih vzrokov ni bil postavljen. Največ pobud so dali centri za socialno delo (CSD), kar za 47 otrok, za 13 otrok so dale pobude matere, za 6 otrok očetje, za 4 otroke babice, za 3 mladostniki, za 3 okrožno sodišče, po 1 pa drugi pobudniki. Ob tem je razveseljivo, da vse več pobud podajo CSD, največ tisti, ki so že sodelovali z zagovorniki, pri tem pa ugotavljajo, da so z delom z zagovorniki našli novo kakovost sodelovanja (Letno poročilo Varuha 2012: 298).

V letu 2012 (do novembra 2012) - so postavili zagovornika 58 otrokom. 21 otrokom zagovornika niso postavili zaradi nesoglasja enega od staršev. Pobud za postavitve zagovornika so prejeli veliko več, vendar zagovornika niso mogli vselej postaviti (če ni bilo soglasja obeh staršev, če niso bili izpolnjeni pogoji za postavitev). Razveseljivo pa je, da v nekaterih primerih zagovornika ni bilo potrebno postaviti, saj so starši v pogovorih ob pridobivanju soglasja spoznali, da so zaradi lastnih težav spregledali stisko otroka in so začeli sodelovati v korist otroka (Posebno poročilo Varuha človekovih pravic 2012: 18).

V letu 2014 – so prejeli 63 pobud za postavitev zagovornika. Zagovornik je bil postavljen v 41 primerih oziroma 61 otrokom. V večini primerov so imeli otroci iz iste družine različne zagovornike. V 26 primerih (od 41 postavitev) je pobudo za postavitev zagovornika podal CSD, v 5 primerih sodišče in v 10 primerih eden od staršev. V 3 primerih je bil zagovornik postavljen z odločbo CSD, v 5 primerih s sklepom sodišča, v ostalih primerih pa je bil zagovornik postavljen s soglasjem staršev.

V letu 2015 (do 17. decembra) so prejeli 50 pobud za postavitev zagovornika.

Zagovornik je bil postavljen v 24 primerih oziroma 37 otrokom, od tega je bil v 6 primerih zagovornik postavljen z odločbo CSD, v ostalih primerih pa s soglasjem staršev. V obravnavi za možnost postavitve zagovornika je še 6 primerov.

Zaradi neizpolnjenih pogojev za postavitev zagovornika pa v 20 primerih zagovornika niso mogli postaviti. Razlogi, da ni prišlo do postavitve so različni:

- V treh primerih je CSD želel skrbnika za posebni primer, in sicer v dveh primerih za dojenčka, v enem primeru pa za zastopanje otroka v odškodninski zadevi. V teh primerih so prošnjo CSD zavrnili, saj zagovornik vsebinsko ne bi mogel izpolniti svojega namena.
- V sedmih primerih eden od staršev ni želel podati soglasja, CSD pa kljub apeliranju Varuha ni videl potrebe po postavitvi zagovornika z odločbo.
- V petih primerih ni prišlo do postavitve zagovornika, saj so se zadeve uredile med obravnavo pobude v smeri, da otrok ni več potreboval zagovornika.
- V enem primeru do postavitve zagovornika ni prišlo, ker je bil mladostnik polnoleten.

Na Varuha se je po telefonu obrnilo še 20 posameznikov, ki so želeli pridobiti informacije, vendar pisne pobude niso vložili.

V letu 2016 so prejeli 78 pobud za postavitev zagovornika. Zagovornik je bil postavljen v 39 primerih, in sicer 61 otrokom. 7 pobud je še v obravnavi oz. čakajo soglasje staršev ali odgovor CSD glede možnosti postavitve z odločbo ali s sklepom sodišča. V 32 primerih zagovornik ni bil postavljen.

Pobude, ko je bil zagovornik postavljen:

V 17 primerih (od 39 pobud, kjer je bil zagovornik postavljen) je pobudo za postavitev zagovornika podal CSD, v 8 primerih mati, v 6 primerih oče in v 5 primerih sodišče. Drugi pobudniki so bili: (pol)sestra otroka, sodnica, ki je zasebno tudi zaupnica družine in varna hiša. V 32 primerih je bil zagovornik postavljen s soglasjem staršev, v dveh primerih z odločbo CSD in v 5 primerih s sklepom sodišča. V letu 2016 je imelo primere 34 zagovornikov (nekateri več primerov oz. več otrok v enem primeru).

Opravljenih je bilo 429 srečanj zagovornikov z otroki.

Trenutno v projektu sodeluje 51 aktivnih zagovornikov (zagovornik glas otroka – Novičke 2015).

1.3.2 ZAGOVORNIK

»Verjeti, zaupati otroku in mu pomagati. To naj bo ob ustreznem znanju osnovno načelo ljudi, ki so že ali bi še radi postali zagovorniki otrokovih pravic in seveda njihov glas, glasnik, človek, ki svetu sporoča to kar bi radi sporočili tudi sami« je poudarila Nussdorfer (2008). »Biti zagovornik ni le formalen poklic, zagovornik mora biti človek, ki bo vse naredil za otroka, ki bo brez strahu in predsodkov ščitil njegove interese in se bo ne da bi bil pokoren neki instituciji« (Bašič 2011). Nussdorfer (2008) dodaja, da na zagovornikovo delo ne smejo in ne morejo vplivati politični, verski, ideološki, osebni in institucionalni vplivi ter interesi, ki bi lahko ovirali njegovo človeško in strokovno presojo o tem ali s svojim delom dejansko pomaga otroku ali zgolj zastopa interese, ki niso v skladu z največjo integriteto otroka « (Nussdorfer 2008).

Naloge zagovornika so:

- Da zagotavlja možnost aktivnega sodelovanja otroka ali mladostnika pri odločanju o njegovi usodi;
- Otroka ali mladostnika seznanja z vsemi informacijami, njegovimi možnostmi in izbirami;
- Prepozna in skrbi za upoštevanje otrokovega ali mladostnikovega mnenja;
- Skrbi, da so varovane koristi otroka ali mladostnika v vseh zadevah, ki se ga tičejo.
- Zastopa le otroka, sodeluje s starši, institucijami in koordinatorjem (Jenkole 2014);

Predvsem je pomembno, da se otroka sliši, da ga razumemo in mu damo vedeti, da nam lahko zaupa.

Osnovni standardi po katerih mora zagovornik delovati so:

- delati samo za otroka,
- graditi na zaupanju,
- ceniti in spoštovati otroka kot osebnost,
- zagotoviti otroku, da ne bo ponovno preslišan ali diskriminiran,
- preverjati vedno znova, če razume, kaj se dogaja,
- pomagati izražati njegovo mnenje,
- možnost aktivnega sodelovanja otroka v zadevah, ki se ga tičejo,
- pomagati otroku pri razreševanju težav, ki ga onesrečujejo (Jenkole 2014).

Zaviršek (2007) nam daje v razmislek »Kdo je lahko zagovornik otroka, kako naj se usposablja in kakšno podporo naj dobi pri svojem delu. Preden se zagovornik nauči različnih modelov intervencije in same zagovorniške drže, se zastavlja vprašanje, kako razume koncept človekovih pravic otroka« Zaviršek (2007: 172).

V okviru tega projekta so veliko pozornosti namenili pripravi izobraževalnega programa in izobraževanju kandidatov za zagovornike. Otroka v času projekta lahko zastopa le zagovornik, ki je bil vključen v izobraževanje.

Izobraževanje za zagovornike temelji na naslednjih predpostavkah:

- da otrok ni pomanjšan odrasli in da je otroštvo posebno obdobje v človekovem življenjskem poteku, ki je enakovredno obdobju odraslosti;
- da ima otrok pravico biti obravnavan kot subjekt pravic (pravica do izražanja lastne volje, pravica, da se ga jemlje resno, pravica do pričanja itd.);
- da ima otrok pravico, da se ga obravnava na spoštljiv način in se brezpogojno zadovoljujejo njegove ekonomske, socialne in čustvene potrebe;
- da doživlja otrok svet okoli sebe na njemu značilen način, katerega razumevanje je odraslim le s težavo dostopno, zato se morajo odrasli za razumevanje otrokovega sveta posebej usposablјati;
- da izraža otrok svoje doživljanje, vključno s travmami, na njemu značilen način in da se morajo odrasli za razumevanje otrokovih znakov doživljanja travm posebej usposablјati (Zaviršek 2013: 35).

Med otrokom in zagovornikom se vzpostavi odnos. Poudarek je na zaupnosti, ki naj bo najpomembnejši del odnosa med otrokom, ki želi pomoč, in zagovornikom.

Elementi delovnega odnosa pa so:

- dogovor o sodelovanju – delovanje z otrokom se začne z jasnim in izrečenim dogovorom o sodelovanju, ki šele omogoči vzpostavljanje delovnega odnosa. Naloga zagovornika je, da vzpostavi in varuje varen prostor za delo;
- instrumentalna definicija problema in soustvarjanje – rešitev: v središču sta dialog in sodelovanje. Tema je ves čas pogovor o supervizantovi udeleženiosti v rešitvi, novem učenju, pomoči otroku;

- osebno vodenje – De Vries (1995); vodenje k dogovorjenim in uresničljivim rešitvam oziroma dobrim izidom.

Sodobni koncepti :

- perspektiva moči je dialog, ki raziskuje, odkriva in ustvarja uresničljive alternative, je vir moči. Dodajanje moči ali opolnomočenje sta najpogosteje uporabljeni formulaciji;
- etika udeležенosti je sodelovanje, v katerem nihče nima zadnje besede, sodelovanje, v katerem nihče ne potrebuje zadnje besede, temveč pogovor, ki se lahko nadaljuje;
- znanje za ravnanje in ravnanje s sedanjostjo ali koncept sopristnosti je odnos, ki ga vzpostavljamo in je usmerjen v sedanjost. Sedanjost je čas, ko smo v delovnem odnosu, čas, ki ga in ko ga uporabljamo za sodelovanje in je najbolj dragocen delovni čas (Jenkole et al. 2009: 75-82, Čacinovič Vogrinčič 2008: 20-24).

Ena izmed zagovornic je svoj pristop k otroku z vsemi delovnimi elementi opisala takole:

Pri reševanju primera mi je bilo v veliko pomoč znanje, ki sem ga pridobila med študijem socialnega dela. Izhajala sem iz tega, da dekle potrebuje zagovornika, ki jo bo podprl in ojačil v dani situaciji, ji pomagal najti vire moči, jo opolnomočil, ščitil njene pravice ter ji pomagal ugotoviti njene želje. S punco sem najprej sklenila delovni odnos, ki je pomemben za uspešno delo. Delovni odnos sem začela ustvarjati z jasnim dogovorom o sodelovanju. Ubesedila sem svojo vlogo kot zagovornica in njeno vlogo ter ji pojasnila, kaj je zagovorništvo. Skupaj sva se odločili, kdaj in kako bodo potekala srečanja. Dogovorili sva se, da lahko vsaka od naju pove svoje mnenje in občutke in da pri tem ni nepravilnega odgovora. Vzpostavila in varovala sem zaupen odnos in varen prostor za pogovor in soustvarjanje odločitev. Ta odnos je bilo potrebno ves čas negovati. Izkazovala sem zanimanje in skrb zanjo ter jo spodbujala pri izvrševanju majhnih korakov na poti do cilja. Na koncu sva se skupaj odločili, kaj bom povedala naprej in česa ne. Želela sem, da imava obe delovni in osebni pogovor ter da skupaj soustvarjava in raziskujeva tukaj in zdaj. Predlagala sem, da prvo srečanje nameniva pogovoru in spoznavanju ter se dogovoriva, katere cilje bova poskušali doseči na nadaljnjih srečanjih. Sledil je element instrumentalne definicije problema. To pomeni, da sem mladostnici dala prostor, v katerem je imela možnost opredeliti, v čem vidi problem ter opisati svoje občutke in stisko. Poskušala sem jo voditi k uresničljivim rešitvam in dobrim izidom. Ob tem sem z njo podelila svoje izkušnje in zgodbe, ki so ji odpirale nov pogled na možne rešitve. Poskušala sem biti empatična in se osebno odzivati na dogajanje v najinem odnosu. Skupaj sva soustvarjali rešitve. Ko je govorila o sebi

in svojih občutkih, sem jo pozorno poslušala in večkrat povzela in preverila, če sem vse pravilno razumela. S tem sem pogledala skozi njeno okno in hkrati ustvarila svoj lastni pogled na situacijo. Tako sem se lažje vživela in razumela problemsko situacijo. Spodbujala sem jo, da je govorila o svojem doživljanju družinske situacije in ji pomagala pri izražanju, ko je to potrebovala.

Z dekletom sem delala iz perspektive moči. Spoštljivo sem iskala njeno moč in vire ter delala na tistem, kar sama zmore in si želi. Sledila sem temu, da uresniči konkretne spremembe in tako pride do ciljev, ki jih želi doseči. Trudila sem se uporabljati jezik, s katerim sem ostala razumljiva in jo upoštevala kot enakopravno sogovornico, s katero sva soodgovorni pri raziskovanju in soustvarjanju rešitev. Delovni odnos sem usmerjala v sedanost. Pogovore sem speljala na način, da so se zgodili, razvili in končali tako, da jih je bilo mogoče nadaljevati.

Ves čas sem se posluževala pohval. Z njimi sem izražala spoštovanje, zaupanje v njeno sposobnost in ji sporočala, da je dober človek. Vsako srečanje sem podrobno zabeležila in s tem samoreflektirala svoje občutke, dileme, vprašanja in emocije. S pomočjo območne koordinatorke ter kolegic zagovornic sem sproti razreševala svoje blokade in iskala nasvete, kako primer najboljše peljati naprej (Pušnar 2016).

Pogovor med otrokom in zagovornikom je poseben pogovor, ker zagotavlja, da se sliši otrokov glas. Otrok potrebuje novo izkušnjo v celoti, da se ga posluša, da se ga sliši in da mu odgovorimo, da bi se tudi sam naučil poslušati, slišati in razumeti, kdo je, kaj želi, kaj se dogaja, v kakšnih odločitvah je soudeležen. Odrasli se šele učimo, kako omogočiti otroku in sebi izkušnjo, da je otrok sogovornik, ekspert iz izkušenj. Pogovor je za otroka dragocen prostor za ubesedene misli, občutke, čustva, želje in odločitve, ki jih razume, in zato zna ravnati z njimi. Odrasli smo odgovorni za besedenje. Prav zato je zaveza zagovornika, da varuje odprt prostor za pogovor tako, da ga otrok soustvarja (Čačinovič Vogrinčič 2007: 41). Zagovornik vstopi v zagovorniški proces na spoštljiv način, z brezpogojnim zaupanjem v otroka/mladostnika. Otroku/mladostniku mora čutiti, občutiti, da zagovornik gradi sodelovanje na odnosu in ne na izhodišču vedeti in znati. Poskrbeti mora za to, da ne postavlja svojih besed v otrokova usta, ampak samo izraža in posreduje otrokove želje in mišljenja. Uporabljati mora razumljiv jezik, komunikacijo, ki je razumljiva starosti in razvojnim potrebam otroka/mladostnika. Otroku/mladostniku zagovornik na začetku sodelovanja in v vseh kasnejših fazah posreduje možnosti in omejitve pričakovane pomoči. Zagovornik sproti posreduje vse informacije o

postopkih in dejanjih in sproti preverjati, če jih otrok/mladostnik razume. Sproti ga seznanja, podpira v iskanju možnosti izbire, mu je ob strani, ko otrok potrebuje oporo pomoč (Sitar 2014).

1.4 CSD in ZAGOVORNIŠTVO OTROK

V postopkih odločanja na centrih za socialno delo in sodiščih ne moremo govoriti o največji koristi otroka, če nismo upoštevali otrokovega glasu. Do prave otrokove volje pa bomo delavci socialne službe v upravnih postopkih ali pa sodniki v sodnih postopkih prišli težje, saj so otroci po navadi od staršev poučeni, da mi o njih odločamo. Zato je za pridobitev otrokovega mnenja veliko primernejši zagovornik - glas otroka, ki je dodatno strokovno usposobljen, in je nevtralna oseba, saj o ničemer ne odloča (osebno mnenje delavke na CSD-ju).

Center za socialno delo mora v vseh postopkih, kjer je vpleten mladoletni, vedno delati mladoletnemu v korist, zaščititi njegove pravice, koristi in interese. Velikokrat pa je center v dvojni vlogi: kot svetovalni organ, ki nudi pomoč v obliki svetovanja, nudenja opore, pogovora, in na drugi strani kot organ, ki v življenje celotne družine in otroka poseže dokaj restriktivno. Velikokrat pa se zgodi, da tudi strokovni delavci centrov za socialno delo, kljub želji pomagati in se približati otroku, tega ne morejo zaradi različnih vzrokov, ki so na strani zakonitih zastopnikov otroka (Rotar, Murgel, 2006). Pomemben faktor pri reševanju kompleksnih težav, s katerimi se srečujejo na CSD s poudarkom na nasilju nad otroki, je odprtost in medsebojno sodelovanje različnih institucij, skupna evalvacija primerov in učenje na le-teh. Najvidnejši rezultati so v okoljih, v katerih se k reševanju posameznega problema pristopa multidisciplinarno in multiinstitucionalno (Petrovič 2001: 162). Otroci in mladostniki prihajajo v stik s centrom za socialno delo ob različnih življenjskih situacijah; (pogovor s strokovnim delavcem ob razvezi staršev, reševanje vzgojne problematike, ukrepanje v otrokovo korist) velikokrat je center prvi organ, s katerim se srečajo – od tu pa vodi pot do drugih različnih organov, kot so sodišče, policija, tožilstvo, tudi nevladne organizacije (Rotar, Murgel, 2006). *Zelo pomemben je naš pristop do teh ljudi, saj smo včasih ena zadnja institucija, na katero se obrnejo ljudje. Da bi lahko tem ljudem ponudili najboljšo pomoč, se centri za socialno delo veliko povezujemo z drugimi institucijami. Predvsem s šolo, z vrtci, zdravstvenimi domovi, policij, vzgojnimi zavodi in mladinskimi domovi.. Ne domišljamo si namreč, da bi lahko mi sami pomagali družinam in posameznikom pri rešitvi vseh njihovih težav (osebno mnenje delavke na CSD-ju).*

2 PROBLEM

To, kar človek doživlja v mladih letih, kar se kali skozi otroško dušo, to ostane odločilno pri odraslem, iz tega rastejo nagibi in dejanja. Če se ti v mladih letih do česarkoli vsadi ljubezen ali sovraštvo v srce, to ostane in se kasneje za vedno v taki ali drugačni obliki pokaže (Prežihov Voranc).

Otroštvo nas navadno zaznamuje bolj, kot se zavedamo in si upamo ali zmoremo priznati. Moč globokih in čustveno intenzivnih dogodkov, ki smo jih v otroštvu ponotranjili, nas v večji ali manjši meri spremlja celo življenje (Rebula A. 2002).

Leta 2005 se je oblikovala iniciativna delovna skupina strokovnjakov, predstavnikov Varuha človekovih pravic ter drugih vladnih in nevladnih organizacij, ki so želeli razviti organizacijo, ki bi pomenila zagovorništvo otrokom v najrazličnejših stiskah. To je bil začetek pilotnega projekta Zagovornik – glas otroka, ki traja še danes. Zagovorništvo naj bi zapolnilo vrzel v mreži pomoči otrokom, mladim in opravljalo tiste oblike podpore, ki jih sedanje socialno varstvene institucije ne morejo zaradi pomanjkanja časa.

V nalogi sem predstavila, kako pomembno je, da se otroka obravnava kot subjekta pravic. Otroci skozi zgodovino niso bili slišani. Potrebujemo zagovornike, da okrepijo svoj položaj bodisi v povezavi s starši, rejnikov ali strokovnih delavk in delavcev.

Problem raziskave je ugotoviti dosedanje dobre in slabe izkušnje zagovornikov otrok in centrov za socialno delo, ki jih imata od delovanja pilotskega projekta Zagovorništva otrok. Zanimajo me osebna videnja doživljanje otroštva in otrokovih pravic zagovornic v projektu, saj gre za osebe, ki pogosto ščitijo otroka pred zlorabo in slabo prakso.

3 METODOLOGIJA

3.1 VRSTA RAZISKAVE in TEME RAZISKOVANJA

Raziskava je eksplorativna. V metodološkem smislu je raziskava kvalitativna, saj je osnovno empirično gradivo sestavljeno iz besednih opisov. Raziskava je temeljila na posameznikovih izkušnjah procesa zagovorništva otrok.

Ključne teme so: pilotski projekt, subjektivno doživljanje zagovorništva, opis zagovorništva v praksi, sodelovanje, pogled na otrokove pravice.

3.1.1 MERSKI INSTRUMENTI IN VIRI PODATKOV

V raziskavi sem uporabljala polstrukturirani intervju.

V prvem sklopu so vprašanja, ki se navezujejo na pilotski projekt Zagovornik – glas otroka, vodilo za sodelovanje, usposabljanje, pomen zagovorništva.

V drugem sklopu so vprašanja, ki se navezujejo na neposredno delo zagovornikov v praksi.

S temi vprašanji sem hotela pridobiti odgovore na raziskovalno vprašanje, ki sem si ga zastavila:

1.) Kako zagovornice otrok vidijo delovanje zagovorništva v praksi?

Na CSD-jih sem prav tako imela pripravljena vprašanja, ki jih prilagam v prilogi. Z vprašanji sem hotela dobiti odgovore na zastavljeni raziskovalni vprašanji.

1.) Kaj strokovnim delavcem na Centru za socialno delo pomeni področje zagovorništva otrok?

2. Kakšne izkušnje imajo v praksi s pilotskim projektom Zagovornik – glas otroka?

Moj namen ni bil pridobiti podatke, ki jih bi posplošila na celotno populacijo, ampak sem želela pridobiti poglobljene informacije o zagovorništvo otrok v praksi.

3.1.2 OPREDELITEV ENOT RAZISKOVANJA, POPULACIJA, VZOREC

Populacijo sestavljajo zagovorniki otrok v Sloveniji, ki so vključeni v pilotski projekt Zagovornik – glas otroka, v obdobju najmanj dveh let (od leta 2014).

Do potrebnih podatkov sem prišla po neslučajnostnem vzorcu, in sicer po priročnem vzorcu, saj so intervjuji bili izvedeni na skupini zagovornikov, ki mi je bila najbolj dostopna.

Intervjuji na CSD-jih so bili izvedeni v neposredni bližini moje okolice.

3.1.3 ZBIRANJE PODATKOV

Zbiranje podatkov je potekalo od februarja 2014 do oktobra 2016. Na CSD- jih sem opravila intervjuje v njihovih prostorih, razen s strokovno delavko iz CSD Piran (intervju je potekal preko telefona). V raziskavo je bilo zajetih 7 CSD-jev (CSD Murska Sobota, CSD Ljutomer, CSD Ptuj, CSD Gornja Radgona, CSD Lendava, CSD Žalec, CSD Piran).

Intervjuji z zagovornicami in zagovornikom so potekali v prostem času intervjuvanih oseb. 12 oseb sem intervjuvala osebno, eno zagovornico pa posredno (preko telefona in elektronske pošte, saj je krajevno zelo oddaljena od mene).

3.1.4 ANALIZA IN OBDELAVA PODATKOV

Pridobljene podatke sem obdelala kvalitativno. Naredila sem dva dokumenta, v enem sem obdelovala podatke, ki sem jih pridobila od zagovornic, v drugem pa podatke, zbrane od strokovnih delavcev iz CSD-jih. Intervjuje sem najprej pretipkala na računalnik kot odgovore na vprašanja. Izpisala sem izjave, ki se nanašajo na raziskovalne teme. Te izjave sem nato uredila ter jim pripisala pojme.

4 REZULTATI IN RAZPRAVA

4.1 SODELOVANJE V PILOTSKEM PROJEKTU

Delovno skupino (SIPP) za izvedbo pilotskega projekta sestavljajo predstavniki Belega obroča Slovenije, Centrov za socialno delo Ljubljana Moste–Polje, Ljubljana Šiška, Nova Gorica, Sežana, ministrstev za delo, družino in socialne zadeve ter za notranje zadeve, Mladinskega doma Jarše, Pravno-informacijskega centra nevladnih organizacij, Skupnosti centrov za socialno delo Slovenije, Varuha človekovih pravic RS, Združenja proti spolnemu zlorabljanju, Zveze prijateljev mladine Slovenije, ob teh pa še predstavnik otrok in mladih ter predstavnik zainteresirane javnosti. Med potekom projekta sta prenehali sodelovati NVO Seecran in Center za korekcijo sluha in govora iz Portoroža (Jenkole 2013: 16). Poleg naštetih predstavnikov ključno vlogo opravljajo aktivni zagovorniki v projektu. Kaj jih je vodilo, da so pristopili ravno k temu projektu?

Kot najpogostejši razlog navajajo, da so v praksi opazili potrebo po zapolnitvi »praznine« v samem procesu pomoči otroku: *« K projektu Zagovornik sem pristopila zato, ker sama delam v socialni in sem opazala, da dejansko otroci v zadevah razvez, določitev stikov ipd. ostajajo sami, da se starša »prevečkrat bojujeta za svoje interese, na otroke pa pozabita.«; »Opazala sem tako kot v službi kot drugod, da ostajajo otroci goli in bos. S tem mislim, da se odločamo o njih, a njih pa velikokrat ne vprašamo, kaj si želijo, kako se počutijo.«*

Drugi najpogostejši razlog so osebne značilnosti posameznika in pozitivno doživljanje zagovorništva: *« Ko mi je bil projekt predstavljen, sem čutila to poslanstvo, da v njem sodelujem in tako na ta način pripomorem k uresničevanju otrokovih pravic.«; »Mene področje zagovorništva izpolnjuje kot človeka, saj nikoli nisem in ne morem ostati križem rok, če vidim človeka, ki potrebuje pomoč, še toliko bolj pa, če je to nemočen otrok.«; » Ko sem slišala za ta projekt, se je v meni zbudila želja pomagati šibkemu in neslišanemu otroku. Ker ne morem pomagati z denarjem, zelo rada pomagam tako, da se »borim« za pravice ter koristi in se trudim, da je slišan njihov glas.«; » Področje zagovorništva mi pomeni zelo veliko, saj me izpolnjuje, bogati in osmišlja življenje s tem, ko lahko pomagam tistim, ki si sami ne morejo.«* Med razlogi za sodelovanje v projektu navajajo tudi novo strokovno področje *»Po drugi strani pa mi je zagovorništvo otrok predstavljalo novo strokovno področje in nov izziv.«* Naključje *»V projekt sem prišla po naključju. Moj direktor me je kar določil, da se bom vključila v skupino. Izbira se*

mi je zdela pisana meni na kožo, pa sem sledila temu.» Predstavitev »Navdušila me je ga. Martina Jenkole, predvsem s svojo osebnostjo, toploto, pa tudi s predstavitvijo projekta.« Vendar sama želja, motiviranost in pozitiven odnos do zagovorništva nista dovolj, da lahko oseba postane zagovornik v projektu.

Pri Varuhu človekovih pravic RS, pri projektni skupini SIPP, je ustanovljena posebna komisija, ki spozna kandidate, ki so se prijavili za zagovornike. Če jih prepozna kot ustrezne osebe za sodelovanje v projektu Zagovornik – glas otroka, se vključijo v osnovno izobraževanje.

Od zagovornika se pričakuje, da bo imel določena znanja in spretnosti. Predvsem, kot poudarja Zaviršek, so to nujna znanja: poznavanje mednarodnih dokumentov o pravicah otrok in zaščiti otrok, znanje o tem, kako se pridobivajo informacije, poznavanje zakonodaje in znanje o tem, kako se pridobivajo ustrezna znanja iz zakonodaje, znanja iz svetovanja in spretnost uporabe, znanja in spretnost pogajanja in dejanskega zagovorništva, sposobnost zavzemanja za določene interese v monostrokovnih in multidisciplinarnih timih, spretnost transparentnega delovanja, ki je nasprotje strahu (Zaviršek 2012: 71).

Zagovorniki so osebe z različnih strokovnih področij in imajo različna predhodna znanja. Ravno iz tega razloga so vsebine na izobraževanjih skrbno izbrane. Osnovno izobraževanje traja 53 ur. Po izobraževanju so zagovorniki vključeni v supervizijo. Opraviti morajo najmanj 4 supervizije, da dobijo svoj primer zagovorništva. Potrebno je opraviti še licenčni izpit pred komisijo.

Skupina SIPP je v sodelovanju vseh članov oblikovala številne listine, protokole, izobraževalni program, kodeks etike in druge akte, na podlagi katerih se izvaja zagovorništvo.

Zagovornik tako lahko ostaja, če izpolnjuje vse pogoje in naloge zagovornika v skladu z internim pravilnikom z internimi etičnimi načeli zagovorništva. V praksi se je izkazala potreba, da se posveti več pozornosti delu zagovornikov in njihovemu odnosu do vseh udeležencev v postopku. Ustanovila se je etična komisija, ki presoja posamezna dejanja predvsem z vidika skladnosti z etičnim kodeksom. Ureja se postopek periodičnega ugotavljanja usposobljenosti zagovornikov – obnavljanje licenc.

Poleg osnovnega izobraževanja, ki je obvezno za nove zagovornike, se izobraževanja organizirajo tudi za aktivne zagovornike. Vsako leto je tudi organiziran strokovni posvet za udeležence v projektu.

Zanimalo me je, kako udeleženci doživljajo izobraževanja, zlasti pa, če lahko pridobljeno teorijo uporabijo pri svojem delu kot zagovorniki.

Navajam nekaj odgovorov: *»Lahko pohvalim večino posvetovanj in predavanj, so zelo koristna, saj pridobimo nova teoretična izhodišča, praktične izkušnje, uporabne za delo.«; »Vsebine, ki jih obravnavamo na teh izobraževanjih, so zelo koristne. Vedno se naučim kaj novega, lahko pa tudi postavim vprašanja, ki se mi postavijo na pot ob zagovorniškem delu.«; » Zdela so se mi koristna, kljub mnogim izkušnjam in dodatnim izobraževanjem, ki sem se jih udeleževala vrsto let, sem izvedela marsikaj novega. Spomnila sem se stvari, vsebin, s katerimi sem se na poklicni poti manjkrat srečala, in to se mi je zdelo zelo koristno.«*

Udeleženci so bili zadovoljni z vsebinami kot tudi z načinom dela. Večina jih ne bi nič spreminjala ali dodajala, razen *»Če bi že kaj spreminjala, bi želela, da so izobraževanja redna, vsaj enkrat na leto z obnavljanjem strokovnega znanja, saj smo med zagovorniki ljudje z različnimi strokovnimi profili«*

»Jaz bi mogoče dodala več vsebin, ki se nanašajo na delo na sebi. Vsebine in tehnike podobne tistim, kot smo jih imeli npr. komunikacija kot transakcija.«

Udeleženci imajo možnost predlagati teme za naslednje izobraževanje na elevacijskem listu, ki ga prejmejo po vsakem končanem izobraževanju.

Ta izobraževanja so strukturirana tako, da udeleženci aktivno sodelujejo, si izmenjujejo mnenja, poglede in dileme.

Sodelujoči v projektu imajo vizijo razvoja zagovorništva, ki pa se včasih razlikuje od vizije projekta. Tako je bilo na primer na enem izmed osnovnem izobraževanju, ko so predavatelji med seboj imeli drugačen vidik, kot je namen in cilj projekta. Kot navaja zagovornica: *« Na osnovnem izobraževanju za zagovornike je bilo precej zmede. Mislim na diametralne informacije, ki smo jih dobili. Iz ene skrajnosti v drugo. Sodelovanje s starši – ja, po drugi strani pa ne.«*

»Na začetnem izobraževanju, ki je trajalo nekaj dni, so bile v nekaterih ključnih vprašanjih mešane oziroma nasprotujoče informacije. Nekateri strokovnjaki (predavatelji) so zagovarjali, da zagovorniki naj pomagamo tudi družini, drugi so dejali, da z družino ne smemo imeti stikov.

Eni so trdili, da je pomembno, da imamo čim več informacij o otroku in družini, drugi so spet trdili, da preveč informacij lahko vpliva na objektivnost.«

Različna mnenja, različni pogledi in konstruktivna kritika sodelujočih so dobrodošla, saj je cilj projekta izdelati model programa Zagovornika otrokovih pravic, ki bi ga bilo mogoče po vsebinski in organizacijski zasnovi vključiti v formalnopravni sistem. S tem bi se zagotovila njegova implementacija na nacionalni ravni.

4.2 KAKO IN KDAJ DO ZAGOVORNIKA

Pobudo za postavitev zagovornika lahko podajo vsi, ki otroka poznajo, so z njim v stiku ali pa pobudo poda otrok sam. Pobudniki za postavitev zagovornika otroku so različni in se z leti tudi spreminjajo. Pobuda, na katero so bili postavljeni zagovorniki, ki sem jih intervjuvala, je prišla v večini primerov od CSD, sledijo starši, šola, otrok sam in sodišče.

Vseh sedem strokovnih delavk na CSD je mnenja, da je najpogostejši pobudnik ravno CSD. To se je skozi vsa leta v praksi potrdilo, saj je dejansko CSD tisti, ki poda največ pobud.

Pobuda se naslovi na Varuha človekovih pravic ali na področnega koordinatorja. V okviru projekta sodeluje 7 področnih koordinatorjev (Primorsko območje in Notranjsko-Kraško območje, Goriško območje, Gorenjsko območje, Štajersko območje in SV del Slovenije, Celjsko -Koroško območje, Dolenjsko območje). Na spletni strani Varuha človekovih pravic najdemo telefonske številke teh koordinatorjev.

Na Varuhu vodstvo projekta pregleda prejeto pobudo in se odloči o postavitvi zagovornika ali o zavrnitvi pobude. *»Do sedaj smo v vseh primerih, ko smo zaprosili za zagovornika, zagovornika tudi dobili.«* Na CSD-jih, ki sem jih intervjuvala, še niso imeli izkušnje, da bi bila pobuda, ki so jo posredovali Varuhu, zavrnjena.

Za zavrnitev pobude, kot navaja Varuh v svojem letnem poročilu 2015, so večinoma naslednji razlogi: eden od staršev noče podpisati soglasja, CSD ne vidi potrebe po postavitvi zagovornika z odločbo, zadeve se uredijo med obravnavo pobude v smeri, da otrok ne potrebuje več zagovornika, otrok postane polnoleten, pobudnik več ne kontaktira Varuha.

Če je pobuda odobrena, se zagovornik lahko postavi na dva načina: ali s soglasjem staršev ali z odločbo CSD-ja (v tem primeru se imenuje skrbnik za posebni primer) ali s sklepom sodišča (kot zaupna oseba).

Zanimalo me je, kaj je v praksi pogostejše, da se pridobi soglasje staršev ali se izda odločba. Strokovne delavke so deljenega mnenja. Zagovorniki so bili večinoma imenovani s soglasjem staršev. Varuh navaja, da so v večini primerov uspeli pridobiti soglasje staršev ali skrbnikov.

Tukaj se pojavlja dilema, kaj storiti v primeru, če otrok potrebuje zagovornika, starša se ne strinjata, CSD pa ne vidi potrebe po zagovorniku.

V praksi se najpogosteje postavi zagovornika otrokom, ki imajo težavo posredno ali neposredno povezano z nekim postopkom. Najpogosteje gre za odprte postopke na CSD ali na sodišču, ki obravnavajo stike otrok s starši (otrokov odklanjanje stikov, stiki pod nadzorstvom, preprečevanje stikov itd.) Kar nekaj primerov je povezanih s kazenskim postopkom glede surovega ravnanja z otrokom, zanemarjanja otroka ali prepovedi približevanja. V upravnih postopkih so otroci najpogosteje udeleženi, ko se odloča o namestitvi v vzgojni zavod, premeščanju otroka iz enega zavoda v drugega (Ramšak 2016: 87). Kot navajajo zagovorniki, se vsebine nanašajo na: »*Pridobitev mnenja, kaj želi v postopku otrok, dodelitev otroka določenemu staršu ali urejanje pravice do stikov starša z otroki, mladoletniki v kazenskem postopku.*«; »*Namestitve v rejništvo, sum spolne zlorabe, stiki otrok ob razvezi staršev.*«

Zaviršek (2008) je izpostavila, da otroci potrebujejo zagovornike predvsem zaradi zlorab in zanemarjanj, ki jih doživljajo v družini, zlorab, ki jih povzroča oseba zunaj družine, negativnega označevanja in obravnave strokovnjakov, zlorab, nasilja in zanemarjanj v institucijah.

Otroci potrebujejo zagovornika na različnih področjih njihovega življenja, v različnih situacijah: »*Kjer otrok sam ne more izraziti svojih želja, stisk, kjer nima načina, moči, kjer se boji, kjer je obupal, kjer stiska kar ne pojenja.*«

Na CSD se poslužujejo zagovornika predvsem takrat, kadar se znajdejo v dilemi, kaj je otrokova največja korist. Ena izmed strokovnih delavk je dejala »*Predvsem, kadar smo v dilemi, kaj je za otroka najboljše. Predvsem takrat, kadar smo izčrpali že vse možnosti, kaj bi bilo za otroka najboljše.*«

Kdaj torej vključiti zagovornike? V praksi se je izkazalo, da so zagovorniki večinoma vključeni prepozno v sam proces pomoči otrokom. Velikokrat so vključeni takrat, ko je bil otrok že večkrat obravnavan v uradnih postopkih.

»Mislim, da smo zagovorniki prepozno vključeni v proces pomoči. To so večinoma otroci, mladostniki, ki so že tako obupani, zlomljeni, z občutki brezizhodnosti. Otroci so ujeti v dolgotrajne postopke, obravnave, so izmučeni in zato moramo zagovorniki biti zelo pazljivi, potrpežljivi, moramo jim pomagati, da najdejo stik s samim seboj.« Opazno je, da je pomoč zagovornika veliko uspešnejša in kratkotrajnejša, če je zgodnja. V primerih, ko zagovornik vstopi šele, ko postajajo kompleksnejši problemi in je vključenih več institucij, pa je pomembna tudi njegova povezovalna vloga med institucijami in še zlasti to, da otroku ni treba sodelovati z vsako izmed njih (Varuh človekovih pravic 2013: 24).

4.3 POTEK PROCESA V PROJEKTU ZAGOVORNIK-GLAS OTROKA

Ko Varuh pobudo preuči in če jo odobri, kontaktira območnega koordinatorja. Ta izbere z liste zagovornikov, zagovornika, ki ga smatra kot najprimernejšega, glede na vsebino primera.

Če zagovornik otroka ali družino pozna, ne more opravljati funkcije zagovorništva v projektu. Eden izmed zagovornikov je dejal *»Projekt prepoveduje, da bi otrok imel zagovornika, ki ga pozna. V tem projektu je lahko zagovornik pri dotičnem primeru oseba, ki otroka še nikoli ni videla, ga ne pozna. To se mi ne zdi prav.«*

O tem govori tudi predsednica združenja proti spolnemu zlorabljanju. V primeru deklice, ki je bila prisilno hospitalizirana, so zaprosili Urad varuha človekovih pravic, da bi za deklico izvajali zagovorništvo, kar je sama tako želela. Varuh jih je odklonili s pojasnilom, da bi bili pristranski, ker je bila deklica že predhodno njihova uporabnica. Urad varuha človekovih pravic je tako iz projekta postavil zagovornika na osnovi svoje izbire, ne glede na želje deklice in zagovornik ni smel komunicirati z našo NVO. Dodaja še, da podpirajo institut zagovorništva otrok, toda ne v obliki nove institucije in ne zdi se jim pošteno, da bi bila to pravica enega projekta. Nujno se jim zdi podpirati zagovorništvo otrok tudi od nevladnih organizacij, seveda ob zadovoljevanju ustreznih pogojev (Bašič 2016).

S tem, da zagovornik otroka ne pozna, se želi zagotoviti nepristranskost in neobremenjenost zagovornika z informaciji.

Koordinator se dogovori za prvo uvodno srečanje, kjer so prisotni zagovornik, koordinator, otrok, starši, po potrebi pobudnik ali CSD v primeru odločbe. Koordinator vodi in povezuje srečanje. Še enkrat na kratko predstavi projekt in cilje zagovorništva.

Okvirno se dogovorijo za štiri srečanja, ki načeloma potekajo enkrat na teden. Seveda se število srečanj prilagodil potrebi otroka in reševanju problema. To je razvidno tudi iz različnih odgovorov, ki sem jih dobila od zagovornikov: *«Srečali smo se 4-krat.»*; *«Bilo je 9 srečanj.»*; *«Bilo je 28 srečanj.»*

Kraj in čas srečanj se prilagajata otrokovim željam in njegovemu počutju. Pomembna je predvsem dostopnost in varnost prostora. Najpogosteje se srečujejo v mladinskem ali kriznem centru, knjižnici ali pa so zunaj. Zagovornik je tisti, ki zagotovi prostor in to včasih lahko predstavlja problem: *«Ugotovil sem, da knjižnica ni primeren prostor za najina srečanja, ker je preveč odprt prostor, zato moram razmisliti, kam bova šla naslednjič z otrokom.»*

«Ko pričneš razmišljati, kateri prostor je zares primeren, kmalu ugotoviš, da teh možnosti ni prav veliko.»

Srečanja trajajo predvidoma 1 uro. Prva srečanja so namenjena predvsem vzpostavitvi odnosa. Zanimalo me je, kako zagovorniki gradijo odnos in si pridobivajo zaupanje otroka. Ali je čutiti elemente delovnega odnosa v samem procesu in kako jih otrok sprejema, saj smo že ugotovili, da so zagovorniki precej pozno vključeni v sam proces?

Odgovori so skoraj identični. Ena izmed zagovornic je dejala: *«Odnos sva gradili zelo počasi. K izgradnji odnosa sem prispevala s svojo osebnostjo in pristnostjo, z varnim in nevtralnim prostorom.»*

Zagovorniki vstopijo v odnos spoštljivo. Odnos gradijo počasi in si pomagajo si z različnimi metodami in s tehnikami. Predvsem pa otroka dojemajo kot enakovrednega sogovornika. Otroka aktivno poslušajo. So tam – z njim. Izkušnje so pokazale, da otroci dobro sprejemajo zagovornike.

Po vsakem srečanju z otrokom je zagovornik dolžan napisati poročilo o svojem delu ter ga posredovati koordinatorju. Koordinator poročilo pregleda in če ga oceni kot ustreznega, ga posreduje vodji projekta, če ne, pa pozove zagovornika, da dopolni. Na podlagi tega poročila se razrešujejo morebitne dileme in posredujejo potrebna pojasnila.

Zagovornik skozi srečanja otroka opolnomoči. Otrokov glas se prenese v obliki izjave. Lahko jo otrok napiše sam ali pa narekuje zagovorniku, da jo ta napiše.

Pojavile so se dileme, če je izjava otroka v pisni obliki res nekaj, kar se »mora«. Fides v svoji magistrski nalogi pojasnjuje, da je otrokova izjava zgolj, za kar se je tudi otrok izrecno strinjal in želel, da se prenese naprej do za otroka pomembnih odraslih ali institucij, ki imajo v rokah odločitev glede zadev, ki se tičejo otroka (Ramšak 2016: 74).

Na zadnjem srečanju je enaka sestava oseb kot na prvem srečanju. Takrat se predstavi otrokovo mnenje oziroma se prebere izjava. To lahko stori otrok sam ali pa to stori zagovornik.

Kot je dejala zagovornica: *»Pri mojih zaključnih izjavah se res sliši le otrokov glas, v katerega so vpete želje, pričakovanja in upanje.«*

Včasih se zagovorniki v samem procesu v dotičnem primeru znajdejo pred težavo ali se jim poraja dilema. Težave/dileme rešujejo **sami** *» Kot oviro lahko izpostavim, da se nismo mogli dogovoriti, kdo bo otroka vozil v knjižnico na najina srečanja. Nato sem jaz prevzela to, hodila po njega in ga vozila domov.«* Ali s pomočjo **koordinatorja** *»Kot dilema se mi je pojavljalo to, da si je otrok želel, da bi jaz enkrat prišla na njegov dom. To načeloma naj ne bi počeli. Bila sem v dilemi. Po premisleku in po pogovoru s koordinatorjem, se je zdelo ključnega pomena, da grem, saj je bilo pomembno za vzdrževanje najinega odnosa.«* V pomoč so jim tudi **supervizije** *»Podporo čutim predvsem na supervizijski skupini. Z drugimi zagovornicami se lahko odkrito in brez zadržkov menimo o morebitnih dilemah.«*

4.4 SODELOVANJE INSTITUCIJ

Mislim, da se vsi zavedamo pomena sodelovanja. *»Skupaj smo močnejši.«*

Institucije, ki obravnavajo otroka, bi morale medsebojno sodelovati, če hočemo govoriti o otrokovi največji koristi.

Puklavec Banjanin je v svoji diplomski nalogi, v kateri je analizirala delovanje Varuha človekovih pravic, na področju varovanja otrokovih koristi od leta 2010 do 2014, iz letnih poročil Varuha povzela: Ugotavlja se, da v slovenski družbi še ni dovolj storjenega za zaščito otrokovih koristi, tako da bi te imele prednost pri sprejemanju odločitev v vseh zadevah, v katerih so udeleženi otroci, ali v postopkih, ki pomembno vplivajo na njihov položaj. Ugotavlja se, da se njihovih mnenj, želja in interesov ne pretehta dovolj ter se na tej nezadostni podlagi odloča o njihovi dolgoročni koristi. Institucije nekaterih primerov kršenja otrokovih pravic še

vedno ne obravnavajo z vso dolžno skrbnostjo ter zlasti ne dovolj obzirno in hitro (Puklavac Banjanin 2016: 3).

Zagovorniki se zavedajo pomena medsebojnega sodelovanja z institucijami. Navedli so tako **dobre** »*Kolikor pa imam kot zagovornica doslej izkušenj s samimi institucijami (najbolj pogosto CSD in sodišče), upoštevajo moje mnenje in priporočila oz. izjavo otroka in medsebojno kar dobro sodelujejo (sodelujemo).*« Kot **slabše izkušnje** »*Mislím, da bi bila potrebna večja fleksibilnost. Vem, da so tukaj predpisi in pooblastila, ki jih ne smejo prekoračiti, vendar mislim, da kar se tiče malenkosti, kot so na primer, prilagodljivost za srečanja z otroki ali obveščanje, če je otrok v šoli ali ni, pa ne bi smele biti problem.*«

Pozitivne izkušnje so imeli predvsem s in **šolami in sodišči** »*Izredno pozitivno izkušnjo imam s sodišči. Sodišča se zavedajo zahtevnosti dela z otroki, priznavajo tudi, da je družinsko pravo najtežje, zato so se na vstop zagovornikov odzvali izredno pozitivno, sodelovalno.*«.

Nekatera sodišča so se na vstop zagovornikov odzvala pozitivno in sodelovalno. Varuh ugotavlja, da so nekateri sodniki pri postavitvah zagovornika zelo zadržani, nekateri pa se zanj odločajo pogosto in so z delom zagovornikov ter z rezultati tudi zadovoljni. Ugotavlja se tudi, da pravosodje ni vedno dovolj prijazno do otrok in mladih, ko se ti znajdejo sredi vihre razvez staršev, določanja skrbništva, posvojitve ali družinskega nasilja. Vnovič je Varuh poudarili, da morajo biti glavno vodilo pri odločanju o položaju otroka njegove dolgoročne koristi (Letno poročilo 2015: 333).

Izpostavilo se je tudi, da je sodelovanje odvisno predvsem od posameznega strokovnega delavca, ki dela na teh področjih in kako le-ta doživlja in dojema zagovorništvo.

»*Iz izkušenj lahko rečem, da je zelo odvisno od ljudi, ki so vpeti v zadevo – od strokovnih delavcev na CSD, šoli, vrtcu, do sodnikov, tožilcev. Torej, odvisno je od ljudi in njihove zavzetosti in želje po iskanju koristi otrok.*«; »*Zelo je odvisno, s katerimi strokovnimi delavci sodeluješ. Nekateri imajo čut in energijo, da se poglobijo v zadeve in iščejo vse možne resurse, da bi pomagali otroku. Nekateri pa žal samo prelagajo odgovornost.*«; »*Sodelovanje je zelo različno. Predvsem je odvisno od zaposlenih, ki so na teh funkcijah. Mislim, da bi to sodelovanje lahko bilo dosti boljše, če bi le imeli v mislih potrebe otroka.*«

V obeh pravilnikih, ki zajemajo strokovna načela pri obravnavanju primerov nasilja in se nanašata centre za socialno delo, prepuščata preveč prostora prosti presoji, po sistemu »»če

oceni« CSD, tako za oceno ogroženosti otroka kot nasploh za oceno potrebnosti sodelovanja z drugimi institucijami ali nevladnih organizacij ali za sklic tima ali za način oblikovanja multidisciplinarnega tima itd (Bašič 2011).

Center za socialno delo je le eden izmed organov, ki so vpleteni v celotno shemo zaščite otrok in mladostnikov. Zelo pomembne so tudi ustanove, ki se srečujejo z otroki. To so osnovne šole, nevladne organizacije, vrtci, zdravstveni domovi. Strokovne delavke imajo pozitivne izkušnje glede medsebojnega sodelovanja, izpostavljeno je bilo le, da včasih pogrešajo aktivnejše sodelovanje sodišč in tožilstev ter zdravnikov. Organi, ki sodelujejo pri zaščiti otrokovih pravic, sestavljajo krog institucij in so osnova za učinkovito reševanje problemov *»Čedalje bolj ugotavljamo, da se največ rešitev za posameznika in družine najde ravno na medinstitucionalnih srečanjih.«*

Zanimalo me je tudi, kako zagovorniki gledajo na stališče nekaterih, ki pravijo, da bi delo zagovornice morala opraviti že dobra socialna delavka. Mnenja so različna. Nekateri se **strinjajo** *»Se popolnoma strinjam, vendar bi morala biti več na terenu, v domovih, da bi določeno družinsko situacijo spoznala v praksi, ne samo na papirju.«*

Nekateri se ne strinjajo *»Absolutno se ne strinjam s trditvijo. Kot prvo bi lahko bila uporabljena tudi moška oblika poklica – dober socialni delavec. Zakaj ne? Sicer pa je po mojem mnenju zagovorništvo tako interdisciplinarno delo, da je samo znanje socialnega delavca, delavke verjetno premalo široko. Najmanj, kar bi bilo potrebno ob tem upoštevati je, da naj ima oseba, ki opravlja zagovorniško delo poglobljeno znanje iz psihologije, delovanja pravnega sistema in iz svetovanja«.*

Zakaj posebno zagovorništvo otrok, če pa imamo različne institucije, ki morajo delovati v korist otroka in upoštevati otrokovo največjo korist? O tem je spregovoril tudi Zoran Pavlovič (2012) na okrogli mizi o projektu Zagovornik - glas otroka. Opaža se, da veliko strokovnih delavcev, predvsem na CSD opravlja zagovorniško funkcijo. Bolj kot se družba razvija, večje so žal razpoke med institucijami. Otrok rabi nekoga, ki ga pelje med njimi. Poudarja, da strokovnjaki, ki so zaposleni v teh institucijah ne morejo toliko iz svoje strokovne vloge, da bi otroku nudili zagovorništvo v pravem pomenu besede.

Dileme o tem ostajajo, a kot je dejal Rotar (2006), se velikokrat zgodi, da tudi strokovni delavci centrov za socialno delo, kljub želji pomagati in se približati otroku, tega ne morejo zaradi

različnih vzrokov, ki so na strani zakonitih zastopnikov otroka. Čeprav center za socialno delo že po uradni dolžnosti pazi na otrokove koristi, je zagovornik otroka še dodatna zaščita, ki deluje izven institucije, ki vodi določen postopek, v katerega je vpleten tudi otrok.

4.5 DILEME, OVIRE

V projektu Zagovornik – glas otroka deluje skupina za promocijo projekta. V letu 2015 so posvetili več pozornosti promociji projekta in ga predstavili javnosti. Potekale so predstavitve projekta na različnih lokacijah CSD po Sloveniji. Projekt se je predstavljala tudi na raznih posvetih, npr. v Mariboru (Delovni posvet; CSD, ODT, Policija, Sodišče), Novo mesto (Strokovni posvet; Društvo Življenje brez nasilja), Koper (Medresorski delovni posvet; CSD, Policija, ODT, Sodišče) idr.

V raziskavi Urek, Rafaelič (2015), so ugotovili, da otroci na splošno težko pridejo do informacij o dostopu oblik pomoči. Še težje pa so te storitve dostopne otrokom z oviranostjo. Po eni strani predvsem zato, ker način informiranja ni prilagojen otrokom z intelektualnimi ovirami, po drugi strani pa tudi zato, ker različne organizacije in delavci niso usposobljeni za delo z njimi.

Varuh v svojem poročilu 2015 ugotavlja, da nekateri centri za socialno delo še vedno ne zaupajo zagovornikom, pogosto pa tudi ne vedo natančno, v katerih primerih lahko otroku zagovornik zares najbolj koristi. Na to opozarjajo tudi zagovorniki: *»Opažam, da veliko strokovnjakov še ne ve, kaj točno je ta projekt in na kakšni način zagovorniki pomagamo otrokom.«;*

»Zaznati je, da se del stroke že vedno ne odloča ponuditi otroku in družini zagovornika, oziroma nerazumevanja zagovornika kot glasa otroka.

Ker je goriško območje edino, ki v letu 2015 ni imelo primera postavitve zagovornika, je Varuh s sodelovanjem s centrom za socialno delo Nova Gorica v začetku leta 2016 izvedel posvet, na katerem so vsem zainteresiranim predstavili projekt zagovorništva. Posvet je bil dobro obiskan, pogrešali so le udeležbo predstavnikov sodne veje oblasti (Varuh, Posebno poročilo 2015).

Intervjuvanci izpostavljajo, da zaradi neprepoznavanja in neposluževanja določenih informacij zopet otroci nimajo enakih možnosti. *»Projekt še ni dovolj prepoznaven in ker ni dovolj prepoznaven, ne nudi enakih možnosti otrokom po Sloveniji. Nekateri otroci bi rabili zagovornika, pa sploh ne vejo, da ta možnost obstaja«*

Da bi preprečili diskriminacijo in zagotovili enako dostopnost vsem otrokom, bi se projekt moral formalno-pravno urediti. Potreba po ureditvi se kaže že vrsto let. Tako zagovorniki, kot

strokovne delavke na CSD, so mnenja, da je potrebno projekt umestiti v zakonodajo. Pravno podlago dajejo zagovorniku URS, KOP, ZZZDR in MEKUOP.

Strokovne delavke na CSD vidijo kot oviro predvsem pridobivanje soglasja za postavitev zagovornika »Nekateri starši dojemajo zagovornika kot vdor v družino, kot nezaupanje družine oziroma nadzor družine.«; »Za postavitev zagovornika je potrebno soglasje obeh staršev. Zgodilo se je, da je eden od staršev podpisal soglasje, drugi pa je to zavračal. Žal nismo uspeli pridobiti soglasja, zato smo otroku postavili zagovornika z odločbo CSD.« Kot navaja Varuh, se problem pojavi, kadar se izkaže potreba po zagovorniku, a starša nočeta podpisati soglasja, CSD pa ne vidi potrebe in ne izda odločbe. Sicer takih primerov Varuh ne navaja veliko, ampak že en sam primer je primer preveč. Otrok zopet nima enakih možnosti.

Pri svojem delu Varuh opaža, da bi lahko uspešno pomagali otroku, če bi ustrezno pomagali staršem in zato opozarja, da je potrebno dati poudarek na odgovornosti staršev. Tudi zagovorniki pri svojem delu opažajo, da bi bila potrebna pomoč staršem »Vsekakor sem podpornik ideje, da se ustanovi nek program, pomoč, ki bi bila namenjena delu s starši. Pravzaprav je to nujno, če želimo delati v otrokovo korist.«

Zagovorniki so tudi ljudje z lastnimi vzorci in prepričanji. Srečujejo se z različnimi osebnimi vprašanji »Ali bom kos primeru?«; »Ali bom z otrokom uspela vzpostaviti zaupen in sproščen odnos?«; »Ali se bo otrokovo mnenje/želja res upoštevalo naprej?«

Osebno počutje je za zagovornika pomembno, saj gre za ranljive otroke, ki bodo začutili, kako se zagovornik počuti. Če se zagovornik zave, da mu bo določena situacija pretežka (npr. spolna zloraba otroka), mora to povedati in takšnega zagovorništva ne sme sprejeti (Salčnik 2012). Tega se zavedajo tudi zagovorniki »Kot osebno oviro bi izpostavila vsebino primera, s katerim se srečaš. Če imaš na primer kak predsodek, je bolje da primera ne prevzameš.«

Dileme, s katerimi se srečujejo v praksi, in da zagovornice lahko delo opravljajo dalj časa in pri tem ne izgorijo, je pomembno, da imajo ob sebi osebe, na katere se lahko obrnejo. Supervizije in intervizije so zato ključnega pomena (Salčnik 2012). Večina zagovornikov čuti podporo ravno v supervizorski skupini »Podporo čutim predvsem na supervizijski skupini. Z drugimi zagovornicami se lahko odkrito in brez zadržkov menimo o morebitnih dilemah.«; »Zelo od supervizorske skupine in supervizorke.« Izpostavilo se je, da nekateri zagovorniki ne čutijo podpore za svojo delo predvsem od drugih strokovnjakov oziroma institucij »Ne čutim pa

podpore od drugih institucij, ki bi morale skrbeti za otrokovo korist, predvsem od sodišč, CSD-jev.«; Dva zagovornika pa ne čutita podpore od samega vodstva projekta oziroma sodelujočih v projektu »Ne, ne čutim je. Moj koncept pomoči otroku, samega zagovorništva se v določenih segmentih razlikuje od ciljev projekta.«; »Do sedaj je nisem občutila.« Težko je delovati znotraj projekta, če ne občutiš pripadnosti in podpore. Ena izmed teh oseb, ki je iznesla svojo stisko, je zamrznila funkcijo zagovornika.

Ugotavljalo se je, da komunikacija znotraj projekta šepa v smislu, da določene informacije ne prispejo do vseh udeležencev v projektu, kar je povzročalo določene dileme, dvome in pomisleke. Od leta 2015 poteka informiranje po elektronskem naslovu, navadno po seji SIPP, ki seznanja udeležence v projektu z novostmi in sprejetih odločitev. S tem se je izboljšala medsebojna informiranost.

Med sodelujočimi v projektu prihaja do razhajanj glede samega koncepta zagovorništva. V strokovnem delu na področju zagovorništva je splošno uveljavljeno načelo, da mora zagovornik imeti čim več informacij za kompetentno razumevanje kompleksne situacije in podpore otroku. Projekt zagovarja, da ima zagovornik čim manj informacij o primeru otroka in da nima celotnega vpogleda v določen primer, zato da zagovornik ostaja nepristranski in ni obremenjen z informacijami, ampak spoznava otroka in situacijo, skozi otrokovo doživljanje in pripovedovanje. Nekateri se s tem ne strinjajo in pravijo *»Ne zdi se mi prav, da dobimo le osnovne informacije o primeru«*. Ena izmed dilem je tudi poznavanje otroka ali družine. Če zagovornik pozna otroka ali družino, ne sme sprejeti primera. Vodstvo pri projektu pojasnjuje, da se zaradi navzkrižja interesov, ne more od zagovornika pričakovati, da bo primerno opravljal naloge zagovornika glede na razmerje z otrokom ali z njegovimi starši oziroma zakonitimi zastopniki. S tem pogledom se ne strinjajo vsi zagovorniki *»Projekt prepoveduje, da bi otrok imel zagovornika, ki ga pozna. V tem projektu je lahko zagovornik pri dotičnem primeru oseba, ki otroka še nikoli ni videla, ga ne pozna. To se mi ne zdi prav.«* Sam koncept zagovorništva temelji na opolnomočenju uporabnika v našem primeru otroka in to bi nam moralo biti vodilo. Otroka moramo opolnomočiti z vsemi resursi, ki jih imamo na voljo. Ne bi se smeli omejevati v konceptu pomoči otroku.

Zagovornik mora biti ob otroku, dokler otrok čuti potrebo po zagovorniku. Dokler se otroka ne opremi z vsemi potrebnimi informacijami, dokler ga zadostno ne opomemo. Tukaj

zagovornica izpostavlja svoje opažanje *«Naslednja pomanjkljivost je ta, da bi naj na približno 4 srečanjih delectiral otrokove želje, potrebe oz. koristi, kar je sicer možno, vendar zelo redko realizirano in prav gotovo se lahko zagovornik vpraša, če je res slišal otrokov glas.»* Res je, da se na uvodnem srečanju dogovorijo za štiri srečanja, ampak število srečanj se podreja posameznemu primeru. Če na zagovornika »pritiskajo« ustanove npr. CSD ali sodišča, da želijo prej mnenje otroka, jih lahko zagovornik zavrne s pojasnilom, da otrok še ni pripravljen in da potrebuje čas.

Zagovorniki navadno po zaključku pustijo »odprta vrata«. To pomeni, da otroku povejo, da jih lahko kontaktirajo tudi potem, ko je predstavljeno njegovo mnenje.

4.6 OTROKOVE PRAVICE IN VLOGA CSD

Pravice otrok so posebej pomemben in občutljiv segment sklopa temeljnih človekovih pravic in ustavnih pravic. Svoj pomen dobijo v konkretnih razmerjih. Namen ustavnih določb je zaščititi otroke kot ranljivo skupino pred vsakršno zlorabo, trpinčenjem, nasiljem ali zanemarjanjem.

Irena Štaudohar (2011) v članku Družinskega zakonika izraža svoja opažanja;

"Za kako zapleteno temo gre v praksi in kako izjemno težko rešljiva je. Kako frustrirajoče je za ljudi v različnih društvih in zavodih, ki se ukvarjajo z nasiljem in zlorabo otrok, vidijo telesno in psihično poškodovane otroke, se jih trudijo zavarovati, zadeve spraviti pred sodišča, a vendar stvari kljub njihovem trudu največkrat ne dobijo sodnega epiloga ali pa ga dobijo šele takrat, ko je že prepozno. Nekje imajo težave s centri za socialno delo, drugod spet so razočarani nad zdravniško stroko, ki se skriva za zavezo o zaupnosti do pacienta, nad sodišči, ki mnogokrat ne prepoznavajo tega, kar bi bilo najbolje za otroka, postopki pa se vlečejo leta ali desetletja. Zastarajo" (Štaudohar 2011).

V teoretičnem delu sem predstavila otrokove pravice skozi zgodovino in predstavila temeljne dokumente, ki ščitijo otrokove pravice. V zadnjih nekaj letih se je zakonodaja v Sloveniji na področju preprečevanja nasilja sistematično uredila. Sprejeti so bili zakoni, akcijski načrti, resolucije, smernice, kar je pomemben korak k preprečevanju nasilja nad otroki. A žal smo že zmeraj priča nasilju nad otroki.

Na področju otrokovih pravic v Sloveniji je bila v letu 2010 opravljena raziskava z naslovom »Otrokove pravice v Sloveniji«, ki je potekala v okviru projekta Evropa za otroke – Evropa z otroki. Raziskava je pokazala, da država naredi premalo na področju promocije spoštovanja

otrokovih pravic ter javnost s KOP premalo seznanja. Ugotovljeno je bilo, da so v slovenskem prostoru premalo upoštevana mnenja otrok in mladostnikov (Vojnovič, 2010).

Intervjuvanci so si skoraj enotni, da *»Imamo veliko zakonov, ki omogočajo zaščito otroka. S tega vidika lahko rečem, da so zakonsko gledano otroci pri nas zaščiteni.«*; *»Mislim, da, kar se pravic na papirju tiče. Imamo različne zakone, ki ščitijo otroka. A žal praksa ni tako rožnata. V praksi se nemalokrat dogajajo različne zlorabe otrok. Predvsem v družinah, za zaprtimi vrati.«*. Starši imajo pravico in dolžnost skrbeti za svoje otroke – kot to določa Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih in Konvencija o otrokovih pravicah. Včasih pa starši ne zmorejo ali ne znajo skrbeti za svoje otroke. V teh primerih imajo centri za socialno delo javna pooblastila, ki predstavljajo funkcijo dolžnosti obravnave. To so omenile tudi strokovne delavke: *»Starši so tisti, ki morajo v prvi vrsti zaščititi in ščititi otroka. Kadar tega ne zmorejo, smo mi tu da jim pomagamo. Naša naloga pa je v prvi vrsti, da jim pomagamo, poiščemo pomoč in podporo in zaščitimo otroka, če je to potrebno«*. Strokovne delavke pomagajo z različnimi strokovnimi metodami socialnega dela: *»CSD pomaga otrokom tako, da ga zaščiti z vsemi možnimi resursi. Delovati moramo v korist otroka, v skladu s svojimi pooblastili. Najprej povabimo družino v socialno - delovni projekt pomoči in skupaj z njo raziščemo, kaj potrebuje, načrtujemo pomoč in podporo, če jo potrebuje. Če sodelovanje ni možno in imamo informacije o znakih ogroženosti, naredimo oceno ogroženosti otroka. Najprej skušamo izbrati ukrep, ki bo čim manj boleč za starše in otroka in tako zagotoviti otrokovo korist. Sem spada svetovanje staršem, pomoč staršem pri urejanju življenjskih razmer, določitev stalnega nadzora nad izvrševanjem roditeljskih pravic, kadar pa ocenimo, da s temi ukrepi ne bomo zaščitili otroka, pa se poslužimo drugih ukrepov, kot je odvzem otroka staršem in oddajo otroka v rejništvo, v zavod. Naj poudarim, da se za te ukrepe odločimo le v skrajnih primerih, ko je to nujno potrebno in so že vse druge oblike pomoči in podpore izčrpane«*.

CSD ima možnost odvzema otroka, a kot poroča Bašič, se ga v večini primerov, tudi ko bi bilo to otrokova korist, ne poslužuje. Ali pa ga izvede po večletnem trpljenju otroka v taki družini. Odvzem otroka vidijo CSD, kot zadnjo možnost, ko vse druge oblike pomoči ne delujejo. Bašič opozarja, da se s tovrstnim ne ukrepanjem pogosto srečuje.

Kot primer navaja družino, ki jo CSD spremlja že osem let, vse od rojstva otroka.

Starša sta nekdanja odvisnika od trdih drog. V družini se odvija močno psihično nasilje. Na timu so že ugotovili visoko stopnjo ogroženosti otroka, a se CSD še ni odločil za odvzem otroka. Odločili so se za izvedenca, ki bo podal mnenje o obeh starših. O tej rešitvi so govorili že na prejšnjem timu, ki je potekal pol leta nazaj, a izvedenca še niso postavili. V ospredje sta postavljena starša, otrok je zopet potisnjen v ozadje in spregledan (Bašič 2016).

Ena od prednosti Pilotskega projekta je tudi ta, da je opozoril na pomanjkljivosti v praksi in zakonodaji.

5 SKLEPNE UGOTOVITVE IN PREDLOGI

Nasilje nad otroki ni nov pojav. Korenine sežejo v samo zgodovino človeštva. Prikazani so nam prizori fizičnega nasilja (palica, bič, pretepanje, ustrahovanje in poniževanje). Otroci so bili lastnina staršev. Šele konec 80 – let so demokratični procesi in uveljavitev človekovih pravic vplivali na spreminjanje odnosa do otrok. Potrebno je bilo spremeniti celotni sistem – odnos do otrok, odnos do nasilja, strokovna izhodišča, oblike pomoči. Bil je proces, ki je vodil od pojmovanja otroka kot objekta do pojmovanje subjekta.

Pri nasilju gre za zlorabo ekonomske in družbene moči. Oseba, ki izvaja nasilje čuti potrebo po prevladi in nadzorovanju ene osebe nad drugo. Nasilje v družini se pojavlja ne glede na družbenoekonomski položaj, spol, starost, etnično pripadnost ali druge osebne okoliščine.

Poznamo različne vrste nasilja. Otroci so žrtve nasilja tudi, kadar sami nasilja ne doživljajo neposredno, ampak so mu izpostavljeni kot priče. Otroci se različno odzovejo na nasilje, dejstvo je, da nasilje trajno zaznamuje otrokov razvoj z bolečimi travmatičnimi izkušnjam in pusti posledice na njegovem zdravju, ter fizičnem, psihičnem in socialnem razvoju.

Konvencija o otrokovih pravicah je prinesla nov pogled na otroka, kot aktivnega člana skupnosti. Začela je že veljati leta 1990. Zavezuje nas, da otroke poslušamo in tudi upoštevamo. 12 in 13. člen opredeljujeta pravico otrok, da se izrazijo in da so slišani.

V praksi so otroci bili prevečkrat preslišani in prezrti, zato se je leta 2005 oblikovala skupina strokovnjakov, in tako se je začel projekt Zagovornik – glas otroka, ki traja še danes. Namen projekta je postaviti temelje zagovorništva in spodbuditi, da se otroka postavi v vlogo subjektov v vseh postopkih, ki ga zadevajo, da se sliši njegov glas v pravem pomenu besede in se mu omogoči aktivno sodelovanje. Cilj projekta pa je izdelati model programa Zagovornika otrokovih pravic, ki bi ga bilo mogoče tako po vsebinski kot organizacijski zasnovi vključiti v formalnopravni sistem in s tem zagotoviti njegovo uresničitev na nacionalni ravni.

Zagovorništvo otrok je v Sloveniji še zelo mlado, čeprav ga v tujini izvajajo in poznajo že dlje časa. Odpira novo področje perspektive otroka in udeleženosti otroka kot subjekta v postopkih, ki ga zadevajo. Zaradi nepoznavanja in neprepoznavnosti, se zagovorniki srečujejo s težavami zagovorniškega dela in to največkrat pri institucijah, ki bi morale biti seznanjene z vsemi novostmi oziroma resursi na področju dela z otroki.

V svetu sta se razvila dva tipa zagovorništva profesionalno in laično zagovorništvo, med katere štejemo prakse neodvisnega zagovorništva, kot so samozagovorništvo, vrstniško zagovorništvo, kolektivno zagovorništvo in občansko zagovorništvo. Potrebno bi bilo, da se zagotovi neodvisni institut zagovornika. Zagovorništvo mora biti neodvisno.

Zagovorniki, ki sodelujejo v pilotskem projektu, so različnih strokovnih strok. Želijo participirati pri udejanjanju največjih koristi za otroka. Potrebujejo kompleksna znanja, od poznavanja zakonodaje, do sposobnosti empatije do otroka – do ljudi, ki so vpleteni v primer, pa do tega da zagovarjajo otroka v primeru naglih odločitev strokovnih služb. Da bi zagovornike opremili s čim več znanja, so le-ti vključeni v nekajdnevno osnovno izobraževanje za zagovornike.

Center za socialno delo že po uradni dolžnosti pazi na otrokove koristi, zagovornik otroka je še dodatna zaščita. Zagovorništvo se razlikuje od podpore, ki jo otroku ponuja konkretna služba. Službe imajo ustaljeno prakso, določena pravila, protokole, zagovorništvo pa išče nove poti in je proces – proces soustvarjanja.

Najpogostejši pobudnik za postavitve zagovornika je CSD. V večini primerov se otroku postavi zagovornik na podlagi soglasja staršev ali skrbnikov. Na CSD, kjer sem izvajala intervjuje pozitivno doživljajo zagovornika in se ga poslužujejo kadar se znajdejo v dilemi, kaj je za otroka največja korist. Žal so velikokrat zagovorniki pozno/prepozno vključeni v proces pomoči otroku.

Kodeks etičnih načel, določa načela in pravila, po katerih morajo ravnati vsi udeleženci v projektu Zagovornik – glas otroka. Zagovornik preneha z delom po opravljenem dejanju oziroma postopku, za katerega je določen ali pa po razrešitvi in sicer v naslednjih primerih: na željo zagovornika ali če se ugotovi, da je pri opravljanju zagovorniške dolžnosti malomaren, da zlorablja svoja pooblastila.

Zagovorniki dobijo o otroku in o njegovem primeru le osnovne informacije. Poraja se dilema, če lahko zagovornik opravlja zagovorniško funkcijo v tako kompleksnih zadevah le na podlagi skromnih informacij.

Kot pomanjkljivost projekta se je izkazalo predvsem sodelovanje s starši. Kot je povedal eden izmed zagovornikov:« *Kot največjo oviro vidim to, da straši niso vključeni v proces zagovorništva. Otrokova pravica je, da ima dobrega starša.* »

Intervjuvanci so navedli tako dobre, kot slabše izkušnje s sodelovanjem posameznih institucij. Pogrešajo aktivnejše sodelovanje predvsem zdravstva. Izpostavljeno je bilo, da je sodelovanje z institucijami odvisno od strokovnih delavcev, ki so tam zaposleni. Zopet otroci nimajo enakih možnosti.

Zagovorniki support vidijo predvsem v superviziji in interviziji. Veliko jim pomeni, da se lahko odkrito pogovarjajo o svojih občutkih, dilemah, ovirah. Izmenjujejo si izkušnje in reflektirajo svoje delo z otrokom.

Varuh pripravlja strokovne podlage, ki bodo omogočile sprejem optimalnih zakonskih rešitev glede projekta. Med pomembnejšimi strokovnimi podlagami za pripravo zakonodajnih rešitev je strokovna evalvacija projekta. V okviru evalvacije želijo ugotoviti, ali je projekt dosegel postavljene cilje in kako bi ga bilo mogoče še izboljšati v smislu kakovosti in učinkovitosti, predvsem pa s ciljem, da bo pravica otrok, ki jo zagotavljata 12. In 13. člen Konvencije ZN o otrokovih pravicah, v Sloveniji v pomembnem delu uresničena.

PREDLOGI

Otroci, ki se znajdejo v takšni stiski, da potrebujejo zagovornika, so večinoma že vpeti v dolgotrajne postopke. Ti postopki so stresni že za odrasle, kaj šele za otroka. Zato je potrebno, da se ustvari okolje, prostor, ki bo prijazen do otrok. Spodbujati je potrebno uporabo varnih sob z možnostjo uporabe videokamer. S tem bi se izognili izpostavljenosti otrok ponovni viktimizaciji.

V Sloveniji je učenje o otrokovih pravicah sestavni del šolskega programa v osnovnih in srednjih šolah. Otrok ima pravico do informiranosti. V šolsko gradivo bi bilo potrebno vključiti informacije o zagovorništvu.

V svetu sta se razvila dva tipa zagovorništva: profesionalno (institucionalizirano) zagovorništvo in neprofesionalno (neinstitucionalizirano, tudi laično). Zagovorniki, ki delujejo v pilotskem projektu, spadajo med profesionalno zagovorništvo. V kolikor Varuh zaradi različnih vzrokov ne more odobriti pobude, bi bilo potrebno pobudniku predstaviti tudi druge možnosti, kot je neformalno zagovorništvo.

Čeprav se je v praksi pokazalo, da starši (oba starša ali skrbnika) večinoma podajo soglasje za postavitev zagovornika, menim, da bi moralo zadostovati, če bi le eden izmed staršev ali skrbnikov podpisal soglasje.

Izkazalo se je, da jasnosti postopkov, predvsem na CSD, ni. Zakon o preprečevanju nasilja v družini govori o tem, da CSD sam oceni, če je potrebno sodelovanje drugih organov. Tako se CSD sam odloči za sklic npr. multidisciplinarnega tima, itd.

Potrebujemo jasne protokole, jasne postopkovna pravila, metode dela, ki nalagajo institucijam, da bodo zagotavljali enako obravnavo primerov otrok, ki so žrtve. Nesprejemljivo je, da je položaj otrok, družin, odvisen od odločitve posameznega strokovnega delavca.

Potrebujemo poseben zakon, ki bo zagovorništvo otrok institucionaliziral v samostojni in neodvisni pravni osebi, ki bo zagotavljala enake storitve vsem otrokom v Sloveniji, ne glede na kraj njihovega bivanja.

Ugotovilo se je, da so zagovorniki pozno vključeni v sam proces pomoči. Potrebno bi bilo zagovornika vključiti takoj, ko se začne postopek na CSD.

Ljudje smo si različni. Nekateri lahko razmejijo različne vloge v katere so vpeti. S tem mislim, da bi nekateri zagovorniki, lahko »boljše« opravljali zagovorniško vlogo, če bi poznali situacijo v katero je vpet otrok. Na drugi strani pa imamo zagovornike, ki bi jih preveč informacij bremenilo oziroma obremenilo pri odnosu z otrokom. Predlagam, da se tistim zagovornikom, ki želijo vedeti v kakšni situaciji se je znašel otrok, posredujejo informacije.

Potrebno je povečati občutljivost družbe za kršitve otrokovih pravic. Boljša ozaveščenost najširše javnosti o tem, katere so otrokove pravice, kako ukrepati pri kršitvah oziroma kako jih preprečiti, lahko bistveno vpliva na pravne prakse (oziroma k razkritju dejanskega stanja) na tem področju.

Ob iskanju različnih možnosti za pomoč otroku se vse premalo izhaja iz resnične koristi otrok. Korist otroka mora biti skladna z duhom celotne konvencije. Veliko težav se pojavlja v kompleksnih situacijah, ko je potrebno hitro ukrepanje in ob tem interdisciplinarno ter medresorsko sodelovanje.

Potrebna bi bila večja odgovornost staršev. Nedopustno je, da starši lahko s svojimi dejanji otežujejo ali preprečujejo reševanja problema in hitrost postopkov (zavlačevanje postopkov

zaradi nesodelovanja pri sodiščih, centrih za socialno delo, izvedencih, številni pritožbe). To nam dokazuje, da so pravice staršev še zmeraj pred pravicami otrok.

Eden izmed predlogov novega družinskega zakonika predvideva prenos odločevalne pristojnosti v družinskih zadevah s centrov za socialno delo (CSD) na okrožna sodišča. S tem se bodo razmejile vloge in se bo krepila predvsem svetovalna vloga CSD.

Dodano vrednost sem videla v specializiranih družinskih sodiščih. Zasledila sem, da na pravosodnem ministrstvo ne razmišljajo o ustanovitvi teh sodišč, ampak razmišljajo o družinskih oddelkih. Izkazana je potreba po izobraževanjih strokovnih delavcev, še posebej sodnikov. Specializirana znanja za delo z otroki bi morali imeti vsi, ki se pri svojem delu srečujejo z otroki oziroma so dolžni po uradni dolžnosti ukrepati za zaščito otroka.

Države morajo zagotoviti celosten in večsektorski odgovor na vse oblike nasilja nad otroki. Otroka bi zagovorniki morali spremljati do zaključka postopka oziroma do trenutka, dokler ga otrok potrebuje. O tem naj bi se odločalo glede na otrokovo željo po pomoči, korist otroka in posameznega primera.

V praksi se je izkazalo, da bi bilo potrebno pomagati tudi staršem. Staršem bi bilo potrebno pomagati v smislu podpore, svetovanja, iskanja rešitev. Potrebno bi bilo oblikovati smernice, ki bi temeljile na samostojnosti, odgovornosti, razvoju integritete in zmanjševanju ter odpravljanju težav.

Zagovornik mora biti pri svojem delu samostojen in neodvisen. Delovati bi moral le na podlagi soglasja in navodil otroka. Torej, če bi otrok želel, da se zagovornik pogovori s starši oziroma z drugimi osebami o njegovih željah, bi zagovornik to moral storiti oziroma to posredovati.

Sodelovanje z otrokom zahteva novo socialno učenje ne le staršev, ampak celotne družbe. Potrebno bi bilo spremeniti miselno naravnost. Otroka ne dodelimo v varstvo in vzgojo enemu izmed staršev, ampak mu otroka zaupamo v varstvo in vzgojo.

6 NAMESTO ZAKLJUČKA

Med tem časom, ko sem pisala tole nalogo, sem se tudi sama izobraževala za zagovornico otrok. Vem, da je glede zagovorništva otrok še potrebno zapolniti marsikatero vrzel, a hkrati želim poudariti dobro prakso le tega.

Dekle 17 let, srednješolka. Pobudo za zagovorništvo je posredovalo dekle samo. Na sodišču je potekal sodni narok za predodelitev dekleta v zaupanje očetu. Dekle je po razvezi živelo pri materi, ki ni zmogla preboleti ločitve od moža. Zatekala se je v pitje, posledično v agresivne izpade do hčere in bivšega moža, psihično izsiljevanje. Dekle je od matere pobegnilo v Krizni center. Podala je izjavo, da želi v prihodnje živeti pri očetu. Z dekletom sva že na prvem srečanju vzpostavili dober kontakt, zelo odprto in iskreno mi je zaupalo vse svoje težave, ki nastajajo v odnosu do matere. Do matere je imelo dekle zelo dober čustveni odnos, izražala je skrb za materino psihično stanje, ki je počasi prehajalo v bolezensko stanje. Izražala pa je tudi svoje osebno stisko, nemoč, da še naprej živi v odnosu z materjo, ki jo izčrpava. Skozi sedem srečanj sva iskali način, kako nadaljevati. Moja vloga je bila, da sem bila zelo aktivna poslušalka, da sem zrcalila dekletu vsa njena razmišljanja, videnja, ji pomagala razvozlavati najtežje dileme. V procesu najinih srečanj je postajala vse bolj samozavestna, odločna, trdna. Na koncu je sama prišla do odločitve, da se preseli k očetu. Napisala je izjavo, v kateri je zapisala, da ji mati pomeni zelo veliko, da pa ne zmore več živeti z njo v uničujočem odnosu vsak dan, da bo k njej prihajala vsak dan, ampak na način, da se bo lahko umaknila, ko bo za njo njun odnos prezahteven. V tem primeru je suportivno vlogo odigral tudi oče, kar v velikih primerih ni možno. Mnenje sem prebrala na naroku na sodišču. Mati je po prebranem mnenju odstopila od nadaljnjega postopka, pripravljena je bila prisluhnuti hčerki. Porajali so jo dvomi, a je vseeno pristala na predlog.

Z dekletom sem se ponovno na njeno željo srečala po nekaj mesecih. Izrazila je zadovoljstvo nad svojo odločitvijo, saj je bila to njena svobodna odločitev, za katero je prevzela tudi v celoti vso odgovornost za svojo odločitev in nadaljnje korake.

Ko sem izrazila prijetno presenečenje, da me je povabilo na čaj, mi je odgovorila: »Ti si bila prva v vseh letih, da si me tako zavzeto poslušala in slišala. Vsi do sedaj so se samo delali, da me poslušajo in mi želijo pomagati. Prvič, ko sem te videla, sem ti popolnoma zaupala. Želim, da mi ostaneš nekje v bližini, ko bom še potrebovala zaupnika« (zagovornica).

7 LITERATURA

Aries, P. (1991), *Otrok in družinsko življenje v starem režimu*. Škuc: Filozofska fakulteta.

Bizjak, I. (1997), *Otrok – med pravicami in trpinčenjem*. V: Satler Kornhauser (ur.), *II Ciklus seminarjev; Namesto koga roža cveti, Trpinčen otrok: kako prepoznavati in preprečevati fizično in duševno trpinčenje otrok*. Ljubljana: Meridiana.

Cvahte, B. (1997), *Korak naprej pri obravnavanju ogroženih, trpinčenih in zlorabljenih otrok*. V: Satler Kornhauser (ur.), *II Ciklus seminarjev; Namesto koga roža cveti, Trpinčen otrok: kako prepoznati in preprečevati fizično in duševno trpinčenje otrok*. Ljubljana: Meridiana.

Čacinovič Vogrinčič, G., Kobal, L., Mešl, N., Možina, M. (2005), *Vzpostavljanje delovnega odnosa in osebnega stika*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Čacinovič Vogrinčič, G. (2006), *Socialno delo z družino*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo Ljubljana.

Čacinovič Vogrinčič, G., Milošević Arnold, V., Postrak, M., Stefanoski, P., Urek, M. (2008), *Zapisovati socialno delo*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Drglin, Z. *Kriki in šepetanja (spremna beseda)*. V: Puhar A., (2004), *Prvotno besedilo življenja*. Ljubljana: Studia humanitatis.

Dolčič, T., Filipčič, K., Jelenc M., et al. (2015), *Otrokove pravice v Sloveniji: sedanje stanje in izzivi za prihodnosti*. Ljubljana: Slovenska akademija znanosti in umetnosti.

Filipič, K. (2002), *Nasilje v družini*. Ljubljana: Bonex.

Franklin, B. (1986), *The Rights of Children*. V: V: Pavlovič Z. (1993), *Psihološke pravice otrok* str. 47. Radovljica: Didakta.

Gostečnik, C. (2008), *Relacijska paradigma in travma*. Ljubljana: Brat Frančišek: Frančiškanski družinski inštitut.

Hart, Stuart N. (1982), *The history of children s psychological rights*. V: Pavlovič Z. (1993), *Psihološke pravice otrok* str. 47. Radovljica: Didakta.

- Jenkole, M., et al. (2006), Zagovornik - glas otroka. Ljubljana : Varuh človekovih pravic.
- Jenkole, M., et al. (2008), Zagovornik - glas otroka. Ljubljana: Varuh človekovih pravic (zbornik).
- Jenkole, M. (2014), Otrokove pravice in vloga zagovornika: interno gradivo.
- Kodelja, Z. (1992), Simptomalna točka otrokovih pravic. V: Šelih, A., Belopavlovič, N., Klopčič, V., et.al.), Pravni vidiki otrokovih pravic. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.
- Končina Peternel, M. (1998), Pomoč otrokom, ko starši odpovedo. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
- Kovačev, A. (1997), Individualna in kolektivna identiteta. Ljubljana: Visoka šola za zdravstvo.
- Lamovec, T. (1998), Psihosocialna pomoč v duševni stiski. Ljubljana: Visoka šola za socialno delo.
- Letno poročilo Varuha človekovih pravic Republike Slovenije za leto 2011. (2012), Ljubljana: Varuh človekovih pravic Republike Slovenije.
- Lešnik Mugnaioni, D. (2011), Neprofesionalno zagovorništvo starejših. V: Kožuh Novak, M., Kavčič, B., Romih, J., et al.), Zagovorništvo starejših – Zbornik referatov in razprav, št.1/2011. Državni svet Republike Slovenije.
- Moškrič, B. (2008), Razvoj osebnosti v luči kakovosti razvojnih pogojev. V: Jenkole, M., et al. Zagovornik - glas otroka. Ljubljana: Varuh človekovih pravic.
- Mesec, B. (2007), Metodologija raziskovanja v socialnem delu II. Univerza v Ljubljani: Fakulteta za socialno delo.
- Nussdorfer, V. (2009), Razmišljanja o življenju. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Posega, E. (2002), Nasilje nad otroki. V: Kristančič A., Socializacija agresije. Ljubljana: AA Inserco, svetovalna družba.
- Puhar, A. (2004), Prvotno besedilo življenja: oris zgodovine otroštva na Slovenskem v 19. Stoletju Ljubljana: Studia humanitatis.

Posebno poročilo Varuha človekovih pravic RS. (2012), Zagovornik - glas otroka. Ljubljana: Varuh človekovih pravic RS.

Pavlović, Z., Šelih, A., Bečaj, J., Dekleva, B. (1996), Otrokove pravice, šolska pravila in nasilje v šoli. Ljubljana: Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti.

Pavlović, Z. (1993), Psihološke pravice otroka. Radovljica: Didakta.

Pušnar, M. (2016), Socialno delavski pristop v zagovorništvu. Zagovornik – glas otroka Novičke (6 julij 2016).

Ramšak, F. (2016), Zagovorništvo kot oblika pomoči otroku in žrtvi, magistrsko delo.

Sedmak, M., Rener, T. Švab, A., Urek, M. (2006), Družine in družinsko življenje v Sloveniji. Koper: Založba Annales.

Sancin, V., Drenik, S., Plavšak Kranjc, K., et al. (2008), Vzgoja in izobraževanje za človekove pravice. Ljubljana: Pedagoški inštitut.

Šelih, A., Belopavlovič, N., Klopčič, V., et al. (1992), Pravni vidiki otrokovih pravic. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.

Šinkovec, J. (1997), Pravice in svoboščine. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.

Zaviršek, D., Zorn, J., Videmšek, P. (2002), Inovativne metode v socialnem delu opolnomočenje ljudi, ki potrebujejo podporo za samostojno delo. Ljubljana: Študentska založba.

Zaviršek, D. (2008), Zagovorništvo otrok in zagovorniška vloga. V: Jenkole, M., et al. Zagovornik - glas otroka: zbornik prispevkov za izobraževanje zagovornikov: pilotski projekt 2007-2009. Ljubljana: Varuh človekovih pravic, 2008, str. 69-73.

Zaviršek, D. (2012), Ranljivi otroci: največji izzivi otroških zagovornikov. V: Jenkole, M., et al. Zagovornik – glas otroka: zbornik prispevkov za izobraževanje zagovornikov. Ljubljana: Varuh človekovih pravic.

Zaviršek, D. (1994), Ženske in duševno zdravje: o novih kulturah skrbi. Ljubljana: Visoka šola za socialno delo.

Zaviršek, D. (2000), Hendikep kot kulturna travma: historizacija podob, teles in vsakdanjih praks prizadetih ljudi. Ljubljana: Založba/*cf.,(Oranžna zbirka).

7.1 INTERNETNI VIRI

Aries, P. (1962), Podobe otrok v starih režimih. V: Mileva Blažić M., Podoba otroka v Trubarjevih besedilih. Slavistična revija, letnik 56/2008, št. 4, 57/2009, št. 1.

Dostopno na: <http://www.dlib.si/%2Fstream%2FURN%3ANBN%3ASI%3A> (gledano 21. 3. 2014).

Bašič, K., Frangeš, D. (2009), Združenje proti spolnemu zlorabljanju: Razumevanje in cilji zagovorništva otrok. Dostopno na <http://www.varuh-rs.si/projekti-in-promocija/danijela-frangez/> (gledano 22. 2. 2014).

Bašič, K. (2011), Družinski zakonik in pravice najmlajših.

Dostopno na: <http://www.delo.si/druzinski-zakonik-in-pravice-najmlajsih>.(gledano 2.6.2013).

Bašič, K. (2012), Družinski zakonik in pravice najmlajših. Dostopno na: <http://www.delo.si/zgodbe/sobotnapriloga/druzinski-zakonik-in-pravice-najmlajsih.html> (gledano 23. 2. 2014).

Bašič, K., Kovač, E., Tupy, M. (2013), Poročilo h Konvenciji o otrokovih pravicah.

Dostopno na: <http://www.spolna-zloraba.si/?m=201304> (gledano 23. 12. 2014).

Bašič, K. (2016), Nezaščitene pravice otrok žrtev trpinčenja in spolne zlorabe- predlogi za obravnavo na Komisijo za peticije in človekove pravice in enake možnosti v DZ. Dostopno na: <http://spolna-zloraba.si/index.php/2016/02/02/nezascitene-pravice-otrok-zrtev-trpincenja-in-spolne-zlorabe-predlogi-za-obravnavo-na-komisijo-za-peticije-in-clovekove-pravice-in-enake-moznosti-v-dz/> (gledano 28. 2. 2016).

Batistič Zorec, M. (2003), Razvojna psihologija in vzgoja v vrtcih. V: Gorenjak, T., Subjektivne teorije vzgojiteljic predšolskih otrok. Diplomaska naloga. Dostopna na <http://pefprints.pef.uni-lj.si/1045/> (gledano 24.2.2014).

Breskvar, M. (2008), Participacija otrok in mladostnikov preko zagovornika.

Dostopno na: [http:// participacija-otrok-in-mladostnikov-preko-zagovornika/](http://participacija-otrok-in-mladostnikov-preko-zagovornika/) (gledano 21.2.2014).

Babadji, R. (2005). 100 in 1 pojem za učenje človekovih pravic. V: Konajzler, K. Varstvo otrokovih pravic v Republiki Sloveniji – primerjava dveh mandatov varuhov človekovih pravic. Diplomsko delo (2013). Dostopno na: <http://repozitorij.uni-lj.si/Dokument.php?id=36384> (gledano 12.3.2014).

Budja, D. (2011), Načela neodvisnega zagovorništva. Dostopno na: http://www.fsd.unilj.si/podiplomski_studij/magistrski/dusevno_zdravje_v_skupnosti/studijsko_gradivo/2009122011073777/ (gledano 10.6.2012).

Cerar, M., et al. (2002). Dokumenti človekovih pravic z uvodnimi pojasnili . V: Konajzler, K., (2013). Varstvo otrokovih pravic v Republiki Sloveniji – primerjava dveh mandatov varuha človekovih pravic. Diplomsko delo. Dostopno na: <http://dk.fdv.uni-lj.si/diplomska/pdfs/konajzler-klara.pdf> (gledano 12.4.2015).

Cvetek, M. (2004), Predelava disfunkcionalno shranjenih stresnih izkušenj ter metoda desenzitizacije in ponovne predelave z očesnim gibanjem. V: Gostečnik, C. (2008), Krik po očiščenju v težkih travmah in zlorabah. Dostopno na: <http://www.teof.uni-lj.si/uploads/File/BV/BV-08-4-04-Gostecnik-Travma.pdf> (gledano 15.2.2014).

Čačinovič Vogrinčič, G. (2008), Soustvarjanje v šoli: učenje kot pogovor. Ljubljana. Dostopno na: http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/ministrstvo/Publikacije/Soustvarjanje_v_soli_ucenje_pogovor.pdf (gledano 11.2.2014).

Čufer, B., Lamovec, T. (1993), Oblike in razvoj zagovorništva v svetu. Revija Socialno delo, 32, 3/4. Dostopno na: <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-I1NVWDL0/?query=%27keywords%3dLamovec%2c+Tanja%27&pageSize=25> (gledano 22.8.2013).

Čačinovič Vogrinčič, G. (2007). Pogovor z otrokom v delovnem odnosu. V: Hiter, N., Šerbinek, R. (2008). Pravice otrok. Diplomsko delo. Dostopno na: <https://www.google.si/#q=Hiter%2C+%C5%A0erbinek+2008> (gledano 5.6.2014).

Divjak, M. (1992), Pravni vidiki otrokovih pravic. Dostopno na: <http://www.dlib.si/preview/URN:NBN:SI:DOC-EBVY3MCR/63c63106-f32d-4a94-86ef-ff59e02d0665> (gledano 2.3.2014).

Društvo za zaščito otrokovih pravic v oboroženih spopadov. Dostopno na: http://www.unaslovenia.org/sites/default/files/file/zrimsek-zascita_pravic.pdf (gledano 9.5.2014).

Društvo za nenasilno komunikacijo (2007), Delovno gradivo za smernice strokovne obravnave otroka, ki doživlja zanemarjanje in nasilje. Dostopno na: <http://www.drustvo-dnk.si/images/stories/dokumenti/smernice-otroci> (gledano 24.6.2014).

Drenik, S. (et al. 2008) v Zborniku Vzgoja in izobraževanje za človekove pravice. Dostopno na: http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/ministrstvo/Publikacije/Vzgoja_izobrazevanja_z_CP.pdf (gledano 24.9.2014).

Erjavec, K., Nussdorfer, V. et al. (2014), Otrokove pravice. Zbornik ob 25 letnici Konvencije o otrokovih pravicah. Ljubljana. Dostopno na: http://www.mzz.gov.si/fileadmin/pageuploads/foto/1412/Otrokove_pravice_v_Sloveniji_book.pdf (gledano 28.11.2014).

Filipič, K., Parazajda, K., Rihtaršič, M., Murgel, S. (2011), Delo institucij pri obravnavanju nasilja v družini - končno poročilo 2. faze raziskovalnega projekta. Dostopno na: <http://www.arhiv.uem.gov.si/fileadmin/uem.gov.si/pageuploads/Nasilje/NasiljeRaziskava2011.pdf> (gledano 3.3.2013).

Flaker, V., et al. (2009), Formalni in strokovni okvirji za uvajanje in izvajanje Zakona o duševnem zdravju. Inštitut RS za socialno varstvo in Fakulteta za socialno delo. Dostopno na: <http://www.google.si/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&frm=1&source=web&cd=1&ved=0CD8QFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.fsd.uni> (gledano 3.3.2013).

Geneva Declaration of the Rights of the Child 1924. Dostopno na: <http://www.un-documents.net/gdrc1924.htm> (gledano 22.5.2014).

Gollob, R., Krapf, P. (2007), Exploring children's rights : Lesson sequences for primary schools. Education of Democratic Citizenship and Human rights in school practice Teaching sequences, concepts, methods and models. V: Močnik Kožič A., (2012), Otrokove pravice – njihovo mnenje šteje. Diplomsko delo. Dostopno na: http://pefprints.pef.uni-lj.si/1411/1/Diplomsko_delo__Mocnik_Kozic_A.-otrokove_pravice.pdf (gledano 27.2.2016).

Jenkole, M. (2012), Naj se sliši glas otrok. Dostopno na: <http://www.slovenskenovice.si/lifestyle/vrt-dom/naj-se-slisi-glas-otrok> (gledano 14.5.2014).

Jenkole, M. (2013), Posebno poročilo Varuha človekovih pravic RS Zagovornik – glas otroka. Dostopno na: http://www.varuh-rs.si/fileadmin/user_upload/pdf/posebna_porocila/PP_-_Zagovornik_-_glas_otroka_-_feb2013_-_celo.pdf (gledano 5.3.2014).

Kobal Grum, D. (2007), Nasilje v družini je vidno, lahko pa tudi skrito. Dostopno na: http://www.revija-vita.com/index.php?naslovclanek=Nasilje_v_dru%C5%BEinah_je_vidno,_lahko_pa_tudi_skrito&stevilkavita=61 (gledano 3.3.2014).

Kroflič, R. (2011), Podobe otroštva. Dostopno na: <http://www2.arnes.si/~rkrofl1/Predavanja/PODOBE%20OTRO%C5%A0TVA2.pdf> (gledano 3.3.2014).

Kobe Breclj, M. (2015), Otroška psihiatrija. V: Aage Nøttestad, J., Berg Nasset M., et al. Prepoznavna in obravnavna žrtev nasilja v družini - Priročnik za zdravstveno osebje. Dostopno na: <http://www.prepoznajnasilje.si/docs/default-source/default-document-library/priro%C4%8Dnik-za-zdravstveno-osebje.pdf?sfvrsn=0> (gledano 24.2.2016).

Lawson et al. (2004), Sociologija: shematski pregledi. V: Hauptman, G., Komotar, M., (2010), Otroci in mladostniki v sodobni družbi. Ljubljana: Zavod IRC. Dostopno na http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/vs/Gradiva_ESS/Impletum/IMPLETUM_277ORGANIZATOR_Otroci_Hauptman.pdf (gledano 28.8.2014).

Lamovec, T. (1994), Zagovorništvo kot oblika svetovanja. Revija Socialno delo 33. 2. Dostopno na: <http://www.google.si/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&frm=1&source=web&cd=1&ved> (gledano 21.7.2012).

Musek, J. (1993), Človekove pravice in duševno zdravje. V: Flaker, V., et al. (2009), Formalni in strokovni okvirji za uvajanje in izvajanje Zakona o duševnem zdravju. Inštitut RS za socialno varstvo in Fakulteta za socialno delo. Dostopno na <http://www.google.si/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&frm=1&source=web&cd=1&ved=0CD8QFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.fsd.uni> (gledano 3.3.2013).

Mikuš-Kos, A. (1993), Psihološke determinante dogajanj, ki sopogojujejo trpinčenje otrok. V: Pajk, J. (1999), Trpinčenje otrok v družini in izven nje. Dostopno na: <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:doc-SDMTGY3V/> (gledano 4.3.2014).

Ministrstvo za notranje zadeve (2016), dostopno na: <https://www.google.si/#q=ministrstvo+za+notranje+zadeve> (gledano 26.2.2016).

Nussdorfer, V. (2008), Razmišljanja 29: Zagovornik – otrokov glas. Dostopno na: <http://www.iusinfo.si/Kolumna.aspx?id=10581> (gledano 11.8.2013).

Nussdorfer, V. (2010), Etika v sodobni družini in družbi. Dostopno na <http://www.fos.unm.si/media/nussdorfer.pdf> (gledano 25.2.2014).

Nussdorfer, V. (2013), V DZ poudarili pomen varovanja otrokovih pravic - Zagovorništvo naprej pod okriljem Varuha. Dostopno na <http://www.varuh-rs.si/za-javnosti/novice/detajl/v-dz-poudarili-pomen-varovanja-otrokoFšvih-> (gledano 22.9.2013).

Nussdorfer, V. (2014). Otrokove pravice kot ogledalo ravni demokratične in humane družbe. V: Jager Agius, I., ur. Otrokove pravice v Sloveniji od normativnih standardov do učinkovitega varstva - Zbornik ob 25-letnici Konvencije o otrokovih pravicah. Dostopno na: http://www.fdv.uni-lj.si/docs/default-source/zalozba/pages-from-otrokove-pravice-v-sloveniji_tisk.pdf?sfvrsn=2 (gledano 24.11.2014).

Oreški, S. (2009), Koncepti, oblike in načela zagovorništva. Usposabljanje zastopnika na področju duševnega zdravja. Dostopno na: [http://www.fsd.uni-KONCEPTI+OBLIKE+IN+NA%C3%84ELA+ZAGOVORNI%C4%B9TVA+\(2\)+%5BZdru%C5%BEljivostni+na%C4%8Din%5D.pdf](http://www.fsd.uni-koncepti+oblike+in+na%C3%84ELA+ZAGOVORNI%C4%B9TVA+(2)+%5BZdru%C5%BEljivostni+na%C4%8Din%5D.pdf) (gledano 7.5.2012).

Perić, M. (2010), Družina v sodobnem času. Ljubljana : Zavod IRC. Dostopno na: http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/vs/Gradiva_ESS/Impletum/IMPLETUM_271ORGANIZATOR_Druzina_Peric.pdf (gledano 15.7.2014).

Puklavec Banjanin, Z. (2016), Analiza dela Varuha človekovih pravic na področju varovanja otrokovih pravic od leta 2010 do leta 2014. Diplomsko delo. Dostopno na: <https://dk.um.si/Dokument.php?id=100994> (gledano 13.1.2017).

Resolucija o nacionalnem programu preprečevanja nasilja v družini 2009–2014. Dostopno na: http://www.google.si/url?5t70uwXRw5B3Ysqjwwg&sig2=bX_4ENS3t8bcNlpdYyqUVg&bvm=bv.61190604,d.ZG4 (gledano 22.3.2014).

Repič, T. (2005), Fizična zloraba v otroštvu in strah pred intimnostjo v partnerskem odnosu. V: Gostecnik, C. (2008), Krik po očiščenju v težkih travmah in zlorabah. Dostopno na: <http://www.teof.uni-lj.si/uploads/File/BV/BV-08-4-04-Gostecnik-Travma.pdf> (gledano 15.2.2014).

Sanches, E.K., (2013 v Poročilo k Posebnemu poročilu Varuha človekovih pravic Zagovornik - glas otroka). Dostopno na: <http://imss.dz-rs.si/imis/cbaeb8186c1c09ab3614.pdf> (gledano 13.2.2014).

Smonker, T. (2007), Perspektiva moči na področju duševnega zdravja v skupnosti. Revija Socialno delo, 46,1/2: <http://www.dlib.si/preview/URN:NBN:SI:DOC-OVQDITSU/317144f8-3915-43d6-bd3d-84a98248221b> (gledano 26.7.2012).

Stritih, B. (1971), Zahteve, na katerih se gradi metodika socialnega dela. Obzornik zdravstvene nege. Članek 5/2, 102 103. Dostopno na: <http://www.google.si/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&frm=1&source=web&cd=1&ved> (gledano 14.6.2012).

Šelih, A. (1989), Pojav trpinčenja otrok in poklicno etična vprašanja vloge medicinske sestre. Dostopno na http://www.obzornikzdravstvenenege.si/Celoten_clanek.aspx?ID=bb23e888-5601-4e1f-b8b7-4f13c48be1bd (gledano 12.7.2014).

Šelih, A. (1998). Pravni vidiki otrokovih pravic. V: Likar, A. (2006). Nasilje nad otroki v družini – analiza dela društva SOS telefon za ženske in otroke – žrtve nasilja. Diplomsko delo. Dostopno na <http://dk.fdv.uni-lj.si/dela/Likar-Ana.PDF> (gledano 22.4.2014).

Švab, A. (2001), Družina: od modernosti do postmodernosti. V: Perić, M., Družina v sodobnem svetu. Ljubljana: Zavod IRC. Dostopno na: http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/vs/Gradiva_ESS/Impletum/IMPLETUM_271ORGANIZATOR_Druzina_Peric.pdf (gledano 17.5.2014).

Tušek Bunc, K., Kersnik, J. (2003). Trpinčen otrok v ambulanti zdravnika družinske medicine. Ljubljana: Združenje zdravnikov družinske medicine. Dostopno na: <http://www.drmed-mb.org/wp-content/uploads/2010/11/%C4%8Clanki-iz-zbornikov-Janko-Kersnik.pdf> (gledano 17.3.2014).

Tomori, M. (1995), Mladostnik - priča, žrtev in izvajalec nasilja. V: Pajk, J. (1999), Trpinčenje otrok v družini in izven nje. Dostopno na: <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:doc-SDMTGY3V/> (gledano 4.3.2014).

Urek, M. (2011), Uvod v zagovorništvo. Predavanje. Dostopno na: <http://www.google.si/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&frm=1&source=web&cd=1&ved=0CEcQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.fsd.uni-lj> (gledano 12.6.2012).

Urek, M. (2011). Zastopnik pravic oseb na področju duševnega zdravja. Dostopno na: http://www.revijavita.com/index.php?stevilkavita=75&naslovclanek=Zastopnik_pravic_oseb_na_podro%C4%8Dju_du%C5%A1evnega_zdravja (gledano 23.4.2013).

Urek, M., Rafaelič, A., (2015), Dostop do pravnega varstva otrok s težavami z duševnim zdravjem in intelektualno oviranostjo - Povzetek poročila države Slovenije. Dostopno na www.fsd.uni-lj.si/mma/.../2015040711551297/ (gledano 28.2.2016).

Veselič, Š., Zabukovec, K. (2004). Nasilje v družini-poti do rešitve. Dostopno na http://www.varuh-rs.si/fileadmin/user_upload/pdf/posebna_porocila/pp-nasilje_junij2004.vsebina.pdf (gledano 21.6.2014).

Vodičar, A. (2011) za časopis Delo - Družinski zakonik in pravice najmlajših. Dostopno na: <http://www.delo.si/druzinski-zakonik-in-pravice-najmlajsh>. (gledano 12.7.2013).

Varuh človekovih pravic (2008), Letno poročilo Varuha človekovih pravic Republike Slovenije za leto 2008. Dostopno na: http://www.varuh-rs.si/fileadmin/user_upload/pdf/lp/Varuh_LP-2008.pdf (gledano 14.6.2012).

Varuh človekovih pravic (2015), Letno poročilo Varuha človekovih pravic Republike Slovenije za leto 2014. Dostopno na: http://www.varuh-rs.si/fileadmin/user_upload/pdf/lp/LP_2014_-_SLO_-_dvostr_-_web.pdf (gledano 25.10.2016).

Varuh človekovih pravic (2016), Letno poročilo Varuha človekovih pravic Republike Slovenije za leto 2015. Dostopno na: http://www.varuh-rs.si/fileadmin/user_upload/pdf/lp/LP2015_VARUH.pdf (gledano 15.1.2017).

Vojnovič, L. (2010), Otrokove pravice v Sloveniji- raziskava o njihovem varstvu, promociji in izobraževanju. Dostopno na http://www.progestia.com/europeforchildren/pdfs/12%20National_Studies_SL.pdf (gledano 27. 8. 2014).

Videmšek, P. (2008), Krepitev moči kot temeljno orodje socialnega dela. Revija Socialno delo, 47, 3/4. Dostopno na: <http://www.dlib.si/preview/URN:NBN:SI:DOC-1BXBCRWU/50c72ee6-48ed-4d16-94be-5bcd9ffd1b6f> (gledano 28. 6. 2012).

Zidar, M. (2003), Nove-stare reprezentacije otrok in otroštva: dekonstrukcija "protektivnega" otroštva. Dostopno na <http://dk.fdv.uni-lj.si/tip/tip20032zidar.pdf> (gledano 23. 4. 2014).

Zaviršek, D., Škerjanc, J. (2000), Analiza položaja izključenih družbenih skupin v Sloveniji in predlogi za zmanjšanje njihove izključenosti v sistemu socialnega varstva. Revija Socialno delo, 39/6. Dostopno na: <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-DAFZETPB> (gledano 24.8.2013).

8 PRILOGE

Vprašalnik za zagovornike otrok, ki sodelujejo v pilotskem projektu Zagovornik - glas otroka

1. Mi lahko, prosim, poveste, kaj Vas je vodilo, da ste postali zagovornik/zagovornica otrok?
2. V okviru projekta ste imeli osnovno izobraževanje. Kakšni vtis ste dobili; so se vam zdela koristna?
3. Kaj Vam osebno pomeni zagovorništvo?
4. Kako vidite sodelovanje državnih institucij (CSD, sodišč, šole), v korist otroku?
 - Se Vam zdi, da so povezane, da medsebojno sodelujejo? Lahko, prosim, opišete.
5. V katerih primerih ste se že udeležili kot zagovornik otroka? Katere so najpogostejše situacije za postavitev zagovornika?
6. Mi lahko prosim opišete kakšen primer.
 - Kdo je dal pobudo? Kako Vas je otrok sprejel? Vam je že takoj na začetku zaupal? Kako, na kakšen način ste si pridobili njegovo zaupanje? Kje in koliko časa ste se z njim srečevali? So se Vam kje porajale dileme? Ste naleteli na kakšne ovire?
 - Kako ocenjujete svoje delo z otrokom? Prosim, če lahko opišete. Komu ste na koncu predali otrokovo mnenje, njegove želje? Ali menite, da ste uspešno predstavili otrokovo mnenje?
7. Se Vam porajajo kakšne dileme na področju vašega dela kot zagovornica? Kakšne?
8. Kako bi bilo idealno urejeno zagovorništvo po vašem mnenju?
9. Ovire (osebne, družbene, institucionalne) glede zagovorništva? Vaša opažanja?
10. Nekateri pravijo, da bi delo zagovornice morala opraviti dobra socialna delavka; kako vi gledate na to?
11. Ali občutite podporo od drugih strokovnjakov, ki sodelujejo v procesu zagovorništva?
12. Ali menite, da so otroci pri nas dovolj zaščiteni? Če da, na kakšen način?. Če ne, kaj bi bilo potrebno po Vašem mnenju še storiti?

Vprašalnik za strokovne delavce na CSD

1. Ali ste že kdaj dali pobudo za postavitve zagovornika otrok (projekt Zagovornik – glas otroka)? Ste kdaj dobili zavrnjeno pobudo s strani VČP? (Če da, kaj je bil razlog?)
2. Mi lahko, prosim, poveste kaj o zagovorništvu otrok (kaj vam pomeni ta pojem? Se vam zdi projekt Zagovornik – glas otroka potreben? Zakaj?)
3. Se morda spomnite, kdaj ste se prvič seznanili z zagovorništvom?
4. Ali vidite kakšne probleme/ovire glede zagovorništva otrok? Ste morda naleteli na kakšne ovire v tem celotnem procesu vključevanja zagovornika otrok? Če da, na kakšne? Kako ste jih rešili?
5. Predvsem kdaj vidite potrebo, da se otroku postavi zagovornik?
6. Najpogostejše zadeve (vsebine), v katerih ste dali pobudo za zagovornika?
7. Od kod mislite, da prihajajo najpogostejše pobude za postavitve zagovornika?
8. Po Vaših dosedanjih izkušnjah; kaj je pogostejše, da starši, skrbniki... podpišejo soglasje ali pa Vi kot CSD izdate odločbo?
9. Ali v procesu pomoči otroku sodelujejo še katere druge institucije? Če, da katere? Kakšne izkušnje imate z njimi?
10. Ali menite, da je projekt Zagovornik – glas otroka dovolj prepoznaven? Ali menite, da je ta oblika zagovorništva (preko VČP) enako dostopna vsem otrokom? Lahko, prosim, pojasnite.
11. Ali menite, da so otroci, otrokove pravice pri nas dovolj zaščitene? Če da, na kakšen način. Če ne, kaj bi bilo potrebno po Vašem mnenju še storiti?
12. S katerimi kršitvami (otrokovih pravic) se najpogosteje srečujete? Na kakšne načine otrokom pomaga CSD?

8.1 INTERVJUJI Z ZAGOVORNIKI

POGOVOR Z ZAGOVORNICO A.

Kaj vas je vodilo, da ste postali zagovornica/zagovornik v tem projektu (Zagovornik – glas otroka?) Kaj vam to področje (področje zagovorništva) pomeni ?

V projekt sem prišla po naključju. Moj direktor me je kar določil, da se bom vključila v skupino. Izbira se mi je zdela pisana meni na kožo, pa sem sledila temu. Želela sem tudi čim več izvedeti o projektu ter nuditi našim (to je družinam, s katerimi delam/o na CSD kar največ možnosti in najvišji standard sodelovanja in zaščite otrok). Verjela sem tudi, da s svojim znanjem in izkušnjami tudi jaz lahko veliko doprinesem pri razvoju strokovne doktrine zagovorništva v Sloveniji. Zagovorništvo mi pomeni pretanjeno poslušanje otroka (ljudi), s katerimi prihajam v strokovni stik. Pomeni mi spoštovanje edinstvenosti vsakega posameznika in družinskega sistema. Pomeni mi iskanje posebnih, za vsako družino edinstvenih poti do rešitev in rešitev samih. Pomeni uzreti človeka v človeku, ki je v stiski, je na tleh, nezmožen sam rešiti problem. Pomeni spoštovanje in zaupnost do njihovih zaupanih skrivnosti, stisk. Pomeni le prehodno obdobje v njihovem in mojem življenju.

V okviru projekta se dodatno izražujete. Se vam zdijo ta izraževanja koristna? Bi kaj spremenili, dodali?

Izraževanja so mi bila zelo koristna. Posebej zato, ker smo se lahko vključili tudi v supervizijo. Dobila sem nova znanja o načinu vstopanja v družino, zaupnosti, prepletenosti družinskih vlog. Nadgradila sem svoja znanja s področja socialnega dela, psihologije, družinskega prava.

Kako vidite sodelovanje državnih institucij (CSD, sodišč, šole) v korist otroku? Se Vam zdi, da so povezane, da medsebojno sodelujejo? Lahko, prosim, opišete.

Sodelovanje med omenjenimi in tudi drugimi institucijami je odvisno od posameznega strokovnega delavca na teh področjih. Kot zaposlena na CSD menim, da je moja dolžnost, da sem proaktivna, to je, da kolege vabim k sodelovanju, jim zaupam, cenim njihovo delo in znanje, sodelovanje, jih razumem v posebnosti njihovega delovnega položaja, jih razumem in upoštevam, tudi če imajo drugačno mnenje kot jaz. Menim, da moram biti motor tega odnosa, se na njih obračati, jim znati izkazati hvaležnost za sodelovanje. Četudi smo vsi dolžni sodelovati, pa mislim, da ni potrebno čakati, da drug da pobudo, ampak da sama zaprosim, predlagam.

V katerih primerih ste se že udeležili kot zagovornik otroka?

Sama se dnevno postavljam v vlogo zagovornika otrok – kot najšibkejšega člana v družini, kot pogosto preobremenjenega s problemi odraslih, nezaščitenega, neupoštevane, prepuščenega. To so vse

situacije, kjer otrok sam ne more izraziti svojih želja, stisk, kjer nima načina, moči, kjer se boji, kjer je obupal, kjer stiska kar ne pojenja, so vse situacije za postavitev /delovanje zagovornika – tako iz projekta Zagovornik glas otroka kot v doslednem delovanju strokovnega delavca.

Mi lahko, prosim, opišete kakšen primer.

Kdo je dal pobudo? Kako Vas je otrok sprejel? Vam je že takoj na začetku zaupal? Kako, na kakšen način ste si pridobili njegovo zaupanje? Kje in koliko časa ste se z njim srečevali? So se Vam kje porajale dileme? Ste naleteli na kakšne ovire? Kako ocenjujete svoje delo z otrokom? Prosim, če lahko opišete. Komu ste na koncu predali otrokovo mnenje, njegove želje? Ali menite, da ste uspešno predstavili otrokovo mnenje?

Najbolj mi je ostal v spominu pobuda sodišča za stike pod nadzorom. Otroka sem morala najprej spoznati osebno, s prostorom, kjer bomo, z igračami, mu dati zagotovila, da bom stalno ob njem. Otrok me je dobro sprejel. Počasi sva gradila na zaupanju tako, da sem mu dala vedeti, da sem z njim.

Srečali smo se štirikrat, v moji pisarni. Da, porajali so se mi dvomi, koliko časa naj še iščem otrokov glas in željo, da ne bo zanj preobremenjujoče. Moje delo (najino delo z otrokom) je bilo uspešno, saj je sodišče sledilo sporočenemu in staršu prepovedalo stike z otrokom, ki so bili zanj travmatični.

Se Vam porajajo kakšne dileme na področju vašega dela kot zagovornica? Kakšne?

Preveč vključenih v eno zadevo, mešanje glasu otroka z njegovimi koristmi (kako to mislite?) po mojem mnenju je zagovornik glas otroka; sporoča otrokove želje, strahove, predloge pozorno in ne presajajoče. Ne razmišlja o tem, če so njegove želje v otrokovo korist ali ne. To počnejo druge institucije (sodišče, CSD). Ta dva pogleda morata biti ločena, da so vloge jasne in mesto otroka jasno; kritiziranje drugih institucij brez poznavanja področja dela (kdo jih kritizira, na kakšen način). Priča sem bila, kako so zagovorniki, ki delajo na različnih delovnih področjih brez poznavanja npr. pristojnosti dela policije, CSD, sodišča prevzeli vlogo »strokovnega in etičnega razsodnika« kdo dela dobro in kdo ne ter včasih linčali kar vseprek; napadalnost zagovornikov do drugače mislečih (mi lahko to malce bolj podrobno razložite) podobno, kot sem prej povedala. Zagovorniki so včasih zagrizeno branili svoja mnenja, stališča in jih razglašali v sistemu zaščite otroka kot edino zveličavna in pravilna; grob vstop v družino, negativen odnos do otrokovih staršev, vloga rešitelja otroka (kaj ste mislili s tem?) nekateri zagovorniki so si vzeli »za poslanstvo«, da otroka »rešijo iz nevzdržnih razmer doma, v institucijah« in s to vlogo tudi hvalili – kot odrešitelji. Tukaj se je potrebno jasno vprašati, kakšne in čigave vloge takšni si ti zagovorniki zadovoljujejo.

Kako bi bilo idealno urejeno zagovorništvo po vašem mnenju?

Kot samostojen institut, plačan, vendar z obnovljivo licenco, z obvezno supervizijo.

Ovire (osebne, družbene, institucionalne) glede zagovorništva? Vaša opažanja?

Kot oviro vidim predvsem na finančnem in strukturnem področju; kje vključiti ta institut?

Nekateri pravijo, da bi delo zagovornice morala opraviti dobra socialna delavka; kako vi gledate na to?

V določenih primerih se strinjam. Vsak od vključenih bi moral vedeti svoje vloge in naloge ter šele potem vključevati zagovornika – z jasno opredelitvijo njegove vloge.

Ali občutite podporo od drugih strokovnjakov, ki sodelujejo v procesu zagovorništva?

Da, čutim podporo, predvsem od supervizorske skupine.

Ali menite, da so otroci pri nas dovolj zaščiteni? Če da, na kakšen način? Če ne, kaj bi bilo potrebno po Vašem mnenju še storiti?

Ne, pravice otrok niso zadosti zaščitene, saj je pravni sistem takšen, da sicer na papirju ščiti otroka, v praksi pa bolj starše. Starši se niso dolžni vključevati v svetovanje, terapijo, če nočejo, tudi če otrok trpi, je zanemarjen. Potem lahko ukrepamo le tako, da zaščitimo otroka (z nameščanjem izven družine). Ustrezneje bi bilo zakonsko opredeliti naloge staršev: obveznosti glede urejanja lastnih težav (alkohol, droga, duševne težave).

POGOVOR Z ZAGOVORNICO B.

Kaj vas je vodilo, da ste postali zagovornica/zagovornik v tem projektu (Zagovornik – glas otroka?) Kaj vam to področje (področje zagovorništva) pomeni ?

Navdušila me je ga. Martina Jenkole, predvsem z njeno osebnostjo, toploto, pa tudi s predstavitvijo projekta. Področje zagovorništva mi pomeni zelo veliko, saj me izpolnjuje, bogati in osmišlja življenje s tem, ko lahko pomagam tistim, ki si sami ne morejo.

V okviru projekta se dodatno izobražujete. Se vam zdijo ta izobraževanja koristna? Bi kaj spremenili, dodali?

Izobraževanja so poučna, potrebna in zanimiva. Vsebine so koristne. Rada hodim na vsa izobraževanja in posvete, ki jih organizira VČP, saj se družimo, izmenjujemo izkušnje in vedno izvemo nekaj novega. Ne, ne bi nič spremenila.

Kako vidite sodelovanje državnih institucij (CSD, sodišč, šole) v korist otroku? Se Vam zdi, da so povezane, da medsebojno sodelujejo? Lahko, prosim, opišete.

Sodelovanje je zelo različno. Zelo je odvisno od CSD in prepoznavnosti projekta. Izkušnje pa imam, da je sodelovanje bolj slabo kot dobro, saj vsaka institucija dela tisto, kar mora in niti pikice več (lahko prosim pojasnite?). Šolo zanima samo uspeh, ne pa življenje otroka. Kako živi doma, kako so starši, finance? Včasih se zgodi, da bi zagovornik lahko pomagal otroku med poukom, a otrok ne sme manjkati tisto eno uro. Po mojem mnenju bi moral CSD tudi komunicirati s šolo glede potreb otroka, napredovanja, prihodnosti (bolj bi se moral zanimati). CSD ima na voljo veliko projektov za preživljanje počitnic za otroke, a jih ne ponujajo, na to jih mora zagovornik (opozoriti). Nekateri otroci bi rabili še po zaključku zagovorništva dodatno oporo. CSD bi moral takim otrokom zagotoviti spremljevalca, osebo, ki bi npr. z njim kolesarila, šla k maši, igrala nogomet.

V katerih primerih ste se že udeležili kot zagovornica otroka?

Stiki otrok ob razvezi staršev, namestitve v rejništvo.

Mi lahko, prosim, opišete kakšen primer.

Kdo je dal pobudo? Kako Vas je otrok sprejel? Vam je že takoj na začetku zaupal? Kako, na kakšen način ste si pridobili njegovo zaupanje? Kje in koliko časa ste se z njim srečevali? So se Vam kje porajale dileme? Ste naleteli na kakšne ovire? Kako ocenjujete svoje delo z otrokom? Prosim, če lahko opišete. Komu ste na koncu predali otrokovo mnenje, njegove želje? Ali menite, da ste uspešno predstavili otrokovo mnenje?

Pobudo je dala OŠ, bilo pa je s soglasjem staršev. Otrok me je dobro in zelo hitro sprejel. Da, zaupal mi je že na samem začetku, saj je zelo zgovoren in rabi poslušalca. Mislim, da si zaupanje lahko pridobiš s svojo osebnostjo, z odprtostjo, s pristnim in enakovrednim odnosom. Srečevala sva se v OŠ s prilagojenim programom. Srečala sva se 12 krat in srečanja še potekajo. Otrok je zelo hitro povedal, kaj si želi in kaj ne. Kam gre in kam ne. Zdi se mi, da se srečanja samo zavlačujejo, ker otrok nima drugih socialnih stikov. Kot oviro vidim to, da me oseba iz šole, ki je to obljubila, ni klicala, če je otrok zbolel in ga ni bilo v šoli. Zato sem večkrat prišla zaman na srečanje. Ovira je tudi moja služba, saj sem lahko z njim le v omejenem času PB od 14.00 do 15.00 ure, preden ga kombi odpelje domov.

Se Vam porajajo kakšne dileme na področju vašega dela kot zagovornica? Kakšne?

Občasno doživljam manipuliranje otrok, ki so že okupirani z vseh strani. Imajo »preveč« pomoči, a nobena ne pomaga (lahko prosim pojasnite). Mislim, da smo zagovorniki prepozno vključeni v proces pomoči. To so večinoma otroci, mladostniki, ki so že tako obupani, zlomljeni z občutki brezizhodnosti. Otroci so ujeti v dolgotrajne postopke, obravnave ..., so izmučeni in zato moramo zagovorniki biti zelo pazljivi, potrpežljivi, pomagati jim moramo, da najdejo stik s samim seboj, ozaveščanje meja – podučevanje zakaj.

Kako bi bilo idealno urejeno zagovorništvo po vašem mnenju?

Da se v tem procesu pomaga tudi staršem. Z oporo, s svetovanjem. Da se spozna družino in skupaj z njo soustvari načrt pomoči, ki jim bi bila potrebna, da bi lahko normalno funkcionirala. Da se zagovorništvo formalno uredi in je dostopno vsem otrokom (večja prepoznavnost zagovorništva).

Ovire (osebne, družbene, institucionalne) glede zagovorništva? Vaša opažanja?

Mislim, da projekt še ni dovolj prepoznaven. Pomoč po navadi dobijo tisti, ki so v prestolnici, večjih mestih, na vasi so glede tega nepoučeni, ženske so še vedno tiho, trpijo, prav tako otroci, ki vse to jemljejo kot sramoto, kot da so izdali starše.

Nekateri pravijo, da bi delo zagovornice morala opraviti dobra socialna delavka; kako vi gledate na to?

Se popolnoma strinjam, vendar bi morala biti več na terenu, v domovih, da bi določeno družinsko situacijo spoznala v praksi, ne samo na papirju.

Ali občutite podporo od drugih strokovnjakov, ki sodelujejo v procesu zagovorništva?

Zelo od supervizorske skupine in supervizorke!

Ali menite, da so otroci pri nas dovolj zaščiteni? Če da, na kakšen način? Če ne, kaj bi bilo potrebno po Vašem mnenju še storiti?

Da in ne. Vse je odvisno od znanja odraslih, kako uporabimo kompetence, ki so nam dane v določenih situacijah.

POGOVOR Z ZAGOVORNICO C.

Kaj vas je vodilo, da ste postali zagovornica/zagovornik v tem projektu (Zagovornik – glas otroka?) Kaj vam to področje (področje zagovorništva) pomeni ?

Vesetje do dela, ker lahko pomagamo otrokom, katerih starši tega ne zmorejo. Ko mi je bil projekt predstavljen, sem čutila to poslanstvo, da v njem sodelujem in tako pripomorem k uresničevanju otrokovih pravic. Zagovorništvo mi pomeni nekaj dobrega, pozitivnega, potrebnega. V tem projektu sem zato, da pomagam otrokom, tako, da jim dam vedeti, da sem z njimi in jim verjamem. Da jim nudim oporo, podajam informacije, jim stojim ob strani.

V okviru projekta se dodatno izobražujete. Se vam zdijo ta izobraževanja koristna? Bi kaj spremenili, dodali?

Zdela so se mi koristna, kljub mnogim izkušnjam in dodatnim izobraževanjem, ki sem se jih udeleževala vrsto let, sem izvedela marsikaj novega. Spomnila sem se stvari, vsebin, s katerimi sem se na poklicni poti manjkrat srečala, in to se mi je zdelo zelo koristno. Ne bi nič spremenila.

Kako Vi vidite sodelovanje državnih institucij (CSD, sodišč, šole) v korist otroku? Se Vam zdi, da so povezane, da medsebojno sodelujejo? Lahko, prosim, opišete.

Izredno pozitivno izkušnjo imam s sodišči. Sodišča se zavedajo zahtevnosti dela z otroki, priznavajo tudi, da je družinsko pravo najtežje, zato so se na vstop zagovornikov odzvali izredno pozitivno, sodelovalno. CSD imajo določeno stopnjo nezaupanja do zagovornikov, ne doživljajo sodelovanje zagovornikov na ravni partnerstva, ampak kot »vdor v njihov resor, iskanje nepravilnosti«. S strani šol so izkušnje pozitivne. Pri vseh vstopanjih v sisteme je pomembno, da se sodelovanje ne postavi na temelj nezaupanja, iskanja grešnega kozla.

V katerih primerih ste se že udeležili kot zagovornik otroka?

Udeležila sem se v primeru dodelitve otrok v zaupanje v vzgojo in varstvo, v opolnomočenju, v prešolanju otroka, v razširitvi stikov.

Najpogosteje se zagovornik postavi, ko gre za dolgotrajne ločitvene postopke in v zvezi s tem, komu bodo zaupani v varstvo in vzgojo otroci.

Mi lahko, prosim, opišete kakšen primer.

Kdo je dal pobudo? Kako Vas je otrok sprejel? Vam je že takoj na začetku zaupal? Kako ste si pridobili njegovo zaupanje? Kje in koliko časa ste se z njim srečevali? So se Vam kje porajale dileme? Ste naleteli na kakšne ovire?

Kako ocenjujete svoje delo z otrokom? Prosim, če lahko opišete. Komu ste na koncu predali otrokovo mnenje, njegove želje? Ali menite, da ste uspešno predstavili otrokovo mnenje?

Šola je za zagovornika prosila CSD in starši so se strinjali. Otrok me je dobro sprejel. Ja, že na začetku sem imela občutek, da mi je zaupal, proti mojim pričakovanjem, saj je avtist, hiperkinetik in sem mislila, da bo potrebno več časa. Mislim, da sem si zaupanje pridobila s svojo osebnostjo, pristnostjo ter nekaterimi psihološkimi znanji, risanje, igrice, igra vlog. Srečevala sva se v knjižnici, 2 meseca (enkrat na teden). Ja, strah me je bilo, če bi otrok šel iz prostora, kjer sva se dobila. Na srečo se to ni zgodilo. Kot dilema se mi je pojavljalo to, da si je otrok želel, da bi jaz enkrat prišla na njegov dom. To načeloma naj ne bi počeli. Bila sem v dilemi. Po premisleku se mi je zdelo ključnega pomena, da grem, saj je bilo pomembno za vzdrževanje najinega odnosa. Kot oviro lahko izpostavim, da se nismo mogli dogovoriti, kdo bo otroka vozil v knjižnico na najina srečanja. Nato sem jaz prevzela to, hodila po njega in ga vozila domov. Svoje delo ocenjujem dobro, pozitivno.

Se Vam porajajo kakšne dileme na področju vašega dela kot zagovornica? Kakšne?

Zdi se mi, da smo zagovorniki vključeni prepozno. Smo zadnja izbira, ko institucije, tukaj mislim predvsem na CSD, ne vedo več kaj bi.

Kako bi bilo idealno urejeno zagovorništvo po vašem mnenju?

Mislim, da bi bilo potrebno, da se zagovorništvo formalno pravno uredi in se s te omogoči, da bo zagovornik dostopen prav vsakemu otroku, ki ga potrebuje.

Ovire (osebne, družbene, institucionalne) glede zagovorništva? Vaša opažanja?

Mislim, da družbene. Premalo se še govori o zagovorništvu. Projekt bi moral biti še bolj prepoznaven, da bi tudi otroci vedeli, kaj je zagovorništvo.

Nekateri pravijo, da bi delo zagovornice morala opraviti dobra socialna delavka; kako vi gledate na to?

Ne strinjam se. Nekateri otroci se bojijo povedati, kaj se dogaja doma socialnim delavkam, ker pogosto slišijo od staršev, da so (centri) tisti, ki odločajo. Zato mislim, da je pomembno in potrebno, da imamo neodvisno institucijo zagovorništva.

Ali občutite podporo od drugih strokovnjakov, ki sodelujejo v procesu zagovorništva?

Da, občutim podporo s strani supervizorke.

Ali menite, da so otroci pri nas dovolj zaščiteni? Če da, na kakšen način? Če ne, kaj bi bilo potrebno po Vašem mnenju še storiti?

Mislim da, kar se pravic na papirju tiče. Imamo različne zakone, ki ščitijo otroka. A žal praksa ni tako rožnata. V praksi se nemalokrat dogajajo različne zlorabe otrok. Predvsem v družinah, za zaprtimi vrati. Mislim, da bi morali postati še bolj netolerantni do nasilja. Potrebna bi bila preventiva, izobraževanje staršev, na šolah, v vrtcih. Pomoč staršem, obvezno zdravljenje alkohola; če je alkohol povzročitelj nasilja, svetovanje.

POGOVOR Z ZAGOVORNICO Č.

Kaj vas je vodilo, da ste postali zagovornica/zagovornik v tem projektu (Zagovornik – glas otroka?) Kaj vam to področje (področje zagovorništva) pomeni ?

Predvsem moja življenjska radovednost in trenutna brezposelnost. Imam čas, da lahko storim nekaj dobrega za otroke. Meni osebno zagovorništvo pomeni zelo veliko. Že od mladih nog sem si na nek način želela pomagati otrokom in sedaj imam to priložnost, da so otroci slišani, da sem njim v oporo. Dam njim izkušnjo, da mi je mar, kako se počutijo, da je pomembno, kaj si mislijo in kaj si želijo. Opolnomočim jih.

V okviru projekta se dodatno izobražujete. Se vam zdijo ta izobraževanja koristna? Bi kaj spremenili, dodali?

Zdijo so se mi zelo koristna, saj se moja osnovna izobrazba razlikuje od te smeri. Vsebine so zanimive, poučne. Predvsem mi je všeč, da smo spoznavali metode dela z otroki. Izvedela sem ogromno novih stvari. Želela bi si edino več kratkih izobraževanj.

Kako vidite sodelovanje državnih institucij (CSD, sodišč, šole) v korist otroku? Se Vam zdi, da so povezane, da medsebojno sodelujejo? Lahko, prosim, opišete

Mislim, da bi bila potrebna večja fleksibilnost. Vem, da so tukaj predpisi in pooblastila, ki jih ne smejo prekoračiti, vendar mislim, da kar se tiče malenkosti, kot so na primer prilagodljivost za srečanja z otroki (npr. v zavodu otrok med učnimi urami ne sme manjkati, čeprav včasih ne gre drugače... ali obveščanje, če je otrok v šoli ali ni), pa ne bi smele biti problem. Tudi v kriznem centru je težko priti do otroka, je toliko nekega dogovarjanja in usklajevanja. Odvisno je od strokovnih delavcev, ki delajo v teh institucijah. Z enim se da dogovoriti.

V katerih primerih ste se že udeležili kot zagovornik otroka?

Namestitve v rejništvo, sum spolne zlorabe, stiki otrok ob razvezi staršev.

Mi lahko, prosim, opišete kakšen primer.

Kdo je dal pobudo? Kako Vas je otrok sprejel? Vam je že takoj na začetku zaupal? Kako, na kakšen način ste si pridobili njegovo zaupanje? Kje in koliko časa ste se z njim srečevali? So se Vam kje porajale dileme? Ste naleteli na kakšne ovire?

Kako ocenjujete svoje delo z otrokom? Prosim, če lahko opišete. Komu ste na koncu predali otrokovo mnenje, njegove želje? Ali menite, da ste uspešno predstavili otrokovo mnenje?

Pobuda je prišla s CSD, šlo pa je za sum spolne zlorabe, s strani očima. Na začetku sem imela kar velike težave, ker mi deklica ni zaupala. To me ne preseneča. Odnos sva gradili zelo počasi, k izgradnji odnosa sem prispevala s svojo osebnostjo in pristnostjo, z varnim in nevtralnimi prostorom. Srečevali sva se v knjižnici, slaščičarni, hodili sva v park na sprehod. Bilo je več kot 20 srečanj. Deklica je bila v hudi stiski, to so težke travme. Bila sem v osebni dilemi, če ji lahko pomagam na psihološki ravni, ker sama nimam teh znanj. Ovir ni bilo. Svoje delo ocenjujem kot dobro. Deklica se mi je odprla in mi zaupala. Imela sem občutek, da se ob meni počuti varno in sproščeno.

Se Vam porajajo kakšne dileme na področju vašega dela kot zagovornica? Kakšne?

Da se bolj gleda na izobrazbo zagovornika. Na primer, če je sum spolne zlorabe, bi bil bolj primeren nekdo, ki ima psihološko znanje.

Kako bi bilo idealno urejeno zagovorništvo po vašem mnenju?

Boljše sodelovanje vseh vpletenih in da se zakonsko opredeli zagovorništvo.

Na primer CSD v petek ob enih zaključih s svojim delovnikom, zagovorništvo pa teče tudi v petek popoldne in med vikendi, včasih me tudi ponoči pokličejo. Npr. da je otrok v krizi, da rabi informacije ali pa da jaz rabim informacijemu ne moreš tako pomagati, kot pa če bi na primer imela kakšna strokovna delavka dežurni telefon, da bi lahko poklical tudi med vikendi ... Dežurni telefon za nasilje nad otroki obstaja, mislim, da bi moral obstajati tudi za primere zagovorništva.

Ovire (osebne, družbene, institucionalne) glede zagovorništva? Vaša opažanja?

Kot osebno oviro bi izpostavila vsebino primera, s katerim se srečaš. Če imaš na primer kak predsodek, je bolje, da primera ne prevzameš. Izpostavila bi še prepoznavnost projekta. Opažam, da veliko strokovnjakov še ne ve, kaj točno je ta projekt in na kakšni način zagovorniki pomagamo otrokom. Mislim tudi, da bi sami otroci morali biti bolj osveščeni o možnostih zagovornika.

Nekateri pravijo, da bi delo zagovornice morala opraviti dobra socialna delavka; kako vi gledate na to?

Se ne strinjam s to trditvijo. Sistem je rigid, omejujoč, zbirokratiziran, vloga strokovne službe je vnaprej določena, omejena. Zagovornik pa je neodvisen, strokovno avtonomen, svoboden, odgovoren konkretnemu otroku po principu zdaj in tukaj. Pomembno je, da delo opravljaš z znanjem, izkušnjam in modrostjo.

Ali občutite podporo od drugih strokovnjakov, ki sodelujejo v procesu zagovorništva?

Da, čutim podporo, še posebej od supervizorke.

Ali menite, da so otroci pri nas dovolj zaščiteni? Če da, na kakšen način? Če ne, kaj bi bilo potrebno po Vašem mnenju še storiti?

Da, vsaj kaj se tiče zakonov. V praksi, pa se žal srečujemo s kršitvami otrokovih pravic. Nihče ne dela z agresivnimi, alkoholiki, odvisniki, tukaj mislim starše. Vsak se lahko odloča prostovoljno, če se želi spremeniti, delati na sebi. Tukaj se vprašam, ali ima pravico, da se ne odloči za spremembo. Otrok pa dalje trpi, še bolj ga je strah. Mislim, da bilo potrebno ponuditi in nuditi različne oblike pomoči staršem, pa čeprav z represijo. Tukaj mislim na dolžnost zdravljenja. Potrebna bi bila večja odgovornost staršev. Nihče tudi intenzivno ne dela z žrtvami, ki se morajo umakniti iz znanega okolja.

POGOVOR Z ZAGOVORNICO D.

Kaj vas je vodilo, da ste postali zagovornica/zagovornik v tem projektu (Zagovornik – glas otroka?) Kaj vam to področje (področje zagovorništva) pomeni ?

K projektu Zagovornik sem pristopila zato, ker sama delam v socialni in sem opazala, da dejansko otroci v zadevah razvez, določitev stikov ipd. ostajajo sami, da se starša »prevečkrat bojujeta za svoje interese, na otrokove pa pozabita«. Zagovorništvo mi daje dober občutek, možnost pomagati otrokom.

V okviru projekta se dodatno izobražujete. Se vam zdijo ta izobraževanja koristna? Bi kaj spremenili, dodali?

Lahko pohvalim večino posvetovanj in predavanj, so zelo koristna, saj pridobimo nova teoretična izhodišča, praktične izkušnje, uporabne za delo. Vseč so mi vsakoletna srečanja in posvetovanja, saj največkrat predavajo praktiki in tako na podlagi teoretičnih novosti dobimo tudi praktične izkušnje.

Kako vidite sodelovanje državnih institucij (CSD, sodišč, šole) v korist otroku? Se Vam zdi, da so povezane, da medsebojno sodelujejo? Lahko, prosim, opišete.

Na papirju primerno, v praksi prevečkrat ne. Sodelovala sem že pri več primerih. Iz izkušenj lahko rečem, da je zelo odvisno od ljudi, ki so vpeti v zadevo – od strokovnih delavcev na CSD, šoli, vrtcu, do sodnikov, tožilcev. Torej, odvisno je od ljudi in njihove zavzetosti in želje po iskanju koristi otroka.

V katerih primerih ste se že udeležili kot zagovornik otroka? Katere so najpogostejše situacije za postavitev zagovornika?

Največ zadev sem imela v zvezi s stiki med otrokom in staršem oz. zaupanjem enemu ali drugemu staršu. Situacija, v katero si postavljen kot zagovornik je od primera do primera različna. Izhodišče in glavni cilj pa naj bi bil vedno jasen – zaupanje otroka in biti vztrajen v njegovem imenu, ponesti njegov glas.

Mi lahko, prosim, opišete kakšen primer.

Kdo je dal pobudo? Kako Vas je otrok sprejel? Vam je že takoj na začetku zaupal? Kako ste si pridobili njegovo zaupanje? Kje in koliko časa ste se z njim srečevali? So se Vam kje porajale dileme? Ste naleteli na kakšne ovire?

Kako ocenjujete svoje delo z otrokom? Prosim, če lahko opišete. Komu ste na koncu predali otrokovo mnenje, njegove želje? Ali menite, da ste uspešno predstavili otrokovo mnenje?

Da opišem zadnji primer: deklica stara 15 let, s posebnimi potrebami v KCM, kamor je ušla na lastno iniciativo zaradi domnevnega nasilja mame nad njo. Pobuda za postavitev zagovornika je prišla od CSD, po tem, ko je deklica bila že več mesecev v KCM.

Najin odnos je bil kar kmalu dovolj zaupen, odprt, odkrit. Srečali sva se 9-krat. Ovira je bila ta, da me je CSD »priganjal«, a sem se dogovorila, da nama pustijo toliko časa, kot sva ga potrebovali.

Ocenjujem, da sva dobro sodelovali, očitno se je veselila srečanj z mano, rada je govorila, razložila, kaj in zakaj si želi. Poslušala je tudi moje razloge in razlage o posledicah njenih želja. Na timu na CSD in skupaj s staršema sem pojasnila njeno željo, njen glas. Upam, da sem bila tudi jaz slišana. Žal ne vem, kakšna je bila odločitev CSD.

Se Vam porajajo kakšne dileme na področju vašega dela kot zagovornica? Kakšne?

Na superviziji ali interviziji morebitne dileme rešujemo sproti. Ta trenutek nimam nobene v spominu.

Kako bi bilo idealno urejeno zagovorništvo po vašem mnenju?

Nujno je potrebno pilotni projekt pravno urediti.

Ovire (osebne, družbene, institucionalne) glede zagovorništva? Vaša opažanja?

Ne vidim, nimam ovir.

Nekateri pravijo, da bi delo zagovornice morala opraviti dobra socialna delavka; kako vi gledate na to?

Sama sem sicer psihologinja in imam dobro strokovno podlago. Menim pa, da je v projektu najvažneje, da sodelujejo srčni ljudje, z iskreno željo pomagati otroku z določenim pridobljenim znanjem o otrocih, odraslih, njihovem funkcioniranju in nekaj pravnega znanja.

Ali občutite podporo od drugih strokovnjakov, ki sodelujejo v procesu zagovorništva?

Sama nimam nobene slabe izkušnje z drugimi strokovnjaki. Sem pa vztrajna in kdaj tudi sama poiščem pomoč, podporo, če menim, da bi bilo to v zadevi dobro za otroka.

Ali menite, da so otroci pri nas dovolj zaščiteni? Če da, na kakšen način? Če ne, kaj bi bilo potrebno po Vašem mnenju še storiti?

Bi rekla, da so otroci pri nas kar dobro formalno, zakonsko zaščiteni, a življenje prinese tudi kakšne dogodke, ki niso koristni zanje.

POGOVOR Z ZAGOVORNICO D.

Kaj vas je vodilo, da ste postali zagovornica/zagovornik v tem projektu (Zagovornik – glas otroka?) Kaj vam to področje (področje zagovorništva) pomeni ?

Ko mi je bil projekt predstavljen, se mi je zdel zelo zanimiv in področje delovanja mi je bilo pisano na kožo. Zagovornika sem videla kot dodatno varovalo otrokovih koristi. Zagovorništvo mi pomeni, da lahko tudi jaz nekaj prispevam in delam dobro.

V okviru projekta se dodatno izobražujete. Se vam zdijo ta izobraževanja koristna? Bi kaj spremenili, dodali?

Izobraževanja se mi zdijo koristna, saj delamo na takem področju, da se moramo zmeraj izpopolnjevati. Vsebinska, s katero se srečujem na teh izobraževanjih, je zelo dobrodošla, saj tako spoznavam področja, ki jih sicer ne poznam. Dobim nove izkušnje, nova znanja. Dragocene so tudi izkušnje ostalih zagovornic.

Kako vidite sodelovanje državnih institucij (CSD, sodišč, šole) v korist otroku? Se Vam zdi, da so povezane, da medsebojno sodelujejo? Lahko, prosim, opišete.

Zelo je odvisno, s katerimi strokovnimi delavci sodeluješ. Nekateri imajo čut in energijo, da se poglobijo v zadeve in iščejo vse možne resurse, da bi pomagali otroku. Nekateri pa žal samo prelagajo odgovornost. Predvsem v kompleksnih situacijah, v katerih se znajde otrok, bi se morali sestati člani multidisciplinarnega tima in si izmenjavati informacije, ki so potrebne za pomoč otroku. Žal takega pretoka informacij ni.

V katerih primerih ste se že udeležili kot zagovornik otroka?

Do sedaj sem bila vključena v en primer, ki pa še traja (določitev stikov). Kolikor sem seznanjena, so najpogostejše situacije za postavitve zagovornika nasilje nad otrokom, spolna zloraba, določitev stikov, namestitve v rejniško družino.

Mi lahko, prosim, opišete kakšen primer.

Kdo je dal pobudo? Kako Vas je otrok sprejel? Vam je že takoj na začetku zaupal? Kako, na kakšen način ste si pridobili njegovo zaupanje? Kje in koliko časa ste se z njim srečevali? So se Vam kje porajale dileme? Ste naleteli na kakšne ovire?

Kako ocenjujete svoje delo z otrokom? Prosim, če lahko opišete. Komu ste na koncu predali otrokovo mnenje, njegove želje? Ali menite, da ste uspešno predstavili otrokovo mnenje?

Pobudo za postavitev zagovornik je dal CSD. Fant je bil star 12 let, šlo pa se je za stike z očetom. Informacija, ki sem jo dobila, je bila, da fant zavrača stike z očetom. V procesu zagovorništva se je izkazalo, da si fant želi stike z očetom, pod pogojem, da se oče spremeni, da oče ne bo več pil. Otroku sem bila sprva odveč, saj je v otrokovo življenje bilo vpetih že veliko različnih strokovnjakov. Zaupanje sem si pridobivala počasi, z različnimi metodami in tehnikami dela. Bilo je 9 srečanj, ki so potekale v prostorih društva. Otrokova želja je bila predstavljena in tudi upoštevana, saj so se stiki z očetom vzpostavili.

Se Vam porajajo kakšne dileme na področju vašega dela kot zagovornika? Kakšne?

Kot dilemo lahko izpostavim to, da smo zagovorniki vključeni prepozno.

Kako bi bilo idealno urejeno zagovorništvo po vašem mnenju?

Idealno bi bilo, da bi istočasno potekala tudi podpora oziroma pomoč staršem, skrbnikom. Da bi nek drugi strokovnjak pomagal tudi odraslim.

Ovire (osebne, družbene, institucionalne) glede zagovorništva? Vaša opažanja?

Mislim, da je že skrajni čas, da bi se po vseh teh letih zagovorništvo formalno uredilo. Projekt še ni dovolj prepoznaven in ker ni dovolj prepoznaven, ne nudi enakih možnosti otrokom po Sloveniji. Nekateri otroci bi rabili zagovornika, pa sploh ne vejo, da ta možnost obstaja. Tudi po šolah, vrtcih, bi morali otroke informirati o možnosti zagovornika.

Nekateri pravijo, da bi delo zagovornice morala opraviti dobra socialna delavka; kako vi gledate na to?

Strinjam se. Če bi vse institucije oziroma vsi strokovni delavci opravljali svoje delo, mi zagovorniki ne bi bili potrebni.

Ali občutite podporo od drugih strokovnjakov, ki sodelujejo v procesu zagovorništva?

Podporo čutim od tistih, ki sodelujejo v projektu. *Lahko prosim razložite?* Podporo čutim od VČP od koordinatorke, od supervizorke, od drugih zagovornikov. Ne čutim pa podpore od drugih institucij, ki bi morale skrbeti za otrokovo korist, predvsem od sodišč, CSD-jev.

Ali menite, da so otroci pri nas dovolj zaščiteni? Če da, na kakšen način? Če ne, kaj bi bilo potrebno po Vašem mnenju še storiti?

Imamo zakone, ki so napisani v prid otrokom. Žal pa je izvajanje teh zakonov v praksi govori samo zase.

POGOVOR Z ZAGOVORNICO F.

Kaj vas je vodilo, da ste postali zagovornica/zagovornik v tem projektu (Zagovornik – glas otroka?). Kaj vam to področje (področje zagovorništva) pomeni ?

Dobila sem povabilo od ene izmed zagovornic, ki so bile že od začetka v pilotnem projektu. Predlagala je, da se priključim skupini, saj v Pomurju takrat še ni bilo nobenega zagovornika Glas otroka. Po drugi strani pa mi je bilo zagovorništvo otrok predstavljalo novo strokovno področje in nov izziv. Osebnostno mi zagovorništvo pomeni strokovni izziv. Glede na to, da sem zaposlena na drugačnem delovnem mestu, pa imam ob reševanju otrokovih stisk tudi možnost vpogleda v drugačne težave družin, zaradi česar zagovorništvo širi moje strokovno delovanje.

V okviru projekta imate izobraževanja. Kakšni vtis ste dobili glede vsebin; so se vam zdela koristna?

Vsa izobraževanja so koristna, ker vedno izveš nekaj novega. Naučiš se drugačnega načina reševanja težav ali pa se srečaš s primeri, ki so jih že reševali drugi. Dobiš nove ideje.

Če bi že kaj spreminjala, bi želela, da so izobraževanja redna, vsaj enkrat na leto z obnavljanjem strokovnega znanja, saj smo med zagovorniki ljudje z različnimi strokovnimi profili.

Kako vidite sodelovanje državnih institucij (CSD, sodišč, šole) v korist otroku?

Težko presojam delovanje institucij, ker morajo delovati po svojih pravilih. Zavedati se moramo, da ima v postopkih vsaka institucija svojo vlogo. Kolikor pa imam kot zagovornica doslej izkušenj s samimi institucijami (najbolj pogosto CSD in sodišče), upoštevajo moje mnenje in priporočila oz. izjavo otroka in medsebojno kar dobro sodelujemo.

V katerih primerih ste se že udeležili kot zagovornik otroka? Katere so najpogostejše situacije za postavitev zagovornika?

Pridobitev mnenja, kaj želi v postopku otrok, dodelitev otroka določenemu staršu ali urejanje pravice do stikov starša z otroki, mladoletnik v kazenskem postopku.

Mi lahko, prosim, opišete kakšen primer.

Kdo je dal pobudo? Kako Vas je otrok sprejel? Vam je že takoj na začetku zaupal? Kako, na kakšen način ste si pridobili njegovo zaupanje? Kje in koliko časa ste se z njim srečevali? So se Vam kje porajale dileme? Ste naleteli na kakšne ovire?

Kako ocenjujete svoje delo z otrokom? Prosim, če lahko opišete. Komu ste na koncu predali otrokovo mnenje, njegove želje? Ali menite, da ste uspešno predstavili otrokovo mnenje?

Ne bom opisovala samo enega primera, ampak bodo moji odgovori povzetek dogajanj v različnih primerih zagovorništva. V večini primerov, kjer sem bila vključena, je pobudo za zagovornika Glas otroka dal CSD. Nikoli ne pričakujem, da mi bo otrok že na začetku zaupal, saj sem konec koncev le ena izmed odraslih, ki prihajajo v družino in sem tudi jaz predstavnica institucije. Pridobitev zaupanja neke osebe je posledica gradnje odnosa in se ne more zgoditi v dveh srečanjih zagovornika z otrokom. Lahko smo si le bolj ali manj simpatični, jaz pa moram biti s svojim znanjem sposobna prepoznati, kaj se dogaja pod površjem in kaj mi otrok pripoveduje ter kaj želi sporočiti ostalim. Doslej mi je to uspevalo. Srečanja smo imeli v Mladinskem centru, kriznem centru, slaščičarni, knjižnici, psihiatrični bolnici in so bila vedno podrejena otrokovim željam in počutju.

Otrokovo izjavo posredujem vedno tistemu, ki je zahtevo po zagovorniku postavil in če skupaj z otrokom ocenim, da je potrebno, še drugim institucijam (sodišče, bolnica, starši). Menim, da je bilo otrokovo mnenje doslej vedno uspešno predstavljeno in slišano, nisem pa prepričana, da so ga kasneje vedno upoštevali.

V razgovorih z otrokom se vedno porajajo dileme. Pogosto se moraš odločati med svojim vrednostnim sistemom in otrokovimi željami, ki niso vedno v njegovo korist oziroma veš, da so neizvedljive. (Lahko, prosim, pojasnite). Tukaj mislim predvsem to, da je meni pomembno izobraževanje, spoštovanje družbenih pravil, otrok pa pravila krši na celi črti (kadi travo, ne hodi v šolo, ne spoštuje nobenih pravil, ki niso njemu po godu in ob tem misli, da je to v redu ter da mu nihče ne sme teh pravic kratiti).

V zagovorništvu se pojavljajo ovire. Nekatere od njih so premagljive, lahko pa so nepremagljive. *Kaj mislite s tem?* Če sem otroku zagovornica in vidim, da me otrok sprejema, ne sprejemajo pa me njegovi starši, je nemogoče otroku nuditi dovolj opore, saj otrok živi v družini, jaz samo povem njegovo mnenje. Ali pa je razdvojen med dvema staršema, ki sta si med seboj sovražna. Oba ima rad, živi pa lahko samo pri enem in če ima srečo, drugega lahko obiskuje. Ali pa en od staršev prijavi spolno zlorabo otroka samo zato, da onemogoča stike z drugim staršem in potem vlačijo otroka kot pričo po sodiščih. Jaz pa predvidevam, da to ni res. Tako sem samo otrokova opora v borbi z ovirami, da mu pomagam osvetliti pogled nanje, jih pa ne morem premagati namesto njega. Pomembno je, da v »bitki« ni sam. Kot odrasla oseba razumem, zakaj so nepremagljive, otrok pa bo mogoče ugotovil s časom in z izkušnjami.

Se Vam porajajo kakšne dileme na področju vašega dela kot zagovornica? Kakšne?

Razmejitev odnosa z otrokom, (da se osebno ne vežem na otroka, ampak sem mu podpora, da ga institucije prej slišijo – tudi čustvena), razdelitev dela med zasebnim in javnim, kje se zaključí meja osebne in koliko sem del institucije. Konec koncev nisem otrokova mama, ki se odloča o otroku. Lahko to pojasnim. Zasebno je tisto, kar delamo v družini, javno je tisto, s čimer se ukvarjajo institucije.

Zagovornik je istočasno institucionalni predstavnik, ki naj bi pri otroku deloval tudi v sferi zasebnega. Ne predstavljam si, da bi jaz kot zagovornica delovala v sferi zasebnega, torej otrokove družine.

Kako bi bilo idealno urejeno zagovorništvo po vašem mnenju?

Idealna ureditev bi bila zakonsko urejeno zagovorništvo, ki daje zagovornikom formalno moč nasproti institucijam.

Ovire (osebne, družbene, institucionalne) glede zagovorništva? Vaša opažanja?

Zame je največja ovira razlika med mojim vrednostnim sistemom in formalnimi možnostmi, ki jih imam kot zagovornica.

Nekateri pravijo, da bi delo zagovornice morala opraviti dobra socialna delavka; kako vi gledate na to?

Absolutno se ne strinjam s trditvijo. Kot prvo bi lahko bila uporabljena tudi moška oblika poklica – dober socialni delavec. Zakaj ne?

Sicer pa je po mojem mnenju zagovorništvo tako interdisciplinarno delo, da je samo znanje socialnega delavca, delavke verjetno premalo široko. Najmanj, kar bi bilo potrebno ob tem upoštevati je, da naj ima oseba, ki opravlja zagovorniško delo poglobljeno znanje iz psihologije, delovanja pravnega sistema in iz svetovanja.

Ali občutite podporo od drugih strokovnjakov, ki sodelujejo v procesu zagovorništva?

V procesu zagovorništva mi je najbolj pomembno reševanje strokovnih dilem in pri tem imam vedno podporo supervizorke, če jo potrebujem in vodje projekta pri VČP.

Ali menite, da so otroci pri nas dovolj zaščiteni? Če da, na kakšen način? Če ne, kaj bi bilo potrebno po Vašem mnenju še storiti?

Pravno so otroci dovolj zaščiteni, vendar je izvajanje zakonov v praksi lahko različno in v nekaterih primerih ne moreš verjeti, kaj se lahko dogaja z otroki. Dilema je, kdaj lahko država poseže v družino? Ali nima država pravice posegati? Ali lahko poseže ob prvi priliki, ko staršu »poči film«? Kako razmejiti črto med zasebnim in javnim? Ni možno in zato bodo vedno dileme, kaj je prav in kaj ni prav.

POGOVOR Z ZAGOVORNICO G.

Kaj vas je vodilo, da ste postali zagovornica/zagovornik v tem projektu (Zagovornik – glas otroka?) Kaj vam to področje (področje zagovorništva) pomeni ?

Že moji starši so ves čas pomagali otrokom, kjerkoli smo bili in so me že od mladih nog naučili pomagati soljudem. Že krepko čez trideset let sem tudi prostovoljka zveze prijateljev mladine v Mariboru, bila sem tudi v republiški komisiji ZPM za otrokove pravice, kjer smo si vztrajno prizadevali, da bi tudi v Sloveniji dobili varuha otrokovih pravic. To zagovorništvo je neke vrste približek, zato sem se na povabilo Majde Struc, s katero sva obe prostovoljki ZPM in pozna moje delo, takoj odločila, da se prijavim v izobraževanje za zagovornico v okviru projekta Zagovornik – glas otroka pri VČP. Mene področje zagovorništva izpolnjuje kot človeka, saj nikoli nisem in ne morem ostati križem rok, če vidim človeka, ki potrebuje pomoč, še toliko bolj pa, če je to nemočen otrok.

V okviru projekta se dodatno izobražujete. Se vam zdijo ta izobraževanja koristna? Bi kaj spremenili, dodali?

Vsebine, ki jih obravnavamo na teh izobraževanjih, so zelo koristne. Vedno se naučim kaj novega, lahko pa tudi postavim vprašanja, ki se mi postavijo na pot ob zagovorniškem delu. Veliko sem se naučila o naši zakonodaji v zvezi z zaščito otrok in o načinih dela z otroki.

Redno se udeležujem supervizij in intervizij ter vseh predavanj, ki jih organizira VČP za zagovornike otrok ali pa nas povabijo na predavanja, ki jih organizira kdo drug in so za naše delo koristna.

Kako vidite sodelovanje državnih institucij (CSD, sodišč, šole) v korist otroku? Se Vam zdi, da so povezane, da medsebojno sodelujejo? Lahko, prosim, opišete.

Tega sodelovanja je veliko premalo. Tako na CSD kot na sodiščih in v šolah je preveč ljudi, ki hodijo tja le v službo, za otroke pa jim v resnici ni mar. To se vidi iz odnosa in pristopa, ki ga imajo do določenih primerov.

Se Vam zdi, da so povezane, da medsebojno sodelujejo? Lahko, prosim, opišete.

Kakšne velike povezanosti ne vidim in tudi izkušenj nimam takih, da bi lahko bila zadovoljna.

V katerih primerih ste se že udeležili kot zagovornik otroka? Katere so najpogostejše situacije za postavitev zagovornika?

Problemi ob ločitvi staršev, ko gre za stike otrok s starši ali za to, pri katerem od staršev naj bi živel otrok; problemi zaradi zlorab (tudi spolnih), zanemarjanja otrok.

Mi lahko prosim opišete kakšen primer.

Na primer dveh sester, ki sta po ločitvi staršev ostali pri materi. Oče je želel stike samo z mlajšo, s starejšo pa ne. Nobena od obeh hčerk ni želela stikov z očetom. Starejšo hčerko sem spremljala tudi na sodišču, ker je tožila očeta. Potem, ko sem delala z obema deklicama, sta obe tako vplivali na mamo, da je ta ustavila vse svoje tožbe na sodišču zoper očeta in so vse tri zaživele v miru. Ko se je to zgodilo, se je čez čas oče ponovno poročil in dobil otroka. Danes imata stike z njim obe hčeri in vsi skupaj živijo v miru. Deklici sta mi hvaležni za pomoč, tudi mama se mi je zahvalila.

Kdo je dal pobudo? Kako Vas je otrok sprejel? Vam je že takoj na začetku zaupal? Kako, na kakšen način ste si pridobili njegovo zaupanje? Kje in koliko časa ste se z njim srečevali? So se Vam kje porajale dileme? Ste naleteli na kakšne ovire?

Pobudo, da je mlajša deklica dobila zagovornico, sta dala oče in mati. Nato je starejša sestra sama prosila VČP, da naj tudi njej mene dodeli za zagovornico, da želi takšno pomoč tudi ona. Videla je, da je sestra zadovoljna in da se nekaj premika, pa si je želela mojo pomoč tudi ona. Z obema deklicama sem brez težav takoj navezala pristen stik. Že na prvem srečanju sem se s starejšo dogovorila, da ji bom pomagala pri učenju nekaterih predmetov, saj se je pripravljala na zaključek osnovne šole in si je želela imeti najboljši uspeh. To ji je tudi uspelo. O tem, na kakšen način si pridobim zaupanje otrok, bi lahko napisala knjigo. Z velikim številom otrok sem namreč v več kot tridesetih letih prostovoljstva že delala v kolonijah, na taborih. Z navezovanjem stikov nimam težav, saj otroci začutijo, kdo jih ima resnično rad, kdo je pristen, misli resno in jih spoštuje.

Kako ocenjujete svoje delo z otrokom? Prosim, če lahko opišete. Komu ste na koncu predali otrokovo mnenje, njegove želje? Ali menite, da ste uspešno predstavili otrokovo mnenje?

Svoje delo z deklicama ocenjujem kot zelo dobro. Obe sem opolnomočila, da sta si upali povedati in zastopati svoje mnenje (starejša tudi na sodišču). Otrokovo mnenje in želje sem predala CSD, ki je zadevo obravnaval in tudi predlagal zagovorništvo. Mnenje otrok sem vsekakor uspešno predstavila. Poslušali so me tudi na CSD.

Se Vam porajajo kakšne dileme na področju vašega dela kot zagovornica? Kakšne?

Če je kakšna dilema, jo na superviziji »obdelamo«. Pri zagovorništvu pa kljub vsakršni oviri vztrajam, ker otrokom pomagam s srcem.

Kako bi bilo idealno urejeno zagovorništvo po vašem mnenju?

Čimprej bi morali sprejeti ustrezen zakon o zagovorništvu otrok. Tako bi delo zagovornikov pristojni bolj resno jemali. V nekaterih institucijah nočejo o zagovorništvu otrok nič slišati, nekateri to delo omalovažujejo, nekateri se nam celo posmehujejo.

Ovire (osebne, družbene, institucionalne) glede zagovorništva? Vaša opažanja?

Osebnih ovir nimam, o družbenih bi lahko kdo napisal disertacijo, saj na primer pri nas mora vsakdo, ki želi voziti avto, narediti izpit, otroka pa lahko ima vsakdo, ne da bi moral kot starš karkoli pred tem dokazano vedeti. Otroke pač obravnavamo kot lastnino staršev, pri čemer ima velikokrat avto kot lastnina več pravic kot otrok.

Nekateri pravijo, da bi delo zagovornice morala opraviti dobra socialna delavka; kako vi gledate na to?

Strinjam se s tem, da bi morale biti socialne delavke dobre socialne delavke, ne pa s tem, da ne potrebujemo posebej usposobljenih zagovornikov otrok.

Ali občutite podporo od drugih strokovnjakov, ki sodelujejo v procesu zagovorništva?

Podporo čutim predvsem na supervizijski skupini. Z drugimi zagovornicami se lahko odkrito in brez zadržkov menimo o morebitnih dilemah.

Ali menite, da so otroci pri nas dovolj zaščiteni? Če da, na kakšen način? Če ne, kaj bi bilo potrebno po Vašem mnenju še storiti?

Otroci pri nas nikakor niso dovolj zaščiteni. Potrebujemo varuha otrokovih pravic ter ustrezní zakon za neovirano delo zagovornikov, ki bi bilo tudi ustrezno cenjeno in upoštevano. Danes je to še vedno premalokrat.

POGOVOR Z ZAGOVORNICO H.

Kaj vas je vodilo, da ste postali zagovornica/zagovornik v tem projektu (Zagovornik – glas otroka?) Kaj vam to področje (področje zagovorništva) pomeni ?

Glede na svoje izkušnje že z delom z mladimi sem se želela preizkusiti tudi na tem področju. K otroku sem želela pristopiti z drugega zornega kota v drugi vlogi. Opažala sem tako kot v službi kot drugod, da ostajajo otroci goli in bosi. S tem mislim, da se odločamo o njih, a njih pa velikokrat ne vprašamo, kaj si želijo, kako se počutijo. Zagovorništvo vidim kot en delček, ki je v splošno korist otroka. Ta projekt doživljam kot področje, kjer lahko narediš se dodatno nekaj za otroka.

V okviru projekta se dodatno izobražujete. Se vam zdijo ta izobraževanja koristna? Bi kaj spremenili, dodali?

Na začetnem izobraževanju, ki je trajalo nekaj dni so bile v nekaterih ključnih vprašanjih mešane oziroma nasprotujoče informacije. Naj pojasnim, nekateri strokovnjaki (predavatelji) so zagovarjali, da zagovorniki naj pomagamo tudi družini, drugi so dejali, da z družino ne smemo imeti stikov. Eni so trdili, da je pomembno, da imamo čim več informacij o otroku in družini, drugi so spet trdili, da preveč informacij lahko vpliva na objektivnost. Skozi leta delovanja je sedaj praksa, da je zagovornik samo tam za otroka, z otrokom in da pred primerom dobi od koordinatorke samo osnovne podatke o otroku in družini.

V teh letih sem se udeležila vseh predavanj in posvetov, ki jih je organiziral VČP. Všeč mi je, da se vsebina izobraževanj ne ponavlja in imamo res velik spekter različnih področij. Tako npr. spoznavamo pravo (zakone, ki so pomembni za naše delovanje), osnove psihologije, spoznavamo različne tehnike.

Kako vidite sodelovanje državnih institucij (CSD, sodišč, šole),v korist otroku? Se Vam zdi, da so povezane, da medsebojno sodelujejo? Lahko, prosim, opišete.

Ravno zaradi tega primanjkljaja sem se pridružila projektu. V praksi sem spoznavala nesodelovanje institucij, neke pomanjkljivosti in zagovornika sem videla kot člen, ki bi zapolnil to praznino. Sicer se mi potem postavlja vprašanje, koliko lahko mi kot zagovorniki zapolnimo ta manko. Ugotovila sem, da mi lahko opozarjamo na nepravilnosti, s katerimi se srečujemo, država pa je tista, ki mora ukrepati. Nespremenljivo se mi tudi zdi, da je pomoč otroku (kako bodo otroka obravnavali) odvisna od zaposlenih. Nekdo bo storil vse in še več (sklical tim, se povezal, predlagal ...), spret drugi bo bolj v pasivni vlogi in bo storil samo to, kar ima v opisu del in nalog.

V katerih primerih ste se že udeležili kot zagovornik otroka? Katere so najpogostejše situacije za postavitev zagovornika?

Sodelovala sem v primeru, ko je šlo za dodelitev otroka, opolnomočenje.

Mi lahko, prosim, opišete kakšen primer.

Pobudo za postavitev zagovornika je dal CSD s soglasjem staršev. Otrok me je na začetku zelo dobro sprejel. Skozi najina srečanja, skozi odnos, me je otrok začel zavračati, kljub temu da je otrok bil poleg mene sproščen in komunikativen. Imel je previsoka pričakovanja glede mene (kaj lahko storim). Veliko sva se pogovarjala o tem, kaj lahko zanj storim in kaj pa žal ni v moji moči.

Bilo je 28 srečanj, ki so večinoma potekale zunaj. V notranjih prostorih sva bila samo, kadar je bilo slabo vreme.

Zaupanje sem si pridobivala počasi in delovala sem po principu tukaj in zdaj. Otroka sem opolnomočala. Na koncu, ko sva napisala izjavo, je na tisti izjavi res bilo samo to, kar je otrok želel in s tega vidika smatram, da sem otrokovo mnenje uspešno posredovala naprej.

Se Vam porajajo kakšne dileme na področju vašega dela kot zagovornica? Kakšne?

Dileme so povezane predvsem s samim konceptom zagovornika in njegovih pristojnosti ter širine polja delovanja (predvsem povezava s starši in z institucijami). Mislim, da bi bilo potrebno, da se istočasno pomaga tudi staršem. Ne pravim, da bi to morali biti mi – potem bi se znašli v dvojni vlogi.

Kako bi bilo idealno urejeno zagovorništvo po vašem mnenju?

Zagovorništvo bi po mojem mnenju bilo potrebno zakonsko urediti kot samostojen inštitut.

Ovire (osebne, družbene, institucionalne) glede zagovorništva? Vaša opažanja?

Zaznati je, da se del stroke že vedno ne odloča za ponuditi otroku in družini zagovornika oziroma nerazumevanja zagovornika kot glasa otroka. Otroci niso v enakovrednem položaju. Nekaterim je ponujena možnost, drugim spet ne.

Nekateri pravijo, da bi delo zagovornice morala opraviti dobra socialna delavka; kako vi gledate na to?

Na prvem mestu je vsekakor zrel model odraslega, ki pa mora ravnati strokovno in empatično. Znanja s področja socialnega dela, psihologije in tudi prava so po mojem mnenju potrebna za dobro opravljanje zagovorništva.

Ali občutite podporo od drugih strokovnjakov, ki sodelujejo v procesu zagovorništva?

Največja podpora v procesu je vsekakor s strani koordinatorke in supervizorke ter tudi ostalih zagovornikov - neformalna intervizijska srečanja. Prav tako so v procesu pomembna izobraževanja, ki jih pripravlja VČP.

Ali menite, da so otroci pri nas dovolj zaščiteni? Če da, na kakšen način? Če ne, kaj bi bilo potrebno po Vašem mnenju še storiti?

Glavna težava, ki jo vidim je, da otrokove pravice niso na prvem mestu, saj so pravice odraslih velikokrat bolj varovane.

POGOVOR Z ZAGOVORNICO I.

Kaj vas je vodilo, da ste postali zagovornica/zagovornik v tem projektu (Zagovornik – glas otroka?) Kaj vam to področje (področje zagovorništva) pomeni ?

Predvsem nove izkušnje, reference in strokovno delo na področju socialne pedagogike. Meni osebno področje zagovorništva pomeni eno odgovornost. Odgovornost do otroka. Vzpostaviti moraš tak odnos, da se bo otrok počutil dovolj varnega, da bo lahko govoril o teh težkih situacijah, v katerih se je znašel. Skozi proces ga predvsem opolnomočiš. Zdi se mi dobro, da je to proces, ki traja, da imaš več srečanj z otrokom – čas, da se vzpostavi odnos.

V okviru projekta se dodatno izobražujete. Se vam zdijo ta izobraževanja koristna? Bi kaj spremenili, dodali?

Na osnovnem izobraževanju za zagovornike je bilo precej zmede. Ne mislim glede vsebin, ki smo jih imeli, ampak predvsem mislim na diametralne informacije, ki smo jih dobili. Iz ene skrajnosti v drugo. Sodelovanje s starši – ja, po drugi strani pa ne. O teh dilemah smo veliko govorili tudi pa posvetih, ki jih je organiziral VČP, ter na supervizijah. Kar se tiče vsebine in metod izobraževanja, so se mi zdela zelo koristna. Koristna predvsem, ker so bila raznolika in vsebine, lahko uporabiš v praktičnih primerih.

Kako vidite sodelovanje državnih institucij (CSD, sodišč, šole) v korist otroku? Se Vam zdi, da so povezane, da medsebojno sodelujejo? Lahko, prosim, opišete.

O tem težko sodim, ker sem do sedaj v okviru projekta sodelovala samo s sodiščem. Na sodišču sem bila 2-krat. V obeh primerih sem imela pozitivni izkušnji. Sodnici sta zagovorniku dali neko vrednost in težo. Bili sta voljni poslušati.

V katerih primerih ste se že udeležili kot zagovornik otroka? Katere so najpogostejše situacije za postavitev zagovornika?

Stiki, razveza, opolnomočenje.

Mi lahko, prosim, opišete kakšen primer.

Pobudo je dal CSD, s soglasjem staršev. Bilo je 9 srečanj. Vsa srečanja so potekala zunaj. Z otrokom mi je uspelo vzpostaviti zelo dober odnos. Otrokovo mnenje je bilo posredovano na CSD. Če se je kasneje upoštevalo, pa ne vem.

Se Vam porajajo kakšne dileme na področju vašega dela kot zagovornica? Kakšne?

Precej je odvisno od posameznega primera.

Prva, ki mi ta trenutek pade na pamet, je recimo vprašanje, kdaj se odločijo za postavitev zagovornika. S tem imam v mislih, v kateri fazi postopka. Je to na začetku ali na koncu. Pri enem primeru me je obšla misel, da je bila možnost zagovornika zgolj kljukica na seznamu CSD-ja, da so bile izkoriščene vse možnosti, nisem pa imela občutka, da ga je kdo zares hotel slišati.

Kako bi bilo idealno urejeno zagovorništvo po vašem mnenju?

Če sem iskrena, se s tem ne obremenjujem preveč. Trenutno je stanje tako, kot je in s tem lahko delam. Niti nisem v celoti seznanjena in informirana o trenutnem stanju projekta oz. njegovega nadaljnjega razvoja. Všeč mi je ideja, da bi se zadeva razvijala in prerasla v kaj več. Za začetek pa bi bilo idealno, če bi se dvignila prepoznavnost projekt.

Vsekakor sem podpornik ideje, da se ustanovi nek program, pomoč, ki bi bila namenjena delu s starši. Pravzaprav je to nujno, če želimo delati v otrokovo korist. Če to sodi v sklop zagovorništva, pa ne vem, mislim, da teh zadev ne smemo mešati. Starši ne potrebujejo zagovornika, pač pa svetovalca, osebnega/družinskega terapevta oz. eno veliko ogledalo.

Včasih razmišljam, da bi bilo super, če bi imeli lahko tudi ena na ena supervizije. Ko imam vsebino, ki bi jo želela predelati, bi mi bilo izredno všečno, če bi se lahko dogovorila s supervizorko za individualno srečanje. Ker vem, da je to pogojeno s stroški, bi morda lahko omejili na enkrat mesečno individualno konzultacijo (kot možnost, se pravi po potrebi) in enkrat mesečno skupinska supervizija (obvezna, kot do sedaj).

Ovire (osebne, družbene, institucionalne) glede zagovorništva? Vaša opažanja?

Čas, ker zagovorništvo jemljem izredno resno, se temu primerno tudi pripravljam na posamezno srečanje; posledično mi to vzame ogromno časa. Trudim se, da srečanje nikoli ni enako, če se le da izbiram vsakič druge aktivnosti. S tem se poskušam z različnimi aktivnostmi in metodami približati otroku. Vedno se trudim izhajati iz otroka, kaj je njemu bližje, pomembnejše.

Osebnostno mi veliko oviro predstavlja skrb za ustrezen prostor. Ni vedno priskrbljeno za prostor, od zagovornikov se pričakuje, da bodo zagotovili ustrezen prostor, vendar ko pričneš razmišljati, kateri prostor je zares primeren, kmalu ugotoviš, da teh možnosti ni prav veliko. Težava ni tako pogosta v večjih mestih, kjer deluje več nevladnih organizacij, ki razpolagajo s svojimi prostori. Večji izziv predstavljajo manjša mesta, vasice. Če potekajo srečanja na prostem, si precej odvisen od vremena in zopet iščeš neke alternative za slabo vreme. Ne vem, to mi je tak neprijeten del zagovorništva.

Včasih me določene informacije, ki jih pridobim od otroka, precej obremenijo. Vsakič sproti iščem ustrezne ventile sproščanja, ki mi omogočajo, da zadeve predelam. Seveda je vse skupaj ponovno odvisno od primera do primera. Zelo sem hvaležna za organizirane supervizije.

Nekateri pravijo, da bi delo zagovornice morala opraviti dobra socialna delavka; kako vi gledate na to?

Kaj pa vem. Nikoli nisem delala kot socialna delavka na CSD-ju, ampak mislim, da je prav, da ima otrok zagovornika samo zase. Da je tam nekdo, ki ni obremenjen z ostalimi osebami in postopki. Je pa res, da bi lahko dobra socialna delavka izjavi dala še večjo težo oz. je ključno, kakšen odnos ima do otrokove izjave.

Ali občutite podporo od drugih strokovnjakov, ki sodelujejo v procesu zagovorništva?

Do sedaj sem sodelovala le s sodiščem in moram priznati, da sta bili sodnici zelo sodelovalno naravnani. Dali sta prostor in težo otrokovi izjavi.

Sicer sem pa izredno zadovoljna s podporo oseb znotraj projekta. Vodja projekta, koordinatorji, organizacija izobraževanj, supervzij, ... odzivnost na elektronska sporočila, povratne informacije na poročila. Vidiš, da spremljajo stvari in so up to date.

Ali menite, da so otroci pri nas dovolj zaščiteni? Če da, na kakšen način? Če ne, kaj bi bilo potrebno po Vašem mnenju še storiti?

Mislim, da je to večno vprašanje. Če pogledamo, kaj vse se jim dogaja, je odgovor jasen. Ne, otroci niso dovolj zaščiteni.

POGOVOR Z ZAGOVORNICO J.

Kaj vas je vodilo, da ste postali zagovornica/zagovornik v tem projektu (Zagovornik – glas otroka?). Kaj vam to področje (področje zagovorništva) pomeni ?

Področje zagovorništva se mi je zdelo zanimivo. Ko sem slišala za projekt, ki se izvaja preko VČP, sem želela v njem sodelovati. Z zagovorništvom oziroma s samim procesom krepimo otroka, tako da ga opolnomočimo.

V okviru projekta ste imeli osnovno izobraževanje. Kakšni vtis ste dobili - so se vam zdela koristna?

Sama vsebina izobraževanja se mi je zdela zelo koristna. Imeli smo različne vsebine, ki so nam bile predstavljene na zanimiv in uporaben način. Mogoče bi dodala več vsebin, ki se nanašajo na delo na sebi. Vsebine in tehnike, podobne tistim, kot smo jih imeli npr. komunikacija kot transakcija.

Kako vidite sodelovanje državnih institucij (CSD, sodišč, šole) v korist otroku?

Sodelovanje je zelo različno. Predvsem je odvisno od zaposlenih, ki so na teh funkcijah. Mislim, da bi to sodelovanje lahko bilo dosti boljše, če bi imeli v mislih le potrebe otroka.

V katerih primerih ste se že udeležili kot zagovornik otroka? Katere so najpogostejše situacije za postavitev zagovornika?

Razveza, opolnomočenje

Mi lahko, prosim, opišete kakšen primer.

Kako ocenjujete svoje delo z otrokom? Prosim, če lahko opišete. Komu ste na koncu predali otrokovo mnenje, njegove želje? Ali menite, da ste uspešno predstavili otrokovo mnenje?

Z otrokom sva imela 14 srečanj. Po navadi sva se dobivala v knjižnici ali pa ljudskem domu. Pobudo je dal CSD, s soglasjem staršev. Odnos sva počasi soustvarjala. Otrok mi je sčasoma zaupal. Mislim, da otrok začuti, kdo imam res interes, da je tam zato, ker sam hoče biti (ne pa samo po uradni dolžnosti), ki ga posluša in ga doživlja kot enakovrednega sogovornika. Ni težko zgraditi odnosa. Z otrokom sem si vzela veliko časa. Njegovo situacijo sva res »secirala«. Na koncu je na njegovi izjavi bilo res tisto, kar otrok čuti in si želi.

Se Vam porajajo kakšne dileme na področju vašega dela kot zagovornica? Kakšne?

Ja, dileme mi se vedno porajajo – vezane na moje osebno delo, ali bom kos primeru, ali bom z otrokom uspela vzpostaviti zaupen in sproščen odnos, kje so meje mojega delovanja, kako daleč oziroma v

globino sem pripravljena stopiti, ali sem »le ena v nizu« tako imenovanih strokovnjakov, ki so ta moment vključeni v primer in s tem breme za otroka, ali se bo otrokovo mnenje/želja res upoštevalo naprej.

Kako bi bilo idealno urejeno zagovorništvo po vašem mnenju?

Idealno bi bilo, da se odrasli (njegovi starši, skrbniki), istočasno vključijo v terapijo. Oba z otrokom bi istočasno dobila podporo, ki bi bila dlje trajajoča, torej toliko časa, kolikor bi je le-ti potrebovali. Otrok pri opolnomočenju, razbremenitvi, in starši, ki bi bili usmerjeni, da svoj problem ločijo od otroka in le-temu pomagajo.

Ovire (osebne, družbene, institucionalne) glede zagovorništva? Vaša opažanja?

Ena od ovir je vsekakor ta, da je Zagovorništvo trenutno še vedno le projekt – se pravi, nikjer ni zakonske podlage za njega (kar se baje spreminja). Posledično s tem se odločevalne institucije (sodstvo, CSD in temu podobno) tega ne poslužujejo v obliki, ki naj bi bila (dejanska korist otroka in njegov glas).

Nekateri pravijo, da bi delo zagovornice morala opraviti dobra socialna delavka; kako vi gledate na to?

Mislim, da delo zagovornika lahko opravi vsak, ki v to prvenstveno vstopi zaradi drugega in da sebe, skozi stisko drugega, nezavedno »hrani«.

Ali občutite podporo od drugih strokovnjakov, ki sodelujejo v procesu zagovorništva?

Veliko podporo čutim od VČP, ki nam zagovornikom omogoča intervizije in tako potrebne supervizije. Prav tako organizira srečanja, posvete, kjer lahko pomisleke v varnem okolju prekomentiramo, si izmenjamo izkušnje, znanja.

Ali menite, da so otroci pri nas dovolj zaščiteni? Če da, na kakšen način? Če ne, kaj bi bilo potrebno po Vašem mnenju še storiti?

Mislim, da otroci niso dovolj zaščiteni. Tudi samo KOP odrasli interpretiramo nekakovostno (mnogokrat se sliši: »Ja zdaj le pravice, kaj pa dolžnosti?«), kjer zagovarjam, da pravice nikakor ne smemo pogojevati z dolžnostmi, saj smo odrasli tisti, ki moramo ustvariti pogoje, kjer se bodo vsakemu otroku pravice uresničevale in jih ob tem dolžnosti učiti, nikakor pa jih ne pogojevati.

Prav tako so velikokrat otroci spregledani v svojih stiskah (češ, medvrstniško nasilje je del odrasčanja, pri ločitvah se njihova stiska spregleda – češ, saj bodo odrasli in pozabili ...), vedno so oni tisti, ki morajo spremembe delati (se seliti od starša do starša – pri razvezah, se potruditi in imeti stike z obema staršema, čeprav se enega od njih bojijo in stikov nočejo; prevzemati odgovornost za odločitve ...) in še marsikaj bi lahko naštel.

POGOVOR Z ZAGOVORNIKOM K.

Kaj vas je vodilo, da ste postali zagovornica/zagovornik v tem projektu (Zagovornik – glas otroka?) Kaj vam to področje (področje zagovorništva) pomeni ?

Predvsem to, da bi rad pomagal otrokom, ki so v stiski. Otrokom želim izboljšati njihovo doživljanje sveta in doživljanje sočloveka. Zagovorništvo mi pomeni, da lahko delam dobro. Naj razložim; srečanja z otrokom mi veliko pomenijo. Otroku nudim zaupen in varen prostor. Skozi pogovor, igro z različnimi metodami, želim otroka opolnomočiti do te mere, da bo lahko kljub tem negativnim izkušnjam napredoval v življenju.

V okviru projekta se dodatno izobražujete. Se vam zdijo ta izobraževanja koristna? Bi kaj spremenili, dodali?

V okviru teh izobraževanj sem osvežil nekatera znanja. Vsebine so zanimive. Všeč mi je tudi, da prediskutiramo določeno temo. S tem načinom si širim različne aspekte.

Kako Vi vidite sodelovanje državnih institucij (CSD, sodišč, šole) v korist otroku?

Se Vam zdi, da so povezane, da medsebojno sodelujejo? Lahko, prosim, opišete

Institucije bi morale biti povezane, a velikokrat niso. Občutek imam, da vsak vleče na svojo stran. Nekateri zaposleni, ki delajo na teh institucijah, so premalo strokovno podkovani za delo z otroki. Marsikateri strokovni delavci ne vedo, na kakšni način pristopiti k otroku, kako otroka poslušati, predvsem pa slišati. Velikokrat se obnašajo pokroviteljsko, arogantno in nedostopno. Tudi npr., kar se tiče reševanja kakega problema. Velikokrat dobim odgovor; ne vemo ali pa ni v naši pristojnosti. Ko pa vprašaš, kdo pa ve, pa molčijo.

V katerih primerih ste se že udeležili kot zagovornik otroka? Katere so najpogostejše situacije za postavitev zagovornika?

Do sedaj sem bil vključen v en primer, ki pa še traja. Kolikor sem seznanjen, so najpogostejše situacije za postavitev zagovornika nasilje nad otrokom, spolna zloraba, določitev stikov, namestitve v rejniško družino.

Mi lahko, prosim, opišete kakšen primer.

Kdo je dal pobudo? Kako Vas je otrok sprejel? Vam je že takoj na začetku zaupal? Kako, na kakšen način ste si pridobili njegovo zaupanje? Kje in koliko časa ste se z njim srečevali? So se Vam kje porajale dileme? Ste naleteli na kakšne ovire?

Kako ocenjujete svoje delo z otrokom? Prosim, če lahko opišete. Komu ste na koncu predali otrokovo mnenje, njegove želje? Ali menite, da ste uspešno predstavili otrokovo mnenje?

Pobuda je prišla s CSD, bilo je s soglasjem staršev. Otrok me je zelo dobro sprejel in mi zaupa. Z njim se srečujem 1-krat na teden v knjižnici, do sedaj sva se srečala 3-krat. Ugotovil sem, da knjižnica ni primeren prostor za najina srečanja, ker je preveč odprt prostor, zato moram razmisliti, kam bova šla naslednjič.

Se Vam porajajo kakšne dileme na področju vašega dela kot zagovornika? Kakšne?

Kot dilema se mi poraja ta izraz »okuženost«. Bom pojasnil.

Projekt prepoveduje, da bi otrok imel zagovornika, ki ga pozna. V tem projektu je lahko zagovornik pri dotičnem primeru oseba, ki otroka še nikoli ni videla, ga ne pozna. To se mi ne zdi prav. Ne zdi se mi prav, da dobimo le osnovne informacije o primeru. In tudi to, da ne smemo sodelovati s starši.

Kako bi bilo idealno urejeno zagovorništvo po vašem mnenju?

Kot dodana vrednost projekta se mi ravno zdi sodelovanje in vključevanje staršev.

Ovire (osebne, družbene, institucionalne) glede zagovorništva? Vaša opažanja?

Kot največjo oviro vidim to, da straši niso vključeni v proces zagovorništva. Otrokova pravica je, da ima dobrega starša. Mi bi morali ustrezno pomagati tudi staršem, ki se soočajo s stisko in jim pomagati, da bi postali dobri starši (seveda v specifičnih primerih, ko ni ogroženo otrokovo življenje).

Nekateri pravijo, da bi delo zagovornice morala opraviti dobra socialna delavka; kako vi gledate na to?

Da, se strinjam. Strokovna delavka bi si morala vzeti čas in spoznati otroka, njegove želje, strahove in hotenja, a zaradi pomanjkanja časa temu ni tako.

Ali občutite podporo od drugih strokovnjakov, ki sodelujejo v procesu zagovorništva?

Ne, ne čutim je. Moj koncept pomoči otroku, samega zagovorništva se v določenih segmentih razlikuje od ciljev projekta. S tem mislim, da bi morali vključiti in pomagati tudi staršem.

Ali menite, da so otroci pri nas dovolj zaščiteni? Če da, na kakšen način? Če ne, kaj bi bilo potrebno po Vašem mnenju še storiti?

Imamo zakone, ki so napisani v prid otrokom. Žal pa je izvajanje teh zakonov v praksi govori samo zase.

8.1.1 POSTOPEK KVALITATIVNE ANALIZE - ZAGOVORNIKI

Izpis relevantnih izjav

01	V projekt sem prišla po naključju. Moj direktor me je kar določil, da se bom vključila v skupino. Izbira se mi je zdela pisana meni na kožo, pa sem sledila temu.
02	Želela sem tudi čim več izvedeti o projektu ter nuditi našim, to je družinam, s katerimi delam/o na CSD, kar največ možnosti in najvišji standard sodelovanja in zaščite otrok).
03	Verjela sem tudi, da s svojim znanjem in izkušnjami tudi jaz lahko veliko doprinesem pri razvoju strokovne doktrine zagovornišva v Sloveniji.
04	Zagovornišvo mi pomeni pretanjeno poslušanje otroka (ljudi), s katerimi prihajam v strokovni stik.
05	Pomeni mi spoštovanje edinstvenosti vsakega posameznika in družinskega sistema.
06	Pomeni uzreti človeka v človeku, ki je v stiski, je na tleh, nezmožen sam rešiti problem.
07	Pomeni spoštovanje in zaupnost do njihovih zaupanih skrivnosti, stisk.
08	Pomeni le prehodno obdobje v njihovem in mojem življenju.
09	Da, izobraževanja so mi bila zelo koristna. Posebej zato, ker smo se lahko vključili tudi v supervizijo.
10	Dobila sem nova znanja o načinu vstopanja v družino, zaupnosti, prepletenosti družinskih vlog.
11	Nadgradila sem svoja znanja s področja socialnega dela, psihologije, družinskega prava.
12	Odvisno od posameznega strokovnega delavca na teh področjih.
13	Vse situacije, kjer otrok sam ne more izraziti svojih želja, stisk, kjer nima načina, moči, kjer se boji, kjer je obupal, kjer stiska kar ne pojenja.
14	Bila je pobuda sodišča za stike pod nadzorom.
15	Otrok me je dobro sprejel.
16	Otroka sem morala najprej spoznati osebno, s prostorom, kjer bomo, z igračami, mu dati zagotovila, da bom stalno ob njem. Počasi sva gradila na zaupanju.
17	Tako, da sem mu dala vedeti, da sem z njim.
18	Srečali smo se 4-krat v moji pisarni.
19	Moje delo (najino delo z otrokom) je bilo uspešno, saj je sodišče sledilo sporočenemu in staršu prepovedalo stike z otrokom, ki so bili zanj travmatični.
20	Preveč vključenih v eno zadevo.
21	Mešanje glasu otroka z njegovimi koristmi.
22	Kritiziranje drugih institucij brez poznavanja področja dela.
23	Napadalnost zagovornikov do drugače mislečih.
24	Grob vstop v družino, negativen odnos do otrokovih staršev, vloga rešitelja otroka.
25	Kot samostojen institut, plačan, vendar z obnovljivo licenco, z obvezno supervizijo.
26	Finančne in strukturne – kje vključiti ta institut.
27	V določenih primerih se strinjam. Vsak od vključenih bi moral vedeti svoje vloge in naloge ter šele potem vključevati zagovornika – z jasno opredelitvijo njegove vloge.
28	Da, čutim podporo predvsem od supervizorske skupine.
29	Ne, pravice otrok niso zadosti zaščitene, saj je pravni sistem takšen, da sicer na papirju ščiti otroka, v praksi pa bolj starše. Starši se niso dolžni vključevati v svetovanje, terapijo, če nočejo, tudi če otrok trpi, je zanemarjen.
30	Ustrezneje bi bilo zakonsko opredeliti naloge staršev: obveznosti glede urejanja lastnih težav (alkohol, droga, duševne težave).
31	Navdušila me je ga. Martina Jenkole, predvsem z njeno osebnostjo, toplino, pa tudi s predstavitvijo projekta.

32	Področje zagovorništva mi pomeni zelo veliko, saj me izpolnjuje, bogati in osmišlja življenje s tem, ko lahko pomagam tistim, ki si sami ne morejo.
33	Izobraževanja so poučna, potrebna in zanimiva. Vsebine so koristne.
34	Rada hodim na vsa izobraževanja in posvete, ki jih organizira VČP, saj se družimo, izmenjujemo izkušnje in vedno izvemo nekaj novega.
35	Sodelovanje je zelo različno. Zelo je odvisno od CSD in prepoznavnosti projekta.
36	Šolo zanima samo uspeh, ne pa življenje otroka. Kako živi doma, kako so starši, finance.
37	Po mojem mnenju bi moral CSD tudi komunicirati s šolo, glede potreb otroka, napredovanja, prihodnosti (bolj bi se moral zanimati).
38	Nekateri otroci bi rabili še po zaključku zagovorništva dodatno oporo. CSD bi moral takim otrokom zagotoviti spremljevalca, osebo, ki bi npr. z njim kolesarila, šla k maši, igrala nogomet.
39	Stiki otrok ob razvezi staršev, namestitve v rejništvo.
40	Pobudo je dala OŠ, bilo pa je s soglasjem staršev.
41	Otrok me je dobro in zelo hitro sprejel.
42	Da, zaupal mi je že na samem začetku, saj je zelo zgovoren in rabi poslušalca.
43	Mislím, da si zaupanje lahko pridobiš s svojo osebnostjo, odprtostjo, s pristnim in enakovrednim odnosom.
44	Srečevala sva se v šoli s prilagojenim programom
45	Srečala sva se 12-krat in srečanja še potekajo.
46	Kot oviro vidim to, da me oseba iz šole, ki je to obljubila, ni klicala, če je otrok zbolel in ga ni bilo v šoli. Zato sem večkrat prišla zaman na srečanje.
47	Ovira je tudi moja služba, saj sem lahko z njim le v omejenem času PB od 14.00 do 15.00 ure, preden ga kombi odpelje domov.
48	Pri mojih zaključnih izjavah se res sliši le otrokov glas, v katerega so vpete želje, pričakovanja in upanje.
49	Mislím, da smo zagovorniki prepozno vključeni v proces pomoči.
50	Da se v tem procesu pomaga tudi staršem. Z oporo, s svetovanjem. Da se spozna družino in skupaj z njo soustvari načrt pomoči, ki jim bi bila potrebna, da bi lahko normalno funkcionirala.
51	Da se zagovorništvo formalno uredi in je dostopno vsem otrokom (večja prepoznavnost zagovorništva).
52	Pomoč po navadi dobijo tisti, ki so v prestolnici, večjih mestih, na vasi so glede tega nepoučeni, ženske so še vedno tiho, trpijo, prav tako otroci, ki vse to jemljejo kot sramoto, kot da so izdali starše.
53	Se popolnoma strinjam, vendar bi morala biti več na terenu, v domovih, da bi določeno družinsko situacijo spoznala v praksi, ne samo na papirju.
54	Zelo od supervizorske skupine in supervizorke.
55	Da in ne. Vse je odvisno od znanja odraslih, kako uporabimo kompetence, ki so nam dane v določenih situacijah.
56	Veselite se dela, ker lahko pomagamo otrokom, katerih starši tega ne zmorejo.
57	Ko mi je bil projekt predstavljen, sem čutila to poslanstvo, da v njem sodelujem in tako na ta način pripomorem k uresničevanju otrokovih pravic.
58	Zagovorništvo mi pomeni nekaj dobrega, pozitivnega, potrebnega.
59	V tem projektu sem zato, da pomagam otrokom tako, da jim dam vedeti, da sem z njimi in jim verjamem. Da jim nudim oporo, podajam informacije, jim stojim ob strani.
60	Zdela so se mi koristna, kljub mnogim izkušnjam in dodatnim izobraževanjem, ki sem se jih udeleževala mnogo let, sem izvedela marsikaj novega. Spomnila sem se stvari, vsebin, s katerimi sem se na poklicni poti manjkrat srečala in to se mi je zdelo zelo koristna.
61	Ne bi nič spremenila.

62	Izredno pozitivno izkušnjo imam s sodišči. Sodišča se zavedajo zahtevnosti dela z otroki, priznavajo tudi, da je družinsko pravo najtežje, zato so se na vstop zagovornikov odzvali izredno pozitivno, sodelovalno
63	CSD imajo določeno stopnjo nezaupanja do zagovornikov, ne doživljajo sodelovanja zagovornikov na ravni partnerstva, ampak kot »vdor v njihov resor, iskanje nepravilnosti«.
64	S strani šol so izkušnje pozitivne.
65	Udeležila sem se v primeru dodelitve otrok v zaupanje v vzgojo in varstvo, v opolnomočenju, v prešolanju otroka, v razširitvi stikov.
66	Šola je za zagovornika prosila CSD in starši so se strinjali.
67	Otrok me je dobro sprejel. Ja, že na začetku sem imela občutek, da mi je zaupal, proti mojim pričakovanjem, saj je avtist, hiperkinetik in sem mislila, da bo potrebno več časa.
68	Mislim, da sem si zaupanje pridobila s svojo osebnostjo, pristnostjo ter nekaterimi psihološkimi znanji, risanje, igrice, igra vlog.
69	Srečevala sva se v knjižnici, 2 meseca (enkrat na teden).
70	Ja, strah me je bilo, če bi otrok šel iz prostora, kjer sva se dobila. Na srečo se to ni zgodilo.
71	Kot dilema se mi je pojavljalo to, da si je otrok želel, da bi enkrat prišla na njegov dom. Tega načeloma naj ne bi počeli. Bila sem v dilemi. Po premisleku se mi je zdelo ključnega pomena, da grem, saj je bilo pomembno za vzdrževanje najinega odnosa.
72	Kot oviro lahko izpostavim, da se nismo mogli dogovoriti, kdo bo otroka vozil v knjižnico na najina srečanja. Nato sem jaz prevzela to, hodila po njega in ga vozila domov.
73	Svoje delo ocenjujem dobro, pozitivno.
74	Zdi se mi, da smo zagovorniki vključeni prepozno. Smo zadnja izbira, ko institucije, tukaj mislim predvsem na CSD, ne vedo več, kaj bi.
75	Mislim, da bi bilo potrebno, da se zagovorništvo formalno-pravno uredi in se s tem omogoči, da bo zagovornik dostopen prav vsakemu otroku, ki ga potrebuje.
76	Mislim, da družbene. Premalo se še govori o zagovorništvu. Projekt bi moral biti še bolj prepoznaven, da bi tudi otroci vedeli, kaj je zagovorništvo.
77	Ne strinjam se. Nekateri otroci se bojijo povedati, kaj se dogaja doma socialnim delavkam, ker pogosto slišijo od staršev, da so (CSD) tisti, ki odločajo.
78	Da, občutim podporo od supervizorke.
79	Mislim da, kar se pravic na papirju tiče. Imamo različne zakone, ki ščitijo otroka. A žal praksa ni tako rožnata. V praksi se nemalokrat dogajajo različne zlorabe otrok. Predvsem v družinah, za zaprtimi vrati.
80	Mislim, da bi morali postati še bolj netolerantni do nasilja.
81	Potrebna bi bila preventiva, izobraževanje staršev, na šolah, v vrtcih.
82	Pomoč staršem, obvezno zdravljenje alkohola, če je alkohol povzročitelj nasilja, svetovanje.
83	Predvsem moja življenjska radovednost in trenutna brezposelnost. Imam čas, da lahko storim nekaj dobrega za otroke.
84	Meni osebno zagovorništvo pomeni zelo veliko. Že od mladih nog sem si na nek način želela pomagati otrokom in sedaj imam to priložnost, da so otroci slišani, da sem jim v oporo.
85	Damnjim izkušnjo, da mi je mar, kako se počutijo, da je pomembno, kaj si mislijo in kaj si želijo. Opolnomočim jih.
86	Zdijo so se mi zelo koristna, saj se moja osnovna izobrazba razlikuje od te smeri.
87	Vsebine so zanimive, poučne. Predvsem mi je všeč, da smo spoznavali metode dela z otroki.
88	Izvedela sem ogromno novih stvari. Želela bi si edino več kratkih izobraževanj.
89	Mislim, da bi bila potrebna večja fleksibilnost. Vem, da so tukaj predpisi in pooblastila, ki jih ne smejo prekoračiti, vendar mislim, da kar se tiče malenkosti, kot so na primer, prilagodljivost za srečanja z otroki ali obveščanje, če je otrok v šoli ali ni, pa ne bi smele biti problem.
90	Tudi v kriznem centru je težko priti do otroka, je toliko nekega dogovarjanja in usklajevanja.

91	Odkvisno je od strokovnih delavcev, ki delajo v teh institucijah. Z enim se da dogovoriti.
92	Namestitve v rejništvo, sum spolne zlorabe, stiki otrok ob razvezi staršev.
93	Pobuda je prišla s CSD.
94	Na začetku sem imela kar velike težave, ker mi deklica ni zaupala. To me ne preseneča.
95	Odnos sva gradili zelo počasi, k izgradnji odnosa sem prispevala s svojo osebnostjo in pristnostjo, z varnim in nevtralnim prostorom.
96	Srečevali sva se v knjižnici, slaščičarni, hodili sva v park na sprehod.
97	Bilo je več kot 20 srečanj.
98	Deklica je bila v hudi stiski, to so težke travme. Bila sem v osebni dilemi, če ji lahko pomagam na psihološki ravni, ker sama nimam teh znanj.
99	Svoje delo ocenjujem kot dobro.
100	Da se bolj gleda na izobrazbo zagovornika. Na primer, če je sum spolne zlorabe, bi bil bolj primeren nekdo, ki ima psihološko znanje.
101	Boljše sodelovanje vseh vpletenih in da se zakonsko opredeli zagovorništvo.
102	Dežurni telefon za nasilje nad otroki obstaja, mislim, da bi moral obstajati tudi za primere zagovorništva.
103	Kot osebno oviro bi izpostavila vsebino primera, s katerim se srečaš. Če imaš na primer kak predsek, je bolje, da primera ne prevzameš.
104	Izpostavila bi še prepoznavnost projekta. Opažam, da veliko strokovnjakov še ne ve, kaj točno je ta projekt in na kakšni način zagovorniki pomagamo otrokom.
105	Mislim tudi, da bi sami otroci morali biti bolj osveščeni o možnostih zagovornika.
106	Se ne strinjam s to trditvijo. Sistem je rigid, omejujoč, zbirokratiziran, vloga strokovne službe je vnaprej določena, omejena. Zagovornik pa je neodvisen, strokovno avtonomen, svoboden, odgovoren konkretnemu otroku po principu zdaj in tukaj.
107	Da, čutim podporo, še posebej od supervizorke.
108	Da, vsaj kaj se tiče zakonov. V praksi, pa se žal, srečujemo s kršitvami otrokovih pravic.
109	Nihče ne dela z agresivnimi, alkoholiki, odkvisniki, tukaj mislim starše. Vsak se lahko odloča prostovoljno, če se želi spremeniti, delati na sebi, tukaj se vprašam, ali ima pravico, da se ne odloči za spremembo. Otrok pa dalje trpi, še bolj ga je strah.
110	Mislim, da bilo potrebno ponuditi in nuditi različne oblike pomoči staršem, pa čeprav z represijo. Tukaj mislim na dolžnost zdravljenja.
111	Potrebna bi bila večja odgovornost staršev.
112	Nihče tudi intenzivno ne dela z žrtvami, ki se morajo umakniti iz znanega okolja.
113	K projektu Zagovornik sem pristopila zato, ker sama delam v socialni in sem opazala, da dejansko otroci v zadevah razvez, določitev stikov ipd. ostajajo sami, da se starša »prevečkrat bojujeta za svoje interese, na otrokove pa pozabita«
114	Zagovorništvo mi daje dober občutek, možnost pomagati otrokom.
115	Lahko pohvalim večino posvetovanj in predavanj, so zelo koristna, saj pridobimo nova teoretična izhodišča, praktične izkušnje, uporabne za delo.
116	Iz izkušenj lahko rečem, da je zelo odkvisno od ljudi, ki so vpeti v zadevo – od strokovnih delavcev na CSD, šoli, vrtcu, do sodnikov, tožilcev. Torej, odkvisno je od ljudi in njihove zavzetosti in želje po iskanju koristi otrok.
117	Največ zadev sem imela v zvezi s stiki med otrokom in staršem oz. zaupanjem enemu ali drugemu staršu.
118	Pobuda za postavitev zagovornika je prišla od CSD po tem, ko je deklica bila že več mesecev v KCM.
119	Najin odnos je bil kar kmalu dovolj zaupen, odprt, odkrit.
120	Srečali sva se 9-krat.
121	Ovira je bila ta, da me je CSD »priganjal«, a sem se dogovorila, da nama pustijo toliko časa, kot sva ga potrebovali

122	Ocenjujem, da sva dobro sodelovali, očitno se je veselila srečanj z mano, rada je govorila, razložila, kaj in zakaj si želi. Poslušala je tudi moje razloge in razlage o posledicah njenih želja. Na timu na CSD in skupaj s staršema sem pojasnila njeno željo, njen glas.
123	Na superviziji ali interviziji morebitne dileme rešujemo sproti. Ta trenutek nimam nobene v spominu.
124	Nujno je potrebno pilotni projekt pravno urediti.
125	Sama sem sicer psihologinja in imam dobro strokovno podlago. Menim pa, da je v projektu najvažneje, da sodelujejo srčni ljudje, z iskreno željo pomagati otroku z določenim pridobljenim znanjem o otrocih, odraslih, njihovem funkcioniranju in imeti nekaj pravnega znanja.
126	Sama nimam nobene slabe izkušnje z drugimi strokovnjaki. Sem pa vztrajna in kdaj tudi sama poiščem pomoč, podporo, če menim, da bi bilo to v zadevi dobro za otroka. Drugače občutim podporo od supervizorske skupine.
127	Bi rekla, da so otroci pri nas kar dobro formalno, zakonsko zaščiteni, a življenje prinese tudi kakšne dogodke, ki niso koristni zanje.
128	Ko mi je bil projekt predstavljen, se mi je zdel zelo zanimiv in področje delovanja mi je bilo pisano na kožo.
129	Zagovornika sem videla kot dodatno varovalo otrokovih koristi.
130	Zagovorništvo mi pomeni, da lahko tudi jaz nekaj prispevam in delam dobro.
131	Izobraževanja se mi zdijo koristna, saj delamo na takem področju, da se moramo zmeraj izpopolnjevati. Vsebinska, s katero se srečujem na teh izobraževanjih, je zelo dobrodošla, saj tako spoznavam področja, ki jih sicer ne poznam.
132	Dobim nove izkušnje, nova znanja. Dragocene so tudi izkušnje ostalih zagovornic.
133	Zelo je odvisno, s katerimi strokovnimi delavci sodeluješ. Nekateri imajo čut in energijo, da se poglobijo v zadeve in iščejo vse možne resurse, da bi pomagali otroku. Nekateri pa žal samo prelagajo odgovornost.
134	Do sedaj sem bila vključena v en primer, ki pa še traja (določitev stikov).
135	Pobudo za postavitve zagovornik je dal CSD.
136	Otroku sem bila sprva odveč, saj je v otrokovo življenje bilo vpetih že veliko različnih strokovnjakov.
137	Zaupanje sem si pridobivala počasi, z različnimi metodami in tehnikami dela
138	Bilo je 9 srečanj, ki so potekala v prostorih društva.
139	Otrokova želja je bila predstavljena in tudi upoštevana, saj so se stiki z očetom vzpostavili.
140	Kot dilemo lahko izpostavim to, da smo zagovorniki vključeni prepozno.
141	Idealno bi bilo, da bi istočasno potekala tudi podpora oziroma pomoč staršem oziroma skrbnikom. Da bi nek drugi strokovnjak pomagal tudi odraslim.
142	Mislim, da je že skrajni čas, da bi se po vseh teh letih zagovorništvo formalno uredilo.
143	Projekt še ni dovolj prepoznaven in ker ni dovolj prepoznaven, ne nudi enakih možnosti otrokom po Sloveniji. Nekateri otroci bi rabili zagovornika, pa sploh ne vejo, da ta možnost obstaja
144	Tudi po šolah, vrtcih, bi morali otroke informirati o možnosti zagovornika.
145	Strinjam se. Če bi vse institucije oziroma vsi strokovni delavci opravljali svoje delo, mi zagovorniki ne bi bili potrebni.
146	Podpore čutim od VČP od koordinatorke, od supervizorke in od drugih zagovornikov.
147	Ne čutim pa podpore od drugih institucij, ki bi morale skrbeti za otrokovo korist, predvsem od sodišč, CSD-jev.
148	Imamo zakone, ki so napisani v prid otrokom. Žal pa je izvajanje teh zakonov v praksi govori samo zase.

149	Dobila sem povabilo od ene izmed zagovornic, ki so bile že od začetka v pilotnem projektu. Predlagala je, da se priključim skupini, saj v Pomurju takrat še ni bilo nobenega zagovornika glas otroka.
150	Po drugi strani pa mi je bilo zagovorništvo otrok predstavljalo novo strokovno področje in nov izziv.
151	Osebnostno mi zagovorništvo pomeni strokovni izziv. Glede na to, da sem zaposlena na drugačnem delovnem mestu, pa imam ob reševanju otrokovih stisk tudi možnost vpogleda v drugačne težave družin, zaradi česar zagovorništvo širi moje strokovno delovanje
152	Vsa izobraževanja so koristna, ker vedno izveš nekaj novega. Naučiš se drugačnega načina reševanja težav ali pa se srečaš s primeri, ki so jih že reševali drugi. Dobiš nove ideje.
153	Če bi že kaj spreminjala, bi želela, da so izobraževanja redna, vsaj enkrat na leto z obnavljanjem strokovnega znanja, saj smo med zagovorniki ljudje z različnimi strokovnimi profili.
154	Težko presojam delovanje institucij, ker morajo delovati po svojih pravilih. Zavedati se moramo, da ima v postopkih vsaka institucija svojo vlogo.
155	Kolikor pa imam kot zagovornica doslej izkušenj s samimi institucijami (najbolj pogosto CSD in sodišče), upoštevajo moje mnenje in priporočila oz. izjavo otroka in medsebojno kar dobro sodelujejo (sodelujemo).
156	Pridobitev mnenja, kaj želi v postopku otrok, dodelitev otroka določenemu staršu ali urejanje pravice do stikov starša z otroki, mladoletnik v kazenskem postopku
157	V večini primerov, kjer sem bila vključena, je pobudo za zagovornika glas otroka dal CSD.
158	Nikoli ne pričakujem, da mi bo otrok že na začetku zaupal, saj sem konec koncev le ena izmed odraslih, ki prihajajo v družino in sem tudi jaz predstavnica institucije.
159	Pridobitev zaupanja neke osebe je posledica gradnje odnosa in se ne more zgoditi v dveh srečanjih zagovornika z otrokom.
160	Lahko smo si le bolj ali manj simpatični, jaz pa moram biti s svojim znanjem sposobna prepoznati, kaj se dogaja pod površjem in kaj mi otrok pripoveduje ter kaj želi sporočiti ostalim.
161	Srečanja smo imeli v Mladinskem centru, kriznem centru, slaščičarni, knjižnici, psihiatrični bolnici in so bila vedno podrejena otrokovim željam in počutju.
162	Menim, da je bilo otrokovo mnenje doslej vedno uspešno predstavljeno in slišano, nisem pa prepričana, da so ga kasneje vedno upoštevali.
163	Pogosto se moraš odločati med svojim vrednostnim sistemom in otrokovimi željami, ki niso vedno v njegovo korist oziroma veš, da so neizvedljive.
164	Če sem otroku zagovornica in vidim, da me otrok sprejema, ne sprejemajo pa me njegovi starši, je nemogoče otroku nuditi dovolj opore, saj otrok živi v družini, jaz samo povem njegovo mnenje.
165	Ali pa je razdvojen med dvema staršema, ki sta si med seboj sovražna. Oba ima rad, živi pa lahko samo pri enem in če ima srečo, drugega lahko obiskuje.
166	Ali pa eden od staršev prijavi spolno zlorabo otroka samo zato, da onemogoča stike z drugim staršem in potem vlačijo otroka kot pričo po sodiščih.
167	Sem samo otrokova opora v borbi z ovirami, da mu pomagam osvetliti pogled nanje, jih pa ne morem premagati namesto njega. Pomembno je, da v »bitki« ni sam.
168	Razmejitev odnosa z otrokom, (da se osebno ne vežem na otroka, ampak sem mu podpora, da ga institucije prej slišijo – tudi čustvena).
169	Razdelitev dela med zasebnim in javnim, kje se zaključi meja osebnega in koliko sem del institucije.
170	Idealna ureditev bi bila zakonsko urejeno zagovorništvo, ki daje zagovornikom formalno moč nasproti institucijam.

171	Zame je največja ovira razlika med mojim vrednostnim sistemom in formalnimi možnostmi, ki jih imam kot zagovornica.
172	Absolutno se ne strinjam s trditvijo. Sicer pa je po mojem mnenju zagovorništvo tako interdisciplinarno delo, da je samo znanje socialnega delavca, delavke verjetno premalo široko.
173	V procesu zagovorništva mi je najbolj pomembno reševanje strokovnih dilem in pri tem imam vedno podporo supervizorke, če jo potrebujem, in vodje projekta pri VČP.
174	Pravno so otroci dovolj zaščiteni, vendar je izvajanje zakonov v praksi lahko različno in v nekaterih primerih ne moreš verjeti, kaj se lahko dogaja z otroki.
175	Že moji starši so ves čas pomagali otrokom, kjerkoli smo bili in so me že od mladih nog naučili pomagati soljudem.
176	Bila sem tudi v republiški komisiji ZPM za otrokove pravice, kjer smo si vztrajno prizadevali, da bi tudi v Sloveniji dobili varuha otrokovih pravic. To zagovorništvo je neke vrste približek, zato sem se na povabilo Majde Struc, s katero sva obe prostovoljki ZPM in pozna moje delo, takoj odločila, da se prijavim v izobraževanje za zagovornico.
177	Mene področje zagovorništva izpolnjuje kot človeka, saj nikoli nisem in ne morem ostati križem rok, če vidim človeka, ki potrebuje pomoč, še toliko bolj pa, če je to nemočen otrok.
178	Vsebine, ki jih obravnavamo na teh izobraževanjih, so zelo koristne. Vedno se naučim kaj novega, lahko pa tudi postavim vprašanja, ki se mi postavijo na pot ob zagovorniškem delu.
179	Veliko sem se naučila naši zakonodaji v zvezi z zaščito otrok in o načinih dela z otroki.
180	Tega sodelovanja je veliko premalo. Tako na CSD kot na sodiščih in v šolah, je preveč ljudi, ki hodijo tja le v službo, za otroke pa jim v resnici ni mar. To se vidi iz odnosa in pristopa, ki ga imajo do določenih primerov.
181	Kakšne velike povezanosti ne vidim in tudi izkušenj nimam takih, da bi lahko bila zadovoljna.
182	Problemi ob ločitvi staršev, ko gre za stike otrok s starši ali za to, pri katerem od staršev naj bi živel otrok; problemi zaradi zlorab (tudi spolnih), zanemarjanja otrok.
183	Pobudo, da je mlajša deklica dobila zagovornico, sta dala oče in mati.
184	Nato je starejša sestra sama prosila VČP, da naj tudi njej mene dodeli za zagovornico, da želi takšno pomoč tudi ona.
185	Z obema deklicama sem brez težav takoj navezala pristen stik.
186	Z navezovanjem stikov nimam težav, saj otroci začutijo, kdo jih ima resnično rad, kdo je pristen, misli resno in jih spoštuje.
187	O tem, na kakšen način si pridobim zaupanje otrok, bi lahko napisala knjigo. Z velikim številom otrok sem namreč v več kot tridesetih letih prostovoljstva že delala v kolonijah, na taborih.
188	Svoje delo z deklicama ocenjujem kot zelo dobro. Obe sem opolnomočila, da sta si upali povedati in zastopati svoje mnenje (starejša tudi na sodišču).
189	Če je kakšna dilema, jo na superviziji »obdelamo«. Pri zagovorništvu pa kljub vsakršni oviri vztrajam, ker otrokom pomagam s srcem.
190	Čimprej bi morali sprejeti ustrezen zakon o zagovorništvu otrok. Tako bi delo zagovornikov pristojni bolj resno jemali.
191	Osebnih ovir nimam, o družbenih bi lahko kdo napisal disertacijo, saj na primer pri nas mora vsakdo, ki želi voziti avto narediti izpit, otroka pa lahko ima vsakdo, ne da bi moral kot starš karkoli pred tem dokazano vedeti. Otroke pač obravnavamo kot lastnino staršev, pri čemer ima velikokrat avto kot lastnina več pravic kot otrok.
192	Strinjam se s tem, da bi morale biti socialne delavke dobre socialne delavke, ne pa s tem, da ne potrebujemo posebej usposobljenih zagovornikov otrok.
193	Podporo čutim predvsem na supervizijski skupini. Z drugimi zagovornicami se lahko odkrito in brez zadržkov menimo o morebitnih dilemah.

194	Otroci pri nas nikakor niso dovolj zaščiteni. Potrebujemo varuha otrokovih pravic in potrebujemo ustrezen zakon za neovirano delo zagovornikov, ki bi bilo tudi ustrezno cenjeno in upoštevano. Danes je to še vedno premalokrat.
195	Glede na svoje izkušnje že z delom z mladimi sem se želela preizkusiti tudi na tem področju. K otroku sem želela pristopiti z drugega zornega kota v drugi vlogi.
196	Opažala sem tako kot v službi kot drugod, da ostajajo otroci goli in bosí. S tem mislim, da se odločamo o njih, a njih pa velikokrat ne vprašamo, kaj si želijo, kako se počutijo.
197	Zagovorništvo vidim kot en delček, ki je v splošno korist otroka. Ta projekt doživljam kot področje, kjer lahko narediš še dodatno nekaj za otroka.
198	Na začetnem izobraževanju, ki je trajalo nekaj dni, so bile v nekaterih ključnih vprašanjih mešane oziroma nasprotujoče informacije.
199	V teh letih sem se udeležila vseh predavanj in posvetov, ki jih je organiziral VČP. Všeč mi je, da se vsebina izobraževanj ne ponavlja in imamo res velik spekter različnih področij.
200	V praksi sem videla nesodelovanje institucij, neke pomanjkljivosti in zagovornika sem videla kot člena, ki bi zapolnil to praznino.
201	Ugotovila sem, da mi lahko opozarjamo na nepravilnosti, s katerimi se srečujemo, država pa je tista, ki mora ukrepati.
202	Nespremenljivo se mi tudi zdi, da je pomoč otroku (kako bodo otroka obravnavali) odvisna od zaposlenih.
203	Sodelovala sem v primeru, ko je šlo za dodelitev otroka, opolnomočenje.
204	Pobudo za postavitve zagovornika je dal CSD s soglasjem staršev.
205	Skozi najina srečanja, skozi odnos me je otrok začel zavračati, kljub temu da je bil otrok poleg mene sproščen in komunikativen. Imel je previsoka pričakovanja glede mene (kaj lahko storim). Veliko sva se pogovarjala o tem, kaj lahko zanj storim in kaj pa žal ni v moji moči.
206	Bilo je 28 srečanj, ki so večinoma potekale zunaj. V notranjih prostorih sva bila samo, kadar je bilo slabo vreme.
207	Zaupanje sem si pridobivala počasi in delovala sem po principu tukaj in zdaj.
208	Na koncu, ko sva napisala izjavo, je na tisti izjavi res bilo samo to, kar je otrok želel in s tega vidika smatram, da sem otrokovo mnenje uspešno posredovala naprej.
209	Dileme so povezane predvsem s samim konceptom zagovornika in njegovih pristojnosti ter širine polja delovanja (predvsem povezava s starši in z institucijami).
210	Mislim, da bi bilo potrebno, da se istočasno pomaga tudi staršem. Ne pravim, da bi to morali biti mi – potem bi se znašli v dvojni vlogi.
211	Zagovorništvo bi po mojem mnenju bilo potrebno zakonsko urediti kot samostojen inštitut.
212	Zaznati je, da se del stroke še vedno ne odloča ponuditi otroku in družini zagovornika oziroma nerazumevanja zagovornika kot glasa otroka.
213	Otroci niso v enakovrednem položaju. Nekaterim je ponujena možnost, drugim spet ne.
214	Na prvem mestu je vsekakor zrel model odraslega, ki pa mora ravnati strokovno in empatično. Znanja s področja socialnega dela, psihologije in tudi prava so po mojem mnenju potrebna za dobro opravljanje zagovorništva.
215	Največja podpora v procesu je vsekakor od koordinatorke in supervizorke ter tudi ostalih zagovornikov - neformalna intervizijska srečanja.
216	Glavna težava, ki jo vidim, je, da otrokove pravice niso na prve mestu ter da so pravice odraslih velikokrat bolj varovane.
217	Predvsem nove izkušnje, reference in strokovno delo na področju socialne pedagogike.
218	Meni osebno področje zagovorništva pomeni eno odgovornost. Odgovornost do otroka.
219	Skozi proces ga predvsem opolnomočiš. Zdi se mi dobro, da je to proces, ki traja, da imaš več srečanj z otrokom – čas, da se vzpostavi odnos.

220	Na osnovnem izobraževanju za zagovornike je bilo precej zmede. Mislim na diametralne informacije, ki smo jih dobili. Iz ene skrajnosti v drugo. Sodelovanje s starši – ja, po drugi strani pa ne.
221	Kar se tiče vsebine in metod izobraževanja, so se mi zdela zelo koristna. Koristna predvsem, ker so bila raznolika in vsebine lahko uporabiš v praktičnih primerih.
222	O tem težko sodim, ker sem do sedaj v okviru projekta sodelovala samo s sodiščem. Na sodišču sem bila 2-krat. V obeh primerih sem imela pozitivni izkušnji. Sodnici sta zagovorniku dali neko vrednost in težo.
223	Stiki, razveza, opolnomočenje.
224	Pobudo je dal CSD.
225	Bilo je 9 srečanj.
226	Vsa srečanja so potekala zunaj.
227	Z otrokom mi je uspelo vzpostaviti zelo dober odnos.
228	Otrokovo mnenje je bilo posredovano na CSD
229	Vprašanje, kdaj se odločijo za postavitev zagovornika. S tem imam v mislih, v kateri fazi postopka. Je to na začetku ali na koncu.
230	Za začetek pa bi bilo idealno, če bi se dvignila prepoznavnost projekta.
231	Vsekakor sem podpornik ideje, da se ustanovi nek program, pomoč, ki bi bila namenjena delu s starši. Pravzaprav je to nujno, če želimo delati v otrokovo korist.
232	Ko imam vsebino, ki bi jo želela predelati, bi mi bilo izredno všečno, če bi se lahko dogovorila s supervizorko za individualno srečanje.
233	Čas - ker zagovorništvo jemljem izredno resno, se temu primerno tudi pripravljam na posamezno srečanje; posledično mi to vzame ogromno časa.
234	Osebnostno mi veliko oviro predstavlja skrb za ustrezen prostor. Ni vedno priskrbljeno za prostor, od zagovornikov se pričakuje, da bodo zagotovili ustrezen prostor, vendar ko pričneš razmišljati, kateri prostor je zares primeren, kmalu ugotoviš, da teh možnosti ni prav veliko.
235	Včasih me določene informacije, ki jih pridobim od otroka, precej obremenijo. Vsakič sproti iščem ustrezne ventile sproščanja, ki mi omogočajo, da predelam stvari. Seveda je vse skupaj ponovno odvisno od primera do primera. Zelo sem hvaležna za organizirane supervizije.
236	Nikoli nisem delala kot socialna delavka na CSD-ju, ampak mislim, da je prav, da ima otrok zagovornika samo zase. Da je tam nekdo, ki ni obremenjen z ostalimi osebami in postopki.
237	Sicer sem pa izredno zadovoljna s podporo oseb znotraj projekta. Vodja projekta, koordinatorji, organizacija izobraževanj, supervizij.
238	Mislim, da je to večno vprašanje. Če pogledamo, kaj vse se jim dogaja, je odgovor jassen. Ne, otroci niso dovolj zaščiteni.
239	Področje zagovorništva se mi je zdelo zanimivo. Ko sem slišala za projekt, ki se izvaja preko VČP, sem želela v njem sodelovati.
240	Z zagovorništvom oziroma s samim procesom krepimo otroka, tako da ga opolnomočimo.
241	Imeli smo različne vsebine, ki so nam bile predstavljene na zanimiv in uporaben način.
242	Dodala bi mogoče več vsebin, ki se nanašajo na delo na sebi. Vsebine in tehnike podobne tistim, kot smo jih imeli, npr. komunikacija kot transakcija.
243	Sodelovanje je zelo različno. Predvsem je odvisno od zaposlenih, ki so na teh funkcijah. Mislim, da bi to sodelovanje lahko bilo dosti boljše, če bi le imeli v mislih potrebe otroka.
244	Razveza, opolnomočenje
245	Z otrokom sva imela 14 srečanj.
246	Po navadi sva se dobivala v knjižnici ali pa ljudskem domu.
247	Pobudo je dal CSD, s soglasjem staršev.
248	Odnos sva počasi soustvarjala. Otrok mi je s časoma zaupal.
249	Mislim, da otrok začuti, kdo imam res interes, da je tam zato, ker sam hoče biti (ne pa samo po uradni dolžnosti), ki ga posluša in ga doživlja kot enakovrednega sogovornika.

250	Z otrokom sem si vzela veliko časa. Njegovo situacijo sva res »secirala«. Na koncu je na njegovi izjavi bilo res tisto, kar otrok čuti in si želi
251	Ali bom kos primeru?
252	Ali bom z otrokom uspela vzpostaviti zaupen in sproščen odnos?
253	Kje so meje mojega delovanja, kako daleč oziroma v globino sem pripravljena stopiti?
254	Ali sem »le ena v nizu« tako imenovanih strokovnjakov, ki so ta moment vključeni v primer in s tem breme za otroka?
255	Ali se bo otrokovo mnenje/želja res upoštevalo naprej?
256	Idealno bi bilo, da tako kot otrok ima tudi starš, ki dela v korist otroka, možnost vključitve v terapije. Tako bi oba istočasno dobila podporo, ki bi bila dlje trajajoča oziroma bi bila toliko časa, kolikor bi je le ti potrebovala.
257	Ena od ovir je vsekakor ta, da je zagovorništvo trenutno še vedno le projekt – se pravi, nikjer ni zakonske podlage za njega (kar se baje spreminja).
258	Mislim, da delo zagovornika lahko opravi vsak, ki v to prvenstveno vstopi zaradi drugega in da sebe, skozi stisko drugega, nezavedno »hrani«.
259	Veliko podporo čutim od VČP, ki nam zagovornikom omogoča intervizije in tako potrebne supervizije.
260	Mislim, da otroci niso dovolj zaščiteni. Tudi samo KOP odrasli interpretiramo neakovostno (mnogokrat se sliši: »Ja zdaj le pravice, kaj pa dolžnosti?), kjer zagovarjam, da pravice nikakor ne smemo pogojevati z dolžnostmi, saj smo odrasli tisti, ki moramo ustvariti pogoje, kjer se bodo vsakemu otroku pravice uresničevale in jih ob tem dolžnosti učiti, nikakor pa jih ne pogojevati.
261	Prav tako so velikokrat otroci spregledani v svojih stiskah (češ, medvrstniško nasilje je del odraščanja, pri ločitvah se njihova stiska spregleda – saj bodo odrasli in pozabili ...), vedno so oni tisti, ki morajo spremembe delati (se seliti od starša do starša – pri razvezah, se potruditi in imeti stike z obema staršema, čeprav se enega od njih bojijo in stikov nočejo; prevzemati odgovornost za odločitve ...) in še marsikaj bi lahko naštel.
262	Predvsem to, da bi rad pomagal otrokom, ki so v stiski. Otrokom želim izboljšati njihovo doživljanje sveta in doživljanje sočloveka.
263	Otroku nudim zaupen in varen prostor. Skozi pogovor, igro z različnimi metodami želim otroka opolnomočiti do te mere, da bo lahko kljub tem negativnim izkušnjam napredoval v življenju.
264	V okviru teh izobraževanj sem osvežil nekatera znanja. Vsebine so zanimive. Všeč mi je tudi, da prediskutiramo določeno temo.
265	Institucije bi morale biti povezane, a velikokrat niso. Občutek imam, da vsak vleče na svojo stran. Nekateri zaposleni, ki delajo na teh institucijah, so premalo strokovno podkovani za delo z otroki.
266	Kolikor sem seznanjen, so najpogostejše situacije za postavitev zagovornika nasilje nad otrokom, spolna zloraba, določitev stiko, namestitvev v rejniško družino.
267	Pobuda je prišla s CSD.
268	Otrok me je zelo dobro sprejel in mi zaupa.
269	Z njim se srečujem 1-krat na teden v knjižnici, do sedaj sva se srečala 3-krat.
270	Ugotovil sem, da knjižnica ni primeren prostor za najina srečanja, ker je preveč odprt prostor, zato moram razmisliti, kam bova šla naslednjič.
271	Projekt prepoveduje, da bi otrok imel zagovornika, ki ga pozna. V tem projektu je lahko zagovornik pri dotičnem primeru oseba, ki otroka še nikoli ni videla, ga ne pozna. To se mi ne zdi prav.
272	Ne zdi se mi prav, da dobimo le osnovne informacije o primeru.
273	Kot največjo oviro vidim to, da straši niso vključeni v proces zagovorništva. Otrokova pravica je, da ima dobrega starša.

274	Kot dodana vrednost projekta se mi ravno zdi sodelovanje in vključevanje staršev.
275	Mi bi morali ustrezno pomagati tudi staršem, ki se soočajo s stisko in jim pomagati, da bi postali dobri starši (seveda v specifičnih primerih, ko ni ogroženo otrokovo življenje).
276	Da, se strinjam. Strokovna delavka bi si morala vzeti čas in spoznati otroka, njegove želje, strahove in hotenja, a zaradi pomanjkanja časa temu ni tako.
277	Ne, ne čutim je. Moj koncept pomoči otroku, samega zagovorništva se v določenih segmentih razlikuje od ciljev projekta.
278	Imamo zakone, ki so napisani v prid otrokom. Žal pa je izvajanje teh zakonov v praksi govori samo zase.
279	Ko sem slišala za ta projekt, se je v meni zbudila želja pomagati šibkemu in neslišanemu otroku. Ker ne morem pomagati z denarjem, zelo rada pomagam tako, da se »borim« za pravice in koristi in da se trudim, da je slišan njihov glas.
280	Sam koncept zagovorništva mi je zelo blizu. Opolnomočenje, zaupnost, informiranje otroka.
281	Usposabljanja so bila koristna. Po mojem mnenju je bilo predstavljeno pravilno razmerje teorije in prakse.
282	Na teh izobraževanjih sem se naučila predvsem aktivnega poslušanja.
283	Institucije niso povezane, kot bi morale biti. Vsaka dela samo tisto, kar mora, zadev se ne obravnava celostno. Nekateri zaposleni delujejo tako, kot da so naveličani vsega – ni prave volje in energije. Problem se rešuje birokratsko, ne pa človeško.
284	V vseh primerih je šlo za predodelitev skrbništva.
285	Pobudo so dali starši.
286	Otrok me je takoj sprejel in mi zaupal.
287	Bilo je 5 srečanj.
288	V glavnem sem se z otrokom srečevala na ZPM, včasih sem otroka povabila v slaščiarno.
289	Starši otroka so večkrat hoteli govoriti z mano in predstaviti svojo zgodbo. Jaz s tem nisem imela težav, v projektu zagovorništva pa komunikacija zagovornika s starši ni zaželen.
290	Otrok je do sedaj s svojim glasom bil slišan – otrokov glas sem predala koordinatorici, v enem primeru sodišču.
291	Primerov ni, ne vem, zakaj – v praksi je veliko otrok, ki bi pomoč zagovornika potrebovali, vendar (verjetno zaradi pomanjkanja financ) zagovorniki niso angažirani.
292	Naslednja pomanjkljivost je ta, da bi naj na približno 4 srečanjih delectiral otrokove želje, potrebe oz. koristi, kar je sicer možno, vendar zelo redko realizirano in prav gotovo se lahko zagovornik vpraša, če je res slišal otrokov glas.
293	Naslednja težava zame je občutek, da je bil otrokov glas sporočen ustrezni instituciji, ki ga je v najboljšem primeru sicer upoštevala, še vedno pa otrok za vse naslednje glasove ne bo slišan, saj se njegovi najbližji, ki bi ga dejansko morali slišati, niso primerno izobrazili in usmerili. Meni se zdi sodelovanje s starši nujno.
294	Zastavljeno bi moralo biti širše, res je, da mora biti glas otroka slišan, vendar, če se na drugih področjih ne zgodi nič, da se nadaljujejo stara nesoglasja med starši, potem otrok trpi.
295	Delo zagovornice bi morala opravljati strokovno podkovana, vendar čuteča oseba, kar pa ni nujno, da je samo socialna delavka.
296	Do sedaj je nisem občutila.
297	Otroci so sicer zaščiteni tako z zakonodajo kot z institucijami, ki bi naj bdele nad izvajanjem zakonodaje – v praksi pa vsak obdeluje svoj vrtiček in marsikaj »pobegne«.

Kodiranje

Izjave sem kodirala tako, da sem jim pripisala besede, ki te izjave uvrstijo v določeno kategorijo.

Uporabila sem naslednje besede:

Sodelovanje v pilotskem projektu (zakaj so se odločile za sodelovanje, kakšna so se njim zdela izobraževanja in kaj njim pomeni zagovorništvo).

Sodelovanje državnih institucij (kako vidijo zagovornice sodelovanje državnih institucij v korist otroku in kaj menijo o opazki, da bi delo zagovornice morala opraviti dobra socialna delavka)

Situacije za postavitve zagovornika (v katerih primerih so sodelovale zagovornice)

Primer iz prakse (kdo je dal pobudo, koliko srečanj je bilo in kje, odnos z otrokom ter samoevalvacija/samovrednotenje dela z otrokom)

Dileme, ovire (s kakšnimi dilemami se zagovornice srečujejo, kakšne ovire zaznajo ter kako si predstavljajo idealno zagovorništvo)

Podpora (ali zagovornice čutijo podporo)

Otrokove pravice (kaj zagovornice menijo o otrokovih pravicah)

Ureditev izjav po kodah

SODELOVANJE V PILOTSKEM PROJEKTU

NA PODLAGI :

Manka

02	Želela sem tudi čim več izvedeti o projektu ter nuditi našim (to je družinam, s katerimi delam/o na CSD kar največ možnosti in najvišji standard sodelovanja in zaščite otrok).
03	Verjela sem tudi, da s svojim znanjem in izkušnjami tudi jaz lahko veliko doprinesem pri razvoju strokovne doktrine zagovorništva v Sloveniji.
113	K projektu Zagovornik sem pristopila zato, ker sama delam v socialni in sem opažala, da dejansko otroci v zadevah razvez, določitev stikov ipd. ostajajo sami, da se starša »prevečkrat bojujeta za svoje interese, na otrokove pa pozabita«.
129	Zagovornika sem videla kot dodatno varovalo otrokovih koristi.
149	Dobila sem povabilo od ene izmed zagovornic, ki so bile že od začetka v pilotnem projektu. Predlagala je, da se priključim skupini, saj v Pomurju takrat še ni bilo nobenega zagovornika glas otroka.
176	Bila sem tudi v republiški komisiji ZPM za otrokove pravice, kjer smo si vztrajno prizadevali, da bi tudi v Sloveniji dobili varuha otrokovih pravic. To zagovorništvo je neke vrste približek, zato sem se

	na povabilo Majde Struc, s katero sva obe prostovoljki ZPM in pozna moje delo, takoj odločila, da se prijavim v izobraževanje za zagovornico.
196	Opažala sem tako kot v službi kot drugod, da ostajajo otroci goli in bosi. S tem mislim, da se odločamo o njih, a njih pa velikokrat ne vprašamo, kaj si želijo, kako se počutijo.
197	Zagovorništvo vidim kot en delček, ki je v splošno korist otroka. Ta projekt doživljam kot področje, kjer lahko narediš se dodatno nekaj za otroka.

Potreba, želja pomagati šibkejšim

56	Veseli se do dela, ker lahko pomagamo otrokom, katerih starši tega ne zmorejo.
57	Ko mi je bil projekt predstavljen, sem čutila to poslanstvo, da v njem sodelujem in tako na ta način pripomorem k uresničevanju otrokovih pravic.
59	V tem projektu sem zato, da pomagam otrokom tako, da jim dam vedeti, da sem z njimi in jim verjamem. Da jim nudim oporo, podajam informacije, jim stojim ob strani.
83	Predvsem moja življenjska radovednost in trenutna brezposelnost. Imam čas, da lahko storim nekaj dobrega za otroke.
114	Zagovorništvo mi daje dober občutek, možnost pomagati otrokom.
128	Ko mi je bil projekt predstavljen, se mi je zdel zelo zanimiv in področje delovanja mi je bilo pisano na kožo.
175	Že moji starši so ves čas pomagali otrokom, kjerkoli smo bili in so me že od mladih nog naučili pomagati soljudem.
262	Predvsem to, da bi rad pomagal otrokom, ki so v stiski. Otrokom želim izboljšati njihovo doživljanje sveta in doživljanje sočloveka.
279	Ko sem slišala za ta projekt, se je v meni zbudila želja pomagati šibkemu in neslišnemu otroku. Ker ne morem pomagati z denarjem, zelo rada pomagam tako, da se »borim« za pravice in koristi in da se trudim, da je slišan njihov glas.

Naključje

01	V projekt sem prišla po naključju. Moj direktor me je kar določil, da se bom vključila v skupino. Izbira se mi je zdela pisana meni na kožo, pa sem sledila temu.
----	---

Strokovno področje izziv

150	Po drugi strani pa mi je bilo zagovorništvo otrok predstavljalo novo strokovno področje in nov izziv.
151	Osebnostno mi zagovorništvo pomeni strokovni izziv. Glede na to, da sem zaposlena na drugačnem delovnem mestu, pa imam ob reševanju otrokovih stisk tudi možnost vpogleda v drugačne težave družin, zaradi česar zagovorništvo širi moje strokovno delovanje.
195	Glede na svoje izkušnje že z delom z mladimi, sem se želela preizkusiti tudi na tem področju. K otroku sem želela pristopiti z drugega zornega kota v drugi vlogi.

Predstavitve projekta/ pridobljene informacije

31	Navdušila me je ga. Martina Jenkole, predvsem z njeno osebnostjo, toplino, pa tudi s predstavitvijo projekta.
239	Področje zagovorništva se mi je zdelo zanimivo. Ko sem slišala za projekt, ki se izvaja preko VČP, sem želela v njem sodelovati.

Pomen, doživljanje, koncept zagovornišva

04	Zagovornišvo mi pomeni pretanjeno poslušanje otroka (ljudi), s katerimi prihajam v strokovni stik.
05	Pomeni mi spoštovanje edinstvenosti vsakega posameznika in družinskega sistema.
06	Pomeni uzreti človeka v človeku, ki je v stiski, je na tleh, nezmožen sam rešiti problem.
07	Pomeni spoštovanje in zaupnost do njihovih zaupanih skrivnosti, stisk.
08	Pomeni le prehodno obdobje v njihovem in mojem življenju.
32	Področje zagovornišva mi pomeni zelo veliko, saj me izpolnjuje, bogati in osmišlja življenje s tem, ko lahko pomagam tistim, ki si sami ne morejo.
58	Zagovornišvo mi pomeni nekaj dobrega, pozitivnega, potrebnega.
84	Meni osebno zagovornišvo pomeni zelo veliko. Že od mladih nog sem si na nek način želela pomagati otrokom in sedaj imam to priložnost, da so otroci slišani, da sem jim v oporo.
85	Dam jim izkušnjo, da mi je mar, kako se počutijo, da je pomembno, kaj si mislijo in kaj si želijo. Opolnomočim jih.
130	Zagovornišvo mi pomeni, da lahko tudi jaz nekaj prispevam in delam dobro.
177	Mene področje zagovornišva izpolnjuje kot človeka, saj nikoli nisem in ne morem ostati križem rok, če vidim človeka, ki potrebuje pomoč, še toliko bolj pa, če je to nemočen otrok.
218	Meni osebno področje zagovornišva pomeni eno odgovornost. Odgovornost do otroka.
219	Skozi proces ga predvsem opolnomočiš. Zdi se mi dobro, da je to proces, ki traja, da imaš več srečanj z otrokom – čas, da se vzpostavi odnos.
240	Z zagovorništvom oziroma s samim procesom krepimo otroka tako, da ga opolnomočimo.
263	Otroku nudim zaupen in varen prostor. Skozi pogovor, igro z različnimi metodami želim otroka opolnomočiti do te mere, da bo lahko kljub tem negativnim izkušnjam napredoval v življenju.
280	Sam koncept zagovornišva mi je zelo blizu. Opolnomočenje, zaupnost, informiranje otroka.

Izobraževanja

Nasprotujoče informacije

198	Na začetnem izobraževanju, ki je trajalo nekaj dni, so bile v nekaterih ključnih vprašanjih mešane oziroma nasprotujoče informacije.
220	Na osnovnem izobraževanju za zagovornike je bilo precej zmede. Mislim na diametralne informacije, ki smo jih dobili. Iz ene skrajnosti v drugo. Sodelovanje s starši – ja, po drugi strani pa ne.

Bi kaj spreminjali

61	Ne bi nič spremenila.
153	Če bi že kaj spreminjala, bi želela, da so izobraževanja redna, vsaj enkrat na leto z obnavljanjem strokovnega znanja, saj smo med zagovorniki ljudje z različnimi strokovnimi profili.
242	Mogoče bi dodala več vsebin, ki se nanašajo na delo na sebi. Vsebine in tehnike podobne tistim, kot smo jih imeli, npr. komunikacija kot transakcija.

Konkretna nova znanja

10	Dobila sem nova znanja o načinu vstopanja v družino, zaupnosti, prepletenosti družinskih vlog.
11	Nadgradila sem svoja znanja s področja socialnega dela, psihologije, družinskega prava.
87	Vsebine so zanimive, poučne. Predvsem mi je všeč, da smo spoznavali metode dela z otroki.
179	Veliko sem se naučila naši zakonodaji v zvezi z zaščito otrok in o načinih dela z otroki.
282	Na teh izobraževanjih sem se naučila predvsem aktivnega poslušanja.

Koristnost izobraževanj

09	Da, izobraževanja so mi bila zelo koristna. Posebej zato, ker smo se lahko vključili tudi v supervizijo.
33	Izobraževanja so poučna, potrebna in zanimiva. Vsebine so koristne.
34	Rada hodim na vsa izobraževanja in posvete, ki jih organizira VČP, saj se družimo, izmenjujemo izkušnje in vedno izvemo nekaj novega.
60	Zdela so se mi koristna, kljub mnogim izkušnjam in dodatnim izobraževanjem, ki sem se jih udeleževala mnogo let, sem izvedela marsikaj novega. Spomnila sem se stvari, vsebin, s katerimi sem se na poklicni poti manjkrat srečala, in to se mi je zdelo zelo koristno.
86	Zdijo so se mi zelo koristna, saj se moja osnovna izobrazba razlikuje od te smeri.
88	Izvedela sem ogromno novih stvari. Želela bi si edino več kratkih izobraževanj.
115	Lahko pohvalim večino posvetovanj in predavanj, so zelo koristna, saj pridobimo nova teoretična izhodišča, praktične izkušnje, uporabne za delo.
131	Izobraževanja se mi zdijo koristna, saj delamo na takem področju, da se moramo zmeraj izpopolnjevati. Vsebina, s katero se srečujem na teh izobraževanjih, je zelo dobrodošla, saj tako spoznavam področja, ki jih sicer ne poznam.
132	Dobim nove izkušnje, nova znanja. Dragocene so tudi izkušnje ostalih zagovornic.
152	Vsa izobraževanja so koristna, ker vedno izveš nekaj novega. Naučiš se drugačnega načina reševanja težav ali pa se srečaš s primeri, ki so jih že reševali drugi. Dobiš nove ideje.
178	Vsebine, ki jih obravnavamo na teh izobraževanjih, so zelo koristne. Vedno se naučim kaj novega, lahko pa tudi postavim vprašanja, ki se mi postavijo na pot ob zagovorniškem delu.
199	V teh letih sem se udeležila vseh predavanj in posvetov, ki jih je organiziral VČP. Všeč mi je, da se vsebina izobraževanj ne ponavlja in imamo res velik spekter različnih področij.
221	Kar se tiče vsebine in metod izobraževanja, so se mi zdela zelo koristna. Koristna predvsem, ker so bila raznolika in vsebine, lahko uporabiš v praktičnih primerih.
241	Imeli smo različne vsebine, ki so nam bile predstavljene na zanimiv in uporaben način.
264	V okviru teh izobraževanj sem osvežil nekatera znanja. Vsebine so zanimive. Všeč mi je tudi, da prediskutiramo določeno temo.
281	Usposabljanja so bila koristna. Po mojem mnenju je bilo predstavljeno pravilno razmerje teorije in prakse.

Situacije

13	Vse situacije, kjer otrok sam ne more izraziti svojih želja, stisk, kjer nima načina, moči, kjer se boji, kjer je obupal, kjer stiska kar ne pojenja.
39	Stiki otrok ob razvezi staršev, namestitve v rejništvo.
65	Udeležila sem se v primeru dodelitve otrok v zaupanje v vzgojo in varstvo, v opolnomočenje, v prešolanju otroka, v razširitvi stikov.
92	Namestitve v rejništvo, sum spolne zlorabe, stiki otrok ob razvezi staršev.

117	Največ zadev sem imela v zvezi s stiki med otrokom in staršem oz. zaupanjem enemu ali drugemu staršu.
134	Do sedaj sem bila vključena v en primer, ki pa še traja (določitev stikov).
156	Pridobitev mnenja, kaj želi v postopku otrok, dodelitev otroka določenemu staršu ali urejanje pravice do stikov starša z otroki, mladoletnik v kazenskem postopku.
182	Problemi ob ločitvi staršev, ko gre za stike otrok s starši ali za to, pri katerem od staršev naj bi živel otrok; problemi zaradi zlorab (tudi spolnih), zanemarjanja otrok.
203	Sodelovala sem v primeru, ko je šlo za dodelitev otroka, opolnomočenje.
223	Stiki, razveza, opolnomočenje.
244	Razveza, opolnomočenje
284	V vseh primerih je šlo za predodelitev skrbništva.

Sodelovanje institucij

Odkvisno od:

Strokovnega delavca /zaposlenih

12	Odkvisno od posameznega strokovnega delavca na teh področjih.
91	Odkvisno je od strokovnih delavcev, ki delajo v teh institucijah. Z enim se da dogovoriti.
116	Iz izkušenj lahko rečem, da je zelo odkvisno od ljudi, ki so vpeti v zadevo – od strokovnih delavcev na CSD, šoli, vrtcu, do sodnikov, tožilcev. Torej, odkvisno je od ljudi in njihove zavzetosti in želje po iskanju koristi otrok.
133	Zelo je odkvisno, s katerimi strokovnimi delavci sodeluješ. Nekateri imajo čut in energijo, da se poglobijo v zadeve in iščejo vse možne resurse, da bi pomagali otroku. Marsikdo pa žal samo prelaga odgovornost.
202	Nespremenljivo se mi tudi zdi, da je pomoč otroku (kako bodo otroka obravnavali) odkvisna od zaposlenih.
243	Sodelovanje je zelo različno. Predvsem je odkvisno od zaposlenih, ki so na teh funkcijah. Mislim, da bi to sodelovanje lahko bilo dosti boljše, če bi le imeli v mislih potrebe otroka.
180	Tega sodelovanja je veliko premalo. Tako na CSD kot na sodiščih in v šolah, je preveč ljudi, ki hodijo tja le v službo, za otroke pa jim v resnici ni mar. To se vidi iz odnosa in pristopa, ki ga imajo do določenih primerov.
283	Institucije niso povezane, kot bi morale biti. Vsaka dela samo tisto, kar mora, zadev se ne obravnava celostno. Nekateri zaposleni delujejo tako, kot da so naveličani vsega – ni prave volje in energije. Problem se rešuje birokratsko, ne pa človeško.

Prepoznavnosti:

35	Sodelovanje je zelo različno. Zelo je odkvisno od CSD in prepoznavnosti projekta.
----	---

Sodelovanje z sodišči

62	Izredno pozitivno izkušnjo imam s sodišči. Sodišča se zavedajo zahtevnosti dela z otroki, priznavajo tudi, da je družinsko pravo najtežje, zato so se na vstop zagovornikov odzvali izredno pozitivno, sodelovalno.
----	---

155	Kolikor pa imam kot zagovornica doslej izkušenj s samimi institucijami (najbolj pogosto CSD in sodišče), upoštevajo moje mnenje in priporočila oz. izjavo otroka in medsebojno kar dobro sodelujejo (sodelujemo).
222	O tem težko sodim, ker sem do sedaj v okviru projekta sodelovala samo s sodiščem. Na sodišču sem bila 2-krat. V obeh primerih sem imela pozitivni izkušnji. Sodnici sta zagovorniku dali neko vrednost in težo.

Sodelovanje s šolo

36	Šolo zanima samo uspeh, ne pa življenje otroka. Kako živi doma, kako so starši, finance?
64	S strani šol so izkušnje pozitivne.

Sodelovanje s CSD

37	Po mojem mnenju bi moral CSD tudi komunicirati s šolo glede potreb otroka, napredovanja, prihodnosti (bolj bi se moral zanimati).
38	Nekateri otroci bi rabili še po zaključku zagovorništva dodatno oporo. CSD bi moral takim otrokom zagotoviti spremljevalca, osebo, ki bi npr. z njim kolesarila, šla k maši, igrala nogomet.
63	CSD imajo določeno stopnjo nezaupanja do zagovornikov, ne doživljajo sodelovanja zagovornikov na ravni partnerstva, ampak kot »vdor v njihov resor, iskanje nepravilnosti«.

Nesodelovanje

89	Mislim, da bi bila potrebna večja fleksibilnost. Vem, da so tukaj predpisi in pooblastila, ki jih ne smejo prekoračiti, vendar mislim, da kar se tiče malenkosti, kot so na primer, prilagodljivost za srečanja z otroki ali obveščanje, če je otrok v šoli ali ni, pa ne bi smele biti problem.
90	Tudi v kriznem centru je težko priti do otroka, je toliko nekega dogovarjanja in usklajevanja.
181	Kakšne velike povezanosti ne vidim in tudi izkušenj nimam takih, da bi lahko bila zadovoljna.
200	V praksi sem videla nesodelovanje institucij, neke pomanjkljivosti in zagovornika sem videla kot člen, ki bi zapolnil to praznino.
201	Ugotovila sem, da mi lahko opozarjamo na nepravilnosti, s katerimi se srečujemo, država pa je tista, ki mora ukrepati.
265	Institucije bi morale biti povezane, a velikokrat niso. Občutek imam, da vsak vleče na svojo stran. Nekateri zaposleni, ki delajo na teh institucijah so premalo strokovno podkovani za delo z otroki.

154	Težko presojam delovanje institucij, ker morajo delovati po svojih pravilih. Zavedati se moramo, da ima v postopkih vsaka institucija svojo vlogo.
-----	--

Pobuda

CSD

93	Pobuda je prišla s CSD.
----	-------------------------

118	Pobuda za postavitve zagovornika je prišla s strani CSD po tem, ko je deklica bila že več mesecev v KCM.
135	Pobudo za postavitve zagovornik je dal CSD.
157	V večini primerov, kjer sem bila vključena, je pobudo za zagovornika glas otroka dal CSD.
204	Pobudo za postavitve zagovornika je dal CSD, s soglasjem staršev.
224	Pobudo je dal CSD s soglasjem.
247	Pobudo je dal CSD, s soglasjem staršev.
267	Pobuda je prišla s CSD, s soglasjem staršev.

Sodišče

14	Bila je pobuda sodišča za stike pod nadzorom.
----	---

Otrok sam

184	Nato je starejša sestra sama prosila VČP, da naj tudi njej mene dodeli za zagovornico, da želi takšno pomoč tudi ona.
-----	---

OŠ

40	Pobudo je dala OŠ, bilo pa je s soglasjem staršev.
66	Šola je za zagovornika prosila CSD, starši so se strinjali.

Starša

183	Pobudo, da je mlajša deklica dobila zagovornico, sta dala oče in mati.
285	Pobudo so dali starši.

Srečanja z otrokom

Število srečanj

18 a	Srečali smo se 4-krat.
45	Srečala sva se 12-krat in srečanja še potekajo.
69 b	2 meseca (enkrat na teden (8 srečanj)).
97	Bilo je več kot 20 srečanj.
120	Srečali sva se 9-krat.
138 a	Bilo je 9 srečanj.
206 a	Bilo je 28 srečanj.
225	Bilo je 9 srečanj.
245	Z otrokom sva imela 14 srečanj.
269 a	Z njim se srečujem 1-krat na teden, do sedaj sva se srečala 3-krat (srečanja še potekajo).
287	Bilo je 5 srečanj.

Kraj

18 b	V moji pisarni (pisarna na CSD).
44	Srečevala sva se v OŠ s prilagojenim programom.
69 a	Srečevala sva se v knjižnici.
96	Srečevali sva se v knjižnici, slaščičarni, hodili sva na sprehod v park.
138 b	Srečanja so potekala v prostorih društva.
161	Srečanja smo imeli v mladinskem centru, kriznem centru, slaščičarni, knjižnici, psihiatrični bolnici in so bila vedno podrejena otrokovim željam in počutju.
206 b	Srečanja so večinoma potekala zunaj. V notranjih prostorih sva bila samo, kadar je bilo slabo vreme
226	Vsa srečanja so potekala zunaj.
246	Po navadi sva se dobivala v knjižnici ali pa ljudskem domu.
269 b	V knjižnici.
288	V glavnem sem se z otrokom srečevala na ZPM, včasih sem otroka povabila v slaščičarno.

Pridobivanje zaupanja

17	Tako, da sem mu dala vedeti, da sem z njim.
42	Da, zaupal mi je že na samem začetku, saj je zelo zgovoren in rabi poslušalca.
43	Mislim, da si zaupanje lahko pridobiš s svojo osebnostjo, odprtostjo, s pristnim in enakovrednim odnosom.
68	Mislim, da sem si zaupanje pridobila s svojo osebnostjo, pristnostjo ter nekaterimi psihološkimi znanji, risanje, igrice, igra vlog.
137	Zaupanje sem si pridobivala počasi, z različnimi metodami in tehnikami dela.
159	Pridobitev zaupanja neke osebe je posledica gradnje odnosa in se ne more zgoditi v dveh srečanjih zagovornika z otrokom.
187	O tem, na kakšen način si pridobim zaupanje otrok, bi lahko napisala knjigo. Z velikim številom otrok sem namreč v več kot tridesetih letih prostovoljstva že delala v kolonijah, na taborih.
207	Zaupanje sem si pridobivala počasi in delovala sem po principu tukaj in zdaj.

Odnos med zagovornikom in otrokom

95	Odnos sva gradili zelo počasi, k izgradnji odnosa sem prispevala s svojo osebnostjo in pristnostjo, z varnim in nevtralnimi prostorom.
205	Skozi najina srečanja, skozi odnos me je otrok začel zavračati, kljub temu da je otrok bil poleg mene sproščen in komunikativen. Imel je previsoka pričakovanja glede mene (kaj lahko storim). Veliko sva se pogovarjala o tem, kaj lahko zanj storim in kaj pa žal ni v moji moči.
119	Najin odnos je bil kar kmalu dovolj zaupen, odprt, odkrit.
186	Z navezovanjem stikov nimam težav, saj otroci začetijo, kdo jih ima resnično rad, kdo je pristen, misli resno in jih spoštuje.
227	Z otrokom mi je uspelo vzpostaviti zelo dober odnos.
248	Odnos sva počasi soustvarjala. Otroku mi je sčasoma zaupal.

Sprejetje zagovornika s strani otroka

15	Otrok me je dobro sprejel.
41	Otrok me je dobro in zelo hitro sprejel.

67	Otrok me je dobro sprejel. Ja, že na začetku sem imela občutek, da mi je zaupal, proti mojim pričakovanjem, saj je avtist, hiperkinetik in sem mislila, da bo potrebno več časa.
94	Na začetku sem imela kar velike težave, ker mi deklica ni zaupala. To me ne preseneča.
136	Otroku sem bila sprva odveč, saj je v otrokovo življenje bilo vpetih že veliko različnih strokovnjakov.
158	Nikoli ne pričakujem, da mi bo otrok že na začetku zaupal, saj sem konec koncev le ena izmed odraslih, ki prihajajo v družino in sem tudi jaz predstavnica institucije.
160	Lahko smo si le bolj ali manj simpatični, jaz pa moram biti s svojim znanjem sposobna prepoznati, kaj se dogaja pod površjem in kaj mi otrok pripoveduje ter kaj želi sporočiti ostalim.
249	Mislim, da otrok začuti, kdo imam res interes, da je tam zato, ker sam hoče biti (ne pa samo po uradni dolžnosti), ki ga posluša in ga doživlja kot enakovrednega sogovornika.
268	Otrok me je zelo dobro sprejel in mi zaupa.

SAMOEVALVACIJA ZAGOVORNIC

Na podlagi končne izjave

48	Pri mojih zaključnih izjavah se res sliši le otrokov glas, v katerega so vpete želje, pričakovanja in upanje.
122	Ocenjujem, da sva dobro sodelovali, očitno se je veselila srečanj z mano, rada je govorila, razložila, kaj in zakaj si želi. Poslušala je tudi moje razloge in razlage o posledicah njenih želja. Na timu na CSD in skupaj s staršema sem pojasnila njeno željo, njen glas.
162	Menim, da je bilo otrokovo mnenje doslej vedno uspešno predstavljeno in slišano, nisem pa prepričana, da so ga kasneje vedno upoštevali.
188	Svoje delo z deklicama ocenjujem kot zelo dobro. Obe sem opolnomočila, da sta si upali povedati in zastopati svoje mnenje (starejša tudi na sodišču).
208	Na koncu, ko sva napisala izjavo, je na tisti izjavi res bilo samo to, kar je otrok želel in s tega vidika smatram, da sem otrokovo mnenje uspešno posredovala naprej.
228	Otrokovo mnenje je bilo posredovano na CSD.
250	Z otrokom sem si vzela veliko časa. Njegovo situacijo sva res »secirala«. Na koncu je na njegovi izjavi bilo res tisto, kar otrok čuti in si želi.
290	Otrok je do sedaj s svojim glasom bil slišan – otrokov glas sem predala koordinatorici, v enem primeru sodišču.

Na podlagi upoštevanja otrokove izjave

19	Moje delo (najino delo z otrokom) je bilo uspešno, saj je sodišče sledilo sporočenemu in staršu prepovedalo stike z otrokom, ki so bili zanj travmatični.
139	Otrokova želja je bila predstavljena in tudi upoštevana, saj so se stiki z očetom vzpostavili.

Na podlagi celotnega procesa/primeri

73	Svoje delo ocenjujem dobro, pozitivno.
99	Svoje delo ocenjujem kot dobro.

Dileme in ovire:

V dotičnem (konkretnem) primeru

46	Kot oviro vidim to, da me oseba iz šole, ki je to obljubila, ni klicala, če je otrok zbolel in ga ni bilo v šoli. Zato sem večkrat prišla zaman na srečanje.
47	Ovira je tudi moja služba, saj sem lahko z njim, le v omejenem času PB od 14.00 do 15.00, preden ga kombi odpelje domov.
70	Ja, strah me je bilo, če bi otrok šel iz prostora, kjer sva se dobila. Na srečo se to ni zgodilo.
71	Kot dilema se mi je pojavljalo to, da si je otrok želel, da bi enkrat prišla na njegov dom. Tega načeloma naj ne bi počeli. Bila sem v dilemi. Po premisleku se mi je zdelo ključnega pomena, da grem, saj je bilo pomembno za vzdrževanje najinega odnosa.
72	Kot oviro lahko izpostavim, da se nismo mogli dogovoriti, kdo bo otroka vozil v knjižnico na najina srečanja. Nato sem jaz prevzela to, hodila po njega in ga vozila domov.
98	Deklica je bila v hudi stiski, to so težke travme. Bila sem v osebni dilemi, če ji lahko pomagam na psihološki ravni, ker sama nimam teh znanj.
121	Ovira je bila ta, da me je CSD »priganjal«, a sem se dogovorila, da nama pustijo toliko časa, kot sva ga potrebovali.
270	Ugotovil sem, da knjižnica ni primeren prostor za najina srečanja, ker je preveč odprt prostor, zato moram razmisliti, kam bova šla naslednjič.

Glede sodelovanja s starši

273	Kot največjo oviro vidim to, da straši niso vključeni v proces zagovornišva. Otrokova pravica je, da ima dobrega starša.
289	Starši otroka so večkrat hoteli govoriti z mano in predstaviti svojo zgodbo. Jaz s tem nisem imela težav, v projektu zagovornišva pa komunikacija zagovornika s starši ni zaželeno.
293	Naslednja težava zame je občutek, da je bil otrokov glas sporočen ustrezni instituciji, ki ga je v najboljšem primeru sicer upoštevala, še vedno pa otrok za vse naslednje glasove ne bo slišan, saj se njegovi najbližji, ki bi ga dejansko morali slišati, niso primerno izobrazili in usmerili. Meni se zdi sodelovanje s starši nujno.

Prepoznavnosti in dostopnosti projekta

52	Pomoč po navadi dobijo tisti, ki so v prestolnici, večjih mestih, na vasi so glede tega nepoučeni, ženske so še vedno tiho, trpijo, prav tako otroci, ki vse to jemljejo kot sramoto, kot da so izdali starše.
76	Mislim, da družbene. Premalo se še govori o zagovorništvu. Projekt bi moral biti še bolj prepoznaven, da bi tudi otroci vedeli, kaj je zagovornišvo
104	Izpostavila bi še prepoznavnost projekta. Opažam, da veliko strokovnjakov še ne ve, kaj točno je ta projekt in na kakšni način zagovorniki pomagamo otrokom.
143	Projekt še ni dovolj prepoznaven in ker ni dovolj prepoznaven, ne nudi enakih možnosti otrokom po Sloveniji. Nekateri otroci bi rabili zagovornika, pa sploh ne vejo, da ta možnost obstaja.
212	Zaznati je, da se del stroke že vedno ne odloča za ponuditi otroku in družini zagovornika oziroma nerazumevanja zagovornika kot glasa otroka.
213	Otroci niso v enakovrednem položaju. Nekaterim je ponujena možnost, drugim spet ne.

Splošne

20	Preveč vključenih v eno zadevo.
21	Mešanje glasu otroka z njegovimi koristmi.
22	Kritiziranje drugih institucij brez poznavanja področja dela.
23	Napadalnost zagovornikov do drugače mislečih.
24	Grob vstop v družino, negativen odnos do otrokovih staršev, vloga rešitelja otroka.
191	Osebnih ovir nimam, o družbenih bi lahko kdo napisal disertacijo, saj na primer pri nas mora vsakdo, ki želi voziti avto narediti izpit, otroka pa lahko ima vsakdo, ne da bi moral kot starš karkoli pred tem dokazano vedeti. Otroke pač obravnavamo kot lastnino staršev, pri čemer ima velikokrat avto kot lastnina več pravic kot otrok.
291	Primerov ni, ne vem zakaj – v praksi je veliko otrok, ki bi pomoč zagovornika potrebovali, vendar (verjetno zaradi pomanjkanja financ) zagovorniki niso angažirani.

Osebnostne

103	Kot osebno oviro bi izpostavila vsebino primera, s katerim se srečaš. Če imaš na primer kak predsojdek, je bolje, da primera ne prevzameš.
163	Pogosto se moraš odločati med svojim vrednostnim sistemom in otrokovimi željami, ki niso vedno v njegovo korist oziroma veš, da so neizvedljive.
164	Če sem otroku zagovornica in vidim, da me otrok sprejema, ne sprejemajo pa me njegovi starši, je nemogoče otroku nuditi dovolj opore, saj otrok živi v družini, jaz samo povem njegovo mnenje.
165	Ali pa je razdvojen med dvema staršema, ki sta si med seboj sovražna. Oba ima rad, živi pa lahko samo pri enem in če ima srečo, drugega lahko obiskuje.
166	Ali pa eden od staršev prijavi spolno zlorabo otroka samo zato, da onemogoča stike z drugim staršem in potem vlačijo otroka kot pričo po sodiščih.
167	Sem samo otrokova opora v borbi z ovirami, da mu pomagam osvetliti pogled nanje, jih pa ne morem premagati namesto njega. Pomembno je, da v »bitki« ni sam.
168	Razmejitev odnosa z otrokom, (da se osebno ne vežem na otroka, ampak sem mu podpora, da ga institucije prej slišijo – tudi čustvena).
169	Razdelitev dela med zasebnim in javnim, kje se zaključi meja osebnega in koliko sem del institucije.
171	Zame je največja ovira razlika med mojim vrednostnim sistemom in formalnimi možnostmi, ki jih imam kot zagovornica.
233	Čas - ker zagovorništvo jemljem izredno resno, se temu primerno tudi pripravljam na posamezno srečanje; posledično mi to vzame ogromno časa.
234	Osebno mi veliko oviro predstavlja skrb za ustrezen prostor. Ni vedno priskrbljeno za prostor, od zagovornikov se pričakuje, da bodo zagotovili ustrezen prostor, vendar ko pričneš razmišljati, kateri prostor je zares primeren, kmalu ugotoviš, da teh možnosti ni prav veliko.
235	Včasih me določene informacije, ki jih pridobim od otroka, precej obremenijo. Vsakič sproti iščem ustrezne ventile sproščanja, ki mi omogočajo, da predelam stvari. Seveda je vse skupaj ponovno odvisno od primera do primera. Zelo sem hvaležna za organizirane supervizije.
251	Ali bom kos primeru?
252	Ali bom z otrokom uspela vzpostaviti zaupen in sproščen odnos?
253	Kje so meje mojega delovanja, kako daleč oziroma v globino sem pripravljena stopiti?
254	Ali sem »le ena v nizu« tako imenovanih strokovnjakov, ki so ta moment vključeni v primer in s tem breme za otroka?
255	Ali se bo otrokovo mnenje/želja res upoštevalo naprej?

271	Projekt prepoveduje, da bi otrok imel zagovornika, ki ga pozna. V tem projektu je lahko zagovornik pri dotičnem primeru oseba, ki otroka še nikoli ni videla, ga ne pozna. To se mi ne zdi prav.
272	Ne zdi se mi prav, da dobimo le osnovne informacije o primeru.
292	Naslednja pomanjkljivost je ta, da bi naj na približno 4 srečanjih delectiral otrokove želje, potrebe oz. koristi, kar je sicer možno, vendar zelo redko realizirano in prav gotovo se lahko zagovornik vpraša, če je res slišal otrokov glas.

Glede umestitve zagovorništva v slovenski prostor

26	Finančne in strukturne – kje vključiti ta institut.
209	Dileme so povezane predvsem s samim konceptom zagovornika in njegovih pristojnosti in širine polja delovanja (predvsem povezava s starši in institucijami).
257	Ena od ovir je vsekakor ta, da je zagovorništvo trenutno še vedno le projekt – se pravi, nikjer ni zakonske podlage za njega (kaj se baje spreminja).

Vključenost zagovornikov

49	Mislim, da smo zagovorniki prepozno vključeni v proces pomoči.
74	Zdi se mi, da smo zagovorniki vključeni prepozno. Smo zadnja izbira, ko institucije, tukaj mislim predvsem na CSD ne vedo več kaj bi.
140	Kot dilemo lahko izpostavim to, da smo zagovorniki vključeni prepozno.
229	Vprašanje, kdaj se odločijo za postavitev zagovornika. S tem imam v mislih, v kateri fazi postopka. Je to na začetku ali na koncu?

Reševanje dilem

123	Na superviziji ali interviziji morebitne dileme rešujemo sproti. Ta trenutek nimam nobene v spominu.
189	Če je kakšna dilema, jo na superviziji »obdelamo«. Pri zagovorništvu pa kljub vsakršni oviri vztrajam, ker otrokom pomagam s srcem.

Formalna pravna ureditev zagovorništva

25	Kot samostojen institut, plačan, vendar z obnovljivo licenco, z obvezno supervizijo.
51	Da se zagovorništvo formalno uredi in je dostopno vsem otrokom (večja prepoznavnost zagovorništva).
75	Mislim, da bi bilo potrebno, da se zagovorništvo formalno-pravno uredi in se s te omogoči, da bo zagovornik dostopen prav vsakemu otroku, ki ga potrebuje.
101	Boljše sodelovanje vseh vpletenih in da se zakonsko opredeli zagovorništvo.
124	Nujno je potrebno pilotni projekt pravno urediti.
142	Mislim, da je že skrajni čas, da bi se po vseh teh letih zagovorništvo formalno uredilo.
170	Idealna ureditev bi bila zakonsko urejeno zagovorništvo, ki daje zagovornikom formalno moč nasproti institucijam.
190	Čimprej bi morali sprejeti ustrezen zakon o zagovorništvu otrok. Tako bi delo zagovornikov pristojni bolj resno jemali.
211	Zagovorništvo bi po mojem mnenju bilo potrebno zakonsko urediti kot samostojen inštitut.

Pomoč, odgovornost sodelovanje staršev

50	Da se v tem procesu pomaga tudi staršem, z oporo, s svetovanjem. Da se spozna družino in skupaj z njo soustvari načrt pomoči, ki jim bi bila potrebna, da bi lahko normalno funkcionirala.
81	Potrebna bi bila preventiva, izobraževanje staršev, na šolah, v vrtcih.
82	Pomoč staršem, obvezno zdravljenje alkohola, če je alkohol povzročitelj nasilja, svetovanje.
110	Mislim, da bilo potrebno ponuditi in nuditi različne oblike pomoči staršem, pa čeprav z represijo. Tukaj mislim na dolžnost zdravljenja.
111	Potrebna bi bila večja odgovornost staršev.
141	Idealno bi bilo, da bi istočasno potekala tudi podpora pomoč staršem oziroma skrbnikom. Da bi nek drugi strokovnjak pomagal tudi odraslim.
210	Mislim, da bi bilo potrebno, da se istočasno pomaga tudi staršem. Ne pravim, da bi to morali biti mi – potem bi se znašli v dvojni vlogi.
231	Vsekakor sem podpornik ideje, da se ustanovi nek program, pomoč, ki bi bila namenjena delu s starši. Pravzaprav je to nujno, če želimo delati v otrokovo korist.
256	Idealno bi bilo, da tako kot otrok ima tudi starš, ki dela v korist otroka, možnost vključitve v terapije. Tako bi oba istočasno dobila podporo, ki bi bila dlje trajajoča oziroma bi bila toliko časa, kolikor bi je le ti potrebovala.
274	Kot dodana vrednost projekta se mi ravno zdi sodelovanje in vključevanje staršev.
275	Mi bi morali ustrezno pomagati tudi staršem, ki se soočajo s stisko in jim pomagati, da bi postali dobri starši (seveda v specifičnih primerih, ko ni ogroženo otrokovo življenje).
294	Zastavljeno bi moralo biti širše, res je, da mora biti glas otroka slišan, vendar če se na drugih področjih ne zgodi nič, da se nadaljujejo stara nesoglasja med starši, potem otrok trpi.

Boljša prepoznavnost

105	Mislim tudi, da bi sami otroci morali biti bolj osveščeni o možnostih zagovornika.
144	Tudi po šolah, vrtcih, bi morali otroke informirati o možnosti zagovornika.
230	Za začetek pa bi bilo idealno, če bi se dvignila prepoznavnost projekt.

Izbira zagovornika

100	Da se bolj gleda na izobrazbo zagovornika. Na primer, če je sum spolne zlorabe, bi bil bolj primeren nekdo, ki ima psihološko znanje.
-----	---

Individualna pomoč zagovornikom

232	Ko imam vsebino, ki bi jo želela predelati, bi mi bilo izredno všečno, če bi se lahko dogovorila s supervizorko za individualno srečanje.
-----	---

Nujni primeri

102	Dežurni telefon za nasilje nad otroki obstaja, mislim, da bi moral obstajati tudi za primere zagovorništva.
-----	---

Opazovanje

80	Mislim, da bi morali postati še bolj netolerantni do nasilja.
----	---

Mnenje o opazki, da bi delo zagovornice morala opraviti dobra socialna delavka

Strinjanje

27	V določenih primerih se strinjam. Vsak od vključenih bi moral vedeti svoje vloge in naloge ter šele potem vključevati zagovornika – z jasno opredelitvijo njegove vloge.
53	Se popolnoma strinjam, vendar bi morala biti več na terenu, v domovih, da bi določeno družinsko situacijo spoznala v praksi, ne samo na papirju.
145	Strinjam se. Če bi vse institucije oziroma vsi strokovni delavci opravljali svoje delo, mi zagovorniki ne bi bili potrebni.
192	Strinjam se s tem, da bi morale biti socialne delavke dobre socialne delavke, ne pa s tem, da ne potrebujemo posebej usposobljenih zagovornikov otrok.
276	Da, se strinjam. Strokovna delavka bi si morala vzeti čas in spoznati otroka, njegove želje, strahove in hotenja, a zaradi pomanjkanja časa temu ni tako.

Nestrinjanje

77	Ne strinjam se. Nekateri otroci se bojijo povedati, kaj se dogaja doma socialnim delavkam, ker pogosto slišijo od staršev, da so (CSD) tisti, ki odločajo.
106	Se ne strinjam s to trditvijo. Sistem je rigid, omejujoč, zbirokratiziran, vloga strokovne službe je vnaprej določena, omejena. Zagovornik pa je neodvisen, strokovno avtonomen, svoboden, odgovoren konkretnemu otroku po principu zdaj in tukaj.
172	Absolutno se ne strinjam s trditvijo. Sicer pa je po mojem mnenju zagovorništvo tako interdisciplinarno delo, da je samo znanje socialnega delavca, delavke verjetno premalo široko.

Neodvisna oseba

125	Sama sem sicer psihologinja in imam dobro strokovno podlago. Menim pa, da je v projektu najvažneje, da sodelujejo srčni ljudje, z iskreno željo pomagati otroku z določenim pridobljenim znanjem o otrocih, odraslih, njihovem funkcioniranju in imeti nekaj pravnega znanja.
236	Nikoli nisem delala kot socialna delavka na CSD-ju, ampak mislim, da je prav, da ima otrok zagovornika samo zase. Da je tam nekdo, ki ni obremenjen z ostalimi osebami in postopki.
258	Mislim, da delo zagovornika lahko opravi vsak, ki v to prvenstveno vstopi zaradi drugega in da sebe, skozi stisko drugega, nezavedno »hrani«.
295	Delo zagovornice bi morala opravljati strokovno podkovana, vendar čuteča oseba, kar pa ni nujno, da je samo socialna delavka.

Podpora zagovornicam

Supervizija

28	Da, čutim podporo predvsem od supervizorske skupine.
54	Zelo od supervizorske skupine in supervizorke.
78	Da, občutim podporo od supervizorke.
107	Da, čutim podporo, še posebej od supervizorke.
126	Sama nimam nobene slabe izkušnje z drugimi strokovnjaki. Sem pa vztrajna in kdaj tudi sama poiščem pomoč, podporo, če menim, da bi bilo to v zadevi dobro za otroka. Drugače občutim podporo od supervizorske skupine.
146	Podporo čutim od VČP od koordinatorke, od supervizorke in od drugih zagovornikov.
173	V procesu zagovorništva mi je najbolj pomembno reševanje strokovnih dilem in pri tem imam vedno podporo supervizorke, če jo potrebujem in vodje projekta pri VČP.
193	Podporo čutim predvsem na supervizijski skupini. Z drugimi zagovornicami se lahko odkrito in brez zadržkov menimo o morebitnih dilemah.
215	Največja podpora v procesu je vsekakor od koordinatorke in supervizorke ter tudi ostalih zagovornikov - neformalna intervizijska srečanja.
237	Sicer sem pa izredno zadovoljna s podporo oseb znotraj projekta. Vodja projekta, koordinatorji, organizacija izobraževanj, supervizij.
259	Veliko podporo čutim s strani VČP, ki nam zagovornikom omogoča intervizije in tako potrebne supervizije.

Druge institucije

147	Ne čutim pa podpore od drugih institucij, ki bi morale skrbeti za otrokovo korist, predvsem od sodišč, CSD-jev.
-----	---

Ni podpore

277	Ne, ne čutim je. Moj koncept pomoči otroku, samega zagovorništva se v določenih segmentih razlikuje od ciljev projekta.
296	Do sedaj je nisem občutila.

Otrokove pravice

Pravni sistem

Dovolj zakonske podlage

79	Mislim, da, kar se pravic na papirju tiče. Imamo različne zakone, ki ščitijo otroka. A žal praksa ni tako rožnata. V praksi se nemalokrat dogajajo različne zlorabe otrok. Predvsem v družinah, za zaprtimi vrati.
108	Da, vsaj kar se tiče zakonov. V praksi pa se žal srečujemo s kršitvami otrokovih pravic.
127	Bi rekla, da so otroci pri nas kar dobro formalno, zakonsko zaščiteni, a življenje prinese tudi kakšne dogodke, ki niso koristni zanje.
148	Imamo zakone, ki so napisani v prid otrokom. Žal pa je izvajanje teh zakonov v praksi govori samo zase.
174	Pravno so otroci dovolj zaščiteni, vendar je izvajanje zakonov v praksi lahko različno in v nekaterih primerih ne moreš verjeti, kaj se lahko dogaja z otroki.
278	Imamo zakone, ki so napisani v prid otrokom. Žal pa je izvajanje teh zakonov v praksi govori samo zase.

297	Otroci so sicer zaščiteni tako z zakonodajo kot z institucijami, ki bi naj bdele nad izvajanjem zakonodaje – v praksi pa vsak obdeluje svoj vrčiček in marsikaj »pobegne«.
-----	--

Premalo

29	Ne, pravice otrok niso zadosti zaščitene, saj je pravni sistem takšen, da sicer na papirju ščiti otroka, v praksi pa bolj starše. Starši se niso dolžni vključevati v svetovanje, terapijo, če nočejo, tudi če otrok trpi, je zanemarjen.
30	Ustrezneje bi bilo zakonsko opredeliti naloge staršev: obveznosti glede urejanja lastnih težav (alkohol, droga, duševne težave).
55	Da in ne. Vse je odvisno od znanja odraslih, kako uporabimo kompetence, ki so nam dane v določenih situacijah.
194	Otroci pri nas nikakor niso dovolj zaščiteni. Potrebujemo varuha otrokovih pravic in ustrezní zakon za neovirano delo zagovornikov, ki bi bilo tudi ustrezno cenjeno in upoštevano. Danes je to še vedno premalokrat.
216	Glavna težava, ki jo vidim je, da otrokove pravice niso na prvem mestu ter da so pravice odraslih velikokrat bolj varovane.
238	Mislim, da je to večno vprašanje. Če pogledamo, kaj vse se jim dogaja, je odgovor jasen. Ne, otroci niso dovolj zaščiteni.
260	Mislim, da otroci niso dovolj zaščiteni. Tudi samo KOP odrasli interpretiramo nekakovostno (mnogokrat se sliši: »Ja zdaj le pravice, kaj pa dolžnosti?«), kjer zagovarjam, da pravice nikakor ne smemo pogojevati z dolžnostmi, saj smo odrasli tisti, ki moramo ustvariti pogoje, kjer se bodo vsakemu otroku pravice uresničevale in jih ob tem dolžnosti učiti, nikakor pa jih ne pogojevati.
261	Prav tako so velikokrat otroci spregledani v svojih stiskah (češ, medvrstniško nasilje je del odrasčanja, pri ločitvah se njihova stiska spregleda – saj bodo odrasli in pozabili ...), vedno so oni tisti, ki morajo spremembe delati (se seliti od starša do starša – pri razvezah, se potruditi in imeti stike z obema staršema, čeprav se enega od njih bojijo in stikov nočejo; prevzemati odgovornost za odločitve ...). in še marsikaj bi lahko naštel.

Zloraba otrok

109	Nihče ne dela z agresivnimi, alkoholiki, odvisniki, tukaj mislim starše. Vsak se lahko odloča prostovoljno, če se želi spremeniti, delati na sebi, tukaj se vprašam, ali ima pravico, da se ne odloči za spremembo. Otrok pa dalje trpi, še bolj ga je strah.
112	Nihče tudi intenzivno ne dela z žrtvami, ki se morajo umakniti iz znanega okolja.

Kodiranje znotraj posameznih faz

SODELOVANJE IN DOŽIVLJANJE ZAGOVORNIŠTVA

01	V projekt sem prišla po naključju. Moj direktor me je kar določil, da se bom vključila v skupino. Izbira se mi je zdela pisana meni na kožo, pa sem sledila temu.	naključje
02	Želela sem tudi čim več izvedeti o projektu ter nuditi našim (to je družinam, s katerimi delam/o na CSD kar največ možnosti in najvišji standard sodelovanja in zaščite otrok).	želja prenos znanj

03	Verjela sem tudi, da s svojim znanjem in izkušnjami tudi jaz lahko veliko doprinesem pri razvoju strokovne doktrine zagovorništva v Sloveniji.	doprinos
04	Zagovorništvo mi pomeni pretanjeno poslušanje otroka (ljudi), s katerimi prihajam v strokovni stik.	aktivno poslušanje
05	Pomeni mi spoštovanje edinstvenosti vsakega posameznika in družinskega sistema.	spoštovanje
06	Pomeni uzreti človeka v človeku, ki je v stiski, je na tleh, nezmožen sam rešiti problem.	nudenje pomoč
07	Pomeni spoštovanje in zaupnost do njihovih zaupanih skrivnosti, stisk.	zaupanje
08	Pomeni le prehodno obdobje v njihovem in mojem življenju.	minljivost
31	Navdušila me je ga. Martina Jenkole, predvsem z njeno osebnostjo, toplino, pa tudi s predstavitvijo projekta.	predstavitve projekta s strani vodje projekta
32	Področje zagovorništva mi pomeni zelo veliko, saj me izpolnjuje, bogati in osmišlja življenje s tem, ko lahko pomagam tistim, ki si sami ne morejo.	nudenje pomoči
56	Veseli do dela, ker lahko pomagamo otrokom, katerih starši tega ne zmorejo.	nudenje pomoči
57	Ko mi je bil projekt predstavljen, sem čutila to poslanstvo, da v njem sodelujem in tako na ta način pripomorem k uresničevanju otrokovih pravic.	udeležanje pravic
58	Zagovorništvo mi pomeni nekaj dobrega, pozitivnega, potrebnega.	doživljanje
59	V tem projektu sem zato, da pomagam otrokom tako, da jim dam vedeti, da sem z njimi in jim verjamem. Da jim nudim oporo, podajam informacije, jim stojim ob strani.	opora
83	Predvsem moja življenjska radovednost in trenutna brezposelnost. Imam čas, da lahko storim nekaj dobrega za otroke.	čas
84	Meni osebno zagovorništvo pomeni zelo veliko. Že od mladih nog sem si na nek način želela pomagati otrokom in sedaj imam to priložnost, da so otroci slišani, da sem jim v oporo.	želja
85	Dam njim izkušnjo, da mi je mar, kako se počutijo, da je pomembno, kaj si mislijo in kaj si želijo. Opolnomočim jih.	opolnomočenje
113	K projektu Zagovornik sem pristopila zato, ker sama delam v socialni in sem opazala, da dejansko otroci v zadevah razvez, določitev stikov ipd. ostajajo sami, da se starša »prevečkrat bojujeta za svoje interese, na otroke pa pozabita«.	manko
114	Zagovorništvo mi daje dober občutek, možnost pomagati otrokom.	doživljanje
128	Ko mi je bil projekt predstavljen, se mi je zdel zelo zanimiv in področje delovanja mi je bilo pisano na kožo.	doživljanje
129	Zagovornika sem videla kot dodatno varovalo otrokovih koristi.	doprinos
130	Zagovorništvo mi pomeni, da lahko tudi jaz nekaj prispevam in delam dobro.	doživljanje
149	Dobila sem povabilo od ene izmed zagovornic, ki so bile že od začetka v pilotnem projektu. Predlagala je, da se priključim skupini, saj v Pomurju takrat še ni bilo nobenega zagovornika glas otroka.	potreba zagovornikov po
150	Po drugi strani pa mi je bilo zagovorništvo otrok predstavljalo novo strokovno področje in nov izziv.	ново področje
151	Osebno mi zagovorništvo pomeni strokovni izziv. Glede na to, da sem zaposlena na drugačnem delovnem mestu, pa imam ob reševanju	izziv

	otrokovih stisk tudi možnost vpogleda v drugačne težave družin, zaradi česar zagovorništvo širi moje strokovno delovanje.	
175	Že moji starši so ves čas pomagali otrokom, kjerkoli smo bili in so me že od mladih nog naučili pomagati soljudem.	vzgleđ
176	Bila sem tudi v republiški komisiji ZPM za otrokove pravice, kjer smo si vztrajno prizadevali, da bi tudi v Sloveniji dobili varuha otrokovih pravic. To zagovorništvo je neke vrste približek, zato sem se na povabilo Majde Struc, s katero sva obe prostovoljki ZPM in pozna moje delo, takoj odločila, da se prijavim v izobraževanje za zagovornico.	manko
177	Mene področje zagovorništva izpolnjuje kot človeka, saj nikoli nisem in ne morem ostati križem rok, če vidim človeka, ki potrebuje pomoč, še toliko bolj pa, če je to nemočen otrok.	samouresničitev
195	Glede na svoje izkušnje že z delom z mladimi, sem se želela preizkusiti tudi na tem področju. K otroku sem želela pristopiti z drugega zornega kota, v drugi vlogi.	drugačna vloga
196	Opažala sem tako kot v službi kot drugod, da ostajajo otroci goli in bosi. S tem mislim, da se odločamo o njih, a njih pa velikokrat ne vprašamo, kaj si želijo, kako se počutijo.	manko
197	Zagovorništvo vidim kot en delček, ki je v splošno korist otroka. Ta projekt doživljam kot področje, kjer lahko narediš še dodatno nekaj za otroka.	zapolnitev
218	Meni osebno področje zagovorništva pomeni eno odgovornost. Odgovornost do otroka.	odgovornost
219	Skozi proces ga predvsem opolnomočiš. Zdi se mi dobro, da je to proces, ki traja, da imaš več srečanj z otrokom – čas, da se vzpostavi odnos.	opolnomočenje
239	Področje zagovorništva se mi je zdelo zanimivo. Ko sem slišala za projekt, ki se izvaja preko VČP, sem želela v njem sodelovati.	zanimivo področje
240	Z zagovorništvom oziroma s samim procesom krepimo otroka, tako da ga opolnomočimo.	opolnomočenje
262	Predvsem to, da bi rad pomagal otrokom, ki so v stiski. Otrokom želim izboljšati njihovo doživljanje sveta in doživljanje sočloveka.	opolnomočenje
263	Otroku nudim zaupen in varen prostor. Skozi pogovor, igro z različnimi metodami želim otroka opolnomočiti do te mere, da bo lahko kljub tem negativnim izkušnjam napredoval v življenju.	opolnomočenje
279	Ko sem slišala za ta projekt, se je v meni zbudila želja pomagati šibkemu in neslišanemu otroku. Ker ne morem pomagati z denarjem, zelo rada pomagam tako, da se »borim« za pravice in koristi in da se trudim, da je slišan njihov glas.	nudenje pomoči
280	Sam koncept zagovorništva mi je zelo blizu. Opolnomočenje, zaupnost, informiranje otroka.	koncept

Izobraževanja

09	Da, izobraževanja so mi bila zelo koristna. Posebej zato, ker smo se lahko vključili tudi v supervizijo.	koristnost izobraževanj
10	Dobila sem nova znanja o načinu vstopanja v družino, zaupnosti, prepletenosti družinskih vlog.	pridobitev novih znanj

11	Nadgradila sem svoja znanja s področja socialnega dela, psihologije, družinskega prava.	nadgradnja znanj
33	Izobraževanja so poučna, potrebna in zanimiva. Vsebine so koristne.	koristnost izobraževanj
34	Rada hodim na vsa izobraževanja in posvete, ki jih organizira VČP, saj se družimo, izmenjujemo izkušnje in vedno izvemo nekaj novega.	druženje izmenjava informacij
60	Zdela so se mi koristna, kljub mnogim izkušnjam in dodatnim izobraževanjem, ki sem se jih udeleževala mnogo let, sem izvedela marsikaj novega. Spomnila sem se stvari, vsebin, s katerimi sem se na poklicni poti manjkrat srečala, in to se mi je zdelo zelo koristno.	nadgradnja znanj pridobitev novih znanj
61	Ne bi nič spremenila.	zadovoljstvo
86	Zdijo so se mi zelo koristna, saj se moja osnovna izobrazba razlikuje od te smeri.	pridobitev novih znanj
87	Vsebine so zanimive, poučne. Predvsem mi je všeč, da smo spoznavali metode dela z otroki.	spoznavanje novih vsebin
88	Izvedela sem ogromno novih stvari. Želela bi si edino več kratkih izobraževanj.	pridobitev novih znanj redkost izobraževanj
115	Lahko pohvalim večino posvetovanj in predavanj, so zelo koristna, saj pridobimo nova teoretična izhodišča, praktične izkušnje, uporabne za delo.	teoretične in praktične izkušnje
131	Izobraževanja se mi zdijo koristna, saj delamo na takem področju, da se moramo zmeraj izpopolnjevati. Vsebina, s katero se srečujem na teh izobraževanjih, je zelo dobrodošla, saj tako spoznavam področja, ki jih sicer ne poznam.	spoznavanje novih področij
132	Dobim nove izkušnje, nova znanja. Dragocene so tudi izkušnje ostalih zagovornic.	izmenjava izkušenj
152	Vsa izobraževanja so koristna, ker vedno izveš nekaj novega. Naučiš se drugačnega načina reševanja težav ali pa se srečaš s primeri, ki so jih že reševali drugi. Dobiš nove ideje.	drugačna perspektiva
153	Če bi že kaj spreminjala, bi želela, da so izobraževanja redna, vsaj enkrat na leto z obnavljanjem strokovnega znanja, saj smo med zagovorniki ljudje z različnimi strokovnimi profili.	redna izobraževanja
178	Vsebine, ki jih obravnavamo na teh izobraževanjih, so zelo koristne. Vedno se naučim kaj novega, lahko pa tudi postavim vprašanja, ki se mi postavijo na pot ob zagovorniškem delu.	nova znanja
179	Veliko sem se naučila naši zakonodaji v zvezi z zaščito otrok in o načinih dela z otroki.	nova znanja
198	Na začetnem izobraževanju, ki je trajalo nekaj dni, so bile v nekaterih ključnih vprašanjih mešane oziroma nasprotujoče informacije.	nasprotujoče informacije
199	V teh letih sem se udeležila vseh predavanj in posvetov, ki jih je organiziral VČP. Všeč mi je, da se vsebina izobraževanj ne ponavlja in imamo res velik spekter različnih področij.	različna uporabna znanja
220	Na osnovnem izobraževanju za zagovornike je bilo precej zmede. Mislim na diametralne informacije, ki smo jih dobili. Iz ene skrajnosti v drugo. Sodelovanje s starši – ja, po drugi strani pa ne.	nasprotujoče informacije

221	Kar se tiče vsebine in metod izobraževanja, so se mi zdela zelo koristna. Koristna predvsem, ker so bila raznolika in vsebine, lahko uporabiš v praktičnih primerih.	koristne vsebine
241	Imeli smo različne vsebine, ki so nam bile predstavljene na zanimiv in uporaben način.	zanimive vsebine
242	Mogoče bi dodala več vsebin, ki se nanašajo na delo na sebi. Vsebine in tehnike podobne tistim, kot smo jih imeli, npr. komunikacija kot transakcija.	samoanaliza
264	V okviru teh izobraževanj sem osvežil nekatera znanja. Vsebine so zanimive. Všeč mi je tudi, da prediskutiramo določeno temo.	zanimive vsebine
281	Uspostavljanja so bila koristna. Po mojem mnenju je bilo predstavljeno pravilno razmerje teorije in prakse.	teorija in praksa
282	Na teh izobraževanjih sem se naučila predvsem aktivnega poslušanja.	aktivno poslušanje

Situacije za pobudo

13	Vse situacije, kjer otrok sam ne more izraziti svojih želja, stisk, kjer nima načina, moči, kjer se boji, kjer je obupal, kjer stiska kar ne pojenja.	opolnomočenje otroka
39	Stiki otrok ob razvezi staršev, namestitve v rejništvo.	pravica do stikov posebna oblika varstva otrok
65	Udeležila sem se v primeru dodelitve otrok v zaupanje v vzgojo in varstvo, v opolnomočenju, v prešolanju otroka, v razširitvi stikov.	predodelitev otroka opolnomočenje pravica do stikov
92	Namestitve v rejništvo, sum spolne zlorabe, stiki otrok ob razvezi staršev.	otrokovo mnenje v postopku posebna oblika varstva otrok sum spolne zlorabe pravica do stikov
117	Največ zadev sem imela v zvezi s stiki med otrokom in staršem oz. zaupanjem enemu ali drugemu staršu.	pravica do stikov predodelitev otroka
134	Do sedaj sem bila vključena v en primer, ki pa še traja (določitev stikov).	pravica do stikov
156	Pridobitev mnenja, kaj želi v postopku otrok, dodelitev otroka določenemu staršu ali urejanje pravice do stikov starša z otroki, mladoletnik v kazenskem postopku.	delitev skrbništva pravica do stikov kazenski postopek
182	Problemi ob ločitvi staršev, ko gre za stike otrok s starši ali za to, pri katerem od staršev naj bi živel otrok; problemi zaradi zlorab (tudi spolnih), zanemarjanja otrok.	pravica do stikov nasilje
203	Sodelovala sem v primeru, ko je šlo za dodelitev otroka, opolnomočenje.	predodelitev otroka opolnomočenje
223	Stiki, razveza, opolnomočenje.	pravica do stikov opolnomočenje
244	Razveza, opolnomočenje	razveza opolnomočenje

284	V vseh primerih je šlo za predodelitev skrbništva.	predodelitev skrbništva
-----	--	-------------------------

Sodelovanje institucij

12	Odkvisno od posameznega strokovnega delavca na teh področjih.	pristop strokovnega delavca
35	Sodelovanje je zelo različno. Zelo je odkvisno od CSD in prepoznavnosti projekta.	prepoznavnost
36	Šolo zanima samo uspeh, ne pa življenje otroka. Kako živi doma, kako so starši, finance?	nezainteresiranost
37	Po mojem mnenju bi moral CSD tudi komunicirati s šolo glede potreb otroka, napredovanja, prihodnosti (bolj bi se moral zanimati).	premalo interesa
38	Nekateri otroci bi rabili še po zaključku zagovorništva dodatno oporo. CSD bi moral takim otrokom zagotoviti spremljevalca, osebo, ki bi npr. z njim kolesarila, šla k maši, igrala nogomet.	neinformiranost
62	Izredno pozitivno izkušnjo imam s sodišči. Sodišča se zavedajo zahtevnosti dela z otroki, priznavajo tudi, da je družinsko pravo najtežje, zato so se na vstop zagovornikov odzvali izredno pozitivno, sodelovalno.	pozitivna izkušnja
63	CSD imajo določeno stopnjo nezaupanja do zagovornikov, ne doživljajo sodelovanje zagovornikov na ravni partnerstva, ampak kot »vdor v njihov resor, iskanje nepravilnosti«.	nezaupanje s strani CSD
64	S strani šol so izkušnje pozitivne.	pozitivne izkušnje
89	Mislim, da bi bila potrebna večja fleksibilnost. Vem, da so tukaj predpisi in pooblastila, ki jih ne smejo prekoračiti, vendar mislim, da kar se tiče malenkosti, kot so na primer, prilagodljivost za srečanja z otroki ali obveščanje, če je otrok v šoli ali ni, pa ne bi smele biti problem.	nedostopnost otroka
90	Tudi v kriznem centru je težko priti do otroka, je toliko negega dogovarjanja in usklajevanja.	nedostopnost otroka
91	Odkvisno je od strokovnih delavcev, ki delajo v teh institucijah. Z enim se da dogovoriti.	odvisno od strokovnih delavcev
116	Iz izkušenj lahko rečem, da je zelo odkvisno od ljudi, ki so vpeti v zadevo – od strokovnih delavcev na CSD, šoli, vrtcu, do sodnikov, tožilcev. Torej, odkvisno je od ljudi in njihove zavzetosti in želje po iskanju koristi otrok.	odvisno od strokovnih delavcev
133	Zelo je odkvisno, s katerimi strokovnimi delavci sodeluješ. Nekateri imajo čut in energijo, da se poglobijo v zadeve in iščejo vse možne resurse, da bi pomagali otroku. Nekateri pa žal samo prelagajo odgovornost.	odvisno od strokovnih delavcev
154	Težko presojam delovanje institucij, ker morajo delovati po svojih pravilih. Zavedati se moramo, da ima v postopkih vsaka institucija svojo vlogo.	različne pristojnosti
155	Kolikor pa imam kot zagovornica doslej izkušenj s samimi institucijami (najbolj pogosto CSD in sodišče), upoštevajo moje mnenje in priporočila oz. izjavo otroka in medsebojno kar dobro sodelujejo (sodelujemo).	dobro sodelovanje

180	Tega sodelovanja je veliko premalo. Tako na CSD kot na sodiščih in v šolah je preveč ljudi, ki hodijo tja le v službo, za otroke pa jim v resnici ni mar. To se vidi iz odnosa in pristopa, ki ga imajo do določenih primerov.	slab odnos
181	Kakšne velike povezanosti ne vidim in tudi izkušenj nimam takih, da bi lahko bila zadovoljna.	nepovezanost
200	V praksi sem videla nesodelovanje institucij, neke pomanjkljivosti in zagovornika sem videla kot člen, ki bi zapolnil to praznino.	nesodelovanje
201	Ugotovila sem, da mi lahko opozarjamo na nepravilnosti, s katerimi se srečujemo, država pa je tista, ki mora ukrepati.	opozarjanje
202	Nespremenljivo se mi tudi zdi, da je pomoč otroku (kako bodo otroka obravnavali) odvisna od zaposlenih.	odvisno od strokovnih delavcev
222	O tem težko sodim, ker sem do sedaj v okviru projekta sodelovala samo z sodiščem. Na sodišču sem bila 2-krat. V obeh primerih sem imela pozitivni izkušnji. Sodnici sta zagovorniku dali neko vrednost in težo.	pozitivna izkušnja s sodiščem
243	Sodelovanje je zelo različno. Predvsem je odvisno od zaposlenih, ki so na teh funkcijah. Mislim, da bi to sodelovanje lahko bilo dosti boljše, če bi le imeli v mislih potrebe otroka.	odvisno od strokovnih delavcev
265	Institucije bi morale biti povezane, a velikokrat niso. Občutek imam, da vsak vleče na svojo stran. Nekateri zaposleni, ki delajo na teh institucijah, so premalo strokovno podkovani za delo z otroki.	nepovezanost
283	Institucije niso povezane, kot bi morale biti. Vsaka dela samo tisto, kar mora, zadev se ne obravnava celostno. Nekateri zaposleni delujejo tako, kot da so naveličani vsega – ni prave volje in energije. Problem se rešuje birokratsko, ne pa človeško.	slab odnos

Primer iz prakse

Pobuda

14	Bila je pobuda sodišča za stike pod nadzorom.	sodišče
40	Pobudo je dala OŠ, bilo pa je s soglasjem staršev.	OŠ soglasje
66	Šola je za zagovornika prosila CSD, starši so se strinjali.	OŠ soglasje
93	Pobuda je prišla s CSD.	CSD odločba
118	Pobuda za postavitev zagovornika je prišla s strani CSD po tem, ko je deklica bila že več mesecev v KCM.	CSD odločba
135	Pobudo za postavitev zagovornik je dal CSD.	CSD odločba
157	V večini primerov, kjer sem bila vključena, je pobudo za zagovornika glas otroka dal CSD.	CSD
183	Pobudo, da je mlajša deklica dobila zagovornico, sta dala oče in mati.	starša
184	Nato je starejša sestra sama prosila VČP, da naj tudi njej mene dodeli za zagovornico, da želi takšno pomoč tudi ona.	otrok sam
204	Pobudo za postavitev zagovornika je dal CSD, s soglasjem staršev.	CSD soglasje

224	Pobudo je dal CSD s soglasjem.	CSD soglasje
247	Pobudo je dal CSD, s soglasjem staršev.	CSD soglasje
267	Pobuda je prišla s CSD, s soglasjem staršev.	CSD soglasje
285	Pobudo so dali starši.	starša

Srečanja z otrokom

18 a	Srečali smo se 4-krat.	število
18 b	V moji pisarni (pisarna na CSD).	kraj
44	Srečevala sva se v OŠ s prilagojenim programom.	kraj
45	Srečala sva se 12-krat in srečanja še potekajo.	število
69 a	Srečevala sva se v knjižnici.	kraj
69 b	2 meseca (enkrat na teden (8 srečanj))	število
96	Srečevali sva se v knjižnici, slaščičarni, hodili sva na sprehod v park.	kraj
97	Bilo je več kot 20 srečanj.	število
120	Srečali sva se 9-krat.	število
138 a	Bilo je 9 srečanj. ki so potekale v prostorih društva.	število
138 b	Srečanja so potekala v prostorih društva.	kraj
161	Srečanja smo imeli v mladinskem centru, kriznem centru, slaščičarni, knjižnici, psihiatrični bolnici in so bila vedno podrejena otrokovim željam in počutju.	kraj
206 a	Bilo je 28 srečanj.	število
206 b	Srečanja so večinoma potekala zunaj. V notranjih prostorih sva bila samo, kadar je bilo slabo vreme	kraj
225	Bilo je 9 srečanj.	število
226	Vsa srečanja so potekala zunaj.	kraj
245	Z otrokom sva imela 14 srečanj.	število
246	Po navadi sva se dobivala v knjižnici ali pa ljudskem domu.	kraj
269 a	Z njim se srečujem 1-krat na teden, do sedaj sva se srečala 3-krat (srečanja še potekajo).	število
269 b	V knjižnici.	kraj
287	Bilo je 5 srečanj.	število
288	V glavnem sem se z otrokom srečevala na ZPM, včasih sem otroka povabila v slaščičarno.	kraj

Sprejetje zagovornice

15	Otrok me je dobro sprejel.	sprejetje zagovornice
17	Tako, da sem mu dala vedeti, da sem z njim.	pridobitev zaupanja
41	Otrok me je dobro in zelo hitro sprejel.	sprejetje zagovornice
42	Da, zaupal mi je že na samem začetku, saj je zelo zgovoren in rabi poslušalca.	hitro zaupanje
43	Mislim, da si zaupanje lahko pridobiš s svojo osebnostjo, z odprtostjo, s pristnim in enakovrednim odnosom.	pridobitev zaupanja
67	Otrok me je dobro sprejel. Ja, že na začetku sem imela občutek, da mi je zaupal, proti mojim pričakovanjem, saj je avtist, hiperkinetik in sem mislila, da bo potrebno več časa.	hitro zaupanje
68	Mislim, da sem si zaupanje pridobila s svojo osebnostjo, pristnostjo ter nekaterimi psihološkimi znanji, risanje, igrice, igra vlog.	pridobitev zaupanja
94	Na začetku sem imela kar velike težave, ker mi deklica ni zaupala. To me ne preseneča.	nezaupanje
95	Odnos sva gradili zelo počasi, k izgradnji odnosa sem prispevala s svojo osebnostjo in pristnostjo, z varnim in nevtralnimi prostorom.	izgradnja odnosa
119	Najin odnos je bil kar kmalu dovolj zaupen, odprt, odkrit.	dober odnos
136	Otroku sem bila sprva odveč, saj je v otrokovo življenje bilo vpetih že veliko različnih strokovnjakov.	preveč strokovnjakov
137	Zaupanje sem si pridobivala počasi, z različnimi metodami in tehnikami dela.	pridobitev zaupanja
158	Nikoli ne pričakujem, da mi bo otrok že na začetku zaupal, saj sem konec koncev le ena izmed odraslih, ki prihajajo v družino in sem tudi jaz predstavnica institucije.	potreben čas
159	Pridobitev zaupanja neke osebe je posledica gradnje odnosa in se ne more zgoditi v dveh srečanjih zagovornika z otrokom.	potreben čas
160	Lahko smo si le bolj ali manj simpatični, jaz pa moram biti s svojim znanjem sposobna prepoznati, kaj se dogaja pod površjem in kaj mi otrok pripoveduje ter kaj želi sporočiti ostalim.	odnos
186	Z navezovanjem stikov nimam težav, saj otroci začutijo, kdo jih ima resnično rad, kdo je pristen, misli resno in jih spoštuje.	pristnost
187	O tem, na kakšen način si pridobim zaupanje otrok, bi lahko napisala knjigo. Z velikim številom otrok sem namreč v več kot tridesetih letih prostovoljstva že delala v kolonijah, na taborih.	predhodne izkušnje
205	Skozi najina srečanja, skozi odnos me je otrok začel zavračati, kljub temu da je otrok bil poleg mene sproščen in komunikativen. Imel je previsoka pričakovanja glede mene (kaj lahko storim). Veliko sva se pogovarjala o tem, kaj lahko zanj storim in kaj pa žal ni v moji moči.	visoka, nerealna pričakovanja
207	Zaupanje sem si pridobivala počasi in delovala sem po principu tukaj in zdaj.	pridobitev zaupanja
227	Z otrokom mi je uspelo vzpostaviti zelo dober odnos.	dober odnos

248	Odnos sva počasi soustvarjala. Otrok mi je s časoma zaupal.	soustvarjanje
249	Mislim, da otrok začuti, kdo imam res interes, da je tam zato, ker sam hoče biti (ne pa samo po uradni dolžnosti), ki ga posluša in ga doživlja kot enakovrednega sogovornika.	pristnost
268	Otrok me je zelo dobro sprejel in mi zaupa.	dober odnos

Samoevalvacija

19	Moje delo (najino delo z otrokom) je bilo uspešno, saj je sodišče sledilo sporočenemu in staršu prepovedalo stike z otrokom, ki so bili zanj travmatični.	upoštevanje glasu
48	Pri mojih zaključnih izjavah se res sliši le otrokov glas, v katerega so vpete želje, pričakovanja in upanje.	predstavljeno mnenje
73	Svoje delo ocenjujem dobro, pozitivno.	dobro
99	Svoje delo ocenjujem kot dobro.	dobro
122	Ocenjujem, da sva dobro sodelovali, očitno se je veselila srečanj z mano, rada je govorila, razložila, kaj in zakaj si želi. Poslušala je tudi moje razloge in razlage o posledicah njenih želja. Na timu na CSD in skupaj s staršema sem pojasnila njeno željo, njen glas.	posredovanje mnenja
139	Otrokova želja je bila predstavljena in tudi upoštevana, saj so se stiki z očetom vzpostavili.	upoštevaje glasu
162	Menim, da je bilo otrokovo mnenje doslej vedno uspešno predstavljeno in slišano, nisem pa prepričana, da so ga kasneje vedno upoštevali.	predstavljeno mnenje
188	Svoje delo z deklicama ocenjujem kot zelo dobro. Obe sem opolnomočila, da sta si upali povedati in zastopati svoje mnenje (starejša tudi na sodišču).	dobro
208	Na koncu, ko sva napisala izjavo, je na tisti izjavi res bilo samo to, kar je otrok želel in s tega vidika smatram, da sem otrokovo mnenje uspešno posredovala naprej.	predstavljeno mnenje
228	Otrokovo mnenje je bilo posredovano na CSD.	predstavljeno mnenje
250	Z otrokom sem si vzela veliko časa. Njegovo situacijo sva res »secirala«. Na koncu je na njegovi izjavi bilo res tisto, kar otrok čuti in si želi.	predstavljeno mnenje
290	Otrok je do sedaj s svojim glasom bil slišan – otrokov glas sem predala koordinatorici, v enem primeru sodišču.	predaja mnenja

Dileme in ovire

20	Preveč vključenih v eno zadevo.	različni strokovnjaki
21	Mešanje glasu otroka z njegovimi koristmi.	razlika med željami in koristmi
22	Kritiziranje drugih institucij brez poznavanja področja dela.	nepoznavanje
23	Napadalnost zagovornikov do drugače mislečih.	nestrpnost
24	Grob vstop v družino, negativen odnos do otrokovih staršev, vloga rešitelja otroka.	negativizem
26	Finančne in strukturne – kje vključiti ta institut.	institucionalne ovire
46	Kot oviro vidim to, da me oseba iz šole, ki je to obljubila, ni klicala, če je otrok zboleel in ga ni bilo v šoli. Zato sem večkrat prišla zaman na srečanje.	večja odgovornost

47	Ovira je tudi moja služba, saj sem lahko z njim, le v omejenem času PB od 14.00 do 15.00, preden ga kombi odpelje domov.	čas
49	Mislim, da smo zagovorniki prepozno vključeni v proces pomoči.	prepozna vključitev
52	Pomoč po navadi dobijo tisti, ki so v prestolnici, večjih mestih, na vasi so glede tega nepoučeni, ženske so še vedno tiho, trpijo, prav tako otroci, ki vse to jemljejo kot sramoto, kot da so izdali starše.	neenakost
70	Ja, strah me je bilo, če bi otrok šel iz prostora, kjer sva se dobila. Na srečo se to ni zgodilo.	odgovornost
71	Kot dilema se mi je pojavljalo to, da si je otrok želel, da bi enkrat prišla na njegov dom. To načeloma naj ne bi počeli. Bila sem v dilemi. Po premisleku, se mi je zdelo ključnega pomena, da grem, saj je bilo pomembno za vzdrževanje najinega odnosa.	srečanje na domu
72	Kot oviro lahko izpostavim, da se nismo mogli dogovoriti, kdo bo otroka vozil v knjižnico na najina srečanja. Nato sem jaz prevzela to, hodila po njega in ga vozila domov.	srečanja z otrokom
74	Zdi se mi, da smo zagovorniki vključeni prepozno. Smo zadnja izbira, ko institucije, tukaj mislim predvsem na CSD ne vedo več, kaj bi.	prepozna vključitev
76	Mislim, da družbene. Premalo se še govori o zagovorništvu. Projekt bi moral biti še bolj prepoznaven, da bi tudi otroci vedeli, kaj je zagovorništvo	neprepoznavnost projekta
98	Deklica je bila v hudi stiski, to so težke travme. Bila sem v osebni dilemi, če ji lahko pomagam na psihološki ravni, ker sama nimam teh znanj.	specifična znanja
103	Kot osebno oviro bi izpostavila vsebino primera, s katerim se srečaš. Če imaš na primer kak predsodek, je bolje, da primera ne prevzameš.	vsebina primera
104	Izpostavila bi še prepoznavnost projekta. Opažam, da veliko strokovnjakov še ne ve, kaj točno je ta projekt in na kakšni način zagovorniki pomagamo otrokom.	neprepoznavnost projekta
121	Ovira je bila ta, da me je CSD »priganjal«, a sem se dogovorila, da nama pustijo toliko časa, kot sva ga potrebovali.	nestrpnost
123	Na superviziji ali interviziji morebitne dileme rešujemo sproti. Ta trenutek nimam nobene v spominu.	sprotno reševanje dilem
140	Kot dilemo lahko izpostavim to, da smo zagovorniki vključeni prepozno.	prepozna vključitev
143	Projekt še ni dovolj prepoznaven in ker ni dovolj prepoznaven, ne nudi enakih možnosti otrokom po Sloveniji. Nekateri otroci bi rabili zagovornika, pa sploh ne vejo, da ta možnost obstaja.	neprepoznavnost projekta
163	Pogosto se moraš odločati med svojim vrednostnim sistemom in otrokovimi željami, ki niso vedno v njegovo korist oziroma veš, da so neizvedljive.	nasprotujoče želje in potrebe
164	Če sem otroku zagovornica in vidim, da me otrok sprejema, ne sprejemajo pa me njegovi starši, je nemogoče otroku nuditi dovolj opore, saj otrok živi v družini, jaz samo povem njegovo mnenje.	ne podpore s strani družine
165	Ali pa je razdvojen med dvema staršema, ki sta si med seboj sovražna. Oba ima rad, živi pa lahko samo pri enem in če ima srečo, drugega lahko obiskuje.	odnos med otrokom in staršem
166	Ali pa eden od staršev prijavi spolno zlorabo otroka samo zato, da onemogoča stike z drugim staršem in potem vlačijo otroka kot pričo po sodiščih.	lastni interesi
167	Sem samo otrokova opora v borbi z ovirami, da mu pomagam osvetliti pogled nanje, jih pa ne morem premagati namesto njega. Pomembno je, da v »bitki« ni sam.	opolnomočenje
168	Razmejitev odnosa z otrokom, (da se osebno ne vežem na otroka, ampak sem mu podpora, da ga institucije prej slišijo – tudi čustvena).	podpora
169	Razdelitev dela med zasebnim in javnim, kje se zaključi meja osebnega in koliko sem del institucije.	relacija javnega in zasebnega delovanja
171	Zame je največja ovira razlika med mojim vrednostnim sistemom in formalnimi možnostmi, ki jih imam kot zagovornica.	razlika med željami in možnostmi

189	Če je kakšna dilema, jo na superviziji »obdelamo«. Pri zagovorništvu pa kljub vsakršni oviri vztrajam, ker otrokom pomagam s srcem.	sprotno reševanje dilem
191	Osebnih ovir nimam, o družbenih bi lahko kdo napisal disertacijo, saj na primer pri nas mora vsakdo, ki želi voziti avto narediti izpit, otroka pa lahko ima vsakdo, ne da bi moral kot starš karkoli pred tem dokazano vedeti. Otroke pač obravnavamo kot lastnino staršev, pri čemer ima velikokrat avto kot lastnina več pravic kot otrok.	neodgovornost staršev
209	Dileme so povezane predvsem s samim konceptom zagovornika in njegovih pristojnosti in širine polja delovanja (predvsem povezava s starši in z institucijami).	koncept delovanja
212	Zaznati je, da se del stroke že vedno ne odloča ponuditi otroku in družini zagovornika oziroma nerazumevanja zagovornika kot glasa otroka.	informacija o projektu
213	Otroci niso v enakovrednem položaju. Nekaterim je ponujena možnost, drugim spet ne.	neprepoznavnost projekta
229	Vprašanje ,kdaj se odločijo za postavitve zagovornika. S tem imam v mislih, v kateri fazi postopka. Je to na začetku ali na koncu?	odločitev za zagovornika
233	Čas - ker zagovorništvo jemljem izredno resno, se temu primerno tudi pripravljam na posamezno srečanje; posledično mi to vzame ogromno časa.	pomanjkanje časa
234	Osebnost mi veliko oviro predstavlja skrb za ustrezen prostor. Ni vedno priskrbljeno za prostor, od zagovornikov se pričakuje, da bodo zagotovili ustrezen prostor, vendar ko pričneš razmišljati, kateri prostor je zares primeren, kmalu ugotoviš, da teh možnosti ni prav veliko.	iskanje prostora
235	Včasih me določene informacije, ki jih pridobim od otroka, precej obremenijo. Vsakič sproti iščem ustrezne ventile sproščanja, ki mi omogočajo, da predelam stvari. Seveda je vse skupaj ponovno odvisno od primera do primera. Zelo sem hvaležna za organizirane supervizije.	obremenjenost
251	Ali bom kos primeru?	vsebina primera
252	Ali bom z otrokom uspela vzpostaviti zaupen in sproščen odnos?	vzpostavitev odnosa
253	Kje so meje mojega delovanja, kako daleč oziroma v globino sem pripravljena stopiti?	meje
254	Ali sem »le ena v nizu« tako imenovanih strokovnjakov, ki so ta moment vključeni v primer in s tem breme za otroka?	preobremenjenost za otroka
255	Ali se bo otrokovo mnenje/želja res upoštevalo naprej?	upoštevanje mnenja
257	Ena od ovir je vsekakor ta, da je zagovorništvo trenutno še vedno le projekt – se pravi, nikjer ni zakonske podlage za njega (kar se baje spreminja).	formalna ureditev
270	Ugotovil sem, da knjižnica ni primeren prostor za najina srečanja, ker je preveč odprt prostor, zato moram razmisliti, kam bova šla naslednjič.	iskanje prostora
271	Projekt prepoveduje, da bi otrok imel zagovornika, ki ga pozna. V tem projektu je lahko zagovornik pri dotičnem primeru oseba, ki otroka še nikoli ni videla, ga ne pozna. To se mi ne zdi prav.	nepoznana oseba
272	Ne zdi se mi prav, da dobimo le osnovne informacije o primeru.	premalo informacij
273	Kot največjo oviro vidim to, da straši niso vključeni v proces zagovorništva. Otrokova pravica je, da ima dobrega starša.	izključenost staršev
289	Starši otroka so večkrat hoteli govoriti z mano in predstaviti svojo zgodbo. S tem nisem imela težav, v projektu zagovorništva pa komunikacija zagovornika s starši ni zaželeno.	komunikacija s starši
291	Primerov ni, ne vem zakaj – v praksi je veliko otrok, ki bi pomoč zagovornika potrebovali, vendar (verjetno zaradi pomanjkanja financ) zagovorniki niso angažirani.	premalo potrebe po zagovornikih

292	Naslednja pomanjkljivost je ta, da bi naj na približno 4 srečanjih delectiral otrokove želje, potrebe oz. koristi, kar je sicer možno, vendar zelo redko realizirano in prav gotovo se lahko zagovornik vpraša, če je res slišal otrokov glas.	premalo časa
293	Naslednja težava zame je občutek, da je bil otrokov glas sporočen ustrezni instituciji, ki ga je v najboljšem primeru sicer upoštevala, še vedno pa otrok za vse naslednje glasove ne bo slišan, saj se njegovi najbližji, ki bi ga dejansko morali slišati, niso primerno izobrazili in usmerili. Meni se zdi sodelovanje s starši nujno.	nesodelovanje staršev

Predlogi

25	Kot samostojen institut, plačan, vendar z obnovljivo licenco, z obvezno supervizijo.	neodvisen institut
50	Da se v tem procesu pomaga tudi staršem. Z oporo, s svetovanjem. Da se spozna družino in skupaj z njo soustvari načrt pomoči, ki jim bi bila potrebna, da bi lahko normalno funkcionirala.	pomoč staršem
51	Da se zagovorništvo formalno uredi in je dostopno vsem otrokom (večja prepoznavnost zagovorništva).	formalna ureditev
75	Mislim, da bi bilo potrebno, da se zagovorništvo formalno-pravno uredi in se s tem omogoči, da bo zagovornik dostopen prav vsakemu otroku, ki ga potrebuje.	formalna ureditev
80	Mislim, da bi morali postati še bolj netolerantni do nasilja.	ničelna toleranca
81	Potrebna bi bila preventiva, izobraževanje staršev, na šolah, v vrtcih.	pomoč staršem
82	Pomoč staršem, obvezno zdravljenje alkohola, če je alkohol povzročitelj nasilja, svetovanje.	pomoč staršem
100	Da se bolj gleda na izobrazbo zagovornika. Na primer, če je sum spolne zlorabe, bi bil bolj primeren nekdo, ki ima psihološko znanje.	specifična znanja
101	Boljše sodelovanje vseh vpletenih in da se zakonsko opredeli zagovorništvo.	sodelovanje
102	Dežurni telefon za nasilje nad otroki obstaja, mislim, da bi moral obstajati tudi za primere zagovorništva.	nujni primeri
105	Mislim tudi, da bi sami otroci morali biti bolj osveščeni o možnostih zagovornika.	prepoznavnost
110	Mislim, da bilo potrebno ponuditi in nuditi različne oblike pomoči staršem, pa čeprav z represijo. Tukaj mislim na dolžnost zdravljenja.	pomoč staršem
111	Potrebna bi bila večja odgovornost staršev.	odgovornost staršev
124	Nujno je potrebno pilotni projekt pravno urediti.	formalna ureditev
141	Idealno bi bilo, da bi istočasno potekala tudi podpora pomoč staršem oziroma skrbnikom. Da bi nek drugi strokovnjak pomagal tudi odraslim.	pomoč staršem
142	Mislim, da je že skrajni čas, da bi se po vseh teh letih zagovorništvo formalno uredilo.	formalna ureditev
144	Tudi po šolah, vrtcih, bi morali otroke informirati o možnosti zagovornika.	prepoznavnost
170	Idealna ureditev bi bila zakonsko urejeno zagovorništvo, ki daje zagovornikom formalno moč nasproti institucijam.	formalna ureditev
190	Čimprej bi morali sprejeti ustrezen zakon o zagovorništvu otrok. Tako bi delo zagovornikov pristojni bolj resno jemali.	formalna ureditev
210	Mislim, da bi bilo potrebno, da se istočasno pomaga tudi staršem. Ne pravim, da bi to morali biti mi – potem bi se znašli v dvojni vlogi.	pomoč staršem
211	Zagovorništvo bi po mojem mnenju bilo potrebno zakonsko urediti kot samostojen inštitut.	formalna ureditev
230	Za začetek pa bi bilo idealno, če bi se dvignila prepoznavnost projekt.	prepoznavnost
231	Vsekakor sem podpornik ideje, da se ustanovi nek program, pomoč, ki bi bila namenjena delu s starši. Pravzaprav je to nujno, če želimo delati v otrokovo korist.	pomoč staršem

232	Ko imam vsebino, ki bi jo želela predelati, bi mi bilo izredno všečno, če bi se lahko dogovorila s supervizorko za individualno srečanje.	individualna srečanja
256	Idealno bi bilo, da tako kot otrok ima tudi starš, ki dela v korist otroka, možnost vključitve v terapije. Tako bi oba istočasno dobila podporo, ki bi bila dlje trajajoča oziroma bi bila toliko časa, koliko bi je le ti potrebovala.	pomoč staršem
274	Kot dodana vrednost projekta se mi ravno zdi sodelovanje in vključevanje staršev.	sodelovanje staršev
275	Mi bi morali ustrezno pomagati tudi staršem, ki se soočajo s stisko in jim pomagati, da bi postali dobri starši (seveda v specifičnih primerih, ko ni ogroženo otrokovo življenje).	pomoč staršem
294	Zastavljeno bi moralo biti širše, res je, da mora biti glas otroka slišan, vendar če se na drugih področjih ne zgodi nič, da se nadaljujejo stara nesoglasja med starši, potem otrok trpi.	sodelovanje staršev

Mnenje o opazki, da bi delo zagovornice morala opraviti dobra socialna delavka

27	V določenih primerih se strinjam. Vsak od vključenih bi moral vedeti svoje vloge in naloge ter šele potem vključevati zagovornika – z jasno opredelitvijo njegove vloge.	opredelitev vlog in nalog
53	Se popolnoma strinjam, vendar bi morala biti več na terenu, v domovih, da bi določeno družinsko situacijo spoznala v praksi, ne samo na papirju.	delovanje v praksi
77	Ne strinjam se. Nekateri otroci se bojijo povedati, kaj se dogaja doma socialnim delavkam, ker pogosto slišijo od staršev, da so (CSD) tisti, ki odločajo.	preobremenjenost otroka
106	Se ne strinjam s to trditvijo. Sistem je rigid, omejujoč, zbirokratiziran, vloga strokovne službe je vnaprej določena, omejena. Zagovornik pa je neodvisen, strokovno avtonomen, svoboden, odgovoren konkretnemu otroku po principu zdaj in tukaj.	razlika med strokovno službo in zagovorništvo
125	Sama sem sicer psihologinja in imam dobro strokovno podlago. Menim pa, da je v projektu najvažnejše, da sodelujejo srčni ljudje, z iskreno željo pomagati otroku z določenim pridobljenim znanjem o otrocih, odraslih, njihovem funkcioniranju in imeti nekaj pravnega znanja.	osebnost in strokovnost
145	Strinjam se. Če bi vse institucije oziroma vsi strokovni delavci opravljali svoje delo, mi zagovorniki ne bi bili potrebni.	dobro opravljeno delo
172	Absolutno se ne strinjam s trditvijo. Sicer pa je po mojem mnenju zagovorništvo tako interdisciplinarno delo, da je samo znanje socialnega delavca, delavke verjetno premalo široko.	potrebna različna znanja
192	Strinjam se s tem, da bi morale biti socialne delavke dobre socialne delavke, ne pa s tem, da ne potrebujemo posebej usposobljenih zagovornikov otrok.	neodvisni zagovorniki
214	Na prvem mestu je vsekakor zrel model odraslega, ki pa mora ravnati strokovno in empatično. Znanja s področja socialnega dela, psihologije in tudi prava so po mojem mnenju potrebna za dobro opravljanje zagovorništva.	odgovornost odraslega
236	Nikoli nisem delala kot socialna delavka na CSD-ju, ampak mislim, da je prav da ima otrok zagovornika samo zase. Da je tam nekdo, ki ni obremenjen z ostalimi osebami in s postopki.	neodvisni zagovorniki
258	Mislim, da delo zagovornika lahko opravi vsak, ki v to prvenstveno vstopi zaradi drugega in da sebe, skozi stisko drugega, nezavedno »hrani«.	hotenje
276	Da, se strinjam. Strokovna delavka bi si morala vzeti čas in spoznati otroka, njegove želje, strahove in hotenja, a zaradi pomanjkanja časa temu ni tako.	pomanjkanje časa
295	Delo zagovornice bi morala opravljati strokovno podkovana, vendar čuteča oseba, kar pa ni nujno, da je samo socialna delavka.	osebnost in strokovnost

Podpora zagovornikom

28	Da, čutim podporo, predvsem od supervizorske skupine.	podpora supervizijske skupine
54	Zelo od supervizorske skupine in supervizorke.	podpora supervizijske skupine
78	Da, občutim podporo od supervizorke.	podpora supervizorke
107	Da, čutim podporo, še posebej od supervizorke.	podpora supervizorke
126	Sama nimam nobene slabe izkušnje z drugimi strokovnjaki. Sem pa vztrajna in kdaj tudi sama poiščem pomoč, podporo, če menim, da bi bilo to v zadevi dobro za otroka. Drugače občutim podporo od supervizorske skupine.	podpora supervizijske skupine
146	Podporo čutim od VČP od koordinatorke, od supervizorke in od drugih zagovornikov.	podpora
147	Ne čutim pa podpore od drugih institucij, ki bi morale skrbeti za otrokovo korist, predvsem od sodišč, CSD-jev.	ni podpore
173	V procesu zagovorništva mi je najbolj pomembno reševanje strokovnih dilem in pri tem imam vedno podporo supervizorke, če jo potrebujem, in vodje projekta pri VČP.	podpora
193	Podporo čutim predvsem na supervizijski skupini. Z drugimi zagovornicami se lahko odkrito in brez zadržkov menimo o morebitnih dilemah.	podpora supervizijske skupine
215	Največja podpora v procesu je vsekakor od koordinatorke in supervizorke ter tudi ostalih zagovornikov - neformalna intervizijska srečanja.	podpora supervizijske skupine
237	Sicer sem pa izredno zadovoljna s podporo oseb znotraj projekta. Vodja projekta, koordinatorji, organizacija izobraževanj, supervizij.	podpora
259	Veliko podporo čutim od VČP, ki nam zagovornikom omogoča intervizije in tako potrebne supervizije.	podpora
277	Ne, ne čutim je. Moj koncept pomoči otroku, samega zagovorništva se v določenih segmentih razlikuje od ciljev projekta.	ni podpore
296	Do sedaj je nisem občutila.	ni podpore

Otrokove pravice

29	Ne, pravice otrok niso zadosti zaščitene, saj je pravni sistem takšen, da sicer na papirju ščiti otroka, v praksi pa bolj starše. Starši se niso dolžni vključevati v svetovanje, terapijo, če nočejo, tudi če otrok trpi, je zanemarjen.	starševska odgovornost
30	Ustrezneje bi bilo zakonsko opredeliti naloge staršev: obveznosti glede urejanja lastnih težav (alkohol, droga, duševne težave).	formalna opredelitev starševske odgovornosti

55	Da in ne. Vse je odvisno od znanja odraslih, kako uporabimo kompetence, ki so nam dane v določenih situacijah.	odgovornost odraslih
79	Mislim da, kar se pravic na papirju tiče. Imamo različne zakone, ki ščitijo otroka. A žal praksa ni tako rožnata. V praksi se nemalokrat dogajajo različne zlorabe otrok. Predvsem v družinah, za zaprtimi vrati.	formalna opredelitev
108	Da, vsaj kaj se tiče zakonov. V praksi, pa se žal srečujemo s kršitvami otrokovih pravic.	formalna opredelitev
109	Nihče ne dela z agresivnimi, alkoholiki, odvisniki, tukaj mislim starše. Vsak se lahko odloča prostovoljno, če se želi spremeniti, delati na sebi, tukaj se vprašam ali ima pravico, da se ne odloči za spremembo. Otrok pa dalje trpi, še bolj ga je strah.	oblike pomoči
112	Nihče tudi intenzivno ne dela z žrtvami, ki se morajo umakniti iz znanega okolja.	pomoč žrtvi
127	Bi rekla, da so otroci pri nas kar dobro formalno, zakonsko zaščiteni, a življenje prinese tudi kakšne dogodke, ki niso koristni zanje.	formalna opredelitev
148	Imamo zakone, ki so napisani v prid otrokom. Žal pa je izvajanje teh zakonov v praksi govori samo zase.	formalna opredelitev
174	Pravno so otroci dovolj zaščiteni, vendar je izvajanje zakonov v praksi lahko različno in v nekaterih primerih ne moreš verjeti, kaj se lahko dogaja z otroki.	formalna opredelitev
194	Otroci pri nas nikakor niso dovolj zaščiteni. Potrebujemo varuha otrokovih pravic in potrebujemo ustrezeni zakon za neovirano delo zagovornikov, ki bi bilo tudi ustrezno cenjeno in upoštevano. Danes je to še vedno premalokrat.	potreba po varuhu otrokovih pravic
216	Glavna težava, ki jo vidim je, da otrokove pravice niso na prve mestu ter da so pravice odraslih velikokrat boljše varovane.	pravice odraslih pred pravicami otrok
238	Mislim, da je to večno vprašanje. Če pogledamo, kaj vse se jim dogaja, je odgovor jasen. Ne, otroci niso dovolj zaščiteni.	potreba po dodatni zaščiti
260	Mislim, da otroci niso dovolj zaščiteni. Tudi samo KOP odrasli interpretiramo neakovostno (mnogokrat se sliši: »Ja zdaj le pravice, kaj pa dolžnosti?), kjer zagovarjam, da pravice nikakor ne smemo pogojevati z dolžnostmi, saj smo odrasli tisti, ki moramo ustvariti pogoje, kjer se bodo vsakemu otroku pravice uresničevale in jih ob tem dolžnosti učiti, nikakor pa jih ne pogojevati.	potreba po dodatni zaščiti
261	Prav tako so velikokrat otroci spregledani v svojih stiskah (češ, medvrstniško nasilje je del odraščanja, pri ločitvah se njihova stiska spregleda – saj bodo odrasli in pozabili ...), vedno so oni tisti, ki morajo spremembe delati (se seliti od starša do starša – pri razvezah, se potruditi in imeti stike z obema staršema, čeprav se enega od njih bojijo in stikov nočejo; prevzemati odgovornost za odločitve ...). in še marsikaj bi lahko naštel	potreba po dodatni zaščiti
278	Imamo zakone, ki so napisani v prid otrokom. Žal pa je izvajanje teh zakonov v praksi govori samo zase.	formalna opredelitev
297	Otroci so sicer zaščiteni tako z zakonodajo kot z institucijami, ki bi naj bdele nad izvajanjem zakonodaje – v praksi pa vsak obdeluje svoj vrtiček in marsikaj »pobegne«.	formalna opredelitev

8.1.2 INTERVJUJI S STROKOVNIMI DELAVKAMI NA CSD

POGOVOR S STROKOVNO DELAVKO IZ CSD GORNJA RADGONA

Ali ste že kdaj dali pobudo za postavitve zagovornika otrok (projekt Zagovornik – glas otroka)? Ste kdaj dobili zavrnjeno pobudo od VČP? (Če da, kaj je bil razlog?)

Da, naš CSD se že nekaj let poslužuje te možnosti (zagovornika). Do sedaj še nismo dobili nobene zavrnjene pobude. Naj omenim primer, ko je šlo za rejništvo. Dva otroka, mlajša, sta bila skoraj od rojstva v rejništvu. Pojavila se je dilema, kaj je otrokoma v korist. Ali ostaneta pri rejnikih ali pa se vrneta k staršem? Starša sta izražala željo, da se otroka vrneta k njima, rejnika pa sta želela, da otroka ostaneta še naprej pri njih. Center je obravnaval postopek in urejanje stikov. Takrat smo vključili zagovornika otrok. Ker se starša nista strinjala, da bi vključili zagovornika, nismo pridobili soglasja, zato smo izdali odločbo za skrbnika za poseben primer. Zagovornica se je srečevala z otrokoma in otroka sta lahko izrazila svojo željo, svoje dileme in skrbi. Po temeljitem pregledu vseh dejavnikov, kaj je v korist otroka, je bilo rejništvo prekinjeno in otroka sta se vrnila k staršem.

Mi lahko, prosim, poveste, kaj o zagovorništvu otrok (Kaj vam pomeni ta pojem? Se vam zdi projekt Zagovornik – glas otroka potreben? Zakaj?)

Meni osebno pomeni zagovorništvo nekaj pozitivnega in zelo dobrodošlega. Otroka postavljamo v vlogo subjekta. Dovolimo mu, da izrazi svoje mnenje, želje, pomisleke. Posredujemo mu informacije na način, ki jih bo otrok razumel. Do njega se ne obnašamo pokroviteljsko. Projekt je pomemben doprinos pri obravnavi in sprejemanju odločitev v otrokovo korist. Pomembno je, da se v obravnavah, ki se tičejo otrok, otroka upošteva, se upošteva njegov glas. Zagovorniki se lahko posvetijo otroku in kot prednost vidim, da o ničemer ne odločajo. Tako otroci niso obremenjeni, kaj lahko povedo in česa ne. Na koncu gre naprej samo tisto, kar otrok želi.

Se morda spomnite, kdaj ste se prvič seznanili z zagovorništvom?

Z zagovorništvom sem se seznanila pred leti od VČP, ko se je začel predstavljati projekt. Takrat smo dobili veliko informacij o delovanju projekta Zagovornik glas otroka.

Ali vidite kakšne probleme/ovire glede zagovorništva otrok? Ste morda naleteli na kakšne ovire v tem celotnem procesu vključevanja zagovornika otrok? Če da, na kakšne? Kako ste jih rešili?

Mislím, da bi bilo potrebno, da se zagovorništvo umesti v sistem kot institucija in ne le kot projekt. Voditi bi ga moral neodvisen inštitut. Problem je to, da se starši niso strinjali s postavitvijo zagovornika otroku, in smo torej izdali odločbo. Imeli smo tudi negativno izkušnjo z zagovornico, ki ni zmogla

obdržati nevtralne drže in je bila pristranska. To smo posredovali VČP in ta zagovornica je bila umaknjena s primera.

Kdaj predvsem vidite potrebo, da se otroku postavi zagovornik?

Pobudo za postavitev zagovornika damo predvsem takrat, kadar se znajdemo v dilemi. Kadar gre za nasprotujoče želje in pričakovanja, kaj je za otroka največja korist. Nam je zelo pomembno, da prav ocenimo, kaj je dobro za otroka; da pa bi to dosegli, moramo tudi prisluhniti otroku.

Najpogostejše zadeve (vsebine), v katerih ste dali pobudo za zagovornika?

Rejništvo in premestitev otrok nazaj k matični družini, nestrinjanja otroka s prešolanjem, urejanje stikov.

Od kod mislite, da prihajajo najpogostejše pobude za postavitev zagovornika?

Mislim, da iz CSD.

Kaj je pogostejše po Vaših dosedanjih izkušnjah, da starši, skrbniki ... podpišejo soglasje ali pa Vi kot CSD izdate odločbo?

Mislim, da je pogostejše, da starši dajo soglasje.

Ali v procesu pomoči otroku sodelujejo še katere druge institucije? Če da, katere? Kakšne izkušnje imate z njimi?

Glede odločitve, kaj je korist otroka, široko raziščemo možnosti, kaj bi bilo potrebno storiti. Zagovornik je le del te mreže. Drugače najpogostejše sodelujemo s šolo, z vrtci in s sodišči. Z njimi imamo pozitivne izkušnje.

Ali menite, da je projekt Zagovornik – glas otroka dovolj prepoznaven? Ali menite, da je ta oblika zagovorništva (preko VČP) enako dostopna vsem otrokom? Lahko, prosim, pojasnite.

Na našem CSD je projekt prepoznaven in tudi kolikor sem seznanjena se CSD, s katerimi sodelujemo, poslužujejo zagovornika. Mogoče bi lahko tudi druge institucije, predvsem šole in vrtci, bili bolj pozorni na morebitne spremembe otroka. Da bi tudi te institucije večkrat lahko dale pobudo. Upam, da imamo na našem CSD brošure o delovanju projekta, ki so prosto dostopne. Tudi na spletni strani VČP je opisan projekt.

Ali menite, da so otroci, otrokove pravice pri nas dovolj zaščitene? Če da, na kakšen način? Če ne, kaj bi bilo potrebno po Vašem mnenju še storiti?

Starši so tisti, ki morajo v prvi vrsti zaščititi in ščititi otroka. Kadar tega ne zmorejo, smo mi tu, da jim pomagamo. Naša naloga pa je v prvi vrsti, da zaščitimo otroka. Imamo veliko zakonov, ki omogočajo zaščito otroka. S tega vidika lahko rečem, da so zakonsko gledano otroci pri nas zaščiteni. Bilo pa bi

potrebno še sistemsko urediti družinski zakonik, ki predvideva tudi družinska sodišča, da bi stvari še bolj gladko tekle.

S katerimi kršitvami (otrokovih pravic) se najpogosteje srečujete? Na kakšne načine otrokom pomaga CSD?

Predvsem z zlorabo in zanemarjanjem otrok v družini; psihično, fizično nasilje ... manipulacija staršev nad otroki.

CSD pomaga otrokom tako, da ga zaščiti z vsemi možnimi resursi. Delovati moramo v korist otroka, v skladu s svojimi pooblastili. Naredimo oceno ogroženosti otroka. Najprej skušamo izbrati ukrep, ki bo čim manj boleč za starše in otroka ter tako zagotoviti otrokovo korist. Sem spada svetovanje staršem, pomoč staršem pri urejanju življenjskih razmer, določitev stalnega nadzora nad izvrševanjem roditeljskih pravic itn. Kadar pa ocenimo, da s temi ukrepi ne bomo zaščitili otroka, pa se poslužimo drugih ukrepov, kot je odvzem otroka staršem in oddajo otroka v rejništvo, v zavod ... Naj poudarim, da se za te ukrepe odločimo le v skrajnih primerih, ko je to nujno potrebno, in so že vse druge oblike pomoči ter podpore izčrpane.

POGOVOR S STROKOVNO DELAVKO IZ CSD LENDA VA

Ali ste že kdaj dali pobudo za postavitve zagovornika otrok (projekt Zagovornik – glas otroka)? Ste kdaj dobili zavrnjeno pobudo od VČP? (Če da, kaj je bil razlog?)

Na našem CSD smo seznanjeni s projektom Zagovornik – glas otroka. Večkrat smo že dali pobudo za postavitve zagovornika. S sodelovanjem imamo zelo pozitivne izkušnje. Do sedaj smo dobili vse odobrene pobude za postavitev zagovornika.

Lahko, prosim opišete, kakšen primer?

Hmm ..., spomnim se dečka. Mislim, da je bil star tam nekje 12 let. Starša sta bila že kar nekaj let ločena. Bilo je nagajanje staršev; oziroma, kako se naj izrazim, pranje umazanega perila preko otroka. Otrok je bil razdvojen in zmeden. Če se ne motim, so bili sproženi tudi neki postopki na sodišču. Skratka, temu otroku smo predlagali zagovornika. Oče se sprva ni strinjal in je trajalo kar nekaj časa, da smo si pridobili tudi njegovo zaupanje v tolikšni meri, da je podpisal soglasje. Otrok je dobil zagovornico. Preko zagovornice je lahko otrok sporočil svoje mnenje, saj ga je zagovornica skozi celotni proces opolnomočala. Ta primer se je dobro končal, saj sta starša končno uvidela, kako s svojim početjem škodujeta otroku.

Mi lahko, prosim, poveste, kaj o zagovorništvu otrok (Kaj vam pomeni ta pojem? Se vam zdi projekt Zagovornik – glas otroka potreben? Zakaj?)

Zagovorništvo se mi zdi kot dodatno varovalo otrokovih koristi. Zdi se mi dobro, da je nekdo od »zunaj«, ki o ničemer ne odloča. Zagovorništvo tudi vidim kot eno izmed oblik pomoči, ki se lahko ponudi otroku. Zagovornik ima čas, da otroka spozna in se mu lahko v celoti posveti. Posluša otroka in ga opolnomoči. Naveže se stik, preko katerega lahko otrok izrazi svoje mnenje bolj sproščeno.

Se morda spomnite, kdaj ste se prvič seznanili z zagovorništvom?

Delo VČP spremljamo preko poročil, zato smo bili seznanjeni s projektom že od samega začetka, ko je začel delovati.

Ali vidite kakšne probleme/ovire glede zagovorništva otrok? Ste morda naleteli na kakšne ovire v tem celotnem procesu vključevanja zagovornika otrok? Če da, na kakšne? Kako ste jih rešili?

Kot oviro vidim predvsem soglasje staršev. Nekateri starši dojemajo zagovornika kot vdor v družino, kot nezaupanje družine oziroma nadzor družine. Kot oviro tudi vidim, da bi se moral projekt Zagovorništva institucionalizirati in pridobiti zakonsko podlago.

Kdaj predvsem vidite potrebo, da se otroku postavi zagovornik?

Najpogostejše se ga poslužimo, kadar je izrazit spor med staršema.

Najpogostejše zadeve (vsebine), v katerih ste postavili zagovornika?

Predvsem pri razvezi staršev – urejanje stikov, kjer so hudi medsebojni konflikti. Enkrat smo tudi postavili zagovornika otroku, ki je bil odvzet primarni družini in nameščen v rejniško družino.

Od kod mislite, da prihajajo najpogostejše pobude za postavitve zagovornika?

Mislim, da od nas CSD.

Kaj je pogostejše po Vaših dosedanjih izkušnjah, da starši, skrbniki ... podpišejo soglasje ali pa Vi izdate odločbo?

Da starši dajo soglasje.

Ali v procesu pomoči otroku sodelujejo še katere druge institucije? Če, da katere? Kakšne izkušnje imate z njimi?

Otroka poskušamo obravnavati čimbolj celostno. Odvisno je od primera do primera. Včasih situacija tudi zahteva sodelovanje drugih institucij. Sodelovali smo že z vrtci, osnovnimi šolami, s sodišči. Žal še

moram reči, da je precej odvisno od strokovnih delavcev, ki so zaposleni na teh funkcijah. Eni se bolj zavzamejo kot drugi. Zelo dobre izkušnje imamo pa s sodiščem.

Ali menite, da je projekt Zagovornik – glas otroka dovolj prepoznaven? Ali menite, da je ta oblika zagovorništva (preko VČP) enako dostopna vsem otrokom? Lahko, prosim, pojasnite.

Mislim, da je. Predvsem na našem CSD. Tudi medijsko se je govorilo o zagovorništvu. Mislim, da se otrokom velikokrat ponudi zagovornik.

Ali menite, da so otroci, otrokove pravice pri nas dovolj zaščitene? Če da, na kakšen način? Če ne, kaj bi bilo potrebno po Vašem mnenju še storiti?

Trudimo se čimbolj zaščititi otrokove pravice in koristi. Kot veste, imamo na zakonodajni ravni veliko zakonov, ki bi naj ščitili otroka, a v praksi prihaja do raznovrstnih zlorab. Sodni postopki so še zmeraj dolgotrajni.

S katerimi kršitvami (otrokovih pravic) se najpogosteje srečujete? Na kakšne načine otrokom pomaga CSD?

Najpogosteje se srečujemo z različnimi oblikami nasilja nad otroki: psihično, fizično, stiki z otroki, neupoštevanje čustvenega stanja otroka, usmerjenost na uspeh – na dosežke otroka.

Odvisno je, kaj otrok oziroma družina potrebujeta. Če so se npr. znašli v finančni stiski, jim bomo poskušali pomagati po tej plati. Drugače pa CSD že po uradni dolžnosti ščiti pravice in koristi otroka. Odvisno je od primera do primera. Najprej se seveda izbere ukrep, ki bo otroka ter starše najmanj prizadel. Držimo se načela: pomagaj staršem, pa boš pomagal tudi otroku. Seveda nam je otrok vodilo, in če ne gre, uporabimo ukrep za zaščito otroka (odvzem otroka).

POGOVOR S STROKOVNO DELAVKO IZ CSD LJUTOMER

Ali ste že kdaj dali pobudo za postavitve zagovornika otrok (projekt Zagovornik – glas otroka)? Ste kdaj dobili zavrnjeno pobudo od VČP? (Če da, kaj je bil razlog?)

Do sedaj smo dali eno pobudo za postavitve zagovornika. Otrok je dobil zagovornico. Šlo je za urejanje skrbništva in stikov na sodišču. Otrokova starša sta bila vojno drug proti drugemu. Otrok se je znašel v navzkrižnem ognju. V tem primeru smo otroku postavili zagovornico z odločbo CSD. Zagovornica se je z otrokom srečevala in na koncu smo otrokovo izjavo predali sodišču. Glede na moje izkušnje je bil sodni postopek v tem primeru hitreje zaključen in tudi starša sta uvidela, kako sta s svojim ravnanjem škodovala otroku. Drugače smo za enkrat vse postopke, s katerimi smo se srečevali, uspešno reševali znotraj delovanja CSD in ni bilo potreb po zagovornikih.

Mi lahko prosim poveste, kaj o zagovorništvu otrok (Kaj vam pomeni ta pojem? Se vam zdi projekt Zagovornik – glas otroka potreben? Zakaj?)

Zdi se mi dober doprinos k celostni obliki zaščite otrokovih pravic. Mislim, da je pomembno in predvsem potrebno, da imamo zagovornika otrok. Otrokom, še posebej tistim, ki so dolgotrajno vpleteni v sodne postopke, je potrebno predstaviti kot eno izmed možnosti, kaj je zagovornik in kaj le-ta počne. Storit moramo vse, da zaščitimo otroka, njegove pravice in še posebej, da ga ob tem slišimo in podpremo.

Se morda spomnite, kdaj ste se prvič seznanili z zagovorništvom?

Pred leti sem bila informirana glede delovanja in namena projekta Zagovorništva otrok.

Ali vidite kakšne probleme/ovire glede zagovorništva otrok? Ste morda naleteli na kakšne ovire v tem celotnem procesu vključevanja zagovornika otrok? Če da, na kakšne? Kako ste jih rešili?

Tukaj bom izpostavila starše. Za postavitve zagovornika je potrebno soglasje obeh staršev. Zgodilo se je, da je eden od staršev podpisal soglasje, drugi pa je to zavračal. Takrat smo še dodatno pojasnili vlogo zagovornika, kaj bi to doprineslo otroku, njim. Žal nismo uspeli pridobiti soglasja, zato smo otroku postavili zagovornika z odločbo CSD.

Kdaj predvsem vidite potrebo, da se otroku postavi zagovornik?

Kadar se znajdemo v dilemi, kaj je otrokova največja korist.

Najpogostejše zadeve (vsebine), v katerih ste postavili zagovornika?

Glede na to, da smo postavili zagovornika v le v enem primeru, ne morem govoriti o vsebinah.

Od kod mislite, da prihajajo najpogostejše pobude za postavitve zagovornika?

Mislim, da iz CSD.

Kaj je pogostejše po Vaših dosedanjih izkušnjah, da starši, skrbniki ... podpišejo soglasje, ali pa Vi kot CSD izdate odločbo?

Mislim, da je pogostejše, da CSD izda odločbo.

Ali v procesu pomoči otroku sodelujejo še katere druge institucije? Če da, katere? Kakšne izkušnje imate z njimi?

Najpogostejše sodelujemo s šolo, z vrtci, policijo. Pogrešam pa predvsem bolj aktivno sodelovanje zdravstva oziroma zdravnikov. Drugače imam pozitivne izkušnje.

Ali menite, da je projekt Zagovornik – glas otroka dovolj prepoznaven? Ali menite, da je ta oblika zagovorništva (preko VČP) enako dostopna vsem otrokom? Lahko, prosim, pojasnite.

Mislim, da je projekt prepoznaven. Veliko CSD se poslužuje zagovorništva otrok. Tudi v javnosti se je veliko govorilo o njem. Mislim da je, saj se otrokom ponudi možnost zagovornika, predvsem tistim, ki so obravnavani na CSD. Sicer pa pobudo lahko da vsak, ki otroka pozna, ali pa otrok sam.

Ali menite, da so otroci, otrokove pravice pri nas dovolj zaščitene? Če da, na kakšen način? Če ne, kaj bi bilo potrebno po Vašem mnenju še storiti?

Mislim, da je država naredila že velike korake v smeri upoštevanja otrokovih pravic. Imamo krizne centre za otroke, telefonske številke, na katere se lahko otroci obrnejo, v šolah že zelo zgodaj informiramo otroke o njihovih pravicah. Čakamo pa še na ponovno obravnavo Družinskega zakonika, ki daje zelo velik poudarek načelu otrokovih koristi, saj je dobro zastavljen in menim, da sprejetje tega zakona še dodatno zaščiti interese otroka v družinskih razmerjih.

S katerimi kršitvami (otrokovih pravic) se najpogosteje srečujete? Na kakšne načine otrokom pomaga CSD?

Kakšnih težjih oblik, predvsem nasilja ali zlorab nad otroki, nismo zaznali in obravnavali.

Naš CSD pomaga otrokom tako, da pomaga družini, ki se znajde v stiski z različnimi oblikami pomoči. Tukaj izpostavim socialno varstvene storitve, ki zajemajo osebno pomoč, pomoč družini za dom, družinsko terapijo. S sodelavko tesno sodelujeva na teh področjih, predvsem se osredotočava na pomoč staršem, saj so oni tisti prvi, ki imajo tako pravico kot dolžnost, da pomagajo svojim otrokom. Usmerjeni sva v urejanje odnosov med družinskimi člani. Pomemben je delovni odnos, ki ga vzpostaviva. Rezultat se kaže v izboljšanju kvalitete družinskega življenja in predvsem izboljšanje pogojev za zdrav razvoj otroka. Za enkrat smo postopke, s katerimi smo se srečevali, uspešno reševali znotraj delovanja CSD.

POGOVOR S STROKOVNO DELAVKO IZ CSD MURSKA SOBOTA

Ali ste že kdaj dali pobudo za postavitve zagovornika otrok (projekt Zagovornik – glas otroka)? Ste kdaj dobili zavrnjeno pobudo od VČP? (Če da, kaj je bil razlog?)

Naš CSD se že več let obrača na VČP s pobudami za postavitve zagovornika. Do sedaj smo v vseh primerih, ko smo zaprosili za zagovornika, zagovornika tudi dobili. Kot primer naj navedem fanta, ki je živel pri svoji materi, oče pa je več let vodil sodne postopke za določitev stikov. Sodišče je postavilo kar tri izvedence, ki so podali izvid in mnenje, a s sodbo na koncu ni bil zadovoljen nobeden od staršev. Ko se je vključil zagovornik – glas otroka, je deček povedal, da si želi povečan obseg stikov z očetom, saj se pri njem počuti varnega in zaščenega. Želel si je, da bi se mama z očetom pogovarjala, njega samega pa pohvalila, kadar naredi kakšno delo ali dobi dobro oceno. Otrok je zapisal: Med zagovorništvom mi

je bilo fajn. Upoštevale so se moje želje. Z zagovornico sva postala prijatelj. Želim si povečanja stikov z očetom. Po zaključku zagovorništva je center podal na sodišče zahtevek za razširitev stikov med otrokom in očetom. Po prvi obravnavi je sodišče stike razširilo, saj sta s tem soglašala oba otrokova starša.

Mi lahko prosim poveste, kaj o zagovorništvu otrok (Kaj vam pomeni ta pojem? Se vam zdi projekt Zagovornik – glas otroka potreben? Zakaj?)

Na zagovorništvo gledam zelo pozitivno. Vsak otrok mora videti, doživeti možnost, da mu nekdo prisluhne in ga celostno doživlja, mu zaupa. V takih primerih, kot sem ga navedla, se zavedam, kako pomembno je, da se sliši otroka in da je neko na njegovi strani. Pomembno je, da se otroku priskoči na pomoč, kadar jo le-ta potrebuje, saj vemo, da negativne izkušnje v otroštvu lahko pustijo posledice, tako na čustveni kot doživljajski sferi odraslega človeka. Otrokom namreč z zagovornikom omogočimo aktivno vlogo pri reševanju vprašanj, povezanih z njihovimi pravicami in koristmi.

Se morda spomnite, kdaj ste se prvič seznanili z zagovorništvom?

Z zagovorništvom sem se seznanila pred leti, ko je VČP se začel predstavljati projekt.

Ali vidite kakšne probleme/ovire glede zagovorništva otrok? Ste morda naleteli na kakšne ovire v tem celotnem procesu vključevanja zagovornika otrok? Če da, na kakšne? Kako ste jih rešili?

Zagovorništvo se izvaja v okviru projekta, zato menim, da bi moral postati institucionalno naravnano. Pogosto se dogaja, da se otroka ne vpraša, saj odrasli še zmeraj mislimo, da vemo, kaj je za otroka najboljše. Otroci nam veliko povedo, le vprašati jih je treba, jim prisluhniti, saj so otroci tisti, ki imajo lastno videnje in doživljanje.

Kdaj predvsem vidite potrebo, da se otroku postavi zagovornik?

Kadar se znajdemo pred dilemo, kaj je otrokova največja korist. Do prave otrokove volje – glasu otroka bomo delavci socialne službe v upravnih postopkih prišli težje, saj so otroci po navadi od staršev poučeni, da mi o njih odločamo. Zato je za pridobitev otrokovega mnenja veliko primernejši zagovornik – glas otroka, ki je dodatno strokovno usposobljen in je nevtralna oseba, saj o ničemer ne odloča.

Najpogostejše zadeve (vsebine), v katerih ste postavili zagovornika?

Zavračanje stikov, urejanje stikov, nasilje nad otroki.

Od kod mislite, da prihajajo najpogostejše pobude za postavitev zagovornika?

Mislim, da iz CSD, vendar pa mislim, da se nekateri CSD še ne poslužujejo toliko zagovorništva zaradi bojazni, da bo nekdo ocenjeval njihovo delo.

Kaj je pogostejše po Vaših dosedanjih izkušnjah, da starši, skrbniki ... podpišejo soglasje, ali pa Vi izdate odločbo?

Nekateri starši ne sprejemajo oziroma zavračajo zagovornika. Bojijo se vstopa v njihovo družino, intimo, bojijo se otrokovega razkrivanja družine. Tukaj skušamo motivirati starše, prestavimo zagovornika kot nekoga, ki jim bo pomagal, in ne kot nekoga, ki se bo vmešaval v družino. Mi predstavljamo zagovornika v pozitivni luči, saj verjamemo vanj. Zdi se mi, da je pridobitev soglasja boljša popotnica za bodočega zagovornika, kot če zagovornika imenujemo kot skrbnika z odločbo. Kljub temu žal večkrat izdamo odločbo.

Ali v procesu pomoči otroku sodelujejo še katere druge institucije? Če da, katere? Kakšne izkušnje imate z njimi?

Največ sodelujemo s policijo, šolo, z vrtci, zavodom za šolstvo, zavodom za zaposlovanje, z zdravniki, s psihiatri, terapevti, z zdravstvenimi domovi, z bolnišnicami, skrbniki, rejniki, zagovorniki otrok, s sodišči, tožilstvom, z nevladnimi organizacijami, s humanitarnimi organizacijami, krizni centri, materinskimi domovi, komunami za zdravljenje odvisnosti, sorodniki družine, predstavniki romske skupnosti- Romana Kher, občinami, zdravilišči, kjer so nameščeni otroci, zapori in drugimi CSD.

Včasih pogrešamo aktivnejše sodelovanje sodišč in tožilstev, zdravnikov (ti se težko udeležijo zaradi narave svojega poklica, zato se mi poskušamo prilagajati, glede delovnega časa), terapevtov, namesto določenih učiteljev (kjer ima otrok težave pridejo svetovalne delavke iz šole, nato pa prenesejo informacije timu).

Ali menite, da je projekt Zagovornik – glas otroka dovolj prepoznaven? Ali menite, da je ta oblika zagovorništva (preko VČP) enako dostopna vsem otrokom? Lahko, prosim, pojasnite

Na našem CSD je projekt prepoznaven. Širše gledano, pa mislim, da bi bilo potrebno še več govoriti o zagovorništvu, tudi preko medijev. Mislim, da bi morali projekt institucionalizirati. Tak, kot je, ni enako dostopen vsem otrokom. Tukaj mislim predvsem na to, da ta oblika ni velikokrat ponujena kot možnost.

Ali menite, da so otroci, otrokove pravice pri nas dovolj zaščitene? Če da, na kakšen način? Če ne, kaj bi bilo potrebno po Vašem mnenju še storiti?

Dileme se mi porajajo v sodnih postopkih. Če odloči sodišče, ne da bi s postopkom seznanilo otroka in se pogovorilo z njim. Zdi se mi, da bi institucionaliziranost zagovorništva veliko pripomogla k temu, da

bi bili otroci slišani in bolj razumljeni. Lahko bi sami dajali predloge, ko se odloča o njih, povedali svoje želje in pričakovanja ter dobili vtis, da so lahko sodelovali v postopku.

S katerimi kršitvami (otrokovih pravic) se najpogosteje srečujete? Na kakšne načine otrokom pomaga CSD?

Najpogosteje se srečujemo z različnimi oblikami nasiljem nad otroki (fizično, psihično, spolno nasilje).

Ko so otrokove pravice kršene, mu je potrebno pomagati. Na CSD imamo Tim za varstvo otrok in družine, kjer se skupaj s strokovnimi delavci vsaj enkrat tedensko sestajamo, po potrebi pa tudi večkrat na teden in se seznanjamo s težje rešljivimi primeri. Smo povezani in timsko sodelujemo. Izdelujemo oceno ogroženosti in ugotavljamo potrebe otrok. Povezujemo se tudi z drugimi institucijami, naredimo načrt in zastavimo cilje. Naš CSD je naravnani na celostno obravnavanje družine in črpamo vse možnosti, da bi pomagali družini. Staršem nudimo pomoč v obliki psihoterapije, svetovanja, finančne podpore..Npr. za otroka, ki ima v šoli slabe ocene, se vključi tudi šolska svetovalna služba, po potrebi tudi učitelji, tukaj so še potem zagovorniki otrok. Čedalje bolj ugotavljamo, da se največ rešitev za posameznika in družine najde ravno na medinstitucionalnih srečanjih.

POGOVOR S STROKOVNO DELAVKO IZ CSD PIRAN

Ali ste že kdaj dali pobudo za postavitve zagovornika otrok (projekt Zagovornik – glas otroka)? Ste kdaj dobili zavrnjeno pobudo od VČP? (Če da, kaj je bil razlog?)

Da, v nekaterih primerih smo se že predlagali zagovornika. V teh primerih, ko smo dali pobudo na VČP, smo dobili odobrenega zagovornika.

Lahko, prosim, opišete en primer.

Šlo se je za stike z očetom. Mama je trdila, da otrok zavrača stike z očetom. Otrok je bil star 11 let. V procesu zagovorništva se je izkazalo, da bi otrok rad imel stike z očetom, ni pa želel prizadeti mame, ker je bila mama tako proti očetu.

Mi lahko prosim poveste, kaj o zagovorništvu otrok (Kaj vam pomeni ta pojem? Se vam zdi projekt Zagovornik – glas otroka potreben? Zakaj?)

Pomeni mi dober doprinos k zaščiti otrokovih pravic. Zdi se mi dobro, da ima otrok možnost v nekih tako zelo zapletenih odnosih med odraslimi, da se z eno osebo izven tega trikotnika dogajanj lahko v miru pogovarja in preko njega spregovori o stvareh, o katerih verjetno težko govori. Pomembno se mi zdi predvsem to, ker zagovornik o ničemer ne odloča in mislim, da so zato otroci tudi bolj sproščeni z zagovornikom.

Se morda spomnite, kdaj ste se prvič seznanili z zagovorništvom?

Z zagovorništvom sem se seznanila že pred leti. Žal se ne spomnim točno kdaj.

Ali vidite kakšne probleme/ovire glede zagovorništva otrok? Ste morda naleteli na kakšne ovire v tem celotnem procesu vključevanja zagovornika otrok? Če da, na kakšne? Kako ste jih rešili?

Kot oviro bi izpostavila soglasje staršev. Se pa je že zgodilo, da nismo uspeli pridobiti soglasja staršev za postavitev zagovornika. Takrat smo izdali odločbo.

V kakšnih primerih poiščete zagovornika?

Predvsem, kadar smo v dilemi, kaj je za otroka najboljše, torej takrat, ko smo izčrpali že vse možnosti, kaj bi bilo za otroka najboljše.

Najpogostejše zadeve (vsebine), v katerih ste postavili zagovornika?

Sum spolne zlorabe, sum zanemarjanja roditeljskih pravic, nasilje nad otroki, urejanje stikov s starši.

Od kod mislite, da prihajajo najpogostejše pobude za postavitev zagovornika?

Mislim, da od nas (CSD).

Kaj je pogostejše po Vaših dosedanjih izkušnjah, da starši, skrbniki ... podpišejo soglasje ali pa Vi izdate odločbo?

Po navadi dosežemo, da starši ali skrbniki podpišejo soglasje. Veste, mi moramo sodelovati z njimi še po končanem zagovorništvu in zato je veliko lažje, če pridobimo soglasje staršev.

Ali v procesu pomoči otroku sodelujejo še katere druge institucije? Če da, katere? Kakšne izkušnje imate z njimi?

Da. Sodelujemo s sodišči, z vrtci, s šolo, zdravstvenimi domovi. Kar se tiče narave dela in samega odnosa s strokovnimi delavci, imam dobre izkušnje. Odzivnost je hitra, pretok informacij gre tekoče.

Ali menite, da je zagovorništvo otrok dovolj prepoznavno? Lahko, prosim, pojasnite.

Na našem CSD zagotovo je. Mislim, da je že po večini CSD. Glede na to, da zagovorništvo ni samo vezano na postopke na centrih, mislim, da bi se lahko izkoristilo in razširilo tudi v druge ustanove. Sicer ne vem, koliko se tam, v šolah in vrtcih poslužujejo te možnosti zagovornika. Vsekakor pa menim, da bi bilo boljše, da to ne bi več bil projekt, ampak da bi postal nek sistemski ukrep. Mislim, da bi tako bil bolj dostopen otrokom.

Ali menite, da so otroci, otrokove pravice pri nas dovolj zaščitene? Če da, na kakšen način? Če ne, kaj bi bilo potrebno po Vašem mnenju še storiti?

Po eni strani ja, po drugi pa prepoznavam, da tam, kjer je veliko institucij vključenih v obravnavo enega otroka, lahko pride tudi do preobremenjenosti otroka. Postopki bi morali biti bolj prijazni do otrok.

S katerimi kršitvami (otrokovih pravic) se najpogosteje srečujete? Na kakšne načine otrokom pomaga CSD?

Najpogosteje se srečujemo z različnimi zlorabami in zanemarjenjem ter nasiljem (fizično, psihično, spolno). Opažamo pa tudi porast med vrstniškega nasilja.

CSD pomaga otrokom na različne načine. Odvisno je, kaj otrok potrebuje. Delujemo po načelu največje koristi otroka.

POGOVOR S STROKOVNO DELAVKO IZ CSD PTUJ

Ali ste že kdaj dali pobudo za postavitve zagovornika otrok (projekt Zagovornik – glas otroka)? Ste kdaj pobudo dobili zavrnjeno od VČP? (Če da, kaj je bil razlog?)

Da, že večkrat smo dali pobudo za postavitve zagovornika na VČP. Do sedaj so bile vse pobude odobrene. Spomnim se primera. Oče in mati sta se ločevala, imela sta 4 otroke. Najmlajši je ostal pri mami, ostali trije so bili nameščeni v rejniško družino. Tekel je postopek zaradi suma zlorabe, zoper očeta, da je zlorabljal hčerko in tudi materi so bile očitane nepravilnosti.

Tukaj smo glede stikov poiskali zagovornico, saj so otroci zelo želeli stike z obema staršema. Oče je bil med tem obsojen na zaporno kazen, ki jo je prestajal na Dobu. Zagovornica se je srečevala z otroki, z vsakim posebej. Otroci so jo zelo pozitivno sprejeli. Imeli smo tudi videokonferenco s sodnico in z otroki, ki je potekala tukaj na centru, da otrokom ni bilo treba hoditi na sodišče, saj je sodišče odločalo o stikih. Zagovornica je po končanih srečanjih napisala poročilo, ki ga je predala sodišču. Sodišče je upoštevalo želje in mnenja otrok in tako omogočilo stike pod nadzorom z materjo in očetom. Namen je bil dosežen, saj kot sem omenila, so si otroci zelo želeli stikov s staršema.

Mi lahko, prosim, poveste kaj o zagovorništvu otrok (Kaj vam pomeni ta pojem? Se vam zdi projekt Zagovornik – glas otroka potreben? Zakaj?)

Meni osebno pomeni zagovorništvo nekaj zelo pozitivnega, zelo dobrodošlega in dobrega. Zagovorništvo se mi zdi pomembno in potrebno, saj v tem procesu upoštevamo mnenja in želje otrok. Je dodana vrednost oziroma varovalo otrokovih koristi. V vseh postopkih, ki se tičejo otroka, bi moral biti otrokov glas slišan. Otrok mora začititi in čutiti nekoga, ki je na njegovi strani, da mu lahko zaupa.

Otrok mora biti soudeležen v procesih, ki se ga neposredno tičejo. Zagovornik ima čas, da se otroku res posveti in skozi proces okrepi njegov glas.

Se morda spomnite, kdaj ste se prvič seznanili s projektom Zagovornik – glas otroka?

Z zagovorništvom sem se seznanila pred leti, ko nam je bil projekt predstavljen od VČP. Spomnim se, da smo imeli primer fantka. Imel je kilo, otroci v šoli so se norčevali iz njega, njegova samozavest je bila načeta. Starša pa nista privolila v operacijo. Znašli smo se v dilemi in nismo vedeli kaj storiti. Takrat smo se obrnili na zagovornika otrok, da bi pridobili otrokovo gledanje, doživljanje in mnenje, kaj si pa on želi. Izkazalo se je, da si ne želi operacije in ker ta operacija ni bila življenjsko nujna, smo upoštevali njegovo željo.

Ali vidite kakšne probleme/ovire v projektu – Zagovornik glas otroka? Ste morda naleteli na kakšne ovire, ko ste otroku postavljali zagovornika? Če da, na kakšne? Kako ste jih rešili?

Ne vidim nobenih problemov in ne ovir. Imam zelo pozitivne izkušnje z zagovorniki, s katerimi smo sodelovali. Do sedaj, ko smo se obrnili s pobudo za postavitve zagovornika na VČP, je postopek za postavitve zagovornika stekel zelo hitro. Večkrat smo tudi ponudili prostore za srečanja zagovornika z otrokom.

Kdaj predvsem vidite potrebo, da se otroku postavi zagovornik?

Predvsem, kadar smo v dilemi, kaj je za otroka najboljše.

Najpogostejše zadeve (vsebine), v katerih ste dali pobudo za zagovornika?

Sum spolne zlorabe, sum zanemarjanja roditeljskih pravic, nasilje nad otroki, urejanje stikov.

Od kod mislite, da prihajajo najpogostejše pobude za postavitev zagovornika?

Mislim, da od nas (CSD).

Kaj je pogostejše po Vaših dosedanjih izkušnjah, da starši, skrbniki ... podpišejo soglasje ali pa Vi kot CSD izdate odločbo?

Da mi (CSD) izdamo odločbo.

Ali v procesu pomoči otroku sodelujejo še katere druge institucije? Če da, katere? Kakšne izkušnje imate z njimi?

Sodelujemo s sodišči, z vrtci, s šolo, z zdravstvenimi domovi. Imam pozitivne izkušnje. Do sedaj smo dobro sodelovali. Zavedamo se, da nekatere kompleksne zadeve, v katerih se znajde otrok, zahtevajo celostno obravnavo. Otrok nam je na prvem mestu.

Ali menite, da je projekt Zagovornik – glas otroka dovolj prepoznaven? Ali menite, da je ta oblika zagovorništva (preko VČP) enako dostopna vsem otrokom? Lahko, prosim, pojasnite.

Mislím, da pri nas še ni dovolj prepoznaven projekt. Po mojem mnenju se premalo poudarja in predstavlja širši javnosti. Predvsem mislim, da se premalo predstavlja po šolah in vrtcih. Žal menim, da ta možnost ni dostopna enako vsem otrokom, saj če ne vemo, da obstaja zagovornik, ga ne moremo poiskati. Zopet je več ali manj odvisno od odraslih.

Ali menite, da so otroci, otrokove pravice pri nas dovolj zaščitene? Če da, na kakšen način? Če ne, kaj bi bilo potrebno po Vašem mnenju še storiti?

Da, mislim da so. Zakonodaja je napisana v prid otrokom. V prvi vrsti so starši tisti, ki imajo dolžnost in pravico poskrbeti za otroke. Kadar pa to iz različnih razlogov ne zmorejo ali ne znajo, pa je naša dolžnost, da jim pomagamo. Naše vodilo je korist in zaščita otroka, zato naredimo vse, da to udejanjimo v praksi.

S katerimi kršitvami (otrokovih pravic) se najpogosteje srečujete? Na kakšne načine otrokom pomaga CSD?

Najpogosteje se srečujemo z raznimi zlorabami in nasiljem (fizično, psihično, spolno nasilje). Opažam pa tudi porast medvrstniškega nasilja. CSD mora takoj reagirati in zaščititi otroka. Izdelamo oceno ogroženosti, postopamo v skladu s svojimi pooblastili. Delamo na družini, na varstvu otrok. Staršem se pomaga s pomočjo svetovanja, pomoči na domu. Včasih pa moramo otroka takoj izločiti in ga namestiti v varno okolje (zavod ali rejniška skupina).

POGOVOR S STROKOVNO DELAVKO IZ CSD ŽALEC

Ali ste že kdaj dali pobudo za postavitve zagovornika otrok (projekt Zagovornik – glas otroka)? Ste kdaj dobili zavrnjeno pobudo od VČP? (Če da, kaj je bil razlog?)

Da, naš CSD je že večkrat dal pobudo za postavitve zagovornika. Za vsako pobudo, ki smo jo posredovali VČP smo dobili zagovornika.

Kot primer navedem fanta, čigar starša sta se ločila. Starša se nista mogla dogovoriti o stikih. Temu fantu smo predlagali zagovornico, ki bi ga opolnomočila in bi ji otrok lahko zaupal svoje misli, želje in pričakovanja. Otrokova izjava je bila predstavljena na CSD, kjer sta prisostvovala oba starša. Ko sta starša slišala mnenje oziroma željo otroka, sta bila sposobna dati svoje zamere na stran in se fokusirati na dobrobit otroka.

Mi lahko, prosim, poveste, kaj o zagovorništvu otrok (Kaj vam pomeni ta pojem? Se vam zdi projekt Zagovornik – glas otroka potreben? Zakaj?)

Meni osebno pomeni možnost otroku, da vstopi aktivno v proces odločanja o sebi. Skozi ta proces ima otrok možnost, da izrazi svoje mnenje in aktivno sodeluje. Zagovornik je tam, da otroka opolnomoči ni obremenjen z informacijami o družini, zato se lahko res posveti otroku.

Se morda spomnite, kdaj ste se prvič seznanili z zagovorništvom?

Da, spomnim se. To je bilo leta 2008. Takrat sem se tudi vključila v izobraževanje za zagovornika. Sem namreč tudi zagovornica.

Ali vidite kakšne probleme/ovire glede zagovorništva otrok? Ste morda naleteli na kakšne ovire v tem celotnem procesu vključevanja zagovornika otrok? Če da, na kakšne? Kako ste jih rešili?

Kot oviro bi mogoče izpostavila nesodelovanje staršev. Takrat poskušamo še bolj podrobno predstaviti delovanje zagovornika in njegov namen. Poskušamo, da starši uvidijo, da je to dobro za njihovega otroka. V primeru, da res ne moremo pridobiti soglasja, pa izdamo odločbo.

Kdaj predvsem vidite potrebo, da se otroku postavi zagovornik?

Predvsem takrat, ko opazimo, da starša zaradi medsebojnih težav nista sposobna videti, da sta odgovorna za otroka. Ko se starša ne zavedata, da s svojim početjem škodujeta otroku.

Najpogostejše zadeve (vsebine), v katerih ste postavili zagovornika?

Predvsem, ko se je šlo glede stikov z otrokom ali pa zaupanje otroka staršu.

Od kod mislite, da prihajajo najpogostejše pobude za postavitev zagovornika?

Mislim, da od CSD.

Kaj je pogostejše po Vaših dosedanjih izkušnjah, da starši, skrbniki ... podpišejo soglasje ali pa Vi kot CSD izdate odločbo?

Da mi izdamo odločbo (CSD).

Ali v procesu pomoči otroku sodelujejo še katere druge institucije? Če da, katere? Kakšne izkušnje imate z njimi?

Odvisno od vsebine primera. Včasih se povežemo s šolo, z vrtcem ali s sodiščem. Z njimi imam dobre izkušnje.

Ali menite, da je projekt Zagovornik – glas otroka dovolj prepoznaven? Ali menite, da je ta oblika zagovorništva (preko VČP) enako dostopna vsem otrokom? Lahko, prosim, pojasnite.

Ne, menim, da projekt še ni dovolj prepoznaven. Zdi se mi, da ljudje projekta še ne poznajo dovolj. Ne moreš se poiskati »zagovorništva«, če ne veš, da obstaja. Mislim, da bi bilo potrebno projekt predstavljati

na osnovnih šolah, vrtcih. Podrobno pa bi bilo potrebno predstaviti sam namen zagovorništva predvsem na CSD-jih. Zaradi nepoznavanja mislim, da otroci nimajo enakih možnosti za zagovornika.

Ali menite, da so otroci, otrokove pravice pri nas dovolj zaščitene? Če da, na kakšen način? Če ne, kaj bi bilo potrebno po Vašem mnenju še storiti?

Mislim, da ne. Čeprav je zakonodaja pisana prid otrokom, je to v praksi čisto drugače.

S katerimi kršitvami (otrokovih pravic) se najpogosteje srečujete? Na kakšne načine otrokom pomaga CSD?

Najpogosteje smo priča opustitvi roditeljske skrbi in psihične zlorabe otroka. CSD pomaga otrokom na različne načine. Odvisno, kakšno pomoč potrebujejo. Drugače imamo dnevni center za otroke, organiziramo tudi letovanje, povabimo otroke v individualno obravnavo.

8.1.3 POSTOPEK KVALITATIVNE ANALIZE – STROKOVNE DELAVKE NA CSD

Izpis relevantnih izjav

01	Da, že večkrat smo dali pobudo za postavitve zagovornika na VČP.
02	Do sedaj so bile vse pobude odobrene.
03	Meni osebno pomeni zagovorništvo nekaj zelo pozitivnega, zelo dobrodošlega in dobrega.
04	Zagovorništvo se mi zdi pomembno in potrebno, saj v tem procesu upoštevamo mnenja in želje otrok.
05	Je dodana vrednost oziroma varovalo otrokovih koristi.
06	V vseh postopkih, ki se tičejo otroka, bi moral biti otrokov glas slišan.
07	Zagovornik ima čas, da se otroku res posveti in skozi proces okrepi njegov glas.
08	Z zagovorništvom sem se seznanila pred leti, ko nam je bil projekt predstavljen od VČP.
09	Ne vidim nobenih problemov in ne ovir. Imam zelo pozitivne izkušnje z zagovorniki, s katerimi smo sodelovali.
10	Predvsem, kadar smo v dilemi, kaj je za otroka najboljše.
11	Sum spolne zlorabe, sum zanemarjanja roditeljskih pravic, nasilje nad otroki, urejanje stikov.
12	Mislim, da od nas (CSD).
13	Da mi izdamo odločbo (CSD).
14	Sodelujemo s sodišči, z vrtci, s šolo, z zdravstvenimi domovi.
15	Imam pozitivne izkušnje. Do sedaj smo dobro sodelovali. Zavedamo se, da nekatere kompleksne zadeve, v katerih se znajde otrok, zahtevajo celostno obravnavo. Otrok nam je na prvem mestu.
16	Mislim, da pri nas še ni dovolj prepoznaven projekt. Po mojem mnenju se premalo poudarja in predstavlja širši javnosti.
17	Žal menim, da ta možnost ni dostopna enako vsem otrokom, saj če ne vemo, da obstaja zagovornik, ga ne moremo poiskati.
18	Da, mislim, da so. Zakonodaja je napisana v prid otrokom. V prvi vrsti so starši tisti, ki imajo dolžnost in pravico poskrbeti za otroke. Kadar pa to iz razlogov ne zmorejo ali ne znajo, pa je naša dolžnost, da jim pomagamo.
19	Najpogosteje se srečujemo z raznimi zlorabami in nasiljem (fizično, psihično, spolno nasilje). Opažam pa tudi porast medvrstniškega nasilja.

20	Izdelamo oceno ogroženosti, postopamo v skladu s svojimi pooblastili. Delamo na družini, na varstvu otrok. Staršem se pomaga s pomočjo svetovanja, pomoči na domu. Včasih pa moramo otroka takoj izločiti in ga namestiti v varno okolje (Zavod ali rejniška družina).
21	Da, naš CSD se že nekaj let poslužuje te možnosti (zagovornika).
22	Do sedaj še nismo dobili nobene zavrnjene pobude.
23	Meni osebno pomeni zagovorništvo nekaj pozitivnega in dobrodošlega. Otroka postavljamo v vlogo subjekta.
24	Projekt je pomemben doprinos pri obravnavi in sprejemanju odločitev v otrokovo korist. Pomembno je, da se v obravnavah, ki se tičejo otrok, otroka upošteva, se upošteva njegov glas.
25	Zagovorniki se lahko posvetijo otroku in kot prednost vidim, da o ničemer ne odločajo. Tako otroci niso obremenjeni, kaj lahko povedo in kaj ne. Na koncu gre naprej samo tisto, kar otrok želi.
26	Z zagovorništvom sem se seznanila pred leti, ko se je začel predstavljati projekt od VČP. Takrat smo dobili veliko informacij o delovanju projekta; Zagovornik – glas otroka.
27	Mislim, da bi bilo potrebno, da se zagovorništvo umesti v sistem kot in institucija in ne le kot projekt. Voditi bi ga moral neodvisen institut.
28	To, da se starši niso strinjali s postavitvijo zagovornika otroku in smo torej izdali odločbo.
29	Imeli smo tudi negativno izkušnjo z zagovornico, ki ni zmogla obdržati nevtralne drže in je bila pristranska. To smo posredovali VČP in ta zagovornica je bila umaknjena s primera.
30	Pobudo za postavitev zagovornika damo predvsem takrat, kadar se znajdemo v dilemi. Kadar gre za nasprotujoče želje in pričakovanja, kaj je za otroka največja korist.
31	Rejništvo in premestitev otroka nazaj k matični družini, nestrinjanje otroka s prešolanjem, urejanje stikov.
32	Mislim, da iz CSD.
33	Mislim, da je pogostejše, da starši dajo soglasje.
34	Drugače najpogostejše sodelujemo s šolo, z vrtci in s sodišči.
35	Z njimi imamo pozitivne izkušnje.
36	Na našem CSD je projekt prepoznaven in tudi kolikor sem seznanjena, se CSD, s katerimi sodelujemo, poslužujejo zagovornika. Mogoče bi lahko tudi druge institucije, predvsem šole in vrtci bili bolj pozorni na morebitne spremembe otroka. Da bi tudi te institucije večkrat lahko dale pobudo.
37	Upam, da je. Na našem CSD imamo brošure o delovanju projekta, ki so prosto dostopne. Tudi na spletni strani VČP je opisan projekt.
38	Imamo veliko zakonov, ki omogočajo zaščito otroka. S tega vidika lahko rečemo, da so zakonsko gledano otroci pri nas zaščiteni. Bilo pa bi potrebno še sistemsko urediti družinski zakonik, ki predvideva tudi družinska sodišča, da bi stvari še bolj gladko teklo.
39	Predvsem z zlorabo in zmerjanje otroka v družini; psihično, fizično nasilje, manipulacija staršev nad otroki.
40	Delovati moramo v korist otroka, v skladu s svojimi pooblastili. Naredimo oceno ogroženosti otroka. Najprej skušamo izbrati ukrep, ki bo čim manj boleč za starše in otroka in tako zagotoviti otrokove koristi. Sem spada svetovanje staršev, pomoč staršem pri urejanju življenjskih razmer, določitev stalnega nadzora nad izvrševanjem roditeljskih pravic, kadar pa ocenimo, da s temi ukrepi ne bomo zaščitili otroka, pa uporabimo druge ukrepe, kot je odvzem otroka staršem in oddajo otroka v rejništvo, zavod.
41	Naš CSD se že več let obrača na VČP s pobudami za postavitev zagovornika.
42	Do sedaj smo v vseh primerih, ko smo zaprosili za zagovornika, zagovornika tudi dobili.
43	Na zagovorništvo gledam zelo pozitivno. Vsak otrok mora vedeti, doživeti možnost, da mu nekdo prisluhne in ga celostno doživlja in mu zaupa.
44	Otrokom namreč z zagovornikom omogočimo aktivno vlogo pri reševanju vprašanj, povezanih z njihovimi pravicami in koristmi.
45	Z zagovorništvom sem se seznanila pred leti, ko se je začel predstavljati projekt od VČP.

46	Zagovorništvo se izvaja v okviru projekta, zato menim, da bi moral postati in institucionalno naravnani.
47	Kadar se znajdemo pred dilemo, kaj je otrokova največja korist.
48	Zato je za pridobitev otrokovega mnenja veliko primernejši zagovornik- glas otroka, ki je dodatno strokovno usposobljen in je nevtralna oseba, saj o ničemer ne odloča.
49	Zavračanje stikov, urejanje stikov, nasilje nad otroki.
50	Mislim, da iz CSD, vendar pa mislim, da se nekateri CSD še ne poslužujejo toliko zagovorništva zaradi bojazni, da bo nekdo ocenjeval njihov o delo.
51	Zdi se mi, da je pridobitev soglasja boljša popotnica za bodočega zagovornika, kot če zagovornika imenujemo kot skrbnika z odločbo. Kljub temu žal večkrat izdamo odločbo.
52	Največ sodelujemo s policijo, šolo, vrtci, zavodom za šolstvo, zavodom za zaposlovanje, zdravniki, psihiatri, terapevti, zdravstvenimi domovi, bolnišnicami, skrbniki, rejniki, zagovorniki otrok, s sodišči, tožilstvom, nevladnimi organizacijami, humanitarnimi organizacijami, krizni centri, materinskimi domovi, komunami za zdravljenje odvisnosti, sorodniki družine, predstavniki romske skupnosti- Romana Kher, občinami, zdravilišči, kjer so nameščeni otroci, zapori in drugimi CSD.
53	Včasih pogrešamo aktivnejše sodelovanje sodišč in tožilstev, zdravnikov (ti se težko udeležijo zaradi narave svojega poklica, zato se mi poskušamo prilagajati glede delovnega časa), terapevtov, namesto določenih učiteljev (kjer ima otrok težave, pridejo svetovalne delavke iz šole, nato pa prenesejo informacije timu).
54	Na našem CSD je projekt prepoznaven. Širše gledano, pa mislim, da bi bilo potrebno še več govoriti o zagovorništvu, tudi preko medijev.
55	Mislim, da bi morali projekt institucionalizirati. Tak, kot je, ni enako dostopen vsem otrokom. Tukaj mislim predvsem na to, da ta oblika ni velikokrat ponujena kot možnost.
56	Dileme se mi porajajo v sodnih postopkih. Če odloči sodišče, ne da bi s postopkom seznanilo otroka in se pogovorilo z njim.
57	Najpogosteje se srečujemo z različnimi oblikami nasiljem nad otroki (fizično, psihično, spolno nasilje).
58	Na CSD imamo Tim za varstvo otrok in družine, kjer se skupaj s strokovnimi delavci vsaj enkrat tedensko sestajamo. Smo povezani in timsko sodelujemo. Izdelujemo oceno ogroženosti in ugotavljamo potrebe otrok. Povezujemo se tudi z drugimi institucijami, naredimo načrt in zastavimo cilje. Naš CSD je naravnani na celostno obravnavanje družine in črpamo vse možnosti, da bi pomagali družini. Staršem nudimo pomoč v obliki psihoterapije, svetovanja, finančne podpore.
59	Do sedaj smo dali eno pobudo za postavitve zagovornika.
60	Otrok je dobil zagovornico.
61	Zdi se mi dober doprinos k celostni obliki zaščite otrokovih pravic.
62	Otroku, še posebej tistim, ki so dolgotrajno vpleteni v sodne postopke, je potrebno predstaviti kot eno izmed možnosti, kaj je zagovornik in kaj le-ta počne.
63	Pred leti sem bila informirana glede delovanja in namena projekta zagovorništva otrok.
64	Tukaj bom izpostavila starše. Za postavitve zagovornika je potrebno soglasje obeh staršev. Zgodilo se je, da je eden od staršev podpisal soglasje, drugi pa je to zavračal. Žal nismo uspeli pridobiti soglasja, zato smo otroku postavili zagovornika z odločbo CSD.
65	Kadar se znajdemo v dilemi, kaj je otrokova največja korist.
66	Glede na to, da smo postavili zagovornika v le enem primeru, ne morem govoriti o vsebinah.
67	Mislim, da iz CSD.
68	Mislim, da je pogosteje da CSD izda odločbo.
69	Najpogosteje sodelujemo s šolo, z vrtci, s policijo.
70	Pogrešam pa predvsem bolj aktivno sodelovanje zdravstva oziroma zdravnikov. Drugače imam pozitivne izkušnje.
71	Mislim, da je projekt prepoznaven. Veliko CSD se poslužuje zagovorništva otrok. Tudi v javnosti se je veliko govorilo o njem.

72	Mislim, da je, saj se otrokom ponudi možnost zagovornika, predvsem tistim, ki so obravnavani na CSD. Sicer pa pobudo lahko da vsak, ki otroka pozna, ali pa otrok sam.
73	Imamo krizne centre za otroke, telefonske številke, na katere se lahko otroci obrnejo, v šolah že zelo zgodaj informiramo otroke o njihovih pravicah.
74	Kakšnih težjih oblik, predvsem nasilja ali zlorab nad otroki, nismo zaznali in obravnavali.
75	Tukaj izpostavim socialno varstvene storitve, ki zajemajo osebno pomoč, pomoč družini za dom, družinsko terapijo. S sodelavko na teh področjih tesno sodelujeva, predvsem se osredotočava na pomoč staršem, saj so oni tisti prvi, ki imajo tako pravico kot dolžnost, da pomagajo svojim otrokom.
76	Že večkrat smo dali pobudo za postavitve zagovornika.
77	Do sedaj smo dobili vse odobrene pobude za postavitve zagovornika.
78	Zagovorništvo se mi zdi kot dodatno varovalo otrokovih koristi. Zdi se mi dobro, da je nekdo od »zunaj«, ki o ničemer ne odloča. Zagovorništvo tudi vidim kot eno izmed oblik pomoči, ki se lahko ponudi otroku.
79	Delo VČP spremljamo preko poroči, zato smo bili seznanjeni s projektom že od samega začetka, ko je začel delovati.
80	Kot oviro vidim predvsem soglasje staršev. Nekateri starši dojemajo zagovornika kot vdor v družino, kot nezaupanje družine oziroma nadzor družine.
81	Najpogosteje ga uporabljamo, kadar je izrazit spor med staršema.
82	Predvsem pri razvezi staršev – urejanje stikov, kjer so hudi medsebojni konflikti. Enkrat smo tudi postavili zagovornika otroku, ki je bil odvzet primarni družini in nameščen v rejniško družino.
83	Mislim da od nas CSD.
84	Da starši dajo soglasje.
85	Sodelovali smo že z vrtci, osnovnimi šolami, s sodišči.
86	Žal še moram reči, da je precej odvisno od strokovnih delavcev, ki so zaposleni na teh funkcijah. Eni se bolj zavzamejo kot drugi. Zelo dobre izkušnje imamo pa s sodiščem.
87	Jaz mislim, da je. Predvsem na našem CSD. Tudi medijsko se je govorilo o zagovorništvu.
88	Mislim, da se otrokom velikokrat ponudi zagovornik.
89	Kot veste, imamo na zakonodajni ravni veliko zakonov, ki bi naj ščitili otroka, a v praksi prihaja do raznovrstnih zlorab. Sodni postopki so še zmeraj dolgotrajni.
90	Najpogosteje se srečujemo z različnimi oblikami nasilja nad otroki: psihično, fizično, stiki z otroki, neupoštevanje čustvenega stanja otroka, usmerjenost na uspeh – na dosežke otroka.
91	Najprej se seveda izbere ukrep, ki bo otroka in starše najmanj prizadel. Držimo se načela: pomagaj staršem pa boš pomagal tudi otroku. Seveda nam je otrok vodilo, in če ne gre, uporabimo ukrep za zaščito otroka (odvzem otroka).
92	Da, v nekaterih primerih smo se že predlagali zagovornika
93	V teh primerih, ko smo dali pobudo na VČP, smo dobili odobrenega zagovornika.
94	Pomeni mi dober doprinos k zaščiti otrokovih pravic.
95	Pomembno se mi zdi predvsem to, ker zagovornik o ničemer ne odloča in mislim, da so zato otroci tudi bolj sproščeni z zagovornikom.
96	Z zagovorništvom sem se seznanila že pred leti.
97	Kot oviro bi izpostavila soglasje staršev. Se pa je že zgodilo, da nismo uspeli pridobiti soglasja staršev za postavitve zagovornika. Takrat smo izdali odločbo.
98	Predvsem, kadar smo v dilemi, kaj je za otroka najboljše, predvsem takrat, ko smo izčrpali že vse možnosti, kaj bi bilo za otroka najboljše.
99	Sum spolne zlorabe, nasilje nad otroki, urejanje stikov, sum zanemarjanja roditeljskih pravic.
100	Mislim da od nas (CSD).
101	Po navadi dosežemo, da starši ali skrbniki podpišejo soglasje.
102	Sodelujemo s sodišči, šolo, z vrtci, zdravstvenimi domovi.
103	Kar se tiče narave dela in samega odnosa s strokovnimi delavci, imam dobre izkušnje. Odzivnost je hitra, pretok informacij gre tekoče.

104	Na našem CSD je. Mislim, da je že po večini CSD.
105	Vsekakor pa menim, da bi bilo boljše, da to ne bi več bil projekt, ampak da bi postal nek sistemski ukrep. Mislim, da bi tako bil bolj dostopen otrokom.
106	Po eni strani ja, po drugi pa prepoznavam, da tam, kjer je veliko institucij vključenih v obravnavo enega otroka, lahko pride tudi do preobremenjenosti otroka. Postopki bi morali biti bolj prijazni do otrok.
107	Najpogosteje se srečujemo z raznimi zlorabami in zanemarjenjem ter nasiljem (fizično, psihično, spolno). Opažamo pa tudi porast med vrstniškega nasilja.
108	CSD pomaga otrokom na različne načine. Odvisno je, kaj otrok potrebuje. Delujemo po načelu največje koristi otroka.
109	Da, naš CSD je že večkrat dal pobudo za postavitve zagovornika.
110	Za vsako pobudo, ki smo jo posredovali VČP smo dobili zagovornika.
111	Meni osebno pomeni možnost otroku, da vstopi aktivno v proces odločanja o sebi. Skozi ta proces ima otrok možnost, da izrazi svoje mnenje in aktivno sodeluje.
112	Zagovornik je tam, da otroka opolnomoči ni obremenjen z informacijami o družini, zato se lahko res posveti.
113	S projektom sem se seznanila leta 2008.
114	Kot oviro bi mogoče izpostavila nesodelovanje staršev. Poskušamo, da starši uvidijo, da je to dobro za njihovega otroka. V primeru, da res ne moremo pridobiti soglasja, pa izdamo odločbo.
115	Predvsem takrat, ko opazimo, da starša zaradi medsebojnih težav nista sposobna videti, da sta odgovorna za otroka. Ko se starša ne zavedata, da s svojim početjem škodujeta otroku.
116	Predvsem, ko se je šlo glede stikov z otrokom ali pa zaupanje otroka staršu.
117	Mislim da od CSD.
118	Da mi izdamo odločbo (CSD).
119	Včasih se povežemo s šolo, z vrtcem ali s sodiščem.
120	Z njimi imam dobre izkušnje.
121	Ne, menim da projekt še ni dovolj prepoznaven.
122	Ne moreš se poslužiti »zagovorništva«, če ne veš, da obstaja. Mislim, da bi bilo potrebno projekt predstavljati na osnovnih šolah, vrtcih. Podrobno pa bi bilo potrebno predstaviti sam namen zagovorništva predvsem na CSD-jih. Zaradi nepoznavanja mislim, da otroci nimajo enakih možnosti za zagovornika.
123	Mislim, da ne. Čeprav je zakonodaja pisana prid otrokom, je to v praksi čisto drugače.
124	Najpogosteje smo priča opustitvi roditeljske skrbi in psihične zlorabe otroka.
125	CSD pomaga otrokom na različne načine. Odvisno, kakšno pomoč potrebujejo. Drugače imamo dnevni center za otroke, organiziramo tudi letovanje, povabimo otroke v individualno obravnavo.
126	Kot oviro tudi vidim, da bi se moral projekt Zagovorništva institucionalizirati in pridobiti zakonsko podlago.

Kodiranje

Izjave sem kodirala tako, da sem jim pripisala besede, ki te izjave uvrstijo v določeno kategorijo. Uporabila sem naslednje besede:

Zagovorništvo otrok in CSD (potreba po zagovornikih, informacija o delovanju projekta, pomembnost/doživljanje zagovorništva).

Sodelovanje z drugimi institucijami

Proces vključitve zagovornika (kdo da pobudo, odobritev s strani VČP, soglasje za vključitev zagovornika, kdaj vključiti zagovornika, vsebina).

Ovire in predlogi

Prepoznavnost zagovorništva

Otrokove pravice (kako gledajo na otrokove pravice, katere so najpogostejše kršene otrokove pravice, na kakšne načine otrokom pomaga CSD).

Ureditev izjav po kodah

ZAGOVORNIŠTVO OTROK IN CSD

POTREBA PO ZAGOVORNIKI

Vsaj enkrat

59	Do sedaj smo dali eno pobudo za postavitve zagovornika.
----	---

Večkrat

01	Da, že večkrat smo dali pobudo za postavitve zagovornika na VČP.
21	Da, naš CSD se že nekaj let poslužuje te možnosti (zagovornika).
41	Naš CSD se že več let obrača na VČP s pobudami za postavitve zagovornika.
76	Smo se že večkrat dali pobudo za postavitve zagovornika.
92	Da, v nekaterih primerih smo že predlagali zagovornika.
109	Da, naš CSD je že večkrat dal pobudo za postavitve zagovornika.

INFORMACIJA O DELOVANJU PROJEKTA; ZAGOVORNIK – GLAS OTROKA

08	Z zagovorništvom sem se seznanila pred leti, ko nam je bil projekt predstavljen od VČP.
26	Z zagovorništvom sem se seznanila pred leti, ko se je začel predstavljati projekt od VČP. Takrat smo dobili veliko informacij o delovanju projekta; Zagovornik – glas otroka.
45	Z zagovorništvom sem se seznanila pred leti, ko se je začel predstavljati projekt od VČP.

63	Pred leti sem bila informirana glede delovanja in namena projekta zagovorništva otrok.
79	Delo VČP spremljamo preko poročil, zato smo bili seznanjeni s projektom že od samega začetka, ko je začel delovati.
96	Z zagovorništvom sem se seznanila že pred leti.
113	S projektom sem se seznanila leta 2008.

ZAGOVORNIŠTVO OTROK

Doživljanje zagovorništva

03	Meni osebno pomeni zagovorništvo nekaj zelo pozitivnega, zelo dobrodošlega in dobrega.
23	Meni osebno pomeni zagovorništvo nekaj pozitivnega in dobrodošlega. Otroka postavljamo v vlogo subjekta.
43	Na zagovorništvo gledam zelo pozitivno. Vsak otrok mora vedeti, doživeti možnost, da mu nekdo prisluhne in ga celostno doživlja in mu zaupa.

Zagovorništvo, kot ena izmed otrokovih pravic

04	Zagovorništvo se mi zdi pomembno in potrebno, saj v tem procesu upoštevamo mnenja in želje otrok.
05	Je dodana vrednost oziroma varovalo otrokovih koristi.
06	V vseh postopkih, ki se tičejo otroka, bi moral biti otrokov glas slišan.
24	Projekt je pomemben doprinos pri obravnavi in sprejemanju odločitev v otrokovo korist. Pomembno je, da se v obravnavah, ki se tičejo otrok, otroka upošteva, se upošteva njegov glas
44	Otrokom namreč z zagovornikom omogočimo aktivno vlogo pri reševanju vprašanj, povezanih z njihovimi pravicami in s koristmi.
61	Zdi se mi dober doprinos k celostni obliki zaščite otrokovih pravic.
62	Otrokom, še posebej tistim, ki so dolgotrajno vpleteni v sodne postopke, je potrebno predstaviti kot eno izmed možnosti, kaj je zagovornik in kaj le-ta počne.
78	Zagovorništvo se mi zdi kot dodatno varovalo otrokovih koristi. Zdi se mi dobro, da je nekdo od »zunaj«, ki o ničemer ne odloča. Zagovorništvo tudi vidim kot eno izmed oblik pomoči, ki se lahko ponudi otroku
94	Pomeni mi dober doprinos k zaščiti otrokovih pravic.
95	Pomembno se mi zdi predvsem to, ker zagovornik o ničemer ne odloča in mislim, da so zato otroci tudi bolj sproščeni z zagovornikom.

Odnos

07	Zagovornik ima čas, da se otroku res posveti in skozi proces okrepi njegov glas.
25	Zagovorniki se lahko posvetijo otroku in kot prednost vidim, da o ničemer ne odločajo. Tako otroci niso obremenjeni, kaj lahko povedo in kaj ne. Na koncu gre naprej samo tisto, kar otrok želi.

SODELOVANJE Z DRUGIMI INSTITUCIJAMI

Vzgojno-izobraževalni ustanovi, sodišče, zdravstveni dom

14	Sodelujemo s sodišči, šolo, z vrtci zdravstvenimi domovi.
102	Sodelujemo s sodišči, šolo, z vrtci, zdravstvenimi domovi.

Vzgojno-izobraževalni ustanovi, sodišče

34	Drugače najpogosteje sodelujemo s šolo, z vrtci in s sodišči.
85	Sodelovali smo že z vrtci, osnovnimi šolami, s sodišči.
119	Včasih se povežemo s šolo, z vrtcem ali s sodiščem.

Vladne, nevladne organizacije in ustanove

52	Največ sodelujemo s policijo, šolo, vrtci, zavodom za šolstvo, zavodom za zaposlovanje, zdravniki, psihiatri, terapevti, zdravstvenimi domovi, z bolnišnicami, skrbniki, rejniki, zagovorniki otrok, s sodišči, tožilstvom, nevladnimi organizacijami, humanitarnimi organizacijami, krizni centri, materinskimi domovi, komunami za zdravljenje odvisnosti, sorodniki družine, predstavniki romske skupnosti- Romana Kher, občinami, zdravilišči, kjer so nameščeni otroci, zapori in drugimi CSD.
----	---

Vzgojno-izobraževalni ustanovi, policija

69	Najpogosteje sodelujemo s šolo, z vrtci, s policijo.
----	--

Pozitivne izkušnje

15	Imam pozitivne izkušnje. Do sedaj smo dobro sodelovali. Zavedamo se, da nekatere kompleksne zadeve, v katerih se znajde otrok, zahtevajo celostno obravnavo. Otrok nam je na prvem mestu.
35	Z njimi imamo pozitivne izkušnje.
103	Kar se tiče narave dela in samega odnosa s strokovnimi delavci, imam dobre izkušnje. Odzivnost je hitra, pretok informacij gre tekoče.
120	Z njimi imam dobre izkušnje.

Sodelovanje odvisno od odnosa

86	Žal še moram reči, da je precej odvisno od strokovnih delavcev, ki so zaposleni na teh funkcijah. Eni se bolj zavzamejo kot drugi. Zelo dobre izkušnje imamo pa s sodiščem.
----	---

Želja po sodelovanju

53	Včasih pogrešamo aktivnejše sodelovanje sodišč in tožilstev, zdravnikov (ti se težko udeležijo zaradi narave svojega poklica, zato se mi poskušamo prilagajati glede delovnega časa), terapevtov, namesto določenih učiteljev (kjer ima otrok težave, pridejo svetovalne delavke iz šole, nato pa prenesejo informacije timu).
70	Pogrešam pa predvsem bolj aktivno sodelovanje zdravstva oziroma zdravnikov. Drugače imam pozitivne izkušnje.

PROCES VKLJUČITVE ZAGOVORNIKA

Pobuda

CSD

12	Mislim, da od nas (CSD).
32	Mislim, da iz CSD.
50	Mislim, da iz CSD, vendar pa mislim, da se nekateri CSD še ne poslužujejo toliko zagovorništva zaradi bojazni, da bo nekdo ocenjeval njihovo delo.
67	Mislim, da iz CSD.
83	Mislim, da od nas CSD.
100	Mislim, da od nas (CSD).
117	Mislim, da od CSD.

Odobritev od VČP

02	Do sedaj so bile vse pobude odobrene.
22	Do sedaj še nismo dobili nobene zavrnjene pobude.
42	Do sedaj smo v vseh primerih, ko smo zaprosili za zagovornika, zagovornika tudi dobili.
60	Otrok je dobil zagovornico.
77	Do sedaj smo dobili vse odobrene pobude za postavitve zagovornika.
93	V teh primerih, ko smo dali pobudo na VČP, smo dobili odobrenega zagovornika.
110	Za vsako pobudo, ki smo jo posredovali VČP, smo dobili zagovornika.

Soglasje staršev

33	Mislim, da je pogostejše, da starši dajo soglasje.
84	Da, starši dajo soglasje.
101	Po navadi dosežemo, da starši ali skrbniki podpišejo soglasje.

Odločba

13	Da mi izdamo odločbo (CSD).
51	Zdi se mi, da je pridobitev soglasja boljša popotnica za bodočega zagovornika, kot če zagovornika imenujemo kot skrbnika z odločbo. Kljub temu žal večkrat izdamo odločbo.
68	Mislim, da je pogostejše da CSD izda odločbo.
118	Da, mi izdamo odločbo (CSD).

Otrokova korist

10	Predvsem, kadar smo v dilemi, kaj je za otroka najboljše.
30	Pobudo za postavitve zagovornika damo predvsem takrat, ko se znajdemo v dilemi. Kadar gre za nasprotujoče želje in pričakovanja, kaj je za otroka največja korist
47	Kadar se znajdemo pred dilemo, kaj je otrokova največja korist.
65	Kadar se znajdemo v dilemi, kaj je otrokova največja korist.

98	Predvsem, kadar smo v dilemi, kaj je za otroka najboljše, predvsem takrat, ko smo izčrpali že vse možnosti, kaj bi bilo za otroka najboljše.
----	--

Spor med staršema

81	Najpogosteje se ga poslužimo, kadar je izrazit spor med staršema.
115	Predvsem takrat, ko opazimo, da starša zaradi medsebojnih težav nista sposobna videti, da sta odgovorna za otroka. Ko se starša ne zavedata, da s svojim početjem škodujeta otroku.

Vsebine primerov

11	Sum spolne zlorabe, sum zanemarjanja roditeljskih pravic, nasilje nad otroki, urejanje stikov.
31	Rejništvo in premestitev otroka k matični družini, nestrinjanje otroka s prešolanjem, urejanje stikov.
49	Zavračanje stikov, urejanje stikov, nasilje nad otroki.
66	Glede na to, da smo postavili zagovornika v le enem primeru, ne morem govoriti o vsebinah.
82	Predvsem pri razvezi staršev – urejanje stikov, kjer so hudi medsebojni konflikti. Enkrat smo tudi postavili zagovornika otroku, ki je bil odvzet primarni družini in nameščen v rejniško družino.
99	Sum spolne zlorabe, nasilje nad otroki, urejanje stikov, sum zanemarjanja roditeljskih pravic.
116	Predvsem, ko se je šlo glede stikov z otrokom ali pa zaupanje otroka staršu.

OVIRE IN PREDLOGI

Ovir ni

09	Ne vidim nobenih problemov in ne ovir. Imam zelo pozitivne izkušnje z zagovorniki, s katerimi smo sodelovali.
----	---

Soglasje staršev, kot ovira

28	To, da se starši niso strinjali s postavitvijo zagovornika otroku in smo torej izdali odločbo.
64	Tukaj bom izpostavila starše. Za postavitev zagovornika je potrebno soglasje obeh staršev. Zgodilo se je, da je eden od staršev podpisal soglasje, drugi pa je to zavračal. Žal nismo uspeli pridobiti soglasja, zato smo otroku postavili zagovornika z odločbo CSD.
80	Kot oviro vidim predvsem soglasje staršev. Nekateri starši dojemajo zagovornika kot vdor v družino, kot nezaupanje družine oziroma nadzor družine.
114	Kot oviro bi mogoče izpostavila nesodelovanje staršev. Poskušamo, da starši uvidijo, da je to dobro za njihovega otroka. V primeru, da res ne moremo pridobiti soglasja, pa izdamo odločbo.

Negativna izkušnja z zagovornico

29	Imeli smo tudi negativno izkušnjo z zagovornico, ki ni zmogla obdržati nevtralne drže in je bila pristranska. To smo posredovali VČP in ta zagovornica je bila umaknjena s primera.
----	---

Sodni postopek

56	Dileme se mi porajajo v sodnih postopkih. Če odloči sodišče, ne da bi s postopkom seznanilo otroka in se pogovorilo z njim.
----	---

Predlogi

27	Mislim, da bi bilo potrebno, da se zagovorništvo umesti v sistem kot institucija in ne le kot projekt. Voditi bi ga moral neodvisen institut.
46	Zagovorništvo se izvaja ko projekt, zato menim, da bi moral postati in institucionalno naravnan.
126	Kot oviro tudi vidim, da bi se moral projekt Zagovorništva institucionalizirati in pridobiti zakonsko podlago.

PREPOZNAVNOST IN DOSTOPNOST

Dobra prepoznavnost

36	Na našem CSD je projekt prepoznaven in tudi kolikor sem seznanjena, se CSD, s katerimi sodelujemo, poslužujejo zagovornika. Mogoče bi lahko tudi druge institucije, predvsem šole in vrtci bili bolj pozorni na morebitne spremembe otroka. Da bi tudi te institucije lahko večkrat dale pobudo.
54	Na našem CSD je projekt prepoznaven. Širše gledano, pa mislim, da bi bilo potrebno še več govoriti o zagovorništvu, tudi preko medijev.
71	Mislim, da je projekt prepoznaven. Veliko CSD se poslužuje zagovorništva otrok. Tudi v javnosti se je veliko govorilo o njem.
87	Mislim, da je. Predvsem na našem CSD. Tudi medijsko se je govorilo o zagovorništvu.

Slabša prepoznavnost

16	Mislim, da pri nas še ni dovolj prepoznaven projekt. Po mojem mnenju se premalo poudarja in predstavlja širši javnosti.
121	Ne, menim, da projekt še ni dovolj prepoznaven.

Slabša dostopnost

17	Žal menim, da ta možnost ni dostopna enako vsem otrokom, saj če ne vemo, da obstaja zagovornik, ga ne moremo poiskati.
55	Mislim, da bi morali projekt institucionalizirati. Tak, kot je, ni enako dostopen vsem otrokom. Tukaj mislim predvsem na to, da ta oblika ni velikokrat ponujena kot možnost.
105	Vsekakor pa menim, da bi bilo boljše, da to ne bi več bil projekt, ampak da bi postal nek sistemski ukrep. Mislim, da bi tako bil bolj dostopen otrokom.
122	Ne moreš se poslužiti »zagovorništva«, če ne veš, da obstaja. Mislim, da bi bilo potrebno projekt predstavljati na osnovnih šolah, vrtcih. Podrobno pa bi bilo potrebno predstaviti sam namen zagovorništva predvsem na CSD-jih. Zaradi nepoznavanja mislim, da otroci nimajo enakih možnosti za zagovornika

Dobra dostopnost

37	Upam, da je. Na našem CSD imamo brošure o delovanju projekta, ki so prosto dostopne. Tudi na spletni strani VČP je opisan projekt.
72	Mislim, da je, saj se otrokom ponudi možnost zagovornika, predvsem tistim, ki so obravnavani na CSD. Sicer pa pobudo lahko da vsak, ki otroka pozna, ali pa otrok sam
88	Mislim, da se otrokom velikokrat ponudi zagovornik.

OTROKOVE PRAVICE

Zakonodajna podlaga

18	Da, mislim, da so. Zakonodaja je napisana v prid otrokom. V prvi vrsti so starši tisti, ki imajo dolžnost in pravico poskrbeti za otroke. Kadar pa to iz razlogov ne zmorejo ali ne znajo, pa je naša dolžnost, da jim pomagamo.
38	Imamo veliko zakonov, ki omogočajo zaščito otroka. S tega vidika lahko rečemo, da so zakonsko gledano otroci pri nas zaščiteni. Bilo pa bi potrebno še sistemsko urediti družinski zakonik, ki predvideva tudi družinska sodišča, da bi stvari še bolj gladko tekale.
56	Dileme se mi porajajo v sodnih postopkih. Če odloči sodišče, ne da bi s postopkom seznanilo otroka in se pogovorilo z njim.
73	Imamo krizne centre za otroke, telefonske številke, na katere se lahko otroci obrnejo, v šolah že zelo zgodaj informiramo otroke o njihovih pravicah.
89	Kot veste, imamo na zakonodajni ravni veliko zakonov, ki bi naj ščitili otroka, a v praksi prihaja do raznovrstnih zlorab. Sodni postopki so še zmeraj dolgotrajni.
106	Po eni strani ja, po drugi pa prepoznavam, da tam, kjer je veliko institucij vključenih v obravnavo enega otroka, lahko pride tudi do preobremenjenosti otroka. Postopki bi morali biti bolj prijazni do otrok.
123	Mislim, da ne. Čeprav je zakonodaja napisana v prid otrokom.

Kršenje otrokovih pravic

19	Najpogosteje se srečujemo z raznimi zlorabami in nasiljem (fizično, psihično, spolno nasilje). Opažam pa tudi porast med vrstniškega nasilja.
39	Predvsem z zlorabo in zmerjanje otroka v družini; psihično, fizično nasilje, manipulacija staršev nad otroki.
57	Najpogosteje se srečujemo z različnimi oblikami nasiljem nad otroki (fizično, psihično, spolno nasilje).
90	Najpogosteje se srečujemo z različnimi oblikami nasilja nad otroki: psihično, fizično, stiki z otroki, neupoštevanje čustvenega stanja otroka, usmerjenost na uspeh – na dosežke otroka.
107	Najpogosteje se srečujemo z raznimi zlorabami in zanemarjenjem ter nasiljem (fizično, psihično, spolno). Opažamo pa tudi porast med vrstniškega nasilja.
124	Najpogosteje smo priča opustitvi roditeljske skrbi in psihične zlorabe otroka.

Ne zaznavanje kršitev otrokovih pravic

74	Kakšnih težjih oblik, predvsem nasilja ali zlorab nad otroki, nismo zaznali in obravnavali.
----	---

Pomoč CSD otrokom

20	Izdelamo oceno ogroženosti, postopamo v skladu s svojimi pooblastili. Delamo na družini, na varstvu otrok. Staršem se pomaga s pomočjo svetovanja, pomoči na domu. Včasih pa moramo otroka takoj izločiti in ga namestiti v varno okolje (Zavod ali rejniška družina).
40	Delovati moramo v korist otroka, v skladu s svojimi pooblastili. Naredimo oceno ogroženosti otroka. Najprej skušamo izbrati ukrep, ki bo čim manj boleč za starše in otroka in tako zagotoviti otrokove koristi. Sem spada svetovanje staršev, pomoč staršem pri urejanju življenjskih razmer, določitev stalnega nadzora nad izvrševanjem roditeljskih pravic, kadar pa ocenimo, da s temi okrepi ne bomo zaščitili otroka, pa se poslužimo drugih ukrepov, kot je odvzem otroka staršem in oddajo otroka v rejništvo, zavod.
58	Na CSD imamo Tim za varstvo otrok in družine, kjer se skupaj s strokovnimi delavci vsaj enkrat tedensko sestajamo. Smo povezani in timsko sodelujemo. Izdelujemo oceno ogroženosti in ugotavljamo potrebe otrok. Povezujemo se tudi z drugimi institucijami, naredimo načrt in zastavimo cilje. Naš CSD je naravnán na celostno obravnavanje družine in črpamo vse možnosti, da bi pomagali družini. Staršem nudimo pomoč v obliki psihoterapije, svetovanja, finančne podpore.
75	Tukaj izpostavljam socialno varstvene storitve, ki zajemajo osebno pomoč, pomoč družini za dom, družinsko terapijo. S sodelavko na teh področjih tesno sodelujeva, predvsem se osredotočava na pomoč staršem, saj so oni tisti prvi, ki imajo tako pravico kot dolžnost, da pomagajo svojim otrokom. Usmerjeni sva v urejanje odnosov med družinskimi člani.
91	Najprej se seveda izbere ukrep, ki bo otroka in starše najmanj prizadel. Držimo se načela: pomagaj staršem pa boš pomagal tudi otroku. Seveda nam je otrok vodilo, in če ne gre, uporabimo ukrep za zaščito otroka (odvzem otroka).
108	CSD pomaga otrokom na različne načine. Odvisno je, kaj otrok potrebuje. Delujemo po načelu največje koristi otroka.
125	CSD pomaga otrokom na različne načine. Odvisno, kakšno pomoč potrebujejo. Drugače imamo dnevni center za otroke, organiziramo tudi letovanje, povabimo otroke v individualno obravnavo.

Kodiranje znotraj faz

Zagovorništvo otrok in CSD

01	Da, že večkrat smo dali pobudo za postavitve zagovornika na VČP.	potreba po zagovorniku
03	Meni osebno pomeni zagovorništvo nekaj zelo pozitivnega, zelo dobrodošlega in dobrega.	doživljanje zagovorništva
04	Zagovorništvo se mi zdi pomembno in potrebno, saj v tem procesu upoštevamo mnenja in želje otrok.	pomembnost zagovorništva
05	Je dodana vrednost oziroma varovalo otrokovih koristi.	korist otroka
06	V vseh postopkih, ki se tičejo otroka, bi moral biti otrokov glas slišan.	otrok kot subjekt
07	Zagovornik ima čas, da se otroku res posveti in skozi proces okrepi njegov glas.	delovni odnos
08	Z zagovorništvom sem se seznanila pred leti, ko nam je bil projekt predstavljen od VČP.	informacija o projektu
21	Da, naš CSD se že nekaj let poslužuje te možnosti (zagovornika).	potreba po zagovorniku
23	Meni osebno pomeni zagovorništvo nekaj pozitivnega in dobrodošlega. Otroka postavljamo v vlogo subjekta.	doživljanje zagovorništva otrok kot subjekt
24	Projekt je pomemben doprinos pri obravnavi in sprejemanju odločitev v otrokovo korist. Pomembno je, da se v obravnavah, ki se tičejo otrok, otroka upošteva, se upošteva njegov glas.	otrok kot subjekt

25	Zagovorniki se lahko posvetijo otroku in kot prednost vidim, da o ničemer ne odločajo. Tako otroci niso obremenjeni, kaj lahko povedo in česa ne. Na koncu gre naprej samo tisto, kar otrok želi.	delovni odnos opolnomočenje
26	Z zagovorništvom sem se seznanila pred leti, ko je začel VČP predstavljati projekt. Takrat smo dobili veliko informacij o delovanju projekta; Zagovornik – glas otroka.	informacija o projektu
41	Naš CSD se že več let obrača na VČP s pobudami za postavitve zagovornika.	potreba po zagovorniku
43	Na zagovorništvo gledam zelo pozitivno. Vsak otrok mora vedeti, doživeti možnost, da mu nekdo prisluhne in ga celostno doživlja ter mu zaupa.	doživljanje zagovorništva
44	Otrokom namreč z zagovornikom omogočimo aktivno vlogo pri reševanju vprašanj, povezanih z njihovimi pravicami in s koristmi.	otrok kot subjekt
45	Z zagovorništvom sem se seznanila pred leti, ko je začel VČP predstavljati projekt.	informacija o projektu
59	Do sedaj smo dali eno pobudo za postavitve zagovornika.	potreba po zagovorniku
61	Zdi se mi dober doprinos k celostni obliki zaščite otrokovih pravic.	doprinos
62	Otrokom, še posebej tistim, ki so dolgotrajno vpleteni v sodne postopke, je potrebno to predstaviti kot eno izmed možnosti, kaj je zagovornik in kaj le ta počne.	zagovornik kot možnost
63	Pred leti sem bila informirana glede delovanja in namena projekta zagovorništva otrok.	informacija o projektu
76	Smo se že večkrat dali pobudo za postavitve zagovornika.	potreba po zagovorniku
78	Zagovorništvo se mi zdi kot dodatno varovalo otrokovih koristi. Zdi se mi dobro, da je nekdo od »zunaj«, ki o ničemer ne odloča. Zagovorništvo tudi vidim kot eno izmed oblik pomoči, ki se lahko ponudi otroku.	korist otroka
79	Delo VČP spremljamo preko poročil, zato smo bili seznanjeni s projektom že od samega začetka, ko je začel delovati.	informacija o projektu
92	Da, v nekaterih primerih smo se že predlagali zagovornika.	potreba po zagovorniku
94	Pomeni mi dober doprinos k zaščiti otrokovih pravic.	doprinos
95	Pomembno se mi zdi predvsem to, ker zagovornik o ničemer ne odloča in mislim, da so zato otroci tudi bolj sproščeni z zagovornikom.	doprinos
96	Z zagovorništvom sem se seznanila že pred leti.	informacija o projektu
109	Da, naš CSD je že večkrat dal pobudo za postavitve zagovornika.	potreba po zagovorniku
111	Meni osebno pomeni možnost otroku, da vstopi aktivno v proces odločanja o sebi. Skozi ta proces ima otrok možnost, da izrazi svoje mnenje in aktivno sodeluje.	doživljanje zagovorništva delovni odnos otrok kot subjekt
112	Zagovornik je tam, da otroka opolnomoči ni obremenjen z informacijami o družini, zato se lahko res posveti.	otrok kot subjekt
113	S projektom sem se seznanila leta 2008.	informacija o projektu

Sodelovanje z drugimi institucijami

14	Sodelujemo s sodišči, šolo, z vrtci in zdravstvenimi domovi.	vzgojno-izobraževali ustanovi sodišče zdravstveni dom
----	--	--

15	Imam pozitivne izkušnje. Do sedaj smo dobro sodelovali. Zavedamo se, da nekatere kompleksne zadeve, v katerih se znajde otrok, zahtevajo celostno obravnavo. Otrok nam je na prvem mestu.	pozitivne izkušnje
34	Drugače najpogosteje sodelujemo s šolo, z vrtci in s sodišči.	vzgojno-izobraževalni ustanovi sodišče
35	Z njimi imamo pozitivne izkušnje.	pozitivne izkušnje
52	Največ sodelujemo s policijo, šolo, vrtci, zavodom za šolstvo, zavodom za zaposlovanje, zdravniki, psihiatri, terapevti, zdravstvenimi domovi, bolnišnicami, skrbniki, rejniki, zagovorniki otrok, sodiščem, tožilstvom, nevladne organizacije, humanitarnimi organizacijami, kriznimi centri, materinskimi domovi, komunami za zdravljenje odvisnosti, sorodniki družine, predstavniki romske skupnosti- Romana Kher, občinami, zdravilišči, kjer so nameščeni otroci, zaporu in drugimi CSD.	vladne in nevladne organizacije in ustanove
53	Včasih pogrešamo aktivnejše sodelovanje sodišč in tožilstev, zdravnikov (ti se težko udeležijo zaradi narave svojega poklica, zato se mi poskušamo prilagajati glede delovnega časa), terapevtov, namesto določenih učiteljev (kjer ima otrok težave ,pridejo svetovalne delavke iz šole, nato pa prenesejo informacije timu).	želja po sodelovanju
69	Najpogosteje sodelujemo s šolo, z vrtci, s policijo.	vzgojno-izobraževalni ustanovi policija
70	Pogrešam pa predvsem bolj aktivno sodelovanje zdravstva oziroma zdravnikov. Drugače imam pozitivne izkušnje.	želja po sodelovanju
85	Sodelovali smo že z vrtci, osnovnimi šolami, s sodišči.	vzgojno-izobraževalni ustanovi sodišče
86	Žal še moram reči, da je precej odvisno od strokovnih delavcev, ki so zaposleni na teh funkcijah. Eni se bolj zavzamejo kot drugi. Zelo dobre izkušnje imamo pa s sodiščem.	odvisno od zaposlenih
102	Sodelujemo s sodišči, šolo, z vrtci, zdravstvenimi domovi.	vzgojno-izobraževalni ustanovi sodišče zdravstveni dom
103	Kar se tiče narave dela in samega odnosa s strokovnimi delavci, imam dobre izkušnje. Odzivnost je hitra, pretok informacij gre tekoče.	pozitivne izkušnje
119	Včasih se povežemo s šolo, z vrtcem ali s sodiščem.	vzgojno-izobraževalni ustanovi sodišče
120	Z njimi imam dobre izkušnje.	pozitivne izkušnje

Proces vključitve zagovornika

02	Do sedaj so bile vse pobude odobrene.	izpolnjeni pogoji za postavitev zagovornika
10	Predvsem ,kadar smo v dilemi, kaj je za otroka najboljše.	dilema otrokove koristi
11	Sum spolne zlorabe, sum zanemarjanja roditeljskih pravic, nasilje nad otroki, urejanje stikov.	nasilje pravica do stikov

12	Mislim, da od nas (CSD).	CSD
13	Da mi izdamo odločbo (CSD).	odločba CSD
22	Do sedaj še nismo dobili nobene zavrnjene pobude.	izpolnjeni pogoji
30	Pobudo za postavitev zagovornika damo predvsem takrat, ko se znajdemo v dilemi. Kadar gre za nasprotujoče želje in pričakovanja, kaj je za otroka največja korist	dilema otrokove koristi
31	Rejništvo in premestitev otroka k matični družini, nestrinjanje otroka s prešolanjem, urejanje stikov.	posebna oblika varstva otrok opolnomočenje pravica do stikov
32	Mislim, da iz CSD.	CSD
33	Mislim, da je pogostejše, da starši dajo soglasje.	soglasje staršev
42	Do sedaj smo v vseh primerih, ko smo zaprosili za zagovornika, zagovornika tudi dobili.	izpolnjeni pogoji za postavitev zagovornika
47	Kadar se znajdemo pred dilemo, kaj je otrokova največja korist.	dilema otrokove koristi
49	Zavračanje stikov, urejanje stikov, nasilje nad otroki.	pravica do stikov nasilje
50	Mislim, da iz CSD, vendar pa mislim, da se nekateri CSD še ne poslužujejo toliko zagovorništva zaradi bojazni, da bo nekdo ocenjeval njihovo delo.	CSD strah
51	Zdi se mi, da je pridobitev soglasja boljša popotnica za bodočega zagovornika, kot če zagovornika imenujemo kot skrbnika z odločbo. Kljub temu žal večkrat izdamo odločbo.	odločba CSD
60	Otrok je dobil zagovornico.	izpolnjeni pogoji za postavitev zagovornika
65	Kadar se znajdemo v dilemi, kaj je otrokova največja korist.	dilema otrokove koristi
66	Glede na to, da smo postavili zagovornika v le enem primeru, ne morem govoriti o vsebinah	neopredeljenost
67	Mislim, da iz CSD.	CSD
68	Mislim, da je pogostejše da CSD izda odločbo.	odločba CSD
77	Do sedaj smo dobili vse odobrene pobude za postavitev zagovornika.	izpolnjeni pogoji za postavitev zagovornika
81	Najpogostejše se ga poslužimo, kadar je izrazit spor med staršema.	spor med staršema
82	Predvsem pri razvezi staršev – urejanje stikov, kjer so hudi medsebojni konflikti. Enkrat smo tudi postavili zagovornika otroku, ki je bil odvzet primarni družini in nameščen v rejniško družino.	spor med staršema opolnomočenje
83	Mislim, da od nas CSD.	CSD
84	Da starši dajo soglasje.	soglasje staršev
93	V teh primerih, ko smo dali pobudo na VČP, smo dobili odobrenega zagovornika.	izpolnjeni pogoji za postavitev zagovornika
98	Predvsem kadar smo v dilemi, kaj je za otroka najboljše, predvsem takrat, kadar smo izčrpali že vse možnosti, kaj bi bilo za otroka najboljše.	dilema otrokove koristi
99	Sum spolne zlorabe, nasilje nad otroki, urejanje stikov, sum zanemarjanja roditeljskih pravic.	nasilje pravica do stikov
100	Mislim, da od nas (CSD).	CSD
101	Po navadi dosežemo, da starši ali skrbniki podpišejo soglasje.	soglasje staršev
110	Za vsako pobudo, ki smo jo posredovali VČP smo dobili zagovornika.	izpolnjeni pogoji za postavitev zagovornika

115	Predvsem takrat, ko opazimo, da starša zaradi medsebojnih težav nista sposobna videti, da sta odgovorna za otroka. Ko se starša ne zavedata, da s svojim početjem škodujeta otroku.	spor med staršema
116	Predvsem, ko se je šlo glede stikov z otrokom ali pa zaupanje otroka staršu.	pravica do stikov varstvo otroka
117	Mislim, da od CSD.	CSD
118	Da mi izdamo odločbo (CSD).	odločba CSD

Ovire in predlogi

09	Ne vidim nobenih problemov in ne ovir. Imam zelo pozitivne izkušnje z zagovorniki, s katerimi smo sodelovali.	nezaznavanje
27	Mislim, da bi bilo potrebno, da se zagovorništvo umesti v sistem kot institucija in ne le kot projekt. Voditi bi ga moral neodvisen institut.	zakonska ureditev
28	To, da se starši niso strinjali s postavitvijo zagovornika otroku in smo torej izdali odločbo.	nestrinjanje staršev
29	Imeli smo tudi negativno izkušnjo z zagovornico, ki ni zmogla obdržati nevtralne drže in je bila pristranska. To smo posredovali VČP in ta zagovornica je bila umaknjena s primera.	pristranskost zagovornice
46	Zagovorništvo se izvaja kot projekt, zato menim, da bi moral postati in institucionalno naravnati.	zakonska ureditev
56	Dileme se mi porajajo v sodnih postopkih. Če odloči sodišče, ne da bi s postopkom seznanilo otroka in se pogovorilo z njim.	mnenje otroka
64	Tukaj bom izpostavila starše. Za postavitev zagovornika je potrebno soglasje obeh staršev. Zgodilo se je, da je eden od staršev podpisal soglasje, drugi pa je to zavračal. Žal nismo uspeli pridobiti soglasja, zato smo otroku postavili zagovornika z odločbo CSD.	nestrinjanje staršev
80	Kot oviro vidim predvsem soglasje staršev. Nekateri starši dojemajo zagovornika kot vdor v družino, kot nezaupanje družine oziroma nadzor družine.	nestrinjanje staršev
114	Kot oviro bi mogoče izpostavila nesodelovanje staršev. Poskušamo, da starši uvidijo, da je to dobro za njihovega otroka. V primeru, da res ne moremo pridobiti soglasja, pa izdamo odločbo.	nestrinjanje staršev
126	Kot oviro tudi vidim, da bi se moral projekt Zagovorništva institucionalizirati in pridobiti zakonsko podlago.	zakonska ureditev

Prepoznavnost in dostopnost

16	Mislim, da pri nas še ni dovolj prepoznaven projekt. Po mojem mnenju se premalo poudarja in predstavlja širši javnosti.	neprepoznavnost
17	Žal menim, da ta možnost ni dostopna enako vsem otrokom, saj če ne vemo, da obstaja zagovornik, ga ne moremo poiskati.	nedostopnost
36	Na našem CSD je projekt prepoznaven in tudi kolikor sem seznanjena, se CSD, s katerimi sodelujemo, poslužujejo zagovornika. Mogoče bi lahko tudi druge institucije, predvsem šole in vrtci bili bolj pozorni na morebitne spremembe otroka. Da bi tudi te institucije večkrat lahko dale pobudo.	prepoznavnost na CSD
37	Upam, da je. Na našem CSD imamo brošure o delovanju projekta, ki so prosto dostopne. Tudi na spletni strani VČP je opisan projekt.	dostopnost

54	Na našem CSD je projekt prepoznaven. Širše gledano, pa mislim, da bi bilo potrebno še več govoriti o zagovorništvu, tudi preko medijev.	prepoznavnost na CSD
55	Mislim, da bi morali projekt institucionalizirati. Tak, kot je, ni enako dostopen vsem otrokom. Tukaj mislim predvsem na to, da ta oblika ni velikokrat ponujena kot možnost.	nedostopnost
71	Mislim, da je projekt prepoznaven. Veliko CSD se poslužuje zagovorništva otrok. Tudi v javnosti se je veliko govorilo o njem.	prepoznavnost
72	Mislim, da je, saj se otrokom ponudi možnost zagovornika, predvsem tistim, ki so obravnavani na CSD. Sicer pa pobudo lahko da vsak, ki otroka pozna, ali pa otrok sam	dostopnost
87	Mislim, da je. Predvsem na našem CSD. Tudi medijsko se je govorilo o zagovorništvu.	prepoznavnost na CSD
88	Mislim, da se otrokom velikokrat ponudi zagovornik.	dostopnost
104	Na našem CSD je. Mislim, da je že po večini CSD.	prepoznavnost na CSD
105	Vsekakor pa menim, da bi bilo boljše, da to ne bi več bil projekt, ampak da bi postal nek sistemski ukrep. Mislim, da bi tako bil bolj dostopen otrokom.	nedostopnost
121	Ne, menim da projekt še ni dovolj prepoznaven.	neprepoznavnost
122	Ne moreš se poslužiti »zagovorništva«, če ne veš, da obstaja. Mislim, da bi bilo potrebno projekt predstavljati na osnovnih šolah, vrtcih. Podrobno pa bi bilo potrebno predstaviti sam namen zagovorništva predvsem na CSD-jih. Zaradi nepoznavanja mislim, da otroci nimajo enakih možnosti za zagovornika.	neprepoznavnost nedostopnost

Otrokove pravice in pomoč CSD

18	Da, mislim, da so. Zakonodaja je napisana v prid otrokom. V prvi vrsti so starši tisti, ki imajo dolžnost in pravico poskrbeti za otroke. Kadar pa to iz razlogov ne zmorejo ali ne znajo, pa je naša dolžnost, da jim pomagamo.	dobra zakonska zaščita pomoč CSD
19	Najpogosteje se srečujemo z raznimi zlorabami in nasiljem (fizično, psihično, spolno nasilje). Opažam pa tudi porast medvrstniškega nasilja.	nasilje nad otrokom med vrstniško nasilje
20	Izdelamo oceno ogroženosti, postopamo v skladu s svojimi pooblastili. Delamo na družini, na varstvu otrok. Staršem se pomaga s pomočjo svetovanja, pomoči na domu. Včasih pa moramo otroka takoj izločiti in ga namestiti v varno okolje (zavod ali rejniška družina).	ocena stanja pomoč staršem izločitev otroka
38	Imamo veliko zakonov, ki omogočajo zaščito otroka. S tega vidika lahko rečemo, da so zakonsko gledano otroci pri nas zaščiteni. Bilo pa bi potrebno še sistemsko urediti družinski zakonik, ki predvideva tudi družinska sodišča, da bi stvari še bolj gladko tekale.	dobra zakonska zaščita ureditev družinskega zakonika
39	Predvsem z zlorabo in zmerjanje otroka v družini; psihično, fizično nasilje, manipulacija staršev nad otroki.	nasilje nad otrokom
40	Delovati moramo v korist otroka, v skladu s svojimi pooblastili. Naredimo oceno ogroženosti otroka. Najprej skušamo izbrati ukrep, ki bo čim manj boleč za starše in otroka in tako zagotoviti otrokove koristi. Sem spada svetovanje staršev, pomoč staršem pri urejanju življenjskih razmer, določitev stalnega nadzora nad izvrševanjem	ocena stanja pomoč staršem izločitev otroka

	roditeljskih pravic, kadar pa ocenimo, da s temi ukrepi ne bomo zaščitili otroka, pa se poslužimo drugih ukrepov, kot je odvzem otroka staršem in oddajo otroka v rejništvo, zavod.	
56	Dileme se mi porajajo v sodnih postopkih. Če odloči sodišče, ne da bi s postopkom seznanilo otroka in se pogovorilo z njim.	sodelovanje otroka
57	Najpogosteje se srečujemo z različnimi oblikami nasiljem nad otroki (fizično, psihično, spolno nasilje),	nasilje nad otrokom
58	Na CSD imamo Tim za varstvo otrok in družine, kjer se skupaj s strokovnimi delavci vsaj enkrat tedensko sestajamo. Smo povezani in timsko sodelujemo. Izdelujemo oceno ogroženosti in ugotavljamo potrebe otrok. Povezujemo se tudi z drugimi institucijami, naredimo načrt in zastavimo cilje. Naš CSD je naravnán na celostno obravnavanje družine in črpamo vse možnosti, da bi pomagali družini. Staršem nudimo pomoč v obliki psihoterapije, svetovanja, finančne podpore.	ocena stanja povezovanje z drugimi institucijami pomoč družini
73	Imamo krizne centre za otroke, telefonske številke, na katere se lahko otroci obrnejo, v šolah že zelo zgodaj informiramo otroke o njihovih pravicah.	socialnovarstveni program informiranost otrok
74	Kakšnih težjih oblik, predvsem nasilja ali zlorab nad otroki, nismo zaznali in obravnavali.	ne zaznavanje nasilja
75	Tukaj izpostavim socialno varstvene storitve, ki zajemajo osebno pomoč, pomoč družini za dom, družinsko terapijo. S sodelavko na teh področjih tesno sodelujeva, predvsem se osredotočava na pomoč staršem, saj so oni tisti prvi, ki imajo tako pravico, kot dolžnost, da pomagajo svojim otrokom. Usmerjeni sva v urejanje odnosov med družinskimi člani.	pomoč družini
89	Kot veste, imamo na zakonodajni ravni veliko zakonov, ki bi naj ščitili otroka, a v praksi prihaja do raznovrstnih zlorab. Sodni postopki so še zmeraj dolgotrajni.	dobra zakonska zaščita dolgotrajni sodni postopki
90	Najpogosteje se srečujemo z različnimi oblikami nasilja nad otroki: psihično, fizično, stiki z otroki, neupoštevanje čustvenega stanja otroka, usmerjenost na uspeh – na dosežke otroka.	nasilje nad otrokom
91	Najprej se seveda izbere ukrep, ki bo otroka in starše najmanj prizadel. Držimo se načela: pomagaj staršem, pa boš pomagal tudi otroku. Seveda nam je otrok vodilo, in če ne gre, uporabimo ukrep za zaščito otroka (odvzem otroka).	pomoč družini Izločitev otroka
106	Po eni strani ja, po drugi pa prepoznavam, da tam, kjer je veliko institucij vključenih v obravnavo enega otroka, lahko pride tudi do preobremenjenosti otroka. Postopki bi morali biti bolj prijazni do otrok.	preveč različnih strokovnjakov neprijazni postopki
107	Najpogosteje se srečujemo z raznimi zlorabami in zanemarjenjem ter nasiljem (fizično, psihično, spolno). Opažamo pa tudi porast medvrstniškega nasilja.	nasilje nad otrokom med vrstniško nasilje
108	CSD pomaga otrokom na različne načine. Odvisno je, kaj otrok potrebuje. Delujemo po načelu največje koristi otroka.	načelo koristi otroka
123	Mislím, da ne. Čeprav je zakonodaja napisana v prid otrokom.	kršitve v praksi
124	Najpogosteje smo priča opustitvi roditeljske skrbi in psihične zlorabe otroka.	opustitev skrbi za otroka psihično nasilje

125	CSD pomaga otrokom na različne načine. Odvisno, kakšno pomoč potrebujejo. Drugače imamo dnevni center za otroke, organiziramo tudi letovanje, povabimo otroke v individualno obravnavo.	socialnovarstveni program
-----	---	---------------------------